

**การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มรายได้/อาชีพ
ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542**

**EVALUATION OF INCOME-GENERATING GROUP PROJECTS
OF THE DEPARTMENT OF PUBLIC WELFARE; YEAR 1999.**

**โดย
ธนพรรณ การหมั่นดี**

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร)
สาขาวิธีวิทยาวิจัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**

2543

การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542

ชนพรรณ การหมั่นดี

โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำเนินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร)

ศาสตราจารย์ ประธานกรรมการ
(ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

รองศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร. โกเมน จิรัญกุล)

รองศาสตราจารย์ กรรมการ
(ดร. วีระพล สุวรรณนันต์)

..... กรรมการ
(ดร. พลาพรรณ คำพรรณ)

บทคัดย่อ

การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542

โดย

ธนพรรณ การหมั่นดี

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของ กรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ที่เกิดขึ้นจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ วิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการรวม รวมถึงศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมโครงการ ระเบียบวิธีการศึกษา ใช้ทั้งในเชิงปริมาณด้วยการวิจัยแบบสำรวจโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์พหุแบบเชิงชั้น และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยนำแบบจำลอง CIPP เป็นแบบแผนในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการ ปี 2542 จ.ลพบุรี ผู้บริหารระดับจังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการโครงการ ประชาชนที่เป็นประชากรตัวอย่าง 390 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 46 ปี ร้อยละ 63.8 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่มนานสุด 8 ปี น้อยสุด 8 เดือน ผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่มอยู่ในระดับสูง รายได้ที่เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการเฉลี่ยประมาณ 567.5 บาทต่อเดือน สูงสุด 4,000 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่มีรายได้เลย ร้อยละ 92.2 คอบว่าจะรวมกลุ่มกันต่อไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิต ปัญหาที่ผู้เข้าร่วมโครงการพบคือเงินทุนที่ให้ไม่พอเพียง (ร้อยละ 58.9) และเสนอว่าควรเพิ่มเงินทุนขึ้นอีก (ร้อยละ 45.5)

ผลการวิเคราะห์การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ตามองค์ประกอบของ CIPP Model พบว่า บริบทที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ การอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จำนวนผู้

ว่างานวิจัยแรงงานในหมู่บ้าน ชาวบ้านในหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง มีการร่วมกันแก้ปัญหาของชาวบ้าน การพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพเดิมและจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยเข้า ได้แก่ รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ อายุ เพศ จำนวนสมาชิกวัยแรงงานในครัวเรือน การเป็นหัวหน้าครอบครัว การได้รับการศึกษาสูง ในด้านกระบวนการ พบว่า การบริหารกลุ่ม ความเป็นผู้นำ ประเภทของกลุ่มอาชีพ และกลุ่มระยะเวลาการดำเนินการกลุ่ม

สำหรับผลการวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องตามองค์ประกอบของ CIPP พบว่าบริบทที่มีผลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ การอาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมือง จำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้าน และจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานในหมู่บ้าน สำหรับปัจจัยเข้า ได้แก่ เงินทุนจากโครงการไม่มากเกินไป การมีรายได้เพิ่มจากโครงการ อาชีพหลักเป็นเกษตรกร และรายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ ส่วนกระบวนการที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องได้แก่ ความเป็นผู้นำกลุ่ม การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต

จากการประเมินผลโครงการ พบว่า มีสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่อไปนี้ (1) ควรมีการตั้งเป้าหมายในการดำเนินการสำหรับกลุ่มอาชีพอย่างชัดเจน (2) ควรมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการให้เข้มงวดมากขึ้น (3) ควรให้โอกาสแก่กลุ่มใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยรวมกลุ่มอาชีพกันมาก่อน (4) ควรมีการติดตามประเมินผลแก่กลุ่มอาชีพที่เพิ่งเริ่มมีการดำเนินงาน (5) ควรให้การดูแลกลุ่มอาชีพนอกเขตอำเภอเมือง โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้น้อย (6) ควรมีการวัดผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพเป็นประจำ (7) ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน การฝึกอบรมและการดูงานค้างคืน ในเรื่องที่สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการต้องการ (8) ควรประสานงานกับปศุสัตว์จังหวัดมาเป็นผู้ดูแลกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ในการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อของสัตว์ (9)หาแหล่งวัตถุดิบในราคาถูกเพื่อลดต้นทุนการผลิต (10) จัดการประกวดกลุ่มอาชีพดีเด่นในแต่ละปีประจำปีจังหวัด

สำหรับในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อนำข้อค้นพบไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เพื่อให้ประสิทธิผลของโครงการมีมากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

Evaluation of income generating group project of Department of Public Welfare in 1999, is a study that generated with objective: 1). To study process, efficiency, and effectiveness of the project. 2). To analyse cause factors that help attendants gain their income. and 3). To study problems, obstacles, and the attendants' suggestions.

Two methodology used in this study, quantitative is a method with survey research and use Hierarchical regression analysis. Qualitative is the other method with in-depth interviewing. Also, CIPP Model is used as a pattern.

Samples that used in studying are: the attendants in Lopburi 2542, executive, and project officers. In 396 people who are the samples, the majority is female, 46 years old in average, 63.8% graduated prothom 4, and mostly agriculturists. Time that used for whole process is an 8 years for longest period, and an 8 months for shortest period. In project, leadership is voted in high scores by project attendants. Income that the attendants gained from the project is approximately 567.5 baht, 4,000 baht per month for highest and none for lowest. 92.2% said they will continue in group. The problem that the attendants discovered is insufficient budget(58.9%) and suggested for budget increasing (45.5 %).

From analyzing increased income in this project, under CIPP Model, found that the contexts which is potential in income increasing are: living in Ampur Moung district, number of unemployment in working age in town, high income per month of people in town, high cooperation in problem solving, less association among people, high number of old career's member and number of saving group in town. Inputs are: the attendants' major income, age, sex, number of working age in family, leadership in the family, type of occupation group and a occupation group with long term conducting will have a potential to higher income.

The other analysis, group continuing is analyzed under CIPP Model . found that Contexts influential to dependent variable are: living out of Ampur Moung district, total number

of unemployed in town and number of unemployed in working age in town. Inputs are: sufficient budget, high income from the project, major occupation in agriculture and less of major income pre month. For process, that influence to group continueing are: leadership and distribution.

From, project evaluating, there are some point ough to be amended: 1) setting clear objective in conduction 2) setting a standard to select the attendants 3) giving opportunity to new group to join the project 4) having group evaluating even in the beginning of producing 5) giving care of occupaton group, especially with low of major income 6) having evaluation by time to time 7) giving support, training 8) coordinating with cattle in province for vaccine injection 8) seeking for source of cheap row material for low cost of production. 9) arrange an excellent occupation group contest every year in province

Next study, the relation of the other variable should be focused. Because the income increasing and group continueing may be affected from how each variable related. And then, bringing what is learn form the study to impove stucture for more effectiveness of the project.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 จ.ลพบุรี ฉบับนี้จะสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์อย่างสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้าหากปราศจากความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดเวลาอันมีค่าให้แก่ผู้วิจัยในการให้คำแนะนำ เสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. โกเมน จิรัญกุล รองศาสตราจารย์ ดร. วีรพล สุวรรณนันทน์ และ ดร. พลาพรรณ คำพรรณ

การเก็บข้อมูลจะไม่สัมฤทธิ์ผลได้ตรงตามเป้าหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ถ้าหากไม่ได้รับความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือจากประชาสงเคราะห์จังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ โดยเฉพาะ คุณศราวุฒิ มุลโพธิ์ นักประชาสงเคราะห์จังหวัดลพบุรี ที่ให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือในการให้ความสนับสนุนด้านข้อมูลและการประสานงานอย่างดียิ่งเยี่ยม กับบัณฑิตอาสา และผู้เข้าร่วมโครงการกลุ่มต่างๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแก่ผู้มีพระคุณ ผู้เข้าร่วมโครงการในกลุ่มอาชีพต่างๆ ทุกๆ ท่าน ที่ให้ความเมตตากรุณา ตลอดเวลาในการหารายได้ ให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ หากปราศจากท่านผู้มีพระคุณ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่มีทางเป็นรูปเป็นร่างจนเสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีคุณดาประหยัด และคุณชายปรีดา ประกอบการ ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ให้นอนหลับพักผ่อน

ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ คุณชื่นจิต ทวีอักษรพันธ์ และคุณปรางทิพย์ ปรีชาวุฒิพงศ์ ในการออกงานภาคสนาม อีกทั้งคุณปรางทิพย์ เป็นผู้ช่วยเหลือในการจดบันทึกข้อความการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และเพื่อนๆ น้องๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ๆ น้องๆ และ เพื่อนๆ ที่คอยเป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือทั้งในทางตรงและทางอ้อม หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พอมีประโยชน์แก่ผู้อ่านไม่มากนักน้อย ผู้วิจัยขอขอบคุณประโยชน์ที่ผู้อ่านได้รับจากรายงานฉบับนี้ ให้แก่ผู้มีพระคุณที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยทุกท่าน และขอขอบให้แก่สังคมโดยรวม สำหรับข้อผิดพลาดประการใดที่ปรากฏในผลงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

ธนพรรณ การหมั่นดี

กันยายน 2543

สารบัญ

	หน้า
<u>บทคัดย่อ</u>	iii
ABSTRACT	v
กิตติกรรมประกาศ	vii
สารบัญ	viii
สารบัญตาราง	xiii
สารบัญภาพ	xv
<u>บทที่ 1</u> บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	6
<u>บทที่ 2</u> การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 การรวมกลุ่มเกษตรกร	7
2.1.1 กลุ่มเกษตรกรที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น	8
2.1.2 กลุ่มเกษตรกรที่เอกชนจัดตั้งขึ้น	10
2.2 การส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบทของกรมการพัฒนารัฐวิชนา	13
2.2.1 ขั้นตอนในการดำเนินงานการส่งเสริมอาชีพในชนบท ของกรมการพัฒนารัฐวิชนา	14
2.2.2 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชนใน ชนบท ของกรมการพัฒนารัฐวิชนา	17

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.2.3 องค์ประกอบของกลุ่มอาชีพที่ดี	18
2.3 ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ	18
2.3.1 ความคงอยู่ของกลุ่ม	19
2.3.2 ลักษณะของกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น	20
2.3.3 ลักษณะพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น	20
2.3.4 วิธีการที่ทำให้กลุ่มเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน	21
2.4 ผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
2.4.1 ภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ	22
2.4.2 ภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ	23
2.5 แบบจำลอง CIPP	39
2.5.1 บริบท	39
2.5.2 ปัจจัยเข้า	39
2.5.3 กระบวนการ	41
2.5.4 ผลผลิต	41
2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา	41
2.6.1 ภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ	41
2.6.2 ภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ	43
2.7 สรุป	45
บทที่ 3 <u>ระเบียบวิธีการศึกษา</u>	47
3.1 ประเภทของข้อมูล	47
3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ	47
3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ	47
3.2 ประชากรเป้าหมายและการสุ่มตัวอย่าง	48
3.2.1 ประชากรเป้าหมาย	48
3.2.2 การสุ่มตัวอย่าง	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 วิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
3.4 เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล.....	51
3.5 การนิยามปฏิบัติการและเกณฑ์การวัด.....	52
3.5.1 บริบท.....	52
3.5.2 ปัจจัยเข้า.....	54
3.5.3 กระบวนการ.....	55
3.5.4 ผลผลิตของโครงการ.....	58
3.6 การทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด.....	65
3.6.1 มาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน.....	66
3.6.2 มาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน.....	68
3.6.3 มาตรวัดความเป็นผู้นำกลุ่ม.....	70
3.6.4 มาตรวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม.....	71
3.6.5 มาตรวัดการบริหารกลุ่ม.....	73
3.7 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	74
3.8 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
3.9 สรุป.....	79
บทที่ 4 ข้อมูลเบื้องต้นการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ.....	80
4.1 หน่วยงานราชการ.....	80
4.1.1 บริบท.....	80
4.1.2 ปัจจัยเข้า.....	81
4.1.3 กระบวนการ.....	83
4.1.4 ผลผลิตของโครงการ.....	86
4.2 ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ.....	87
4.2.1 บริบท.....	87
4.2.2 ปัจจัยเข้า.....	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.3 กระบวนการ	94
4.2.4 ผลผลิตของโครงการ	99
4.3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ	101
4.3.1 ปัญหาอุปสรรค	102
4.3.2 ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ	102
4.4 สรุป	103
บทที่ 5 การมีรายได้เพิ่มจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ	106
5.1 การวิเคราะห์การมีรายได้เพิ่มจากโครงการ	106
5.2 การจัดลำดับชุดของตัวแปร	109
5.3 ผลการศึกษาการมีรายได้เพิ่มจากโครงการ	110
5.3.1 บริบท	110
5.3.2 ปัจจัยเข้า	117
5.3.3 กระบวนการ	121
5.4 สรุป	123
บทที่ 6 การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	125
6.1 การวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	125
6.2 การจัดลำดับชุดของตัวแปร	128
6.3 ผลการศึกษาการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	128
6.3.1 บริบท	129
6.3.2 ปัจจัยเข้า	130
6.3.3 กระบวนการ	136
6.4 สรุป	137

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7	สรุปและข้อเสนอแนะ
7.1	ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล..... 139
7.2	ข้อค้นพบจากการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542..... 140
7.3	การมีรายได้เพิ่มจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542..... 141
7.4	การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง..... 142
7.5	ปัญหาอุปสรรค..... 143
7.6	ข้อเสนอแนะ..... 144
7.6.1	ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานราชการ..... 144
7.6.2	ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป..... 146
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	
ก.	แบบสอบถามประชาชนผู้เข้าร่วม โครงการ และแบบสัมภาษณ์เจ้าเล็ก ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน..... q..... 155
ข.	แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542..... ap..... 160
ค.	รายละเอียดโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542..... 168
ง.	จดหมายติดต่อหน่วยงานราชการ..... 169
จ.	ตัวอย่างสำเนาเอกสารในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ..... 172
ฉ.	<u>ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์</u> 187

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 CIPP Model ของผู้ที่ใช้ในการประเมินผล.....	40
3.1 อำเภอ, จำนวนกลุ่มและประชากรเป้าหมายที่ได้รับการสุ่ม.....	49
3.2 อำเภอ, จำนวนกลุ่มและประชากรเป้าหมายที่ตกเป็นตัวอย่าง.....	49
3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด.....	60
3.4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน.....	67
3.5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน (เมื่อตัดคำถามข้อ 3).....	68
3.6 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคน ในหมู่บ้าน.....	69
3.7 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดความเป็นผู้นำกลุ่ม.....	71
3.8 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัด การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม.....	72
3.9 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตร การบริหารกลุ่ม.....	74
3.10 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	75
4.1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าสุดในร้อยละบริบทสถานะพื้นฐานในหมู่บ้านของผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง (390 ราย).....	87
4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าสุดของการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของชาวบ้าน (390 ราย).....	89

4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ของสภาวะกลุ่มอาชีพดั้งเดิมและกลุ่มออมทรัพย์ ในหมู่บ้านของผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง (390 ราย)	90
4.4	ปัจจัยเข้าของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/ อาชีพ (390 ราย)	92
4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และจำนวนของคุณสมบัติของประชากรศึกษา (390 ราย)	93
4.6	ลักษณะของกระบวนการในการจัดการกลุ่ม และค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูง สุดต่ำสุด (390 ราย)	94
4.7	อัตราส่วนร้อยละของการบริหารกลุ่ม (390 ราย)	95
4.8	คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของความเป็นผู้นำ (390 ราย)	96
4.9	คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (390 ราย)	98
4.10	ลักษณะของความรู้ในการดำเนินกลุ่ม และคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของการได้รับการฝึกอบรม(390 ราย)	99
4.11	ลักษณะของผลผลิตของกลุ่ม และค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดค่าต่ำสุด ของผลผลิตของกลุ่มอาชีพ (390 ราย)	100
4.12	อัตราส่วนร้อยละของปัญหาและประเภทของปัญหาของผู้ร่วมโครงการ (390 ราย)	102
4.13	อัตราส่วนร้อยละของข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ (390 ราย)	103
5.1	การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ	114
6.1	การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ	131

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
2.1 แบบจำลอง กรอบแนวคิดด้านหน่วยงานราชการ.....	42
2.2 แบบจำลอง ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ด้านประชาชน	44
5.1 ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ด้านประชาชน: การมีรายได้เพิ่ม.....	107
6.1 ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ด้านประชาชน: การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง.....	126

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนต้องตกอยู่ในสภาพของการว่างงานจำนวนมากซึ่ง ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหามาตรฐานการครองชีพ รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงานในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีมาตรการต่างๆ ด้วยกันทั้งหมด 7 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย (2) มาตรการจ้างงานในชนบท (3) มาตรการแก้ไขแรงงานต่างด้าว (4) มาตรการส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ (5) มาตรการส่งเสริมการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม (6) โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริ และ (7) โครงการทางสว่างแห่งอาชีพ

ส่วนในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้ตระหนักเห็นว่ามาตรการทั้ง 7 มาตรการ ในปี 2541 ส่วนใหญ่มีผลเกิดขึ้นในเขตชนบท และส่งผลกระทบต่อประชาชนกลุ่มที่มีทักษะฝีมือแรงงานขั้นต่ำเป็นส่วนใหญ่ จึงได้มีการพิจารณาให้เพิ่มมาตรการใหม่ขึ้นอีก 2 มาตรการ เพื่อผู้ประสบปัญหาการว่างงานในเขตเมือง และผู้ที่มีการศึกษาระดับกลางและสูง คือ (1) มาตรการสร้างงานชุมชนในภาวะเศรษฐกิจถดถอยของกรุงเทพมหานคร และ (2) มาตรการสร้างงานชั่วคราวจากภาคราชการ สำหรับผู้ว่างงานที่มีการศึกษาระดับกลางและสูง

การบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2542 แผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงานจึงมีแผนงานและโครงการต่างๆ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มโครงการ/กิจกรรม ได้แก่ (1) กลุ่มสร้างงานโดยตรง (2) กลุ่มงานสร้างงานโดยอ้อม และ (3) กลุ่มงานที่ให้ประโยชน์โดยอ้อม (กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์, ก.ค. 2542) ความหมายและลักษณะของโครงการ/ กิจกรรม ในแต่ละกลุ่มมีดังต่อไปนี้ คือ

(1) กลุ่มสร้างงานโดยตรง ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรม ที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานทันที ได้แก่ โครงการก่อสร้างต่าง ๆ (สะพาน ถนน แหล่งน้ำ ฯลฯ) โครงการปลูกป่า โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว โครงการเงินทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น

(2) กลุ่มสร้างงานโดยอ้อม ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรม ที่จะนำไปสู่การจ้างงานในอนาคต เช่น การฝึกอาชีพ หรือการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ได้งานทำในภายหลัง เช่น การส่งเสริมธุรกิจร้านค้า การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน เป็นต้น

(3) กลุ่มงานที่ให้ประโยชน์ทางอ้อม ประกอบด้วยโครงการ/กิจกรรม เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้านค่าครองชีพ เช่น การจำหน่ายสินค้าราคาถูก การส่งเสริมสภาพคล่องแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมที่ได้ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ และการจัดนัดพบแรงงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน เป็นต้น

มาตรการแต่ละมาตรการ ส่วนใหญ่มีหน่วยงานเฉพาะเจาะจงในการรับผิดชอบดำเนินการปฏิบัติงาน เช่น โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริ โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำโครงการ นอกจากนี้มาตรการที่มีหลายหน่วยงานในการปฏิบัติงานตามมาตรการ เช่น มาตรการจ้างงานในชนบท กระทรวงที่ร่วมรับผิดชอบจัดทำโครงการต่างๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม ฯลฯ การจัดทำโครงการของแต่ละหน่วยงานสำหรับมาตรการจ้างงานในชนบท เป็นไปในลักษณะเดียวกันไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งเป็นการจ้างงานโดยตรง (กลุ่มสร้างงานโดยตรง)

สำหรับมาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย มีวัตถุประสงค์คือการบรรเทาภาระค่าครองชีพโดยการลดจำหน่ายสินค้าราคาประหยัดและสนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนและผู้ถูกเลิกจ้างที่เกิดเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย เป็นมาตรการที่ประกอบด้วยลักษณะกลุ่มงานทั้ง 3 ประเภทงานดังกล่าว

เนื่องจากคำว่า “ไทยช่วยไทย” หน่วยงานต่างๆ จึงพร้อมกันร่วมใจในการช่วยประชาชนชาวไทยที่กำลังประสบปัญหาภาวะวิกฤต ด้วยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ มากมาย ส่งผลให้มาตรการ “ประหยัดหรือไทยช่วยไทย” ประกอบด้วยผู้ร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานทั้งหมด 7 กระทรวง 1 รัฐวิสาหกิจ และ 2 ภาคเอกชน ได้แก่ (1) กระทรวงพาณิชย์ (2) กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (3) กระทรวงอุตสาหกรรม (4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (5) กระทรวงมหาดไทย (6) กระทรวงกลาโหม (7) กระทรวงศึกษาธิการ (8) องค์การคลังสินค้า (9) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และ (10) สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน รวมแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 28 งาน/โครงการ 73 กิจกรรม

สำหรับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมประกอบด้วย 3 กรมที่ร่วมรับผิดชอบในมาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย ได้แก่ (1) กรมประชาสงเคราะห์ (2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และ (3) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน การจัดทำโครงการในแต่ละกรม ส่วนใหญ่ดำเนินโครงการเป็นไปตามลักษณะงานในหน้าที่ประจำที่ต้องปฏิบัติงานเป็นปกติเหมือนเดิมอยู่แล้ว แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การจัดทำโครงการจึงได้เพิ่มความเข้มข้นขึ้นมากกว่าเดิม

การจัดทำโครงการเพื่อรองรับมาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย ในปี 2541 ของกรมประชาสงเคราะห์ ได้แก่ (1) โครงการสนับสนุนเงินทุนรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ (2) การให้กู้ยืมเงินประกอบอาชีพ และ (3) โครงการช่วยเหลือกันเมื่อยามยาก เชิญชวนบรรณรักษ์ และขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการร้านค้า ให้จำหน่ายอาหารหรือสินค้าราคาประหยัด ส่วนในปี 2542 การจัดทำโครงการมีเพียง 2 โครงการแรกเท่านั้น

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่การศึกษาประเมินผลโครงการสนับสนุนเงินทุนรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ เป็นโครงการที่ได้รับการดำเนินงานทั้งปี 2541 และ 2542 โดยได้ปรับรูปแบบของการสงเคราะห์ครอบครัว ซึ่งแต่เดิมมีลักษณะของการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย มาเป็นการให้ประชาชนผู้ประสบปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจมารวมกลุ่มกันประกอบอาชีพอิสระ และให้การสนับสนุนเงินสงเคราะห์ประกอบอาชีพ เพื่อเป็นทุนเริ่มต้นในการประกอบอาชีพ โดยมีต้องส่งใช้คืน ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มอาชีพนั้นจะต้องผ่านกระบวนการสอบข้อเท็จจริงจากนักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล เช่นเดียวกับการสงเคราะห์ครอบครัวตามปกติ คือการเป็นครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง

โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ เป็นโครงการที่มีความสอดคล้องกับการปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2541-2544) ในเรื่องของการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและธุรกิจชุมชน และสอดคล้องกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2541 ที่ระบุไว้ว่า “จะสนับสนุนและเร่งรัดเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท” โดยเฉพาะในเขตเมืองนั้นสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาคูณภาพชีวิตคนจนในเมืองอย่างยั่งยืนในด้านการพัฒนาอาชีพและการเงินของชาวชุมชนแออัดว่ามี 2 ระยะ คือ (1) ระยะสั้น เน้นการพัฒนาและจัดตั้งกลุ่มอาชีพให้เข้มแข็ง และ (2) ระยะยาว ให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนเมืองขึ้น (คารารัตน์ แก้วสลับสี, 2542) วิธีการดำเนินงานโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ โดยการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย เยี่ยมบ้าน และสอบข้อเท็จจริงตามหลักเกณฑ์การสงเคราะห์ครอบครัว อีกทั้งให้การส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการ การตลาด การผลิตให้แก่กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ และทำการติดตามประเมินผล (ข้อมูลการประกอบชี้แจง กรมประชาสงเคราะห์)

การจัดทำโครงการดังกล่าว ได้เริ่มโครงการนำร่องในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานประชาสงเคราะห์เขตพื้นที่ เป็นผู้ปฏิบัติงานตามนโยบาย และเริ่มขยายผลโครงการออกไปสู่จังหวัดต่างๆ ในส่วนภูมิภาคเมื่อต้นปี 2541 ซึ่งเมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2541 ปรากฏว่ามีกลุ่มอาชีพทั่วประเทศ จำนวน 2,469 กลุ่ม มีสมาชิกเข้าร่วมโครงการ 26,927 ราย ใช้งบประมาณเพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพ รวม 52.9 ล้านบาท แยกเป็นกลุ่มอาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร 69 กลุ่ม 697 ราย งบประมาณ 1.4 ล้านบาท และกลุ่มอาชีพในส่วนภูมิภาค 2,400 กลุ่ม 26,230 ราย งบประมาณ 51.5 ล้านบาท (กองบริการชุมชน, 2542: 26-31) ส่วนปี 2542 สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ 49,225 คน งบประมาณทั้งสิ้น 94.03 ล้านบาท (สรุปผลการดำเนินงานมาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย ปี2541 และปี2542)

ปัจจุบันโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ มีแนวโน้มว่าจะเป็นภารกิจหลักของกรมประชาสงเคราะห์ ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับมีความสอดคล้องต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยปฏิบัติทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นที่ยืนยันได้ว่าโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพมาตรการไทยช่วยไทยนั้นจะเป็นนโยบายหลักของกรมประชาสงเคราะห์ต่อไป (คารารัตน์ แก้วสลับสี, 2542) การศึกษาประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพครั้งนี้ จึงมุ่งให้ความสำคัญต่อปัจจัยสาเหตุที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่ม เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษา ข้อยก้นพบ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาในหัวข้อประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ปี 2542 เป็นโครงการที่มีส่วนในการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจ ของประเทศที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(1) ศึกษาการดำเนินงาน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ที่เกิดขึ้นจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

(2) ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ

(3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในหัวข้อ “ประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ” ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 ได้ศึกษาเอกสาร และทำการติดต่อสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่า ในปี 2542 จังหวัดลพบุรี มีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 1,679 ราย กลุ่มอาชีพทั้งหมด 119 กลุ่ม ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 2,843,500 บาท ดังนั้นขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพปี 2542 ในจังหวัดลพบุรี

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ หมายถึง ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ

การบริหารกลุ่ม หมายถึง การกำหนดระเบียบของกลุ่ม การมีกรรมการกลุ่มอย่างชัดเจน การมีสถานที่ทำการกลุ่ม การกำหนดผู้นำกลุ่ม การหาแหล่งทางการตลาด

ระยะเวลาในการรวมกลุ่ม หมายถึง ระยะเวลาที่กลุ่มอาชีพได้เริ่มจัดตั้งรวมสมาชิกเป็นกลุ่มและดำเนินกิจกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันและจนถึงวันสำรวจ

ความเป็นผู้นำกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลได้ทำหน้าที่ในการเป็นหัวหน้ากลุ่มได้อย่างดีและเข้มแข็ง

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม หมายถึง บทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานและในการตัดสินใจภายในกลุ่ม

การที่สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้รับความรู้ หมายถึง สมาชิกกลุ่มอาชีพได้รับความรู้เพิ่มเติมทั้งจากหน่วยงานราชการ จากสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง รวมทั้งการได้รับการฝึกอบรม และจากการศึกษาดูงานต่างถิ่น

การนำความรู้ไปสอนต่อผู้อื่น หมายถึง เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ในการประกอบอาชีพแล้วได้นำความรู้ไปสอนแก่บุคคลอื่น

การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม หมายถึง สมาชิกกลุ่มทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สมาชิกมีความตั้งใจในการดำเนินกิจกรรมหรือธุรกิจของกลุ่มต่อเนื่องอีกต่อไปเป็นระยะเวลาติดต่อกันโดยไม่ขาดช่วง นับตั้งแต่วันที่ได้รับเงินทุน และจะดำเนินต่อไปอีกในอนาคต

เงินทุนที่ได้รับ หมายถึง ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับเงินสนับสนุน ในการประกอบอาชีพที่ทำการรวมกลุ่มในโครงการ

รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ หมายถึง จำนวนเงินส่วนใหญ่ที่ได้นอกเหนือจากรายได้ที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการ

อาชีพหลัก หมายถึง การประกอบอาชีพที่นำรายได้ส่วนใหญ่ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเภทอาชีพเสริม หมายถึง ประเภทของอาชีพที่ผู้เข้าร่วมโครงการทำการรวมกลุ่มกันในโครงการสร้างรายได้/อาชีพ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 ของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นการปรับปรุงแบบการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายที่เน้นการสงเคราะห์ผู้ที่ยากไร้ มีรายได้น้อย หรือเป็นผู้ไม่มีรายได้ให้มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพจึงเป็นโครงการที่ได้รับการปรับเปลี่ยนการสังคมสงเคราะห์ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีแนวโน้มว่าโครงการนี้อาจเป็นภารกิจหลักของกรมประชาสงเคราะห์ โดยตรงต่อไป

การทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ คือการมีรายได้เพิ่มขึ้น การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องของผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ จะเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยและเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานกรมประชาสงเคราะห์ในการนำไปปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

สำหรับการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ” ในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งการรวมกลุ่มอาชีพในลักษณะนี้ พบว่า มีการดำเนินงานมานานแล้ว และมีหลายหน่วยงานที่ปฏิบัติมาแต่ดั้งเดิม การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้แบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้ (1) การรวมกลุ่มเกษตรกร (2) แนวทางการส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบทของกรมการพัฒนาชุมชน (3) ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ (4) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (5) แบบจำลอง CIPP และ (6) กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 การรวมกลุ่มเกษตรกร

การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มต่าง ๆ ในอดีตที่มีความสัมพันธ์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการศึกษา ซึ่งการรวมกลุ่มเกษตรกรเป็นกิจกรรมได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานอื่นๆ มานานแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529) โดยเฉพาะกลุ่มที่ภาครัฐบาลจัดตั้ง โดยแต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานขนาดของกลุ่มแตกต่างกันออกไป ตามอาชีพของเกษตรกรสมาชิก และจุดริเริ่มของการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้น หากจะให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การกำหนดวัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจน มีขอบเขตการดำเนินงานที่กะทัดรัด และมีวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม กลุ่มเกษตรกรต่างๆ ในอดีต จัดออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) กลุ่มที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น และ (2) กลุ่มเกษตรกรที่เอกชนจัดตั้งขึ้นเอง

2.1.1 กลุ่มเกษตรกรที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น

ในอดีตกลุ่มที่ภาครัฐบาลเป็นผู้ส่งเสริมให้มีขึ้นนั้น มีความเป็นมา และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานต่างกันออกไป แบ่งออกได้ดังนี้ (1) กลุ่มสหกรณ์ (2) กลุ่มเกษตรกร และ (3) กลุ่มอื่นๆ

(1) กลุ่มสหกรณ์ มูลเหตุของการจัดตั้งสหกรณ์ในครั้งแรกนั้น เพื่อแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529) ดังนั้น รูปแบบสหกรณ์แห่งแรกที่น่ามาใช้ จึงเป็นสหกรณ์ประเภทหาทุน โดยจัดตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 ที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ชื่อ “สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้” จำนวนสมาชิกแรกตั้ง 16 คน มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457 การจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อให้เป็นองค์กรธุรกิจที่เกิดจากความร่วมมือกันของสมาชิกและเพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของสมาชิกแต่ละคนนั่นเอง

(2) กลุ่มเกษตรกร การริเริ่มจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรครั้งแรก ห่างจากการจัดตั้งสหกรณ์ประมาณ 39 ปี โดยมีการรวมกลุ่มขึ้นอย่างไม่เป็นทางการเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 มีชื่อว่า “กลุ่มชาวนา” มูลเหตุของการรวมกลุ่มเนื่องมาจาก ชาวนาในขณะนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้มีทุน มีทรัพยากรน้อย และประสบปัญหาในการผลิตและการจำหน่าย จึงรวมตัวจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพ หลังจากนั้นทางราชการได้ส่งเสริมให้มีการตั้งกลุ่มอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ

เมื่อมีการจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นเมื่อ วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2510 กลุ่มชาวนาจึงเปลี่ยนมาเป็น “กลุ่มเกษตรกร” เพื่อให้มีความหมายกว้างขวางขึ้นและครอบคลุมอาชีพการเกษตรทุกสาขา การขยายจำนวนกลุ่มเกษตรกรเป็นไปอย่างกว้างขวางขึ้น และครอบคลุมอาชีพการเกษตรทุกสาขา การที่กลุ่มเกษตรกรไม่ใช่นิติบุคคลจึงไม่สามารถดำเนินการค้าในนามของกลุ่มได้

ในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2515 มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2511 มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้กลุ่มเกษตรกรมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งจะทำให้มีอำนาจแสวงหาทุนจากสถาบันการเงินของรัฐ หรือของเอกชนมาดำเนินการให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น อันจะมีผลให้กลุ่มเกษตรกรเจริญเป็นปึกแผ่นและสามารถแปรสภาพเป็นสหกรณ์ต่อไป การจดทะเบียนกลุ่มเกษตรกรในระยะต่อมามีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ และสามารถแยกประเภทกลุ่มตามอาชีพต่างๆ ได้ 10 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มทำนา (2) กลุ่มทำไร่ (3) กลุ่มทำสวน (4) กลุ่มเลี้ยงสัตว์ (5)

กลุ่มเลี้ยงไหม (6) กลุ่มประมง (7) กลุ่มสัตว์น้ำ (8) กลุ่มเพาะเห็ด (9) กลุ่มกล้วยไม้ และ (10) กลุ่มเลี้ยงผึ้ง

(3) กลุ่มอื่นๆ การจัดตั้งกลุ่มนอกจากกลุ่มสหกรณ์และเกษตรกรที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้านและไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมีดังนี้ (1) กลุ่มลูกค้านาคาร (2) กลุ่มพัฒนาอาชีพ และ (3) กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529)

กลุ่มลูกค้านาคาร โดยทั่วไปการกู้เงินจากธนาคารของเกษตรกรจะต้องใช้อสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์อื่นๆตามที่ธนาคารกำหนดมาประกันหนี้เงินกู้ของตน จากหลักเกณฑ์ข้อนี้ทำให้เกษตรกรขนาดเล็กที่ไม่อาจนำหลักทรัพย์มาค้ำประกันเงินกู้ได้ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มลูกค้าของธนาคาร เป็นการรวมกลุ่มกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมเพื่อค้ำประกันเงินกู้ของสมาชิกแต่ละรายในกลุ่ม หรืออาจจะใช้วิธีให้ลูกค้าในกลุ่มเดียวกันอย่างน้อยสองคนเป็นผู้ค้ำประกันหนี้เงินกู้ก็ได้ นอกจากจะใช้กลุ่มค้ำประกันเงินกู้แล้ว ทางธนาคารยังเป็นแหล่งสำหรับถ่ายทอดความรู้และวิทยาการสมัยใหม่เกี่ยวกับการเกษตรให้แก่เกษตรกร หรือที่เรียกกันว่าการให้สินเชื่อกำกับ

กลุ่มพัฒนาอาชีพ วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มนี้เพื่อฝึกอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวแก่ราษฎรให้มีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น ทั้งที่ทำเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในเวลาว่างจากการประกอบอาชีพหลัก การดำเนินงานมีหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนทั้งจากภาครัฐบาล เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งสิ้นกว่า 20 แห่ง

หน่วยงานหลักของรัฐบาลที่ทำการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกร ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม) กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชนบท กรมแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ และสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานปฏิรูปที่ดิน) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน และกรมพาณิชย์สัมพันธ์) และกระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมอาชีวศึกษา และกรมการฝึกหัดครู) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529)

การดำเนินงานทางรัฐบาลจะรวมกลุ่มเกษตรกรขึ้นแล้วจัดหาอุปกรณ์ให้ และฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมในครอบครัวตามความต้องการของเกษตรกรโดยมีวิชาต่างๆ ให้เลือกถึง 24 วิชา อาทิเช่น การทอผ้า ทำโอ่ง จักสานไม้ไผ่ แกะสลักไม้ ทำเครื่องหนัง และทำเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529)

นอกจากนี้ยังมีความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมให้เลือก 15 วิชา อาทิ การประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้า ผลิตภัณฑ์จากหวาย จากไม้ไผ่ ประดิษฐ์ดอกไม้จากรังไหม และประดิษฐ์ของชำร่วย

เป็นต้น เมื่อฝึกอบรมด้านการผลิตแล้ว ทางส่วนราชการโดยเฉพาะกรมการพัฒนาชุมชน สำนักงาน
เร่งรัดพัฒนาชนบท และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมยังได้ช่วยเหลือด้านการตลาด โดยการจัดงาน
แสดงสินค้าร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมกันนั้นกรมการพัฒนา
ชุมชนยังได้จัดหาที่ทางให้เกษตรกรนำผลิตภัณฑ์มาวางขายที่สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต

กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรี การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะเดียวกับกลุ่มพัฒนาอาชีพ
ข้างต้น เพียงแต่จำกัดเพศของผู้รับการฝึกอบรมเป็นกลุ่มสตรีเท่านั้น วัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มเพื่อ
ช่วยเหลือราษฎรให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้อง
ถิ่นและเป็นการยกระดับรายได้ของครอบครัวเกษตรกรให้สูงขึ้น

หน่วยงานหลักที่ร่วมกันส่งเสริม ได้แก่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมอาชีว
ศึกษา กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมแรงงาน (ปี พ.ศ. 2521)
กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนา
ชนบท และสภาสตรีแห่งชาติ ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้เริ่มดำเนินงานส่งเสริมการพัฒนาอาชีพสตรีไม่
พร้อมกัน เช่น กรมการพัฒนาชุมชนเริ่มทำงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2505 ส่วนสำนักงานปฏิรูปที่ดินฯ เริ่ม
ดำเนินงานในปี พ.ศ. 2521 เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529)

เมื่อรัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาชนบทแห่งชาติ พ.ศ. 2525-2529 ทำให้หน่วย
งานต่างๆ ดังกล่าวร่วมกันดำเนินงานภายใต้แผนงานเดียวกัน และเป็นระบบต่อเนื่อง โดยมีโครงการ
ฝึกอบรมวิชาต่างๆ 178 โครงการ แบ่งวิชาชีพที่ให้การฝึกอบรมเป็น 3 หมวดคือ หมวดวิชาชีพหลัก
2 วิชา (การเสริมสวยและพนักงานเสิร์ฟ) จำนวน 3 โครงการ หมวดวิชาชีพรอง 6 วิชา (การย้อมผ้า
สี-ทอผ้า ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เย็บสาน จักสาน เครื่องปั้นดินเผา และตัดเย็บเสื้อผ้า) จำนวน 143
โครงการ และหมวดวิชาชีพที่ใช้ในครัวเรือน (การแปรรูปนอมอาหารและศิลปประดิษฐ์) จำนวน
32 โครงการ

กลุ่มต่างๆ ที่รัฐบาลได้ส่งเสริมจัดตั้งให้มีขึ้นนั้น มีความหลากหลายทั้งในแง่ของ
วัตถุประสงค์ การก่อตั้งและแนวทางในการดำเนินงาน แต่มีสิ่งเหมือนกันอย่างหนึ่งคือรัฐบาลเป็น
ผู้ผลักดันให้มีขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และใช้เป็นเครื่องมือสำหรับ
พัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

2.1.2 กลุ่มเกษตรกรที่เอกชนจัดตั้งขึ้น

เกษตรกรและพ่อค้าที่ทำการค้าเกี่ยวกับสินค้า วัสดุการเกษตร ได้พยายามรวมกลุ่มกัน
ขึ้น โดยแต่ละกลุ่มที่ตั้งขึ้นนั้นจะมีวัตถุประสงค์ในรายละเอียดแตกต่างกันออกไปตามความต้องการ

ของสมาชิก และเรียกชื่อกลุ่มแตกต่างกัน เช่น กลุ่ม ชมรม และสมาคม เป็นต้น วัตถุประสงค์หลักของการรวมกลุ่มไม่แตกต่างกันคือ รวมกลุ่มเพื่อร่วมกันทำธุรกิจที่เกี่ยวกับการตลาดผลผลิตของสมาชิกให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานแบบใหม่ต่างจากแนวทางของกลุ่มที่รัฐบาลส่งเสริมจัดตั้งขึ้น ตัวอย่างของสาเหตุของการรวมกลุ่มโดยภาคเอกชน มีดังนี้

(1) สมาคมชาวสวน จังหวัดระยอง มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวสวนรวมตัวกันเป็นกลุ่มมาจากสาเหตุ 3 ประการ (1) เพื่อให้ประชาชนทั่วไปรู้จักผลไม้ของจังหวัดระยอง เพราะในอดีตทุกคนจะนึกถึงเฉพาะผลไม้ของจังหวัดจันทบุรี (2) ชาวสวนทั้งหลายอยู่ในลักษณะต่างคนต่างปลูกและขาย ใครมีความรู้ความชำนาญจะปิดบังไม่ไห้คนอื่นรู้ สมัยก่อนชาวสวนปิดบังกระทั่งการใช้สารเคมีฆ่าแมลง และ (3) ในปี 2515 เกิดโรคเน่าระบาดอย่างรุนแรง ต้นทุเรียนตายเป็นจำนวนมาก ด้วยสาเหตุหลักทั้ง 3 ประการดังกล่าว ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่จะรวมตัวกัน รู้จักกัน ปกป้องหรือถ่ายทอดเทคโนโลยีช่วยเหลือกัน ดังนั้น วัตถุประสงค์การรวมกลุ่มคือ ให้ชาวสวนต่างอำเภอ ต่างตำบล ได้รู้จักสนิทสนมกัน มีการปรึกษาหารือกัน ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่กัน วิธีการดำเนินงานกลุ่มแบ่งออกได้เป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ

ด้านการตลาด เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ระดับสวน คือ การคัดเลือกคุณภาพผลไม้ โดยมีการจัดมาตรฐานของทุเรียน เงาะ และมังคุด สินค้าที่คัดเลือกแล้วจะติดป้าย (สติ๊กเกอร์) ที่ขั้วของทุเรียน หรือประทับตราข้างกล่องเพื่อประกันคุณภาพของสินค้า

ในปี พ.ศ. 2528 กลุ่มชาวสวนจังหวัดระยองได้ร่วมหุ้นกันจัดตั้งบริษัทเพื่อเป็นตัวแทนทางด้านการค้าของสมาชิกชาวสวนกับผู้ส่งออกของไทยและต่างประเทศ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังได้จัดตั้งกองทุนวิจัยขึ้นสำหรับพัฒนาคุณภาพของผลไม้ที่เหมาะสมกับความต้องการตลาดต่างประเทศ

ด้านการบริหารกลุ่ม มีหลักการร่วมกันพัฒนา และเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่มีการเก็บค่าสมาชิก สมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้มีอาชีพเดียวกัน (เฉพาะชาวสวน) เพื่อที่เวลาประชุมทางวิชาการจะได้พูดในเรื่องเดียวกัน การกำหนดหัวข้อในการประชุมวิชาการ ใช้วิธีการสอบถามจากที่ประชุม สำหรับสถานที่ประชุมนั้นทางกลุ่มจะขออนุญาตจากนายอำเภอเพื่อขอใช้ห้องประชุมของอำเภอเป็นที่ประชุม ส่วนค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการประชุมและค่าเอกสารวิชาการแจกสมาชิกนั้นจะเรียกรายจากสมาชิก ใครไม่มีไม่ต้องจ่าย ซึ่งรายได้จากการเรียกรายมักจะสูงกว่ารายจ่ายเสมอ

(2) กลุ่มชาวสวนส้มโอนครชัยศรี (สามพราน) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529) มูลเหตุของการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพราะประมาณปี พ.ศ. 2525 ประธานกลุ่มมีโอกาสไปเมืองจีนและเห็นว่าส้มโอของจีนนั้นมีรสชาติและคุณภาพสู้ของไทยไม่ได้ แต่ส้มโอของไทยส่งออกได้น้อย เพราะไม่มีการรักษาคุณภาพให้ดีและสม่ำเสมอ เนื่องจากขณะนั้นเกษตรกรต่าง

คนต่างขายให้พ่อค้า ซึ่งใช้วิธีซื้อแบบละ 100 ลูก แดม 10 ลูก หากเหตุการณ์ยังเป็นเช่นนี้ต่อไป จะส่งผลเสียในอนาคต คือ ตลาดต่างประเทศซื้อส้มโอจากประเทศไทย จึงมีความคิดที่จะรวมกลุ่มกันโดยมีวัตถุประสงค์ เรื่องควบคุมและรักษาคุณภาพสินค้าเพื่อส่งออก โดยประธานกลุ่มมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

- ทำการติดต่อกับพ่อค้าส่งออกของไทยซึ่งเคยส่งส้มโอไปต่างประเทศ แล้วขาดทุนติดต่อกัน 3 ปี เพราะประสบปัญหาส้มโอเน่าและเปรี้ยว เนื่องจากส้มโออ่อนไม่มีการคัดเอาส้มโอที่คุณภาพดี และการหีบห่อไม่ดี โดยประธานกลุ่มเป็นผู้ตกลงกับพ่อค้าส่งออกว่าจะรับเป็นคนกลางช่วยควบคุมคุณภาพให้

- เมื่อรวบรวมชาวสวนได้ 60 คน ตกลงคิดการร่วมกันว่า จะคัดส้มโอสำหรับส่งออกเฉพาะลูกที่มีผิวสวยและเป็นพันธุ์ที่ตลาดนิยม ต่อมาปีที่สองจึงพัฒนาโดยตั้งกรรมการคัดส้มโอและติดตั้งเครื่องเป็นตราเจดีย์รับรองคุณภาพส้มโอที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว วิธีการควบคุมคุณภาพคือ ให้สมาชิกควบคุมกันเอง เช่น นาย ก. คุม นาย ข. นาย ข. คุม นาย ค. และนาย ค. คุม นาย ก. เป็นลักษณะผลัดกันคุม

- พัฒนาการบรรจุหีบห่อเสียใหม่ โดยการหีบห่อทำกล่องละเท่า ๆ กันและสามารถส่งออกได้เลย โดยผู้ส่งออกไม่ต้องไปบรรจุใหม่อีก สำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งค่าคัดลูก ค่าติดตั้งเครื่อง และค่าหีบห่อ รวมกันประมาณลูกละ 1 บาทนั้น สมาชิกเป็นผู้รับภาระทั้งหมด งานต่อไปของกลุ่มคือ การหาวิทยาการที่จะช่วยให้สามารถเก็บรักษาส้มโอได้ยาวนานขึ้น

การดำเนินงานของกลุ่มชาวสวนส้มโอนครชัยศรีนี้จะจำกัดขอบเขตกิจกรรมของกลุ่มเฉพาะในระดับการผลิตเท่านั้น คือการคัดพันธุ์ คัดคุณภาพ และบรรจุหีบห่อ ส่วนขั้นตอนการตลาดนั้นอาศัยโครงสร้างการตลาดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นกลไกในการส่งออกต่อไป

(3) กลุ่มปลูกถั่วฝักยาว การจัดรวมกลุ่มเกิดขึ้นมาจาก ประธานกลุ่มได้มีโอกาสไปดูการปลูกถั่วฝักยาวต่างอำเภอ เมื่อกลับมาจึงรวมกลุ่มเกษตรกรขึ้น เริ่มแรก 30 คน เนื้อที่ 60 ไร่ ได้ผลผลิต 3,000 กิโลกรัม การดำเนินงานบริษัทผู้ส่งออกจะเป็นผู้แจกพันธุ์ถั่วฝักยาวให้ฟรี และกลุ่มเป็นผู้ผลิตสินค้าทยอยให้ส่ง ดังนั้นวัตถุประสงค์ของกลุ่มคือไม่ให้ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน

ดังนั้นกลุ่มผู้ปลูกถั่วฝักยาวนี้ จึงมีกิจกรรมคล้ายคลึงกับกลุ่มชาวสวนส้มโอ คือทำกิจกรรมเฉพาะด้านการผลิต คัดคุณภาพ และควบคุมคุณภาพ ส่วนด้านการตลาดนั้นไม่ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด

(4) ชมรมผู้พัฒนาหอมมะม่วง จังหวัดฉะเชิงเทรา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529) กลุ่มชาวสวนมะม่วงรวมตัวกันเป็นกลุ่มได้ประมาณ 20 กลุ่ม และรวมกลุ่มเข้าเป็นชมรมโดยให้ชื่อว่า “ชมรมผู้พัฒนามะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา” ซึ่งมูลเหตุของการรวม

กลุ่มมี 2 ประการด้วยกัน คือ 1) สมาชิกท่านหนึ่งมีโอกาสไปดูงานการเกษตรยังต่างประเทศ เห็นว่า ราคาส้มไม้เมืองร้อนที่ออกจากสวนกับราคาขายในต่างประเทศแตกต่างกันมาก จึงคิดว่าน่าจะพัฒนา และส่งเสริมการส่งมะม่วงออกไปจำหน่ายต่างประเทศ จึงพยายามแนะนำให้เกษตรกรรู้จักดูแล รักษา มะม่วง และใช้เครื่องมือแบบสมัยใหม่ และ 2) เกษตรกรตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการ ส่งออกมะม่วง เพราะผลจากการส่งเสริมการปลูกมะม่วงของชมรมในอดีตทำให้ผลผลิตมะม่วงเพิ่มขึ้นมาก ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มคือ ปรับปรุงพันธุ์มะม่วงเพื่อการส่งออก

วิธีการดำเนินงานของกลุ่มคือการคัดเลือกมะม่วงที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้ซื้อทั้งในเรื่องขนาดของผล ชนิดของพันธุ์ และความแก่ของมะม่วง ต่อจากนั้นนำมา ผ่านกระบวนการป้องกันศัตรูพืชหลังเก็บเกี่ยว โดยการจุ่มมะม่วงในน้ำยาที่ทางบริษัทผู้ซื้อแนะนำ และบรรจุลงในหีบห่อที่บริษัทกำหนดแล้วจึงส่งออกตามคำสั่งซื้อ โดยผู้ซื้อเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย ตั้งแต่การหีบห่อจนถึงการส่งออก ชาวสวนจะเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายถึงการบรรจุมะม่วงลงใน ภาชนะหีบห่อเท่านั้น

(5) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกแคนตาลูป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม, 2529) การรวมกลุ่มเกิดขึ้นเนื่องจาก เกษตรกรท่านหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการปลูก แคนตาลูป จึงมีผลทำให้เกษตรกรรายอื่นมีการปลูกกันมากขึ้น สินค้าออกสู่ตลาดพร้อมกัน เกิด การแย่งกันขายและเสนอตัดราคากันเอง จากจุดนี้จึงได้รวมตัวกันปลูกแคนตาลูป โดยมีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อควบคุมคุณภาพและปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาด โดยควบคุมสมาชิก ไม่ให้ปลูกแคนตาลูปมากเกินไป สามารถใช้แรงงานในครอบครัวดูแลได้ทั่วถึงไม่ต้องจ้างแรงงาน จากข้างนอก และตกลงกันจัดคิวการปลูกเพื่อไม่ให้ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน

นอกจากนี้กลุ่มผู้ปลูกแคนตาลูปยังมีการประชุมพบปะกับกลุ่มผู้ปลูกแตงกลุ่ม อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและพยายามจัดเวลาปลูกไม่ให้ตรงกัน

2.2 การส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบทของกรมการพัฒนาชุมชน

กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กรมการพัฒนาชุมชน (2540) ได้สรุป แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการมาตลอด เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ให้บรรลุเป้าหมายในการ พัฒนาเศรษฐกิจชนบทของกรมฯ มุ่งเน้นดำเนินการด้านการพัฒนาอาชีพ เงินทุน และการตลาด ควบคู่กันไปมีดังนี้ (จริยา ปราณบุตร, 2540)

(1) **งานพัฒนาอาชีพ** ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนชาวชนบทมีความรู้ความสามารถ เพิ่มพูนทักษะด้านอาชีพโดยให้ประชาชนรู้จักรวมตัวกันเป็นกลุ่มในกิจกรรมอาชีพเดียวกัน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สดรายจ่ายในครอบครัวและเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน โดยมีเป้าหมายและผลงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ และวิธีการ ดังนี้ (ศรีไพร รุ่งสว่าง, 2540)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อลดรายจ่ายภายในครอบครัวของประชาชนในชนบท
- 2) เพื่อเพิ่มรายได้จากการพัฒนาระบบการทำงานร่วมกับอาชีพ พัฒนาการผลิต และพัฒนาการตลาดของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

- 3) เพื่อสร้างความรักสามัคคีในหมู่ประชาชนในชนบท

วิธีการ/เงื่อนไข

- 1) จัดรูปแบบการพัฒนาครอบครัว (การพัฒนาอาชีพโดยครอบครัว)
- 2) ส่งเสริมอาชีพแก่กลุ่มอาชีพที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 3) สนับสนุนเงินทุนเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา
- 4) สนับสนุนกลุ่มอาชีพที่มีกิจกรรมก้าวหน้าดีเด่น ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายการดำเนินงานไปสู่อุตสาหกรรมขนาดเล็ก

(2) **งานพัฒนาเงินทุน** ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชนบท รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนด้วยการฝึกให้รู้จักประหยัดและอดออม เพื่อระดมทุนของท้องถิ่นไว้ใช้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

(3) **งานพัฒนาการตลาด** เพื่อจัดระบบข้อมูลการผลิต การจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์เผยแพร่ ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพ ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือด้านการตลาดกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2.2.1 ขั้นตอนในการดำเนินการส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบท ของกรม

การพัฒนาชุมชน (จริยา ปราณีบุตร, 2540)

การดำเนินการส่งเสริมประชาชนในชนบท ของกรมการพัฒนาชุมชนมีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมให้ราษฎรพอมีพอกินในครอบครัวโดยการส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว

- (2) ส่งเสริมการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เพิ่มแก่ครอบครัว
- (3) จัดตั้งกลุ่มอาชีพ โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการพัฒนาอาชีพ
- (4) ส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็ก
- (5) ส่งเสริมการระดมทุนภายใน และสนับสนุนเงินทุนภายนอก

พัฒน์ บุญรัตพันธุ์ (2527) (อ้างใน สรุพล กาญจนะจิตรา, 2529) ได้กล่าวถึงหลักการรวมกลุ่มของประชาชนในการพัฒนาชุมชนว่าควรเป็นการรวมกลุ่มแบบ 3 ขั้น 8 ตอน คือ

ขั้นที่ 1 ว่าด้วย การจัดตั้งกลุ่มในการจัดตั้งกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี หรือกลุ่มประเภทอื่นๆ มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถืออยู่ 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยผู้นำกลุ่ม จะต้องหาผู้นำที่มีความถนัดในเรื่องนั้นโดยเฉพาะ

ตอนที่ 2 ว่าด้วยความต้องการรวมกลุ่ม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกของกลุ่มนั้นมีความต้องการร่วมกันหรือมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน อาจต้องการแก้ปัญหาร่วมกันหรือดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน ดังนั้น จึงต้องสำรวจความต้องการของแต่ละบุคคลก่อนรวมกลุ่ม

ตอนที่ 3 ว่าด้วยความสมัครใจจริง

ตอนที่ 4 ว่าด้วยมีสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 5 ว่าด้วยมีวัยใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 6 ว่าด้วยเพศเดียวกัน

ตอนที่ 7 ว่าด้วยความสัมพันธ์ต่อกันไม่ขัดแย้ง

ตอนที่ 8 ว่าด้วยสถานการณ์บีบตัว

ขั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยผลักดันให้เกิดพลังการต่อสู้และพลังการต่อรองในโอกาสต่อไป มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการส่งเสริมการประชุมพบปะ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม

ตอนที่ 2 ว่าด้วยการส่งเสริมแนวความคิด ยกระดับจิตใจ

ตอนที่ 3 ว่าด้วยการส่งเสริมการมีระเบียบวินัย

ตอนที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพบุคคล ทั้งสมาชิกภายในกลุ่ม และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกภายในกลุ่มด้วย

ตอนที่ 5 ว่าด้วยการส่งเสริมกิจกรรมให้ต่อเนื่อง

ตอนที่ 6 ว่าด้วยการส่งเสริมวิชาการ

ตอนที่ 7 ว่าด้วยการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม

ตอนที่ 8 ว่าด้วยการส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งสถานภาพผูกพัน ให้ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่มให้รู้จักรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ว่าด้วยความเจริญเติบโตของกลุ่ม หมายถึง สมาชิกของกลุ่มเพิ่มจำนวนขึ้นและเกิดกลุ่มขึ้นใหม่ๆ ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีอยู่เดิมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของกลุ่มนี้ มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือดังนี้

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการเจริญเติบโตในสหพันธ์รวมกลุ่ม เป็นการทำให้กลุ่มเล็กๆ ซึ่งได้ตั้งขึ้นตามขั้นที่ 1 และมีพลังการเคลื่อนไหวแล้วในขั้นที่ 2 ได้เข้ามาร่วมกัน

ตอนที่ 2 ว่าด้วยสร้างหน่วยนำร่วมคือ การนำเอาตัวแทนหรือผู้นำของกลุ่มแต่ละกลุ่มมารวมกันเรียกว่าตั้งเป็น “หน่วยนำร่วม” ขึ้น

ตอนที่ 3 ว่าด้วยสร้างผลประโยชน์ร่วม

ตอนที่ 4 ว่าด้วยสร้างกิจกรรมพึ่งพากัน

ตอนที่ 5 ว่าด้วยส่วนวิชาการจากการที่กลุ่มได้มีผลประโยชน์ร่วมกันและมีกิจกรรมพึ่งพากันเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถและประสิทธิภาพกลุ่ม

ตอนที่ 6 สร้างพลังร่วมและดำเนินงานร่วม

ตอนที่ 7 ลดความสิ้นเปลืองร่วม

ตอนที่ 8 สร้างพลังต่อรอง

สำหรับโกวิท พวงงาม (2527) (อ้างใน สรุพล กาญจนะจิตร, 2529) ได้เสนอแนะความคิดโดยรวบรวมขั้นตอนการพัฒนากลุ่ม องค์การประชาชนของส่วนราชการได้ดังนี้

1. การจัดตั้งกลุ่มต้องคำนึงถึง ความเหนียวแน่น และประสิทธิภาพขององค์กร เป็นหลักเช่น

- กลุ่มจะต้องเกิดจากความต้องการของสมาชิกและความสมัครใจ
- กลุ่มต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนร่วมกันของสมาชิก
- กลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์และบรรยากาศแห่งความร่วมมือของสมาชิก
- กลุ่มจะต้องกำหนดหน้าที่ให้สมาชิกรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน เห็นแก่ประโยชน์

ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

- กลุ่มต้องกำหนดหน้าที่สมาชิกให้ชัดเจน นอกเหนือจากการประชุม
- กลุ่มจะต้องมีระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันอย่างมีกฎเกณฑ์
- กลุ่มจะต้องสามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ยั่วยุสมาชิกให้มาพบปะกันบ่อย

ครั้ง มีแผนงาน มีกิจกรรมสนองตอบความต้องการของสมาชิกกลุ่ม จะต้องมีการเพิ่มสมาชิกหรือประเมินผลกลุ่มเอง

2. ส่วนราชการจะต้องเข้าใจปรัชญาและหลักการทำงานเพื่อการพัฒนาองค์กรประชาชนมากกว่ามุ่งหวังเพื่อประโยชน์ของหน่วยราชการโดยการ

- วางรากฐานการทำงานพัฒนาในชนบทหมู่บ้าน ต้องยึดหลักความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผ่านขั้นตอนขององค์กรประชาชน เห็นความสำคัญของพลังของกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสและฝึกหัดการทำงานของกลุ่มเอง

- จะต้องมีเป้าหมายในการลด การที่ประชาชนและองค์กรต้องพึ่งพาส่วนราชการออกไป เช่น องค์กรในตำบลให้เป็นผู้คิดริเริ่มทำงานปฏิบัติ และการวัดผลด้วยตนเอง ส่วนราชการเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือแนะนำด้านวิชาการเท่านั้น

3. ส่วนราชการต้องผสมผสานแผนการดำเนินการฝึกอบรม และการให้ความรู้แก่กลุ่มหรือองค์กรประชาชนอย่างเป็นระยะๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์กรให้มีความชำนาญในเรื่องต่างๆ เพิ่มขึ้น

2.2.2 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประชาชนในชนบทของกรมการพัฒนาชุมชน

การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในชนบทของกรมพัฒนาชุมชนมีแนวทางดังนี้

(1) การพัฒนาอาชีพมุ่งเน้นการพัฒนาคน (กลุ่ม) ให้มีความรู้ความสามารถในการปรับปรุงอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น ทั้งด้านการลงทุน การผลิต การจัดการและการตลาด

(2) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ให้คำนึงถึงอาชีพเดิม ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก

(3) การส่งเสริมอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน การพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้นั้นจะต้องยึดหลัก “การตลาดนำการผลิต”

(4) การพัฒนาอาชีพให้เน้นการแปรรูปผลผลิตต่างๆ และให้กลุ่มสตรีแม่บ้านเป็นแกนหลัก

(5) ให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแหล่งเงินทุน ที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการลงทุนของกลุ่มเองในลักษณะทุน “เรือนหุ้น”

(6) การบริหารหรือการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม ให้กลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจเอง เจ้าหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลและช่วยเหลือทางด้านวิชาการเท่านั้น นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพต่างๆ บริหารเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ที่ทางราชการสนับสนุนให้คงอยู่และสามารถใช้หมุนเวียนดำเนินงานต่อเนื่อง เรียกว่า “ทุนของกลุ่ม” ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ให้สามารถขยายงานหรือสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มให้ต่อเนื่องต่อไป

(7) มีการรวมตัวกันของผู้นำอาชีพก้าวหน้าระดับจังหวัดทุกรัฐ เพื่อระดมความคิด และการปฏิบัติในการส่งเสริมและการพัฒนาอาชีพของประชาชนให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2.2.3 องค์ประกอบของกลุ่มอาชีพที่ดี

กลุ่มอาชีพที่ดีควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (จริยา ปราณบุตร, 2540)

- (1) มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งชัดเจน
- (2) มีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม
- (3) มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มและคณะกรรมการฯ มีการประชุมอย่างน้อย 2 เดือน / ครั้ง
- (4) มีสมาชิกตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป และสมาชิกกลุ่มทุกคนทำกิจกรรมที่กลุ่มกำหนดอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยปีละ 6 เดือน และสมาชิกแต่ละคนมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 1,000 บาท
- (5) มีทะเบียนสมาชิกที่เป็นปัจจุบัน
- (6) มีที่ทำการของกลุ่ม
- (7) มีบัญชีรายรับ - จ่าย ที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- (8) มีทุนของกลุ่ม
- (9) สัมพันธภาพระหว่างคนในกลุ่ม ต้องไม่เป็นไปในรูปแบบผู้ขายแรงงาน หรือนายทุนกับกรรมกร

2.3 ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ

การจัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้นเพราะบุคคลมีความเชื่อว่า ถ้าหากรวมตัวกันเป็นกลุ่มแล้วจะได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากงานที่ทำอยู่ (อ้างใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2529) การรวมกันทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นกลุ่มจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีเงื่อนไขจำเป็นทางเศรษฐกิจ (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2538) โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นมาด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นหลัก

ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ในด้านการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรของประชาชนสิ่งทีควรคำนึงถึงในการที่กลุ่มจะดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่มขึ้นว่า มีแบบแผนในการจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมกลุ่มตามแนวคิดและหลักเกณฑ์ถูกต้องเพียงใด (สุรพล กาญจนะจิตร, 2529) อีกทั้งความสำเร็จของกลุ่มเกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ และองค์ประกอบที่สำคัญคือ คน ซึ่งสมาชิกทุกคนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม โดยทุกคนที่อยู่ในกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินโครงการ (อ้างใน ปรีชา เกิดโชคชัย, 2537) ซึ่งในการดำเนินโครงการกลุ่มนั้น หากโครงการใดที่มีความเหนียวแน่นหรือดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ก็ย่อมส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จได้เช่นกัน

นอกจากนี้ สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา (2533) (อ้างใน ภิรมย์ ชันบุตรศรี, 2538) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาระความสำเร็จ และล้มเหลวของกลุ่มกับลักษณะของกลุ่มด้านต่างๆ ในงานพัฒนาชุมชน สรุปไว้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 กลุ่มที่สมาชิกรวมกลุ่มกันด้วยความเข้าใจและจิตสำนึกที่จะเสียสละร่วมกันให้เกิดกิจกรรมและผลประโยชน์ของกลุ่มก่อนเป็นลำดับแรก ส่วนผลประโยชน์ของสมาชิกนั้นจะเป็นผลพลอยติดตามมาภายหลัง กลุ่มในลักษณะเช่นนี้มักจะมีคามมั่นคงและเจริญเติบโตดียิ่ง

รูปแบบที่ 2 มีความแตกต่างจากรูปแบบแรก ในทางตรงกันข้าม คือ สมาชิกรวมกลุ่มกันด้วยความมุ่งมาดปรารถนา ที่จะมาเอาประโยชน์จากกลุ่มเป็นสำคัญ โดยมีได้คาดคิดถึงว่าแต่ละครั้งนั้นตนเองจะทำอย่างไร หรือให้อะไรแก่กลุ่มเพื่อประโยชน์ของกลุ่มบ้าง ตัวอย่างของกลุ่มลักษณะนี้เช่น กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้น ประเด็นความแตกต่างแห่งความสำเร็จ หรือล้มเหลวของกลุ่มในงานพัฒนาชุมชน จึงอยู่ที่ตัวสมาชิกกลุ่มแต่ละคนเป็นสำคัญว่าจะมีความคิดและจิตสำนึกในรูปลักษณะใด ระหว่าง “การที่จะทำอะไรหรือให้อะไรแก่กลุ่ม เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม” และ “การที่จะทำอะไรหรือเอาอะไรจากกลุ่มเพื่อประโยชน์ของตนเอง”

ดังนั้นการทราบถึง ความคงอยู่ของกลุ่ม ลักษณะของกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น ลักษณะพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น วิธีการที่ทำให้กลุ่มเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ

2.3.1 ความคงอยู่ของกลุ่ม

ความมั่นคงของกลุ่มขึ้นอยู่กับ (1) กลุ่มจะต้องสนองความต้องการขั้นมูลฐานของบุคคล

(2) กลุ่มต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในการประกอบกิจกรรมสำคัญของกลุ่ม (3) กลุ่มจะต้องมีการสืบทอด และ (4) กลุ่มต้องมีมาตรการเกี่ยวกับระเบียบวินัย และการควบคุมอย่างเพียงพอ การทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันภายในกลุ่ม (สุวิมล เจริญศรี, 2539)

2.3.2 ลักษณะของกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น

ลักษณะของกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น (สุวิมล เจริญศรี, 2539) มีดังนี้ (1) กลุ่มสามารถช่วยให้ความต้องการของบุคคลบรรลุถึงวัตถุประสงค์ (2) การมีทัศนคติที่ดีต่อสถานะการทำงานกลุ่ม (3) สมาชิกกลุ่มมีความสามารถในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (4) สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจในการทำงานจะมีผลทำให้การทำงานมีบรรยากาศที่ดีบุคคลในกลุ่มมีความสบายใจ (5) กลุ่มมีบรรยากาศของการร่วมมือมากกว่าการแข่งขันกัน (6) ความเข้าใจบทบาทและภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคลในกลุ่ม (7) สมาชิกกลุ่มมีการประชุมพบปะสังสรรค์กันอยู่เป็นประจำ (8) กลุ่มขนาดเล็กจะมีความเหนียวแน่นสูงกว่ากลุ่มขนาดใหญ่ (9) ความคล้ายคลึงกันบางประการของสมาชิก จะมีส่วนช่วยให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นดีขึ้น และ (10) ความเหนียวแน่นของกลุ่มจะเพิ่มขึ้น ถ้าหากเกียรติยศชื่อเสียงของกลุ่มได้รับการยกย่องมากขึ้น

2.3.3 ลักษณะพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น

กรมการพัฒนาชุมชน (สุวิมล เจริญศรี, 2539) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น ดังนี้

(1) ความรับผิดชอบกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ 1) กล้าทำงานที่มีความรับผิดชอบให้กลุ่ม 2) เข้าร่วมประชุมกลุ่มอย่างพร้อมเพรียง ด้วยความตั้งใจและซื่อสัตย์ 3) มีความอดทนสูงที่จะทำงานยากให้ประสบผลสำเร็จ และ 4) ร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มได้นานกว่าบุคคลอื่น

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ได้แก่ 1) พร้อมที่จะโน้มน้าวจิตใจและนำทราตรสนะบุคคลอื่น 2) เต็มใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และ 3) มีการยืดหยุ่นในการติดต่อกับบุคคลอื่น

(3) อุทิศการณ์ของกลุ่ม ได้แก่ 1) ให้คุณค่าแก่วัตถุประสงค์ของกลุ่มสูง 2) ยึดถือหลักและมาตรฐานของกลุ่มอย่างเข้มแข็ง และ 3) มีความกระตือรือร้นที่จะป้องกันชื่อเสียงของกลุ่ม

(4) ความมั่นคงทางจิตใจ ของสมาชิกกลุ่มที่ควรมี ได้แก่ 1) มักจะไม่ค่อยตื่นเต้นในการประกอบกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อนของกลุ่ม และ 2) มีความมั่นคงทางจิตใจและมักจะใช้กลุ่มเป็นที่ระบายความกดดันของจิตใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3.4 วิธีการที่ทำให้กลุ่มเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

การที่กลุ่มจะเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้นั้น ควรมีการดำเนินงานในลักษณะดังต่อไปนี้ (สุวิมล เจริญศรี, 2539)

(1) ให้ทำงานโดยถือกลุ่ม เวลาพูดถึง เอ่ยถึง พยายามเน้นคำว่ากลุ่ม โดยพยายามให้สมาชิกระลึกถึงอยู่เสมอว่า ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ทุกคนที่อยู่ในกลุ่มมีส่วนร่วมอยู่เสมอ การใช้คำพูดก็ควรจะกล่าวว่า “เรา” เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน

(2) ใช้ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเครื่องช่วยให้กลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น เช่น ประเพณีการลงแขก การทำบุญต่างๆ ซึ่งอาจจะจัดขึ้นโดยอาศัยสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้มีกิจกรรมที่สมาชิกได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน

(3) ทำงานกันเป็นทีม พยายามหลีกเลี่ยงที่จะให้คนหนึ่งคนใดเป็นผู้ทำงานทั้งหมด ควรจะมอบหมายหน้าที่การงานให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสรับผิดชอบเพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการทำงาน

(4) ต้องทำให้สมาชิกกลุ่มสนใจการทำงานให้กับกลุ่ม การที่คนจะมารวมกันเป็นกลุ่มจะต้องมีความเห็นพ้องต้องกันที่จะทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม เมื่อได้เข้ามาร่วมกลุ่มกันแล้วก็ต้องทำให้สมาชิกได้ระลึกถึงข้อนี้อยู่เสมอว่าเรามาทำงานกันเพื่ออะไร และจะเกิดประโยชน์อะไรถ้างานนี้สำเร็จ

(5) วัตถุประสงค์ของกลุ่มต้องชัดเจนแน่นอน และสามารถปฏิบัติให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ อาจแบ่งออกเป็นระยะยาวและระยะสั้น เพราะถ้ามีแต่วัตถุประสงค์ระยะยาวอย่างเดียวจะทำให้สมาชิกเกิดความเบื่อหน่าย เพราะไม่สามารถเห็นผลงานของกลุ่มได้ ดังนั้น กลุ่มจึงจำเป็นต้องแบ่งวัตถุประสงค์ออกไปเป็นขั้นๆ และแน่ชัด เพื่อที่จะได้ให้สมาชิกมีกำลังใจในการทำงาน และมองเห็นความสำเร็จอยู่ข้างหน้า

(6) การให้รางวัลการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ของกลุ่มก็เป็นรางวัลอันหนึ่งโดยตัวของมันเองแล้ว แต่กลุ่มบางครั้งก็ต้องการที่จะได้รับคำชมหรือยกย่องจากบุคคลภายนอก ซึ่งจะช่วยให้เกิดกำลังใจเพิ่มขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาจจะจัดรางวัลเล็กๆ น้อยๆ หรือใบประกาศเกียรติคุณให้กับกลุ่ม เช่น จัดให้มีการประกวดผลงานของกลุ่มและมอบรางวัลให้

แต่ต้องหลีกเลี่ยงที่จะให้รางวัลกับสมาชิกบางคนในกลุ่ม เพราะจะทำให้เกิดผลเสียขึ้นได้ โดยสมาชิกที่ไม่ได้รับรางวัลอาจจะไม่พอใจและไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มอีกก็ได้

(7) จะต้องระลึกเสมอว่า สมาชิกในกลุ่มเป็นมนุษย์ไม่ใช่เครื่องจักร การทำงานกับคนจำเป็นต้องรู้ถึงจิตใจและอารมณ์ของคน ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะทำนายได้ ผิดกับเครื่องจักรซึ่งสามารถเดินเครื่องตามที่ต้องการได้ ดังนั้น ผู้ที่ทำงานกับกลุ่มคนจำเป็นจะต้องศึกษาบุคลิกลักษณะตลอดจนอุปนิสัยใจคอของสมาชิกในกลุ่ม และการทำงานของกลุ่มอาจจะหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อให้คนในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.4 ผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษากลุ่มเกษตรกรต่างๆ ในอดีต และผลงานการศึกษาวิจัยต่างๆ พบว่า การที่จะทำให้การจัดทำโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้านด้วยกันคือ (1) ด้านภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และ (2) ด้านภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

2.4.1 ภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ

การวิจัยประเมินผลโครงการโดยการประเมินการดำเนินงานจัดทำโครงการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีผลต่อความสำเร็จของโครงการคือการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (อรรถพงศ์ ถนิมพาสน์, 2537; มนพิสุทธิ์ สวนีย์, 2536; ประภาวรรณ เกตุอำ, 2538) การพบปัญหาอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537) นอกจากผลงานทางวิชาการและการศึกษาวิจัยข้างต้นความพร้อมของหน่วยงานในจำนวนเจ้าหน้าที่ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541) ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการมีส่วนให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เช่นกัน

พัทธา สายหู (อ้างใน ประภาวรรณ เกตุอำ, 2538) ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาโดยหนึ่งในความสำเร็จนั้นมีสาเหตุที่สำคัญคือทางราชการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ระดับสูง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานในชุมชนนั้นๆ

อุดม ศรีทิพย์ (ไม่ระบุปีพิมพ์), พนิษฐา พานิชวิระกุล (ไม่ระบุปีพิมพ์) (อ้างใน อรรถพงศ์

ถนิมพาสน์, 2537) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานสาธารณสุขมูลฐานภาคใต้ เกี่ยวกับการทำงานของ ผสส./อสม. พบว่า อุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานสาธารณสุขมูลฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเป็นบุคคลสำคัญที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลว เจ้าหน้าที่มักมุ่งเน้นที่จะพัฒนาหมู่บ้านที่มีแววดี หรือมีศักยภาพในการพัฒนาสูง จึงเกิดนโยบายเลือกปฏิบัติ ถ้าหมู่บ้านไม่มีแววพัฒนาเจ้าหน้าที่ก็ไม่สนใจ

ทศดาว ลออโรจนวงศ์ (2351) (อ้างใน ปรียา เกิดโชคชัย, 2537) ประเมินความสัมฤทธิ์ผลของโครงการพัฒนาชนบทในแง่ของการพัฒนาองค์กรพบว่า การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาชนบท

สุนันtha กุสุวรรณ (2536) (อ้างใน ฉลอง ประดับสุข, 2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ความสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกกลุ่ม

เพ็ญจิตต์ มาประจง (2539) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการนำโครงการส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนอย่างค่อนเนื่องจากหน่วยงานต่างๆ มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรีที่ทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาจำหน่าย

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2524) ได้ศึกษาว่า การได้รับคำแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบความสำเร็จ

2.4.2 ภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

การวิจัยประเมินผลโครงการ ในด้านประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จากการศึกษาผลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์คือการที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย

(1) การบริหารกลุ่ม กลุ่มที่มีการจัดระบบ วางระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มได้อย่างดีแล้ว มีการดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง มีการจัดโครงสร้าง มีการบริหาร ประชุมกลุ่ม กรรมการ ประธานกลุ่ม กลุ่มจะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้มีการจัดระบบและวางระเบียบการ (พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์, 2527; สุรพล กาญจนะจิตราและประภาส ศิลปรัศมี, 2529; สุพรรณิ ไชยอำพร, 2531; พิมาน วงศ์อภัย, 2533; French, 1941)

การศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของสุวัฒน์ ประกอบเชตกรณ (2536) ประเทือง มนตรี (2537) พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ที่มีระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร จะส่งผลให้การดำเนินงาน การบริหารงานของคณะกรรมการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์ ได้ยึดเป็นหลักการของการปฏิบัติงานได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และการศึกษาของ ไรทิวา นฤมล (อ้างใน นิพนธ์ พัวพงศกร, 2538) พบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมีระบบการบริหารงานที่มีกติกาชัดเจน และโปร่งใส เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ มนพิสุทธิ์ สวณีย์ (2536) พบว่า การบริหารงานที่มีลักษณะเป็นระเบียบแบบแผนเป็นปัจจัยที่ทำให้ศูนย์มีกิจกรรมดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สำหรับการศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร (2538) พบว่า กลุ่มที่มีสมาชิกและกรรมการร่วมกันกำหนดรูปแบบและระเบียบข้อบังคับที่ยึดหยุ่นและสอดคล้องกับศักยภาพความต้องการของสมาชิกและวัฒนธรรมของชุมชน เพราะเมื่อไม่ต้องพึ่งทรัพยากรของราชการ การแทรกแซงของรัฐก็น้อยลง ตัวอย่างเช่น กลุ่มออมทรัพย์ที่ชาวบ้านตั้งขึ้นจากการเลียนแบบหรือได้แนวคิดจากกลุ่มออมทรัพย์ของกรมพัฒนาชุมชน จะมีการบริหารจัดการง่ายๆ ไม่มีระเบียบจุกจิก

กลุ่มออมทรัพย์คองหงส์ในอำเภอหาดใหญ่ยอมให้สมาชิกออมเงินเพียงเดือนแรก 50 บาท และแทนที่กลุ่มจะเก็บเงินสะสมไว้หนึ่งปีก่อนการปล่อยกู้ตามระเบียบของกรมพัฒนาชุมชน ที่ประชุมเห็นว่าควรเอาเงินที่สะสมได้ในเดือนแรกจากสมาชิกทั้งหมดจำนวน 2,500 คน ให้สมาชิกคนหนึ่งกู้ไปเพื่อใช้จ่ายในงานแต่งงาน ปัจจุบันกลุ่มนี้มีเงินออม 5 ล้านบาท

นอกจากนี้กรมพัฒนาชุมชน (ฝ่ายพัฒนาชุมชน, 2524) พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารกลุ่มไม่ใช่ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม เพราะพบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวมีกลไกการบริหารกลุ่มอย่างเข้มแข็ง มีระเบียบบริหารที่รัดกุม มีการประชุมกลุ่มเป็นนิจ

French (1941) (อ้างใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2529) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสูญเสียและความเหนียวแน่นของกลุ่ม (The disruption and cohesion of groups) พบว่ากลุ่มที่มีการจัดระบบและวางระเบียบแบบแผน หรือกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติของสมาชิกต่อกันไว้อย่างดีแล้ว กลุ่มเหล่านี้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จหรือกลุ่มแตกสลายจากสมาชิกถอนตัวออกจากกลุ่มน้อยกว่ากลุ่มซึ่งไม่ได้มีการจัดระบบและวางระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติของสมาชิกต่อกัน หรือกลุ่มที่มีการวางระเบียบไว้อย่างหละหลวมและสมาชิกไม่สนใจปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้นๆ

(2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม W.Reeder (1974) (อ้างใน นาคยา โกศลกุลกานนท์ 2542) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

Cohen and Uphoff (1997) (อ้างใน นาดยา โภคกุลกานนท์) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ แต่ก็ไม่ได้หมายถึงว่าจะเป็นการตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น และการตัดสินใจยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมนั้นด้วยจะเป็นว่าการตัดสินใจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานผลประโยชน์ และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน

George C. Homan (1950) ได้ให้ข้อสมมติฐานข้อหนึ่งโดยกล่าวว่า ถ้ากลุ่มได้มีการจัดให้สมาชิกของกลุ่มพบปะพูดคุยกันได้บ่อยครั้งมากเท่าใด ก็จะทำให้กลุ่มนั้นๆ ดึงดูดใจสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มได้มาก แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้ากลุ่มใดไม่สามารถทำให้สมาชิกเกิดมีกิจกรรมหรือพบปะกันได้กลุ่มนั้นจะไม่มีแรงจูงใจหรือดึงดูดให้สมาชิกเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มได้ตลอดไป

Elton T. Reeves (1970) กล่าวว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและควบคุมการดำเนินงาน อีกทั้งการเน้นการกระตุ้นจิตสำนึกของกลุ่ม เป็นส่วนหนึ่งในลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีนยา แก้วพรรณา (2537) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมของกลุ่มให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มดำรงอยู่ได้

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522) (อ้างใน ปริศนา โกมลละสุต, 2534), นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527), ชูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) (อ้างใน นาดยา โภคกุลกานนท์, 2542) โดยสรุป กล่าวได้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นๆ

เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเรามารวมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดที่ทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กรเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการบรรลุจุดหมายของกลุ่ม และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจ ในการร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ

องค์การสหประชาชาติ (อ้างใน ปริศนา โกมลละสุต, 2534) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความหมายดังนี้

- 1) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
- 2) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการพัฒนา
- 3) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนในกระบวนการพัฒนา

Cray (1976) (อ้างใน นาคยา โภคกุลกานนท์, 2542) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 แบบ คือ

- 1) เป็นสมาชิก (Member)
- 2) เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม (Attendance at meetings)
- 3) เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial contribution)
- 4) เป็นกรรมการ (Committee)
- 5) เป็นประธาน (Position of leadership)

Cohen and Uphoff (1977) (อ้างใน นาคยา โภคกุลกานนท์, 2542) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

สำหรับการศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร (2538) กล่าวว่า การจะให้กลุ่มเจริญเติบโตและอยู่รอดได้มิได้ขึ้นอยู่กับว่าสมาชิกส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการตัดสินใจของกลุ่ม การมีส่วนร่วมมิได้เป็นเครื่องรับประกันความสำเร็จของกลุ่ม

ดังนั้นการมีส่วนร่วมการศึกษาครั้งนี้หมายความว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ ออกความคิดเห็น มีการพบปะสังสรรค์ และการร่วมกันแก้ปัญหา

(3) ความเป็นผู้นำของกลุ่ม หัวหน้ากลุ่ม คำว่า “ผู้นำ” เป็นตำแหน่งของโครงสร้างภายในกลุ่ม หรือการดำรงตำแหน่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (Nath Bhanthumnavin, 1985 อ้างใน ชวลิต หมีนุช, 2535) คำว่า “ผู้นำ” มีนักวิชาการและนักบริหารอธิบายความหมายเอาไว้มากมาย ผู้วิจัยจะขอนำมาเสนอแต่พอสังเขปดังนี้

Halpin (1966) (อ้างใน ชวลิต หมีนุช, 2535) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 อย่างต่อไปนี้ คือ

- 1) ผู้นำ คือ บุคคลผู้หนึ่งที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น
- 2) ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีบทบาทเหนือบุคคลอื่นๆ

3) ผู้นำ คือ บุคคลซึ่งมีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำงานให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

4) ผู้นำ คือ ผู้ซึ่งได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ

5) ผู้นำ คือ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในหน่วยงานหรือดำรงตำแหน่งหัวหน้า

L.F.Carter (อ้างใน ประทุม แป้นสุวรรณ, 2522) ให้แนวคิดไว้ 5 ประการ เกี่ยวกับความหมายของผู้นำคือ

1) สมาชิกมุ่งไปที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งและยึดเอาบุคคลนั้นเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม

2) เป็นบุคคลที่สามารถชี้แนะให้สมาชิกในกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้

3) เป็นที่ยอมรับของกลุ่มว่าเป็นหัวหน้า

4) สามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการได้

5) มีคุณสมบัติเฉพาะทาง

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (อ้างใน สงวนศรี วิรัชชัย, 2527) อธิบายว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มหรือในสังคมที่มีความรู้ความสามารถในการชักนำกลุ่มให้กระทำการต่าง ๆ ได้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ อาจโดยอำนาจ บารมี หรือความเชื่อ ความศรัทธา

วินิจ เกตุขำ (2525) ได้สรุปความหมายผู้นำว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาการของกลุ่ม โดยเอื้ออำนวยความสะดวกให้มีการปฏิบัติงานในกลุ่ม แบ่งความรับผิดชอบในหน้าที่การงานส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสำเร็จ และแก้ไขปัญหาทั้งหลายที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานและพัฒนาการของกลุ่ม

Fiedler (1967) (อ้างใน ชวลิต หมิ่นนุช, 2535) อธิบายคำว่า “ผู้นำ” คือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มที่เป็นผู้ควบคุมและประสานงานให้กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

Reymond (1972) (อ้างใน ชวลิต หมิ่นนุช, 2535) กล่าวถึงผู้นำว่า คือ บุคคลที่สามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเองสามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดต่าง ๆ ลงได้ สามารถนำกลุ่มให้บรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งเอาไว้

Bradford and Chen (1984) (อ้างใน ชวลิต หมิ่นนุช, 2535) เห็นว่าผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการเคารพยำเกรงจากผู้คนที่อยู่แวดล้อม เปรียบเสมือนเป็นแบบอย่างที่ดีเลิศสำหรับการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำต่าง ๆ แก่บุคคลเหล่านั้นได้

จากความหมายของ “ผู้นำ” ที่กล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า “ผู้นำ” คือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับความไว้วางใจอันเนื่องมาจากคุณลักษณะพิเศษของบุคคลนั่นเอง ให้เป็นผู้ที่มีอิทธิ-

พลและบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถชักชวน หรือชี้แนะให้บุคคลอื่นช่วยปฏิบัติภารกิจต่างๆ ให้สำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้น ความเป็นผู้นำ ลักษณะของผู้นำ บทบาทของผู้นำ ของผู้ที่ได้รับตำแหน่ง นั้น นับว่ามีส่วนสำคัญที่กลุ่มอาชีพของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ จะประสบความสำเร็จ

ความเป็นผู้นำกลุ่ม กวี วงศ์พูน (2535) (อ้างใน สมชาติ ฤทธิธมม์, 2541) ให้ความหมายของความเป็นผู้นำ คือ

1) พฤติกรรมของบุคคลเมื่อเข้าทำหน้าที่สั่งการ หรือนำกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ร่วมกัน

2) เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลอื่น ๆ เมื่อได้รับข่าวสารแล้วจะเกิดความเชื่อถือหรือยอมทำตามคำแนะนำจากข้อมูลข่าวสารนั้น

3) เป็นแบบหนึ่งของพฤติกรรม ซึ่งสามารถจะอธิบายได้จากการรับรู้ของสมาชิกในกลุ่มว่า บุคคลหนึ่งในกลุ่มมีสิทธิในการสร้างแบบแล้วส่งให้สมาชิกในกลุ่มมีแบบของพฤติกรรม ซึ่งจำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกในกลุ่ม และ

4) เป็นกระบวนการของการสร้างอิทธิพล โดยที่การกระทำของบุคคลที่จะเปลี่ยน พฤติกรรมของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ได้บังคับบัญชาเห็นว่าอิทธิพลดังกล่าวเป็นอิทธิพลที่ถูกต้อง และการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์กร

ส่วนลักษณะของความเป็นผู้นำ Stogdill (อ้างใน พงนิ พรหมจิตต์, 2536) ได้สรุป ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำ ดังนี้

1) ชีคความสามารถ ได้แก่ สถิติปัญญา ความสามารถ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่ม ฯลฯ ที่บุคคลมีอยู่

2) ความสำเร็จ เช่น มีการศึกษา มีความรู้ มีความสามารถทางการกีฬา มีความสามารถในการพูดและการตัดสินใจ ฯลฯ

3) ความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง มีความต้องการที่จะกระทำในสิ่งที่ดีงาม เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้

4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการมีทักษะทางสังคม เช่น มีอารมณ์ขัน ให้ความร่วมมือ มีการปรับตัวดี ฯลฯ และ

5) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคม

วีรนาถ มานะกิจ (2515) (อ้างใน พงนิย พรหมจิตต์, 2536) กล่าวถึงลักษณะความเป็นผู้นำว่าพฤติกรรมของผู้นำจะดำเนินการไปได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจ บารมี (Power) เป็นเครื่องมือ ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Informal)

เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่ม โดยมุ่งให้ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ขององค์การ

ตามปกติผู้นำจะได้รับมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในงานจากองค์การแบบเป็นทางการ ซึ่งอาจเป็นโดยการแต่งตั้งให้กระทำการในขอบเขตตามตำแหน่งนั้นๆ (Formal authority) ถ้าผู้นำมีความสามารถและมีศิลปะในการเป็นผู้นำที่ดีในการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเกิดความนิยมในตัวของตน ก็จะมีผลให้ผู้ร่วมงานเต็มใจให้ความร่วมมือทำงาน ซึ่งจะส่งผลทำให้คนได้มีอำนาจอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าการยอมรับ (Acceptance of authority) อำนาจประเภทนี้แสวงหาได้โดยยากและเป็นอำนาจที่มีผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้นำจะต้องมีศิลปะในการใช้หลักจิตวิทยา สังคมวิทยา หรือการศึกษาทางพฤติกรรมของมนุษย์ (Human behavior) มาประกอบการบริหารของตน โดยจะต้องเป็นผู้ที่ (1) สามารถเข้ากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ (2) สามารถแก้ไขปัญหาค้างๆ ได้อย่างรอบคอบ ตลอดจนใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ อย่างยุติธรรม และ (3) ยินดีรับฟังความคิดเห็นของลูกน้อง และควรยกย่องสรรเสริญเมื่อเขาทำดี แต่ควรรู้จักวิธีการที่จะตักเตือน ให้คำแนะนำสั่งสอนเมื่อกระทำผิด ซึ่งจะทำให้เขาเกิดศรัทธาในตัวของคนและเกิดความเคารพยำเกรง เพราะฉะนั้นวิธีการหรือศิลปะที่ผู้นำพึงใช้เพื่อประโยชน์ของการบริหารงานของตนควรมีลักษณะยึดหยุ่นได้ตามสถานการณ์

Bertram Ravan and Jeffrey Rubin (อ้างใน วราภรณ์ วงศ์มหาชัย, 2535) อธิบายว่าหน้าที่โดยทั่วไปของผู้นำ คือ

- 1) กำหนดนโยบายของกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย โดยวางแผนดำเนินการประสานงานให้สมาชิกร่วมมือกันทำกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้
- 2) ช่วยให้กลุ่มคงอยู่ โดยหาทางลดความเครียด ความขัดแย้งภายในกลุ่ม และพยายามสร้างความสามัคคีร่วมใจกัน
- 3) เป็นจุดรวมใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีของสมาชิก
- 4) เป็นที่ระบายอารมณ์ หรือเป็นแพะรับบาป (Scapegoat) ที่สมาชิกจะบ่นว่ากล่าวโทษ ฯลฯ ในกรณีที่สมาชิกหรือกลุ่มประสบความล้มเหลวในการทำกิจกรรม เป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ หรือคนอื่นๆ ที่อยู่นอกกลุ่ม

พจน์ พรหมจิตต์ (2536) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้นำมีดังนี้

- 1) ความคิดริเริ่ม ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มของตนเอง มีการตัดสินใจ และมีแนวคิดขัดแย้งในข้อเสนอของผู้อื่นได้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน คุณสมบัติข้อนี้ยังมีความสำคัญและแสดงออกได้มากเพียงไร จะช่วยสนับสนุน เพิ่มพูนความเป็นผู้นำในตัวให้สูงขึ้นเพียงนั้น

- 2) ความใกล้ชิดกับสมาชิก ผู้นำที่ดีจะต้อง เข้ากับสมาชิกในกลุ่มได้ ทำตัวสนิท

สนทนากับทุกคนได้ วางตัวเป็นกันเองกับสมาชิก จะช่วยให้ความเป็นผู้นำแน่นหนาขึ้น

3) ความเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผู้นำจะต้องปกป้องกลุ่ม ป้องกันและต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มของตน คุณลักษณะข้อนี้มีอยู่ในตัวผู้ใดผู้นั้นจะเป็นผู้นำได้ และคุณสมบัติข้อนี้มีอยู่ในตัวผู้นำมากเพียงไร ผู้นำผู้นั้นจะเป็นผู้นำที่ดี เป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ตาม

4) การสมานไมตรีและสร้างสามัคคีธรรม หมายถึง การสนับสนุนการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม การพยายามลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่ม การส่งเสริมให้สมาชิกปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ดีขึ้น หากคุณสมบัติข้อนี้มีในผู้ใด ผู้นั้นจะเป็นผู้นำที่แท้จริงได้

5) การแบ่งงาน ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถกำหนดลักษณะงานทั้งของตนเอง และของสมาชิกในกลุ่มได้ชัดเจน และสามารถเข้าใจในความสัมพันธ์ของงานแต่ละส่วนที่สมาชิกแต่ละคนทำ

6) การบังคับบัญชา ผู้นำสามารถห้ามการกระทำบางประการของสมาชิกในกลุ่ม ที่เห็นสมควรห้าม หยุดการกระทำของกลุ่มได้เมื่อต้องการ รวมถึงการใช้ความเด็ดขาดในการตัดสินใจลงโทษผู้กระทำความผิดระเบียบของกลุ่มได้

7) การติดต่อสื่อสาร ผู้นำที่ดีจะต้องคอยให้ข่าวสาร และรับรู้ข่าวสารของสมาชิก จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นผู้ที่รู้เกี่ยวกับความเป็นไปของกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินไปในกลุ่มของตนอยู่ตลอดเวลา

8) การยอมรับ การที่ผู้นำแสดงการยอมรับ หรือไม่ยอมรับรวมทั้งการอนุมัติ และไม่อนุมัติการกระทำของสมาชิกกลุ่ม

9) ผลงาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้กำหนดระดับของผลงานของมวลสมาชิก และของกลุ่มเป็นส่วนรวม ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้สนับสนุนให้สมาชิกใช้ความมานะ ความพยายาม เพื่อผลงานที่ดีกว่า มากกว่า สูงค่ากว่า อยู่เสมอ

10) การตัดสินใจ ผู้นำที่ดีจะต้องตัดสินใจได้ และกล้าที่จะตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อได้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบในเรื่องรายนั้นๆ พอสมควรแล้ว ผู้นำที่ไม่ตัดสินใจอะไรเลย จะไม่เป็นที่พึ่งของผู้ตามได้

11) การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้นำที่ดีไม่ควรถืออำนาจในงาน ความคิดเห็นของแต่ละคนนั้นมีคุณค่า ควรรู้จักใช้วิธีรับพิจารณาความคิดเห็นด้วยใจเป็นธรรม นอกจากจะเป็นผลดีต่องานในแง่ที่ได้รับการพิจารณาเป็นอย่างดีจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่งในระหว่างผู้ที่ทำงานร่วมกันอีกด้วย

12) การรู้จักผู้ร่วมงาน หมายถึง การรู้จักสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนอย่างจริงจังใน

ทุกแง่ทุกมุม รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละคน เพื่อที่จะมอบหมายให้แต่ละคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน

13) ความเสียสละ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักเสียสละความสุข ความสบาย ความพอใจส่วนตน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

14) ความสามารถ ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสามารถเหนือสมาชิกในกลุ่มในวิชาการบางแขนง และในความสามารถด้านอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการบ้างตามสมควร เช่น ความสามารถในการพิจารณาคน ความสามารถในการเข้าใจคน เป็นต้น

Reseves (อ้างใน พงนิ พรหมจิตต์, 2536) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ดีดังนี้

- 1) สติปัญญาจะต้องเหนือสมาชิกทั้งหมด
- 2) แรงจูงใจ จะต้องสามารถจูงใจให้สมาชิกปฏิบัติงานได้ตามจุดประสงค์
- 3) การตัดสินใจ จะต้องมีการตัดสินใจตามเป้าหมายประสงค์ของกลุ่ม
- 4) มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำจะต้องใกล้ชิดกับลูกน้องทุก ๆ คน อย่างเสมอหน้า ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก
- 5) ผู้นำจะต้องมีเกียรติยศเป็นที่เชื่อถือได้ มีความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่น
- 6) มีความอดทน ผู้นำจะต้องมีความอดทนในทุกๆ ด้าน ทุกสถานการณ์
- 7) มีความสามารถในการสร้างสังคม ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเป็นตัวกลาง ยึดเหนี่ยวสังคมให้ดำรงอยู่ได้
- 8) มีความคิดริเริ่ม คือ แนวคิดที่จะกระทำสิ่งต่างด้วยวิธีแปลกๆ ใหม่ๆ อยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่
- 9) มีความยุติธรรม ผู้นำจะต้องมีความยุติธรรมกับสมาชิกในด้านการมอบหมายงาน ควรมอบให้ตามความเหมาะสม

บทบาทผู้นำ Luther F. Urwick (1962) กล่าวว่า หน้าที่ของผู้นำคือ เป็นผู้บริหารองค์กรอย่างแท้จริง เป็นสัญลักษณ์ขององค์กร สร้างความกระตือรือร้นพร้อมเหตุผลในการดำเนินงาน สร้างบรรยากาศแห่งความคิดเห็นให้เป็นอันเดียวกัน นอกจากนี้ Robert G. Wall and Hugh Hawkins (1984) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หน้าที่ของผู้นำควรเป็นนักบริหารที่ดี เป็นผู้วางนโยบาย เป็นผู้วางแผน เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นตัวแทนกลุ่มในการประสานงานติดต่อกับภายนอก เป็นผู้รักษาสัมพันธภาพระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ให้ทุนให้โทษ เป็นอนุญาโตตุลาการ เป็นสัญลักษณ์ของสมาชิกเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นนักอุดมคติ เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานขององค์กร William D. Blinkloe and Mary T. Coughlin (1977) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้นำไว้ดังนี้

1) กำหนดความสำคัญของเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนขั้นตอน กระบวนการ และวิธีดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นๆ

2) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร และเป้าหมายส่วนตัวของแต่ละคนในองค์กร

3) กระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงาน แสดงตัวอย่างให้เห็นเป็นแบบอย่างการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

พนม ลิ้มอารี (2529), เขวภา เคชะคุปต์ (2527), อากร จันทรส์ว่าง (2525) (อ้างใน พิสง ธรรมพันทา, 2528) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทความเป็นผู้นำไว้ว่า บทบาทที่ผู้นำควรกระทำเพื่อให้กลุ่มสามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จ กล่าวสรุปโดยทั่วไป ดังนี้

1) ผู้นำในฐานะบริหาร เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้นำด้านการวางแผนนโยบาย และตั้งวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้มีการปฏิบัติโดยถูกต้องครบถ้วน

2) ผู้นำในฐานะผู้วางแผน ผู้นำทำหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงาน เป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีการต่างๆ เพื่อให้กลุ่มบรรลุตามวัตถุประสงค์

3) ผู้นำในฐานะผู้วางนโยบาย เป็นผู้กำหนด นโยบาย และเป้าหมายของกลุ่ม

4) ผู้นำในฐานะผู้ชำนาญการ ผู้นำจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และมีทักษะเป็นอย่างดี

5) ผู้นำในฐานะตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มไม่สามารถที่จะติดต่อกับกลุ่มอื่น หรือบุคคลภายนอกได้อย่างทั่วถึง ผู้นำจึงเป็นตัวแทนในการติดต่อเชื่อมประสานกับภายนอก

6) ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธภายในกลุ่ม ผู้นำมีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานภายในกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรเกิดขึ้นในกลุ่มผู้นำจะเป็นผู้คอยควบคุมสถานการณ์และให้ความสนใจต่อสมาชิก

7) ผู้นำในฐานะผู้ให้รางวัลและลงโทษ ผู้นำมีอำนาจที่จะให้รางวัลหรือลงโทษ บุคคลอื่นๆ ในกลุ่มได้

8) ผู้นำในฐานะ ผู้ตัดสินใจในการประนีประนอม เมื่อมีการขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้นำจะทำหน้าที่ตัดสินใจไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

9) ผู้นำในฐานะที่เป็นบุคคลตัวอย่าง ผู้นำจะต้องมีความประพฤติดีหรือปฏิบัติงานดี เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสมาชิก

10) ผู้นำในฐานะ สัญลักษณ์ของกลุ่ม เป็นบุคคลที่ดีกับสมาชิกทุกคน มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม จนสมาชิกยกย่องว่าเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม

11) ผู้นำในฐานะ ตัวแทนรับผิดชอบ ผู้นำจะต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและ

การกระทำบางอย่างของบุคคลภายในกลุ่ม หรือรับผิดชอบต่อกิจกรรมทั้งหมดที่สมาชิกในกลุ่มได้กระทำลงไป

12) ผู้นำในฐานะ ผู้มีอุดมคติ เป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อและศรัทธาต่างๆ ให้แก่สมาชิก

13) ผู้นำในฐานะ บิดา ผู้นำจะมีการวางตัวเป็นผู้ใหญ่ หรือมีอาวุโสที่สุดในกลุ่ม เป็นที่พึ่งทางใจของสมาชิกเมื่อเขาเกิดความทุกข์

14) ผู้นำที่รับผิดชอบจะต้องตระหนักดีว่าถ้าเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงาน หรือในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ตัวผู้นำเองย่อมถูกลงโทษแทนสมาชิกคนอื่นๆ

15) ผู้นำในฐานะ ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องเป็นผู้ให้ความกระจ่างแก่สมาชิกในกลุ่ม เรื่องต่างๆ ที่เขามาขอคำปรึกษาจะต้องยินดีรับฟังเรื่องความทุกข์ร้อนต่างๆ ที่สมาชิกระบายให้ฟัง และช่วยแก้ไขปัญหานั้นๆ ของคนได้ดี

จำรูญ มีซอน (2531) (อ้างใน อัดตพงศ์ ถนิมพาสน์, 2537) ศึกษาผู้นำทางศาสนาสุขุมภูฐานในชนบทไทย ศึกษาเฉพาะกรณีผู้นำที่ประสบความสำเร็จ พบว่า คุณสมบัติของผู้นำศาสนาสุขุมภูฐานดีเด่น คือ คนๆ นั้นมีพื้นฐานของใจที่มุ่งคุณธรรมอย่างแท้จริง ด้วยการเป็นผู้เสียสละ อคติ ชี้อัตถ์ และยุติธรรม มีความสามารถทางวิชาการ เป็นคนมีความรู้และความคิดริเริ่ม

จากการศึกษาของ (สิน สื่อสวน, 2530; สุพรรณิ ไชยอำพร, 2531; เรวดี ไชยพาน, 2532; พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์, 2530; พงษ์ พรหมจิตต์, 2536; สมชาติ ฤทธิรัตน์, 2541; พินาน ธรรมพันทา, 2528; วรางคณา วงศ์มหาชัย, 2535; ประยูทธ, 2522; อัดตพงศ์ ถนิมพาสน์, 2537; สุพรรณิ ไชยอำพร, 2531) พบว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ ไรทิวา นฤมล (อ้างใน นิพนธ์ พัวพงศกร, 2538) พบว่า ความสำเร็จของกลุ่มเกษตรส่วนใหญ่เกิดจาก การมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิต การพัฒนาคุณภาพสินค้า และการตลาด

กล่าวโดยสรุป ผู้นำกลุ่มควรเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม มีความตั้งใจในการทำงานสามารถทำงานให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหให้กับสมาชิกกลุ่ม

(4) ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม ในการศึกษาของฝ่ายวิจัยและประเมินผล ของกองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชนให้ข้อสังเกตอิทธิพลที่มีต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพว่า กลุ่มอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ มักจะมีพื้นฐานมาจากความจำเป็น ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นนั้นต้อง

ดำเนินอยู่แล้วนั้นหมายถึงว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาดำเนินการกลุ่มมานานแล้วมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่เพิ่งเริ่มดำเนินการกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิชัย วิบูลกิจธนกร (2539), สุครุฑ จตุชัย (2536), วิโรจน์ ปะวะโพทะโก (2538) (อ้างใน ฉลอง ประดับสุข, 2541)

ปรียา เกิดโชคชัย (2537) พบว่า สมาชิกที่ใช้เวลาในการผลิตตลอดทั้งปี มีการคงอยู่ของกลุ่มสูงกว่าสมาชิกที่ไม่ได้ใช้เวลาในการผลิตตลอดปี เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ แต่มีความขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ สุรพล กาญจนะจิตรและประภาส ศิลปรัศมี (2529) พบว่า ระยะเวลาไม่มีผลต่อความสำเร็จ

(5) การที่สมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้รับความรู้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มเอง หรือความรู้ที่ได้รับจากภายนอกกลุ่ม เช่น การฝึกอบรมต่างๆ การได้ดูงานยังสถานที่อื่นมีผลให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ ความสามารถ ในการประกอบอาชีพ (สุรพล กาญจนะจิตรและประภาส ศิลปรัศมี, 2529; ผลงานวิจัย กองพัฒนาชุมชน, 2514; สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์, 2536; กองปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน, 2534; กรมการพัฒนาชุมชน, 2529)

योगโย สวัสดิพล (2535) กล่าวว่า กลุ่มควรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่อย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง สามารถทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีโอกาสขยายการผลิตเพิ่มขึ้น และการเข้าร่วมกลุ่มทำให้แม่บ้านมีรายได้เพิ่ม ความรู้ที่ได้รับควรเป็นความรู้ในเรื่องของการตลาด เช่น การกำหนดราคาผลผลิต ลักษณะของการตลาด ความนิยมของผู้บริโภค ฯลฯ

ศรัณยา แก้วพรรณ (2537), วิฑูรย์ ปัญญกุล (2354), สมบัติ หฤทัย (2531) เสนอว่า การจัดการด้านการตลาด การทำบัญชี การคิดต้นทุน กำไร การขาย นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดเวทีถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสนับสนุนเช่นกัน รวมถึงการฝึกอบรมจากวิทยากรท้องถิ่น และผู้ชำนาญการ ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนชาวบ้าน

จรรุณ มะละควง (2532) ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาสตรีอาชีพในชนบท กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สตรีที่เข้ารับการอบรมด้านอาชีพในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอาผลการอบรมไปใช้เพิ่มผลผลิตเพื่อหารายได้เพิ่ม

กองวิจัยและประเมินผล และกองปฏิบัติการ กรมการพัฒนาชุมชน (2531) (อ้างใน ประเทือง มนตรี, 2537) วิจัยเรื่องการประเมินความสัมฤทธิ์ผลของโครงการพัฒนาชุมชน งานพัฒนาเศรษฐกิจชนบท พบว่า การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์แก่กลุ่มอาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งของการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2534) พบว่า การฝึกอบรมของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ปรียา เกิดโชคชัย (2537) พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรม

ด้านการเข้ารับการฝึกทักษะมีผลต่อการคงอยู่ของกลุ่มสูงกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมฝึกอบรมน้อยกว่าและ การศึกษาของ สุวารี สุขุมลวรรณ (2533) พบว่าปัจจัยที่เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานสหกรณ์ชุมชนฐานไม่ประสบความสำเร็จ คือ การขาดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ เวช หกพันนา (2541) พบว่า การฝึกอบรมของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน แต่ประการใด ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการอบรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มโดยตรง หรือ อาจมีสาเหตุมาจากระบวนการฝึกอบรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ

(6) การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม การรวมกลุ่มที่สมาชิกกลุ่มได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มจะมีส่วนทำให้สมาชิกกลุ่มมีความมุ่งมั่นไปยังจุดหมายปลายทางเดียวกัน โดยสมาชิกทุกคนต่างมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกกลุ่มและยอมรับคุณค่าและวัตถุประสงค์ของกลุ่มตนเอง (องค์กรประชากรกับทางเลือกพัฒนาพึ่งตนเอง, 2530; พนม ลิ้มอารีย์ และพิมาน อ่างใน มณฑลสุทธรณีย, 2536; อ่างใน ปรียา เกิดโชคชัย, 2537; Elton T.Reeves, 1970)

เมืองทอง แชนนี (2522) กล่าวว่า การที่สมาชิกยอมรับวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้นมา และสมาชิกพอใจเป็นคุณสมบัติหนึ่งในหลายๆ ข้อของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์ (2536) พบว่า สมาชิกที่มีความเข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน จะไม่ทำให้เกิดความผิดพลาดที่จะนำไปสู่ปัญหาของกลุ่ม

Gordon J.Direnzo (1990) (อ่างใน ปรียาเกิดโชคชัย, 2537) ได้กล่าวถึง ความเหนียวแน่นและความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มว่า เป็นผลรวมจากความรู้สึกจากพลังต่างๆ ในกลุ่มที่ดึงดูดสมาชิกไว้โดยที่สมาชิกทุกคนต่างมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม สมาชิกยอมรับคุณค่า และวัตถุประสงค์ของกลุ่มตน

Evgen Hans and Hthomas Rraboo (1973) (อ่างใน สรุเชษฐ สุนทรชาติ, 2538) กล่าวว่า ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่ม หรือองค์การประสบความสำเร็จ คือ กรรมการและสมาชิกในองค์การหรือกลุ่มนั้นๆ มีความเข้าใจและซาบซึ้งถึงวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานของกลุ่มอย่างแท้จริง จะทำให้สมาชิกมีความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมายขององค์การ และสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบ ตลอดจนดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมการพัฒนาชุมชน (2521) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมกลุ่มผู้มีอาชีพเลี้ยงโค บ้านโป่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในประเด็นของการเข้าร่วมกลุ่ม พบว่า กลุ่มจะสลายไปเป็นเพราะสมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ

(7) เงินทุนที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ จากหน่วยราชการ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มมีเงินทุนที่จะนำมาประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ (ประภาวรรณ เกตุอ่ำ, 2538; สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์, 2536; อภิญา, ไม่ระบุปีพิมพ์)

กรมการพัฒนาชุมชน ศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่าการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของราชการเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในกลุ่มอาชีพ ฉลาดชาย รติมานนท์ (2538) อ้างใน (ปรีชา เกิดโชคชัย, 2537) กล่าวว่า การสนับสนุนด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การสนับสนุนเงินทุน หรือทรัพย์สินที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันเป็นเจ้าของ เพื่อให้เกิดศูนย์รวม ความเป็นเจ้าของในของกลาง มีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ซึ่งการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจนี้เป็นรูปธรรมที่ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นจากสมาชิก รวมทั้งความหวังที่จะเห็นกลุ่มมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ลลิต โกศัลยานนท์ (2529) (อ้างใน ปรีชา เกิดโชคชัย, 2537) ได้วิจัยประเมินผลกิจกรรมการเพิ่มพูนรายได้ของสตรีและเยาวชนของกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวเสริม สร้างความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการให้ประสบความสำเร็จในระยะยาว ส่วนหนึ่ง มาจากการได้รับสนับสนุนด้านเงินทุน

เวช หกพันนา (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า การช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานแต่อย่างใด อาจมีสาเหตุมาจากการช่วยเหลือในรูปของเงินทุนซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มต้นเท่านั้นเพราะเมื่อมีเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกจะเป็นสิ่งเร้าให้มีความต้องการเป็น สมาชิก ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะได้กู้ยืมเงินที่ได้รับการสนับสนุนเท่านั้น

(8) ประเภทอาชีพที่รวมกลุ่ม การรวมกลุ่มอาชีพประเภทต่างๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ กลุ่มงานฝีมือ ประเภทของกลุ่มอาชีพมีผลต่อความสำเร็จของโครงการ (กองวิจัย และประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน, 2514; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2529)

(9) การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต หรืออาจเรียกว่าการตลาด นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ ไม่ควรมองข้ามต่อความสำเร็จของโครงการ

วิฑูรย์ ปัญญากุล, 2534 ศึกษาการพัฒนา หัตถกรรมศึกษาเฉพาะกรณีการทอผ้าพื้น เมืองอีสานได้เสนอบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการพัฒนาหัตถกรรมในเรื่องของการตลาดว่า การตลาดเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมงานทอผ้าพื้นเมือง เพราะถ้าขาดตลาดแรงจูงใจในการ ผลิตจะลดลงและการจัดหาตลาดเพื่อผลผลิตของชาวบ้าน เช่น จัดการขายตามกลุ่มเพื่อนและผู้ที่สนใจ ฝากขายตามร้านค้าในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ฯลฯ

ศรีไพร รุ่งเจริญ (2540) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาอาชีพ ของกรมการพัฒนาชุมชนที่ดำเนินการทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ พัฒนารายได้ต้องศึกษาหาข้อมูลด้านอาชีพ ในลักษณะเจาะลึกทั้งในเรื่องของการผลิต การจำหน่าย และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้อาชีพที่ทำ นั้นสามารถจำหน่ายได้ และสร้างรายได้กับชาวบ้านอย่างแท้จริง

ของโย สวัสดิ์พละ (2535) ศึกษาบทบาทการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเห็นด้วยมากคือกลุ่มควรมีข้อมูลการตลาดที่ทันสมัย เพื่อดำเนินการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด กลุ่มควรขยายกิจกรรมที่ทำอยู่ให้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมและการเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำให้รู้จักวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านควรจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น เพื่อเป็นตัวกลางในการจัดซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มควรมีการศึกษาความต้องการของตลาด ก่อนที่จะมีการส่งเสริมให้ผลิตและกลุ่มควรดำเนินการจัดหาตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิทย์ เทียรทอง, 2526)

(10) การใช้ทรัพยากรในการรวมกลุ่มอาชีพ นิพนธ์ พัวพงศกร (2538) กล่าวว่า เงื่อนไขหนึ่งแห่งความสำเร็จของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรจะเกิดจากการพึ่งพาทรัพยากรของชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีชา เกิดโชคชัย (2537) พบว่า สมาชิกที่สามารถจัดหาวัตถุดิบได้เองโดยไม่ต้องจัดซื้อ มีการคงอยู่ของกลุ่มสูงกว่าสมาชิกที่ต้องซื้อวัตถุดิบ และเพียงจิต มาประจง (2539) พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมวัตถุดิบผักตบชวามีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มสตรีที่ทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาจำหน่าย

สุวิทย์ เทียรทอง (2526) ศึกษาบทบาทของกลุ่มเกษตรกรที่มีต่อธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรมีข้อเสนอแนะว่ากลุ่มควรหาปัจจัยการผลิตเช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช ยาปราบศัตรูพืช ที่มีคุณภาพดี

(11) การเป็นอาชีพเดิม ปรีชา เกิดโชคชัย (2537) พบว่ากิจกรรมเพิ่มพูนรายได้ในกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จมักเป็นกิจกรรมที่มีพื้นฐานการผลิตเป็นอาชีพเดิมของสตรีในหมู่บ้านนั้นอยู่แล้ว

(12) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์ (2536), กรมการพัฒนาชุมชน (กองวิจัยและประเมินผล) (2528), กรมการพัฒนาชุมชน (กองวิจัยและประเมินผล) (2536) (อ้างใน เวช หกพันนา, 2541) ศึกษากลุ่มออมทรัพย์ พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์

ปรีชา เกิดโชคชัย (2537) พบว่าการมีแรงงานช่วยเหลือในด้านการจัดหาวัตถุดิบตกแต่งผลิตภัณฑ์มีการคงอยู่ของกลุ่มสูงกว่าสมาชิกที่ไม่มีแรงงานช่วยในครอบครัว

(13) รายได้หลัก เพียงจิตต์ มาประจง (2539) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวก่อนเข้ารับการอบรมการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มสตรีที่ทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาจำหน่าย

สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า เงินสัจจะของกลุ่มออมทรัพย์มีจำนวนค่อนข้างต่ำเพราะสมาชิกในกลุ่มไม่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่าย จึงทำให้ไม่สามารถส่งเงินเข้ากลุ่มออม

ทรัพย์ได้ และยังพบว่า การออมทรัพย์กับรายได้สมาชิกเป็นสิ่งที่แปรผันตามกันเสมอ เมื่อสมาชิกมีรายได้ระดับที่สูงขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อภาวะการออมทรัพย์และส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ คือ การส่งเงินสะสมจะสะสมที่สูง

กรมการพัฒนาชุมชน (กองวิจัยและประเมินผล) (2536) (อ้างใน เวช หกพันนา, 2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมีผลต่อความสำเร็จ ซึ่งมีทิศทางเกี่ยวกับการศึกษาของ กิ่งแก้ว อินทวงศ์ (2532) (อ้างใน ประเทือง มนตรี, 2537) พบว่า รายได้เป็นมูลผลักดันให้กลุ่มออมทรัพย์ประสบความสำเร็จ

(14) การศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน (2528) อ้างใน (เวช หกพันนา, 2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างในความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนในเขตจังหวัดภาคใต้ (ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน ได้แก่ หมู่บ้านที่ได้รับรางวัล ชนะเลิศ รองชนะเลิศ และรางวัลชมเชยในการประกวดหมู่บ้านพัฒนา) พบว่า ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

(15) รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน สีน สือสวน (2530) ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรประชาชน พบว่า ฐานะเศรษฐกิจของคนในชุมชนมีผลต่อการก่อตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชน

(16) การร่วมกันแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน จากการศึกษาของ มนพิสุทธิ์ สวนีย์ (2536) พบว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา แก้ไข และป้องกันที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นการส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้านประสบความสำเร็จ

(17) จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า การเปิดรับสมัครประชาชนเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ในแต่ละปี ทำให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น และการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิก เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดตั้งกลุ่ม และมีผลต่อจำนวนเงินสะสม

ผลงานการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่ การศึกษาจะมุ่งเน้นไปยังปัจจัยด้านโครงการ มากกว่าปัจจัยด้านผู้เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยประเมินผลในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอ ปัจจัยด้านผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยย่อย อายุ เพศ สถานภาพการสมรส สถานภาพในครัวเรือน และรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการของผู้เข้าร่วม สภาพความเป็นชุมชน สภาพการว่างงานของคนในชุมชน การพบปะสังสรรค์ในชุมชน ความคุ้นเคยรู้จักกัน สภาพการรวมกลุ่มในอดีต

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แบบจำลองในการประเมินที่เหมาะสมในการวิจัย ประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 ได้แก่ แบบจำลอง CIPP ซึ่งจะนำไปใช้ประเมินผลของความสำเร็จของโครงการในการศึกษาครั้งนี้

2.5 แบบจำลอง CIPP

CIPP Model เป็นแบบจำลองที่มุ่งเน้นในเรื่องขององค์ประกอบที่สำคัญต่อโครงการ/แผนงาน/แผนปฏิบัติการ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญด้วยกันคือ (1) บริบท (Context) ของโครงการ (2) ปัจจัยเข้า (Inputs) (3) กระบวนการ (Process) และ (4) ผลผลิต (Product) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2541; Daniel L. Stufflebeam (1970) อ้างใน Worthen, 1973)

2.5.1 บริบท

บริบท หรือสภาวะแวดล้อมของโครงการ ด้านหน่วยงานราชการ ได้แก่ อัตราการว่างงานในท้องที่ อาชีพที่ควรได้รับการสนับสนุน ด้านผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ สภาพความเป็นชุมชน ระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน การร่วมกันแก้ปัญหา การพบปะสังสรรค์ในชุมชนและความคุ้นเคยรู้จักกัน การเคยรวมกลุ่มในอดีต

2.5.2 ปัจจัยเข้า

ปัจจัยเข้า ด้านงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณที่หน่วยงานได้รับและเงินทุนที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับ ส่วนด้านบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ได้แก่ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความเพียงพอของบุคลากร การเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ ด้านผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ อายุ เพศ กำลังแรงงานในครัวเรือน (จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุตร) ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมโครงการ อาชีพหลัก สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพการสมรส รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการของผู้เข้าร่วม รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน อาชีพหลัก และการหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่เกิดจากการรวมกลุ่ม

ตาราง 2.1 CIPP Model ของผู้ที่ใช้ในการประเมินผล

C I P P Model	ผู้ที่ได้รับการประเมิน	
	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้เข้าร่วมโครงการ
Context (บริบท)	- อัตราร่างงานในห้องที่ - อาชีพที่ควรได้รับการสนับสนุน	- สภาพความเป็นชุมชน - สภาพะการว่างงานของคนในชุมชน - ระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน - การร่วมกันแก้ปัญหา - การทบทวนสังสรรค์ในชุมชนและความคุ้นเคยรู้จักกัน - สภาพะการรวมกลุ่มในอดีต
Inputs (ปัจจัยเข้า)	- งบประมาณ - ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ - ความเพียงพอของบุคลากร - การเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ - และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ	- เงินทุนที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับ - อายุ - เพศ - กำลังแรงงานในครัวเรือน (จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุตร) - ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วม - อาชีพหลัก - สถานภาพในครัวเรือน - สถานภาพการสมรส - รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ - รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน และ - อาชีพหลัก
Process (กระบวนการ)	- การประชาสัมพันธ์ข่าว - เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่ม - การประสานงานกับหน่วยงานอื่น - การสอนประวัติการสงครามห้ครอบครัว - การติดตามผล - การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต - การประสานงานกับหน่วยงานอื่น	- การดำเนินการบริหารกลุ่ม - ความเป็นผู้นำกลุ่ม - ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม - การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม - การได้รับความรู้ทั้งจากการฝึกอบรม ได้ปฏิบัติงานต่าง - อื่น - การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม - ประเภทของอาชีพเสริม - การใช้ทรัพยากรในการรวมกลุ่มอาชีพ และ - การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต
Product (ผลผลิต)	- ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากโครงการ - การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	- การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากโครงการ - การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

2.5.3 กระบวนการ (Process)

กระบวนการ ระดับภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข่าว เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่ม การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการสอบประวัติการสงเคราะห์ ครอบครัว การติดตามผล สำหรับประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ การบริหารกลุ่ม ความเป็นผู้นำกลุ่ม ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ประเพณีของอาชีพเสริม การได้รับความรู้ของสมาชิกกลุ่มจากการเข้าร่วมโครงการ ทั้งความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมหรือความรู้จากการได้ปฏิบัติงานยังต่างถิ่น การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม แหล่งการใช้ทรัพยากรในการรวมกลุ่ม อาชีพ การมีแหล่งจำหน่ายผลผลิต

2.5.4 ผลิตภัณฑ์ (Product)

ผลิตภัณฑ์ของโครงการ คือ สิ่งที่โครงการคาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้นคือ การมีรายได้เพิ่มขึ้นของผู้เข้าร่วมโครงการ และการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

แบบจำลอง CIPP ที่ใช้ในการประเมินผลครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดขององค์ประกอบของแบบจำลองได้แสดงไว้ใน ตาราง 2.1

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

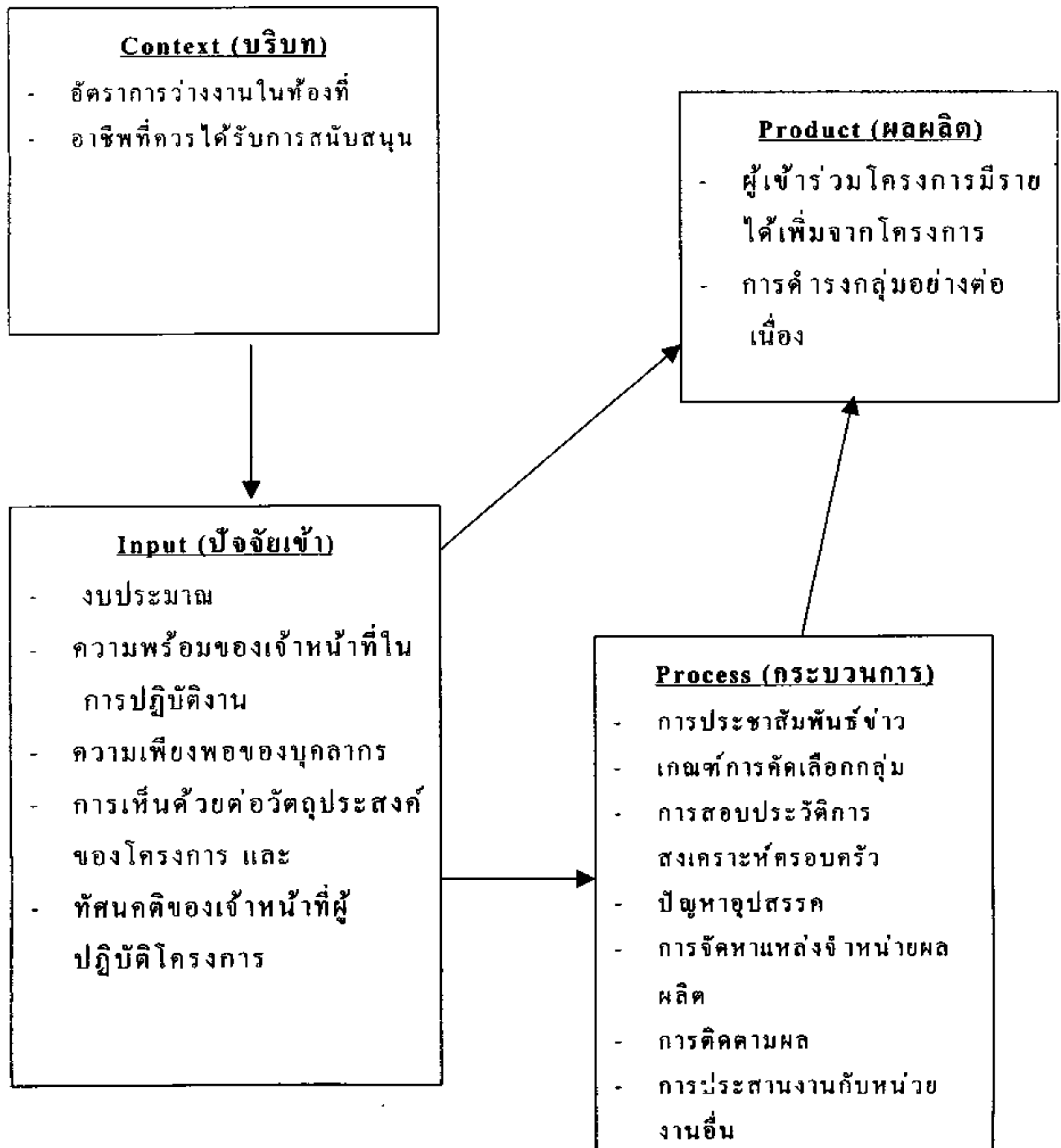
กรอบแนวความคิดในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำกรอบแนวคิดของทั้ง 2 ระดับ คือ 1) ในระดับของภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ และ (2) ระดับของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้ CIPP Model เป็นรูปแบบในการวิจัยประเมินผล

2.6.1 ภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ

กรอบแนวคิดระดับหน่วยงานราชการประกอบด้วย ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานว่ามีความพร้อมมากน้อยแค่ไหนสำหรับการจัดทำโครงการ ความเพียงพอของบุคลากร จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีปริมาณที่พอคึกกับการปฏิบัติงานหรือไม่ การเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของโครงการและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ การดำเนินโครงการจะประสบความสำเร็จ

หรือไม่ ยังคงขึ้นอยู่กับงบประมาณที่ได้ มีการกระจายงบประมาณอย่างไร การประชาสัมพันธ์ข่าว
อย่างไร เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่ม การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการสอบประวัติการ
สงเคราะห์ครอบครัว การติดตามผล การพบปัญหา อุปสรรคของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีผลต่อการ
บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเช่นกัน (แผนภาพ 2.1)

แผนภาพ 2.1 แบบจำลอง กรอบแนวคิดด้านหน่วยงานราชการ

2.6.2 ภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

ในส่วนของผู้เข้าร่วมโครงการ มีปัจจัยที่สำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ (1) บริบท (2) ปัจจัยเข้า และ (3) กระบวนการ

(1) บริบท ได้แก่ 1) สภาพความเป็นชุมชน 2) สภาพการว่างงานของคนในชุมชน 3) ระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน 4) การร่วมกันแก้ปัญหา 5) การพบปะสังสรรค์ในชุมชน ความคุ้นเคยรู้จักกัน และ 6) การเคยรวมกลุ่มในอดีต

(2) ปัจจัยเข้า ได้แก่ 1) เงินทุนที่ได้รับ 2) อายุ 3) เพศ 4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5) จำนวนบุตร 6) ระดับการศึกษา 7) สถานภาพในครัวเรือน 8) สถานภาพสมรส 9) รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ 10) รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน และ 11) อาชีพหลัก

(3) กระบวนการ ได้แก่ 1) การบริหารกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม 3) ความเป็นผู้นำกลุ่ม 4) ระยะเวลาในการรวมกลุ่ม 5) การได้รับความรู้ 6) การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม 7) ประเภทของอาชีพเสริม 8) การใช้ทรัพยากรในการรวมกลุ่มอาชีพ และ 9) การมีแหล่งจำหน่ายผลผลิต

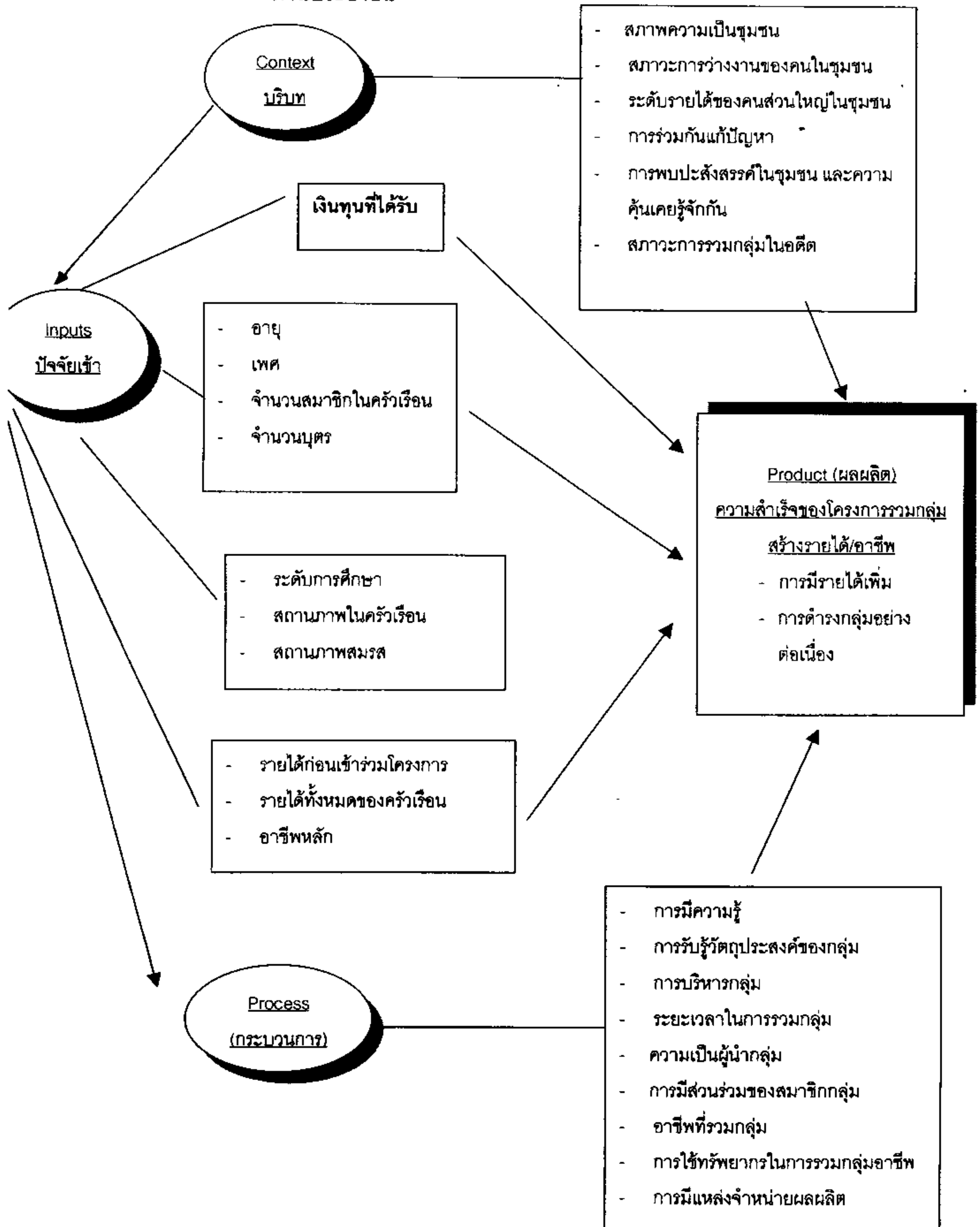
(4) ผลผลิตของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ได้แก่ 1) การมีรายได้เพิ่มจากโครงการ และ 2) การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

จากแผนภาพ 2.2 เห็นได้ว่า ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ คือ ผลผลิตของโครงการ ได้แก่ การที่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ และการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความสำเร็จทั้ง 2 ประการ ตามแผนภาพนี้ ประกอบด้วยองค์ประกอบของ CIPP Model คือ 1) บริบท 2) ปัจจัยเข้า และ 3) กระบวนการ

ปัจจัยทางด้านผู้เข้าร่วมโครงการ กลุ่มจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นชุมชน สภาพการว่างงานของคนในชุมชน ระดับรายได้ของคนส่วนใหญ่ในชุมชนหรือเศรษฐกิจของชุมชน การร่วมกันแก้ปัญหา การพบปะสังสรรค์ในชุมชนและความคุ้นเคยรู้จักกัน การเคยรวมกลุ่มในอดีต การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากโครงการ

นอกจากนี้สำหรับคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ กำลังแรงงานในครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนบุตร อีกทั้งระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส สถานภาพในครัวเรือน รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ และอาชีพหลัก เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้โครงการประสบความสำเร็จ

แผนภาพ 2.2 แบบจำลอง ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ
ด้านประชาชน

การดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารกลุ่ม ระยะเวลาในการรวมกลุ่มที่มีการจัดตั้งมานานกับกลุ่มที่เพิ่งเริ่มจัดตั้ง ความเป็นผู้นำกลุ่มของหัวหน้า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม การมีความรู้ การรับรู้วัตถุประสงค์ของโครงการ ประเภทของอาชีพเสริม การใช้ทรัพยากรในการรวมกลุ่มอาชีพ และการมีแหล่งจำหน่ายผลผลิต ปัจจัยข้างต้นล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จเช่นกัน

2.7 สรุป

การรวมกลุ่มอาชีพได้รับการดำเนินงานมานานแล้วมีหลายหน่วยงานที่ร่วมกันจัดทำในอดีตกลุ่มต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) กลุ่มที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น และ 2) กลุ่มเกษตรกรที่เอกชนจัดตั้งขึ้นเอง ปัจจุบันกรมประมงกระทรวงได้จัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพเป็นโครงการที่ริเริ่มดำเนินงานมาได้ไม่นาน เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการส่งเสริมให้ครอบคลุมให้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้กรมพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบท มีขั้นตอนและแนวทางในการดำเนินงานการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งกลุ่มอาชีพที่ดีควรมีองค์ประกอบในลักษณะต่างๆ ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพจะเป็นลักษณะของกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น มีพฤติกรรมของสมาชิกต่อความเหนียวแน่น และวิธีการจะทำให้กลุ่มเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดประกอบด้วย 1) ระดับภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ และ 2) ระดับภาคประชาชน และการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้ เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของชาวบ้านหรือเศรษฐกิจของชุมชน การรวมกลุ่มในอดีต การรวมกันแก้ไขปัญหาของคนในหมู่บ้าน การพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน การบริหารกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ความเป็นผู้นำกลุ่มของหัวหน้ากลุ่ม ประเภทของอาชีพเสริม ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม การได้รับความรู้ การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากโครงการ การใช้ทรัพยากรในการรวมกลุ่มอาชีพ เงินทุนที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยส่วนบุคคลในด้านต่างๆ

การประเมินผลโครงการในครั้งนี้มีแบบจำลอง CIPP โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) บริบท 2) ปัจจัยเข้า 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิตของโครงการ คือ การมีรายได้เพิ่มและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมต่างๆ และการนำแบบจำลอง

CIPP ทำให้กรอบแนวคิดในการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ประกอบด้วยกรอบแนวคิด ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ และในส่วนของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นหลักโดยใช้การวิจัยแบบสำรวจสำหรับประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ และใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกกับบุคลากรของรัฐและการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

3.1 ประเภทของข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละหน่วยงานมีการดำเนินงานอยู่ที่ ณ อำเภอ ตำบล หมู่บ้านใด และผู้ที่เข้าร่วมโครงการคือใคร โดยนำข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานต่างๆ มาทำการสุ่มตัวอย่างให้ได้มาซึ่งสถานที่ที่จะทำการสำรวจในขั้นต่อไป

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

ในการศึกษานี้แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนจากประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

3.2 ประชากรเป้าหมายและการสุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ระดับภาคีรัฐหรือหน่วยงานราชการ และ (2) ระดับภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

ระดับภาคีรัฐหรือหน่วยงานราชการ ในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ได้แก่ ประชาสงเคราะห์จังหวัดและเจ้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จังหวัดลพบุรี

ระดับภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี พ.ศ. 2542 จ.ลพบุรี ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรเป้าหมายทั้งหมด 1,679 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มอาชีพทั้งสิ้น 119 กลุ่ม

3.2.2 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำวิธีการมาจัดเก็บข้อมูลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ เพื่อให้ประชากรตัวอย่างเป็นตัวแทนของผู้เข้าร่วมโครงการของทุกกลุ่มอาชีพ และหลีกเลี่ยงปัญหาความลำเอียงที่จะเกิดขึ้น โดยสุ่มตัวอย่างให้กระจายอย่างทั่วถึง ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกประเภท ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบผสมระหว่าง แบบเจาะจง (Purposive sampling) และแบบโควตา (Qouta sampling) โดยดำเนินการอย่างมีขั้นตอนดังนี้

(1) เลือกสุ่มจากอำเภอที่มีจำนวนกลุ่มหรือจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุดได้ทั้งหมด 6 อำเภอ และอำเภอที่ได้รับการสุ่ม ได้แก่ อำเภอเมือง, บ้านหมี่, ชัยบาดาล, พัฒนานิคม, ท่าเรือ และโคกเจริญ

(2) ทำการสุ่มตำบลในอำเภอแรก กระทำได้ 2 ลักษณะ คือ (1) เลือกตำบลที่มีจำนวนกลุ่มหรือจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด และในลักษณะที่ (2) เลือกตำบลที่มีความหลากหลายของกลุ่มอาชีพมากที่สุดอย่างน้อย 2 ตำบล

ตาราง 3.1 อำเภอ, จำนวนกลุ่มและประชากรเป้าหมายที่ได้รับการสุ่ม

อำเภอ	จำนวนกลุ่ม	ประชากรเป้าหมาย
เมือง	23	293
บ้านหมี่	30	387
ชัยบาดาล	10	234
พัฒนานิคม	5	82
ท่าม่วง	13	138
โคกเจริญ	8	203
รวม	89	1,337

(3) การสุ่มตัวอย่างในอำเภอต่อมา โดยเลือกตำบลที่มีกลุ่มอาชีพที่แตกต่างจากอำเภอแรก และใช้หลักการสุ่มเหมือนเดิม คือเลือกตำบลที่มีจำนวนกลุ่ม หรือจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด อย่างน้อย 2 ตำบล อาจเลือกสุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ลักษณะ หรือลักษณะใดลักษณะหนึ่งเช่นกัน

ตาราง 3.2 อำเภอ, จำนวนกลุ่มและประชากรเป้าหมายที่ตกเป็นตัวอย่าง

อำเภอ	จำนวนกลุ่ม	ประชากรตัวอย่าง
เมือง	16	54
บ้านหมี่	20	153
ชัยบาดาล	3	20
พัฒนานิคม	3	32
ท่าม่วง	9	68
โคกเจริญ	4	63
รวม	89	390

(4) ทำการสุ่มในลักษณะดังกล่าว จนถึงการสุ่มตัวอย่างในอำเภอสุดท้ายเลือกตำบลที่มีกลุ่มอาชีพที่แตกต่างจากอำเภอที่ 2 และใช้หลักการสุ่มเหมือนเดิม คือเลือกตำบลที่มีจำนวนกลุ่มหรือจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด อย่างน้อย 2 ตำบลอาจเลือกสุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 ลักษณะหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่นเดียวกันกับข้อ 3

3.3 วิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามมีกระบวนการขั้นตอนต่างๆ โดยติดต่อขอหนังสือรับรองจาก สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ไปยังหน่วยงานประชาสงเคราะห์ จังหวัดพบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการติดต่อประสานงานกับผู้เข้าร่วมโครงการ และเพื่อขอสัมภาษณ์ประชาสงเคราะห์จังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมีทั้ง 2 กลุ่มเป้าหมายคือ (1) การจัดเก็บข้อมูลด้านภาครัฐ และ (2) การจัดเก็บข้อมูลจากประชาชน

การจัดเก็บข้อมูลด้านภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการจัดเก็บข้อมูลด้วยการใช้แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ประชาสงเคราะห์จังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ในประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

การจัดเก็บข้อมูลจากประชาชน ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ซึ่งเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บโดยผู้วิจัยและทีมงานเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง เมื่อได้ข้อมูลมาผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและลงรหัสให้กับข้อมูลจากคู่มือลงรหัสที่กำหนดไว้ จากนั้นนำมาลงในกระดาษลงรหัส (Coding sheet) ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งก่อนป้อนข้อมูลส่วนสำหรับข้อมูลในเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อใช้เป็นส่วนเสริมข้อมูลเชิงปริมาณ

3.4 เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

(1) ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ตำราเรียน วารสาร รวมถึงเอกสารจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ นำข้อมูลเหล่านั้นมาสร้างมาตรวัดในแต่ละด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

(2) เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมทั้งขอคำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้กับประชากรตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรเป้าหมาย เพื่อทดสอบศึกษาถึงข้อความ/คำถามต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นแต่ละข้อเป็นอย่างไร ต้องเพิ่มเติมหรือตัดข้อความที่ไม่สามารถสื่อความหมายให้ประชากรเป้าหมายเข้าใจได้ถูกต้อง โดยนำไปทดสอบกับผู้เข้าร่วมโครงการ ณ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

(4) หลังจากทดสอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมกับการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดที่สร้างขึ้นในแต่ละด้าน

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือ 2 แบบ ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และ (2) แบบสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างกรอบคำถามเป็นแนวทางการสัมภาษณ์

แบบสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ การสร้างเครื่องมือการศึกษาในส่วนของผู้เข้าร่วมโครงการผู้วิจัยทำการสร้างข้อคำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาของคุณสมบัตินิยามกรอบของ CIPP Model โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ (1) บริบท (2) ปัจจัยเข้า (3) กระบวนการ และ (4) ผลผลิตของโครงการ

3.5 การนิยามปฏิบัติการและเกณฑ์การวัด

3.5.1 บริบท

ด้านบริบทในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นชุมชน สภาพการว่างงาน รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน การร่วมกันแก้ปัญหา การพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน และการเคยรวมกลุ่มในวันงานประเพณี ข้อคำถามต่างๆ มีดังนี้

1. ท่านอาศัยอยู่ในเขต (Place of residence: RESI) ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = นอกเขตอำเภอเมือง, 1 = ในเขตอำเภอเมือง

2. ในหมู่บ้านท่านมีจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดประมาณ (Total work population: TWP).....คน

3. ในหมู่บ้านท่านมีจำนวนผู้อยู่ในวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี ประมาณ (Labor force population: LFP)คน

4. ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านท่านมีรายได้เฉลี่ย/เดือน/คน ประมาณ (Average village income: AVINC).....บาท

5. หมู่บ้านท่านได้มีการรวมกลุ่มอาชีพในลักษณะนี้มานานแล้ว (: OLDVG) ค่าของหน่วยวัดคือ

1= ใช่, 0 = ไม่ใช่

6. ถ้าใช่มีจำนวนประมาณ (Total occupation group: TOCG).....กลุ่ม
จำนวนสมาชิกประมาณ (Member of occupation group: MEMB).....คน

7. จำนวนกลุ่มที่มีในปัจจุบัน นอกจากกลุ่มอาชีพ หมู่บ้านท่านยังมีการรวมกลุ่มอื่นอีก เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ประมาณ (Saving group: SAVG)กลุ่ม
จำนวนสมาชิก (Member of saving group: MSAV)คน

8. ชาวบ้านยังคงมีการรวมตัวกันเหมือนเดิมในงานประเพณีเช่น ทำอาหาร ทำกับข้าว (Experience group participation: EGP) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ถ้าเห็นด้วยมากที่สุดมีคะแนนเต็ม 10 ไม่เห็นด้วยเลยมีคะแนน 0

9. การร่วมกันแก้ปัญหของคนในหมู่บ้าน (Problem solution: PSOL) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 4 ข้อ เป็นข้อคำถามในเชิงลบทั้งหมด โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ให้คะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0-10 ถ้าเห็นด้วยมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 และคะแนนอื่นลดลงมาตามลำดับ ถ้าไม่เห็นด้วยเลย 0 คะแนน

- (1) ถ้าหากคนใดคนหนึ่งในหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง
คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากคนอื่นในหมู่บ้านไม่ได้แล้ว
- (2) ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออกแรงซ่อมศาลาวัดให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว
- (3) ในหมู่บ้านท่านการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือการทำงานที่เรียกว่า “ลง
แขก” ไม่มีเหลือแล้ว
- (4) เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้ พร้อมใจให้กำลังกาย กำลังทรัพย์
ความคิดเห็นและกำลังใจในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
เนื่องจากข้อคำถามในด้านนี้เป็นข้อคำถามในเชิงลบทั้งหมด การให้คะแนน

จำเป็นต้องมีการกลับคะแนนความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถาม หากประชากรตัวอย่างให้คะแนน
ความเห็นด้วยมากที่สุด 10 นั้นหมายถึงว่า การร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้านนั้นไม่มี จึงต้องมี
0 คะแนน ในทำนองเดียวกัน หากประชากรตัวอย่างให้คะแนนความเห็นด้วยน้อยที่สุด 0 คะแนน
แสดงว่าการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้านมีมาก จึงมีค่าเป็น 10 คะแนน

เมื่อทำการกลับคะแนนข้อคำถามทั้ง 4 ข้อข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำคะแนน
ของทุกข้อมารวมกันและหารด้วยจำนวนข้อ ทำให้ได้คะแนนของการร่วมกันแก้ปัญหาของคนใน
หมู่บ้าน ซึ่งมีคะแนน 0-10 คะแนนใหม่ ด้วยวิธีการใช้คำสั่ง SPSS ให้รวมคะแนนจากข้อคำตอบของ
ข้อคำถามทั้ง 6 ข้อเข้าด้วยกันโดยให้ชื่อว่า PSOL

10. ความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน (Villagers' interaction:
VINT) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 5 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2 และ 4 ส่วนข้อ
คำถามเชิงลบ 1 ข้อได้แก่ ข้อ 3 โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ให้คะแนน
ความคิดเห็นตั้งแต่ 0-10 ถ้าเห็นด้วยมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 และคะแนนอื่นลดลงตามลำดับ
ถ้าไม่เห็นด้วยเลยให้คะแนน 0 คะแนนข้อคำถามมีดังนี้

- (1) งานวัด หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้านได้มีโอกาสพบ
ปะพูดคุยกันระหว่างชาวบ้าน
- (2) นอกจากวัดแล้วในหมู่บ้านยังมีสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถมาร่วมชุมนุม
กันได้
- (3) เมื่อเว้นว่างจากงาน ชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนา
พูดคุย
- (4) หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถ
บอกได้ว่าเป็นลูกเจ้าเหล่าใคร

(5) ในระแวกบ้านใกล้เคียงภายในหมู่บ้านท่าน ชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนมกันดีเหมือนเมื่อก่อน

สำหรับข้อคำถามในด้านลบมีเพียง 1 ข้อ ที่ต้องกลับคะแนน คือข้อ 3 จำเป็นต้องกลับคะแนนความคิดเห็นในข้อคำถามนี้ หากประชากรตัวอย่างให้คะแนนความเห็นด้วยมากที่สุด 10 นั้นหมายถึงว่า ชาวบ้านไม่มีโอกาสพบปะสังสรรค์ จึงต้องมี 0 คะแนน ในทำนองเดียวกัน หากประชากรตัวอย่างให้คะแนนความเห็นด้วยน้อยที่สุด 0 คะแนน แสดงว่าการพบปะสังสรรค์มีมาก จึงมีค่าเป็น 10 คะแนน

เมื่อทำการกลับคะแนนข้อคำถามทั้ง 4 ข้อข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำคะแนนของทุกข้อมารวมกันและหารด้วยจำนวนข้อ ทำให้ได้คะแนนของการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน ซึ่งมีคะแนน 0-10 คะแนนใหม่ โดยใช้คำสั่ง SPSS ให้รวมคะแนนคำตอบข้อคำถามทั้ง 5 ข้อ เข้าด้วยกันโดยให้ชื่อว่า VINT

3.5.2 ปัจจัยเข้า

ด้านปัจจัยเข้า ได้แก่ (1)เงินทุนที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับจากประชาสงเคราะห์จังหวัด (2) ปัจจัยประชากร (3) ปัจจัยสังคม และ (4) ปัจจัยเศรษฐกิจ รายละเอียดข้อคำถามมีดังนี้

ปัจจัยเงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์

ท่านได้รับเงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์เป็นจำนวนเงิน (Capital : CAP).....บาท

ปัจจัยประชากร ได้แก่

1. อายุ (AGE)

2. เพศ (GENDER) 0 = ชาย 1 = หญิง

3.จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด (Number of household member: NHM).....คน

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี ประมาณ (Number of household working membr: NHWM).....คน

5. จำนวนบุตร (Children: CHILD).....คน

ปัจจัยสังคม ได้แก่

1. การศึกษา (Education: EDU) ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = ไม่ได้รับการศึกษา

4 = ประถมศึกษาปีที่ 4

6 = ประถมศึกษาปีที่ 6

9 = มัธยมศึกษาปีที่ 3

12 = มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.

14 = อนุปริญญา/ปวส.

2. สถานภาพสมรส (Marital status: MSTA) ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = สมรส

1 = โสด

3. สถานภาพในครัวเรือน (Household status: HSTA) ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = หัวหน้าครอบครัว

1 = สมาชิกในครัวเรือน

ปัจจัยเศรษฐกิจ ได้แก่

1. อาชีพหลัก (Major occupation: MOCC) ค่าของหน่วยวัด มีดังนี้

1 = ทำนา/ไร่/สวน

2 = เลี้ยงสัตว์

3 = รับจ้าง

4 = หัตถกรรม

5 = อื่นๆ

เนื่องจากอาชีพเป็นข้อมูลกลุ่ม ผู้วิจัยจึงนำมาจัดกลุ่มด้วยการ Recode ได้กลุ่มใหม่ดังนี้

0 = อาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำนา/ทำไร่/ทำสวน เลี้ยงสัตว์

1 = อาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกร ได้แก่ รับจ้าง หัตถกรรมและ อื่นๆ

2. ท่านมีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการประมาณเดือนละ (Income: INC) บาท

3. รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนทั้งสิ้นประมาณเดือนละ (Total income: TINC)..... บาท

3.5.3 กระบวนการ

ด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารกลุ่ม ความเป็นผู้นำกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม วัตถุประสงค์ที่ใช้ ประเภทกลุ่ม ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม การตลาด ความรู้เดิมในการกลุ่มอาชีพ จำนวนการฝึกอบรม และการรับรู้วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม รายละเอียดดังนี้

1. การบริหารกลุ่ม (Administration: ADM) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 9 ข้อ ถ้าในข้อใดผู้เข้าร่วมโครงการตอบว่ามี = 1 คะแนน ไม่มี = 0 คะแนน รายละเอียดข้อคำถามมีดังนี้

(1) กลุ่มท่านมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม

(2) กลุ่มท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับ/จ่าย ภายใน

(3) กลุ่มท่านมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน

(4) กลุ่มท่านมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการดำเนินงาน

- (5) คณะกรรมการกลุ่มปัจจุบันยังคงปฏิบัติหน้าที่เหมือนเดิมทุกคน
- (6) กลุ่มท่านมีการชี้แจงการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- (7) กลุ่มท่านมีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพ
- (8) กลุ่มท่านมีการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ
- (9) ในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมตัดสินใจและทำกิจกรรมเกินกว่าร้อยละ 60

ในการบริหารกลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการรวมคะแนนจากคำตอบข้อคำถามทั้ง 9 ข้อ แล้วหารด้วยจำนวนข้อทั้งหมด โดยให้ชื่อตัวแปรว่า ADM

2. ความเป็นผู้นำกลุ่ม (Leader: LEAD) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 9 ข้อ ให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ให้คะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0-10 ถ้าเห็นด้วยมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 และคะแนนอื่นลดลงตามลำดับ ถ้าไม่เห็นด้วยเลยให้ 0 คะแนน รายละเอียดข้อคำถามดังนี้

- (1) ผู้นำกลุ่มท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ
- (2) การทำกิจกรรมใหม่ๆ ส่วนใหญ่เกิดจากผู้นำกลุ่ม
- (3) ปัญหาเล็กหรือใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ท่านมีโอกาสร่วมตัดสินใจกับปัญหานั้นเสมอ
- (4) ผู้นำกลุ่มมักจะตัดสินใจเด็ดขาดโดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
- (5) เมื่อกลุ่มมีปัญหา ผู้นำกลุ่มท่านสามารถช่วยแก้ไขปัญหได้บ้างไม่ได้บ้าง
- (6) กลุ่มท่านมีผู้นำที่สามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- (7) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ
- (8) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่ม
- (9) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้

มาตรวัดด้านความเป็นผู้นำกลุ่ม ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3 และ 6 ข้อคำถามเชิงลบ 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4, 5, 7, 8, 9 ดังนั้นข้อคำถามเชิงลบต้องกลับคะแนน หากประชากรตัวอย่างให้คะแนนความเห็นด้วยมากที่สุด 10 นั้นหมายถึงว่าความเป็นผู้นำไม่มีจึงต้องมี 0 คะแนน ในทำนองเดียวกัน หากหากประชากรตัวอย่างให้คะแนนความเห็นด้วยน้อยที่สุด 0 คะแนน แสดงว่ามีความเป็นผู้นำสูง จึงมีค่าเป็น 10 คะแนน

เมื่อทำการกลับคะแนนข้อคำถามเชิงลบทั้ง 5 ข้อข้างต้นแล้ว จากนั้นทำการรวมคะแนนคำตอบข้อคำถามทั้ง 9 ข้อเข้าด้วยกัน และหารด้วยจำนวนข้อ ทำให้ได้คะแนนของความเป็นผู้นำ ซึ่งมีคะแนน 0-10 คะแนน โดยให้ชื่อว่า LEAD

3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (Participation: PART) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 6 ข้อ ให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ให้คะแนนความคิดเห็นตั้งแต่ 0-10 ถ้าเห็นด้วยมากที่สุดให้คะแนนเต็ม 10 และคะแนนอื่นลดลงตามลำดับ ถ้าไม่เห็นด้วยเลยให้คะแนน 0 คะแนนรายละเอียดข้อคำถามดังนี้

- (1) ท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อมีการประชุมกลุ่ม
- (2) ทุกครั้งที่กลุ่มมีปัญหาท่านให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
- (3) เมื่อมีการลงคะแนนเสียงภายในกลุ่มท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ
- (4) ท่านเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- (5) ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยตนเอง
- (6) ท่านเคยช่วยกลุ่มจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

ข้อคำถามสำหรับมาตรวัดในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด ผู้วิจัยทำการรวมคะแนนคำตอบข้อคำถามทั้ง 6 ข้อแล้วหารด้วยจำนวนข้อทั้งหมดให้ชื่อว่า PART ซึ่งตัวแปรที่สร้างขึ้นมานี้ใหม่

4. ก่อนมีโครงการรวมกลุ่มอาชีพท่านมีกลุ่มกันไว้แต่เดิมอยู่แล้ว (Extend group: EXG) ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = ไม่ใช่

1 = ใช่

5. อาชีพที่ท่านรวมกลุ่มเป็นกลุ่ม (Type group: TYPG) ค่าของหน่วยวัดได้แก่

1 = เลี้ยงสัตว์ 2 = ปลุกพืช 3 = ทอผ้า หมักหมั

4 = อาหาร ขน (น้ำพริก, เต้าเจี้ยว, ปลาร้า, กุ้งยลอบ, มันยลอบ)

5 = แคมพู ครีมนวคผม ยหม่อง คินสอพอง

6 = งานฝีมือ เช่น ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้จันทน์ ทำไม้

กวาดจักสานต่างๆ

เนื่องจากอาชีพเป็นข้อมูลกลุ่ม ผู้วิจัยจึงนำมาจัดกลุ่มใหม่ได้ดังนี้

1 = กลุ่มอาชีพเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มปลุกพืช

0 = กลุ่มอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกร ได้แก่ กลุ่มทอผ้า หมักหมั, อาหาร ขน

(น้ำพริก, เต้าเจี้ยว, ปลาร้า, กล้วยฉาบ, มันฉาบ). แห่มพู่ ตรีมนวดผม ขาหม่อง ดินสอพอง และงานฝีมือ เช่น ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้จันทน์ ทำไม้กวาด จักสานต่างๆ

6. กลุ่มอาชีพทำสวนส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบจาก (SOURCE) ค่าของหน่วยวัด ได้แก่

0 = ส่วนใหญ่ซื้อ 1 = ส่วนใหญ่มีในท้องถิ่น

2 = ทั้งซื้อและใช้ในท้องถิ่นต่างๆ กัน

เนื่องจากข้อคำถามข้อนี้เป็นข้อมูลกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้จัดกลุ่มใหม่ได้ดังนี้

$0 = \text{ซื้อและทั้งซื้อและใช้ในท้องถิ่นเท่านั้น}$

๑ = มีในท้องถิ่น

7. ท่านมีตลาดในการจำหน่ายผลผลิตจากการรวมกลุ่ม (Marketing: MARK)

ค่าของหน่วยวัด คือ

0 = ឯង 1 = បង

8. ตั้งแต่ท่านดำเนินการกลุ่มและยังคงเป็นกลุ่มเป็นเวลาประมาณ (Length of time:

LENG).....เดือน

9. อาชีพที่ท่านรวมกลุ่มในขณะนี้มีความรู้เดิมอยู่แล้ว (KNOW)ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = ឯង 1 = អ៊ី

10. ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหรือเคยดูงานต่างถิ่นในเรื่องการประกอบอาชีพ

หรือไม่ (Training: TRAIN) เคยจำนวน.....ครั้ง

11. ท่านทราบหรือไม่ว่ากลุ่มท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์ (Group objective

knowledge: GOBJ) ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = ไม่ทราบ 1 = ทราบ

3.5.4 ผลผลิตของโครงการ

ผลผลิตของโครงการ คือสิ่งที่โครงการคาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้น คือรายได้เพิ่มจากการรวมกลุ่มอาชีพและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ข้อคำถามมีดังนี้

1. ท่านมีรายได้จากการรวมกลุ่มอาชีพเฉลี่ยประมาณเดือนละ (Income group: INCG)

.....บาท

2. ท่านยังคงรวมกลุ่มกันต่อไปอีกหรือไม่ (Continue: CON) ค่าของหน่วยวัด คือ

0 = ไม่ทำ 1 = ยังรวมกลุ่ม 2 = ไม่แน่ใจ

เนื่องจากข้อคำถามข้อนี้เป็นข้อมูลกลุ่ม ผู้วิจัยจึงทำการ Recode และได้กลุ่มใหม่
ดังนี้

0 = ไม่ทำ และไม่แน่ใจ

1 = ยังรวมกลุ่มต่อ

(1) ยังรวมกลุ่มอีกนานแค่ไหน

0 = ทำไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิต

1 = ไม่แน่ใจ

(2) ไม่รวมกลุ่มกันต่อเพราะ

1 = ไม่มีรายได้เพิ่ม

2 = ไม่ว่าง

3 = ไม่มีใครทำ

4 = ไม่มีตลาด

นอกจากผลผลิตของโครงการ ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามเพิ่มเติม เกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพไปสอนต่อผู้อื่น และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อนำไปปรับปรุงโครงการให้มีประโยชน์มากกว่านี้ รายละเอียดข้อคำถามมีดังนี้

1. ความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มประกอบอาชีพท่านสามารถนำไปสอนต่อผู้อื่นได้หรือไม่ ค่าของหน่วยวัด คือ

0 = ไม่ได้

1 = ได้

2 = ไม่แน่ใจ

2. ท่านนำไปสอนต่อผู้อื่นแล้วหรือยัง ค่าของหน่วยวัด คือ

0 = ยังไม่สอน

1 = สอน

3. หากยังไม่สอนเพราะเหตุใด คือ

1 = ทำเป็นกันหมดแล้ว

2 = ไม่ว่าง

3 = ไม่มีใครอยากเรียน

4 = ไม่มีใครให้สอน

4. ท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพที่ท่านรวมกลุ่มกันหรือไม่ ค่าของหน่วยวัดคือ

0 = ไม่มี

1 = มี

5. ประเภทของปัญหาที่พบ

1 = เงินทุนไม่พอ

2 = ขาดวัสดุ อุปกรณ์

3 = ขาดคนสอน

ไม่มีตลาด

6. ท่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการหรือไม่ ค่าของหน่วยวัด คือ

0 = ไม่มี

1 = มี

7. ข้อเสนอแนะ ค่าของหน่วยวัด คือ

1 = เพิ่มเงินทุน

2 = ให้วัสดุ อุปกรณ์

3 = มีการฝึกอบรม

4 = หาดตลาดให้

ตาราง 3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด

ตัวแปร	นิยามจริง	นิยามปฏิบัติการ	ค่าของหน่วยวัด
RESI	ในเมือง, นอกเมือง	ท่านอาศัยในเขต	0 = นอกเมือง 1 = ในเมือง
TWP	จำนวนผู้ว่างงาน	ในหมู่บ้านท่านมีจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดประมาณเท่าใด	จำนวน
LFP	จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงาน	ในหมู่บ้านท่านมีจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี ประมาณเท่าใด	จำนวน
AVINC	รายได้เฉลี่ย/เดือน/คน	ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ย/เดือนประมาณคนละเท่าไรต่อเดือน	จำนวน
PSOL	ความพร้อมใจ ช่วยเหลือกันของชาวบ้าน	1. ถ้าหากคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากคนในหมู่บ้าน	0-10
		2. ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออกแรงซ่อมศาลาวัดให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว	0-10
		3. ในหมู่บ้านท่านการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือที่เรียกว่า “ลงแขก” ไม่มีเหลือแล้ว	0-10
		4. เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้พร้อมใจให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ ความคิดเห็น และกำลังใจ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	0-10
VINT	การพบปะสังสรรค์	1. งานวัด หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน	0-10
		2. เมื่อเว้นว่างจากงาน ชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนาพูดคุยกัน	0-10
		3. ในระแวกบ้านใกล้เคียงภายในหมู่บ้านท่านชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนมมักคุ้นกันดี	0-10
		4. หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร	0-10

ตาราง 3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด (ต่อ)

ตัวแปร	นิยามจริง	นิยามปฏิบัติการ	ค่าของหน่วยวัด
EGP	ประสบการณ์ในการรวมกลุ่ม	5. ในวันงานประเพณีต่างๆ ชาวบ้านยังคงมีการรวมกลุ่มกันเอง เช่น รวมกลุ่มทำอาหาร ทำกับข้าวในงานวัด	0-10
EXG	การมีกลุ่มอาชีพ	หมู่บ้านท่านได้มีการรวมกลุ่มอาชีพในลักษณะนี้มานานแล้ว	0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่
TOCG	จำนวนกลุ่มอาชีพ	ถ้าใช่ มีกลุ่มประมาณ	จำนวนกลุ่ม
MEMB	สมาชิกกลุ่มอาชีพ	สมาชิกกลุ่มประมาณ	จำนวนคน
SAVG	กลุ่มออมทรัพย์	จำนวนกลุ่มที่มีในปัจจุบัน นอกจากกลุ่ม อาชีพ หมู่บ้านท่านยังมีการรวมกลุ่มอื่นอีก เช่น กลุ่มออมทรัพย์	จำนวนกลุ่ม
MSAV	สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	จำนวนสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์	จำนวนสมาชิก
ADM	การดำเนินการบริหารกลุ่ม	1. กลุ่มท่านมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม	0 = ไม่มี 1 = มี
		2. กลุ่มท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับ/จ่ายภายในกลุ่ม	0 = ไม่มี 1 = มี
		3. กลุ่มท่านมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน	0 = ไม่มี 1 = มี
		4. กลุ่มท่านมีการกำหนดระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษรการดำเนินงาน	0 = ไม่มี 1 = มี
		5. กลุ่มท่านมีการชี้แจงการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	0 = ไม่มี 1 = มี
		6. คณะกรรมการกลุ่มปัจจุบันยังคงปฏิบัติหน้าที่เหมือนเดิม	0 = ไม่มี 1 = มี

ตาราง 3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด (ต่อ)

ตัวแปร	นิยามจริง	นิยามปฏิบัติการ	ค่าของหน่วยวัด
		7. กลุ่มท่านมีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพ	0 = ไม่มี 1 = มี
		8. กลุ่มท่านมีการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ	0 = ไม่มี 1 = มี
		9. ในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมตัดสินใจและทำกิจกรรมเกินกว่าร้อยละ 60	0 = ไม่มี 1 = มี
LEAD	ความเป็นผู้นำกลุ่ม	1. กลุ่มอาชีพท่านเกิดจากการริเริ่มของสมาชิกกลุ่มมากกว่าผู้นำกลุ่ม	0-10
		2. การทำกิจกรรมใหม่ๆ ส่วนใหญ่เกิดจากสมาชิกกลุ่ม	0-10
		3. ปัญหาเล็กหรือใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ท่านมีโอกาสร่วมตัดสินใจกับปัญหานั้นเสมอ	0-10
		4. ผู้นำกลุ่มมักจะตัดสินใจเด็ดขาดโดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	0-10
		5. เมื่อกลุ่มมีปัญหา ผู้นำกลุ่มท่านสามารถช่วยแก้ไขปัญหได้บ้าง ไม่ได้บ้าง	0-10
		6. กลุ่มท่านมีผู้นำที่สามารถจัดหาวัสดุคิปที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์	0-10
		7. กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ	0-10
		8. กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่มกันในตอนนี้	0-10
		9. กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้	0-10

ตาราง 3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด (ต่อ)

ตัวแปร	นิยามจริง	นิยามปฏิบัติการ	ค่าของหน่วยวัด
PART	การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม	1. ท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อมีการประชุมกลุ่ม	0-10
		2. ทุกครั้งที่กลุ่มมีปัญหา ท่านให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ	0-10
		3. เมื่อมีการลงคะแนนเสียงภายในกลุ่มท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ	0-10
		4. ท่านเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	0-10
		5. ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยกันเองอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ	0-10
		6. ท่านเคยช่วยกลุ่มจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ	0-10
SOURC	แหล่งวัตถุดิบที่ใช้	กลุ่มอาชีพท่านส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบจากแหล่งใด	0 = ซื้อม 1 = ใช้ในท้องถิ่น 2 = เท่าๆ กัน
KNOW	การมีความรู้เดิม	อาชีพที่ท่านรวมกลุ่มในขณะนี้ท่านมีความรู้เดิมอยู่แล้ว	0 = ไม่มี 1 = มี
TRAIN	การได้รับการฝึกอบรมหรือการดำเนินงานต่างกัน	ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหรือเคยดูงานต่างกัน	0 = ไม่เคย จำนวนครั้ง
OBJ	การรับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	ท่านทราบว่าวัตถุประสงค์ของกลุ่มคืออะไร	0 = ไม่ทราบ 1 = ทราบ
SAME	การเป็นกลุ่มเดิม	กลุ่มอาชีพที่ท่านจัดตั้งขึ้นมีการรวมกลุ่มกันไว้แต่เดิมอยู่แล้ว	0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่

ตาราง 3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด (ต่อ)

ตัวแปร	นิยามจริง	นิยามปฏิบัติการ	ค่าของหน่วยวัด
LENG	ระยะเวลา	ตั้งแต่ท่านดำเนินการกลุ่มและยังคงเป็นกลุ่มอยู่นับเป็นเวลาประมาณกี่เดือน	จำนวนเดือน
TYPG	อาชีพที่รวมกลุ่ม	อาชีพที่ท่านรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอะไร	1 = เกษตร 0 = ไม่ใช่เกษตรกร
MARK	แหล่งจำหน่ายผลผลิต	ท่านมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่ม	0 = ไม่มี 1 = มี
CAP	เงินทุนที่ได้รับจากกรมประชาสงเคราะห์	ท่านได้รับเงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์เป็นจำนวน	จำนวนเงิน
AGE	อายุ	อายุ	จำนวนปี
GENDER	ชาย, หญิง	เพศ	0 = ชาย 1 = หญิง
NHP	สมาชิกในครัวเรือน	ท่านมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนคน
NHWM	วัยแรงงานในครัวเรือน	ท่านมีจำนวนวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี ในครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนคน
CHILD	จำนวนบุตร	ท่านมีบุตร	จำนวนบุตร
INC	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ท่านมีรายได้ก่อนเข้าร่วม โครงการต่อเดือนประมาณ	จำนวนเงิน
TINC	รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน	ท่านมีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนเป็นจำนวนเงินประมาณต่อเดือนทั้งสิ้น	จำนวนเงิน
MOCC	อาชีพหลัก	ท่านมีอาชีพหลักคือ	0 = เกษตร 1 = ไม่ใช่เกษตรกร
EDU	ระดับการศึกษา	ท่านจบการศึกษาชั้นสูงสุด	จำนวนปี

ตาราง 3.3 ตัวแปร นิยามจริง นิยามปฏิบัติการ และค่าของหน่วยวัด (ต่อ)

ตัวแปร	นิยามจริง	นิยามปฏิบัติการ	ค่าของหน่วยวัด
HSTA	หัวหน้าครอบครัว, สมาชิกในครอบครัว	สถานภาพในครัวเรือน	0 = หัวหน้าครัวเรือน 1 = สมาชิกครอบครัว
MSTA	โสด, สมรส	สถานภาพสมรส	0 = สมรส 1 = โสด
INCG	รายได้ที่เพิ่มขึ้น	การมีรายได้จากการรวมกลุ่มอาชีพเฉลี่ยเดือนละประมาณเท่าไร	จำนวนเงิน
CON	การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	ท่านยังคงรวมกลุ่มกันต่อไปอีกหรือไม่	0 = ไม่ 1 = ยังรวมกลุ่ม

3.6 การทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด

การทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดมีหลายวิธี ทั้งในวิธีการวัดแล้ววัดอีก (Test-retest method) วิธีการวัดแบบที่ทดแทนกันได้ (Alternate forms method) วิธีการวัดแบบแบ่งครึ่ง (Split-halves method) และวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal consistency method) ทั้งแบบครอนบาค อัลฟา (Cronbach' Alpha) และแบบคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดด้วยวิธีที่สอดคล้องกับประชากรเป้าหมายและระยะเวลาที่จำกัด ดังนั้นการทดสอบความเชื่อถือได้จึงใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal consistency method)

ผลที่ได้จากการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดโดยวิธีการวัดความสอดคล้องภายในจะชี้ให้เห็นคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของมาตรวัด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหรือค่าการผันแปร ค่า

สัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างรายการกับมาตรวัด ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ ครอนบาค อัลฟา ของมาตรวัดทั้งมาตรวัด เมื่อนำรายการบางรายการออกไป (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537)

สำหรับการพิจารณาค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ ในการพิจารณาผลขั้นสุดท้าย สามารถดูได้จากค่าสถิติ 2 ค่า คือ (1) ค่า Alpha if item deleted ซึ่งจะบอกว่าเมื่อตัดรายการนั้นออกจากมาตรวัดแล้วทำให้มาตรวัดโดยรวมมีความเชื่อถือได้สูงขึ้นหรือต่ำลงเป็นเท่าใด (2) ค่า Alpha รวมของมาตรวัด ซึ่งจะบอกว่ามาตรวัดที่ประกอบด้วยรายการข้อคำถามที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นมีความเชื่อถือได้ (แบบความสอดคล้องภายใน) ในระดับใด ถ้าค่า Alpha รวมมีค่าเข้าใกล้ 0.60 หรือมากกว่าจะถือว่ามาตรวัดนั้นมีความเชื่อถือได้

มาตรวัดที่จะทำการทดสอบในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งหมด 5 มาตรวัด ประกอบด้วย (1) มาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน (2) มาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน (3) ความเป็นผู้นำกลุ่ม (4) มาตรวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และ (5) การบริหารกลุ่ม

ในการนำเสนอจะเริ่มต้นจากการระบุนายการข้อคำถามที่ใช้ในการวัด หลังจากนั้นจะเสนอค่า Alpha if item deleted และค่า Alpha รวมของมาตรวัด ทั้งนี้แต่ละมาตรวัดมีรายละเอียดดังนี้

3.6.1 มาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน (Problem: PROB)

ตัวแปรนี้สร้างขึ้นเพื่อ วัดการร่วมกันแก้ไขปัญหของชาวบ้าน ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อดังต่อไปนี้

(1) ถ้าหากคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากคนอื่นในหมู่บ้านไม่ได้แล้ว

(2) ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออกแรงซ่อมศาลาวัดให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว

(3) ในหมู่บ้านท่าน การร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือการทำงานที่เรียกว่า “ลงแขก” ไม่มีเหลือแล้ว

(4) เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้พร้อมใจให้กำลังกาย กำลังทรัพย์ความคิดเห็นและกำลังใจในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนในมาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน โดยการให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนความคิดเห็น คะแนนค่าสุด 0 ไปจนถึงจนเห็นด้วยที่สุดมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้านคำนวณจากสมการดังนี้

$$\frac{\sum_{i=1}^4 \text{PROB}_i}{4} \quad (3.1)$$

เมื่อนำมาทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของมาตรวัด โดยมีค่า Alpha if item deleted ดังปรากฏในตาราง 3.4

ตาราง 3.4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน

รายการข้อคำถาม	Alpha if item deleted
(1) ถ้าหากคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากคนอื่นในหมู่บ้านไม่ได้แล้ว	.5020
(2) ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออกแรงซ่อมศาลาวัด ให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว	.3468
(3) ในหมู่บ้านท่าน การร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือการทำงาน ที่เรียกว่า “ลงแขก” ไม่มีเหลือแล้ว	.5873
(4) เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้ พร้อมใจให้กำลังกาย กำลังทรัพย์ ความคิดเห็นและกำลังใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	.3473

Alpha = .5194; Standardized alpha = .5447

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือของมาตรวัดนี้ได้เท่ากับ .5194 นับว่ามาตรวัดนี้มีค่าความเชื่อถือได้พอสมควร แต่เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Alpha if item deleted ในแต่ละข้อ พบว่าข้อคำถามข้อ 3 จะให้ค่า อัลฟาเท่ากับ .5873 ซึ่งบอกถึงมาตรวัดมีความเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นดังนั้น ข้อคำถามที่ 3 จึงถูกตัดออก และได้ค่า Alpha if item deleted ดัง ปรากฏในตาราง 3.5

ตาราง 3.5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน (เมื่อตัดคำถามข้อ 3)

รายการข้อคำถาม	Alpha if item deleted
(1) ถ้าหากคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากคนอื่นในหมู่บ้านไม่ได้แล้ว	.5849
(2) ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออกแรงซ่อมศาลาวัดให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว	.4456
(4) เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้ พร้อมใจให้กำลังกาย กำลังทรัพย์ ความคิดเห็นและกำลังใจในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	.4003

Alpha = .5873; Standardized item alpha = .5844

หลังจากตัดข้อคำถามที่ 3 ได้ค่า Alpha = 0.5873 นับว่ามีค่าความเชื่อถือในระดับที่ใช้ได้ ดังนั้นจึงสามารถใช้รายการข้อคำถามทั้งหมดในการคำนวณมาตรวัดได้

3.6.2 มาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน

ตัวแปรนี้สร้างขึ้นเพื่อวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน ประกอบด้วยรายการข้อคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

- (1) งานวัด หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันระหว่างชาวบ้าน
- (2) นอกจากวัดแล้วในหมู่บ้านยังมีสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถมาร่วมชุมนุมกันได้
- (3) เมื่อเว้นว่างจากงาน ชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนาพูดคุย
- (4) หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่า เป็นลูกเต้าเหล่าใคร
- (5) ในระแวกบ้านใกล้เคียงภายในหมู่บ้านท่านชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนมกันดีเหมือนเมื่อก่อน

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนโดยการให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนความคิดเห็น โดยมีคะแนนต่ำสุด 0 ไล่ขึ้นเห็นด้วยที่สุด คะแนนเต็ม 10 คะแนน

มาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้านคำนวณมาจากสมการ

$$\frac{\sum_{i=1}^5 VINT_i}{5} \quad (3.2)$$

เมื่อนำมาทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของมาตรวัดมีค่า Alpha if item deleted ดังปรากฏในตาราง 3.6

ตาราง 3.6 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคน ในหมู่บ้าน

รายการข้อคำถาม	Alpha if Item deleted
(1) งานวัด หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันระหว่างชาวบ้าน	.5158
(2) นอกจากวัดแล้วในหมู่บ้านยังมีสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถมาร่วมชุมนุมกันได้	.4850
(3) เมื่อเว้นว่างจากงาน ชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนาพูดคุย	.4659
(4) หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่ง ในหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร	.4709
(5) ในระแวกบ้านใกล้เคียงภายในหมู่บ้านท่านชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนมกันดีเหมือนเมื่อก่อน	.5052
Alpha = .5460 Standardized item alpha = .5507	

เมื่อพิจารณามาตรวัดนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.5460 และเมื่อพิจารณาค่าสถิติ alpha if item deleted พบว่า ถ้าหากตัดข้อคำถามข้อใดก็ตามจะทำให้ค่า อัลฟาลดลง นับได้ว่ามาตรวัดนี้มีค่าความเชื่อถือในระดับที่ใช้ได้ ดังนั้นจึงสามารถใช้รายการข้อคำถามทั้งหมดใช้ในการคำนวณมาตรวัดได้

3.6.3 มาตรฐานความเป็นผู้นำกลุ่ม

ตัวแปรนี้สร้างขึ้นเพื่อวัดความเป็นผู้นำกลุ่มของหัวหน้ากลุ่ม ว่าในแต่ละกลุ่มมีผู้นำที่มีความเป็นผู้นำกลุ่มมากน้อยแค่ไหน ประกอบด้วยรายการข้อคำถาม 9 ข้อ ดังนี้

- (1) ผู้นำกลุ่มท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ
- (2) การทำกิจกรรมใหม่ๆ ส่วนใหญ่เกิดจากผู้นำกลุ่ม
- (3) ปัญหาเล็กหรือใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ท่านมีโอกาสร่วมตัดสินใจกับปัญหานั้นเสมอ

- (4) ผู้นำกลุ่มมักจะตัดสินใจเด็ดขาดโดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
- (5) เมื่อกลุ่มมีปัญหา ผู้นำกลุ่มท่านสามารถช่วยแก้ไขปัญหได้บ้าง ไม่ได้บ้าง
- (6) กลุ่มท่านมีผู้นำที่สามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

- (7) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ
- (8) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่ม
- (9) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้

เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับมาตรวัดนี้วัดด้วยการให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนความคิดเห็น โดยมีคะแนนต่ำสุด 0 ไล่ขึ้นไปจนเห็นด้วยที่สุดคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มาตรฐานความเป็นผู้นำคำนวณมาจากสมการ

$$\frac{\sum_{i=1}^9 \text{LEAD}_i}{9} \quad (3.3)$$

เมื่อนำมาทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของมาตรวัดมีค่า Alpha if item deleted ดังปรากฏในตาราง 3.7

ตาราง 3.7 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดความเป็นผู้นำกลุ่ม

รายการข้อคำถาม	Alpha if item deleted
(1) ผู้นำกลุ่มท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ	.9478
(2) การทำกิจกรรมใหม่ๆ ส่วนใหญ่เกิดจากผู้นำกลุ่ม	.9353
(3) ปัญหาเล็กหรือใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มท่านมีโอกาสร่วมตัดสินใจกับปัญหานั้น เสมอ	.9371
(4) ผู้นำกลุ่มมักจะตัดสินใจเด็ดขาดโดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	.9369
(5) เมื่อกลุ่มมีปัญหา ผู้นำกลุ่มท่านสามารถช่วยแก้ไขปัญหได้บ้าง ไม่ได้บ้าง	.9372
(6) กลุ่มท่านมีผู้นำที่สามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์	.9408
(7) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ	.9364
(8) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่ม	.9352
(9) กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้	.9431

Alpha = .9453; Standardized item alpha = .9466

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .9453 ซึ่งถือว่าค่า อัลฟาที่ได้สูงในระดับดีมาก แสดงถึงความเชื่อถือได้ของมาตรวัดมีสูง จึงไม่ตัดข้อคำถามใดๆ ดังนั้นจึงสามารถใช้รายการข้อคำถามทั้งหมดใช้ในการคำนวณมาตรวัดได้

3.6.4 มาตรวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

ตัวแปรนี้สร้างขึ้นเพื่อวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วยรายการข้อคำถาม 6 ข้อ ดังนี้

- (1) ท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อมีการประชุมกลุ่ม
- (2) ทุกครั้งที่กลุ่มมีปัญหา ท่านให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
- (3) เมื่อมีการลงคะแนนเสียงภายในกลุ่ม ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ
- (4) ท่านเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- (5) ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยตนเองสม่ำเสมอ
- (6) ท่านเคยช่วยกลุ่มจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับมาตรวัดนี้ วัดด้วยการให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนความคิดเห็น โดยมีคะแนนต่ำสุด 0 ไล่ขึ้นไปจนเห็นด้วยที่สุดมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน
มาตรวัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มคำนวณจากสมการ

$$\frac{\sum_{i=1}^6 \text{PART}_i}{6} \quad (3.4)$$

เมื่อนำมาทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของมาตรวัดมีค่า Alpha if item deleted ดัง ปรากฏในตาราง 3.8

ตาราง 3.8 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

รายการข้อคำถาม	Alpha if Item deleted
(1) ท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อมีการประชุมกลุ่ม	.9171
(2) ทุกครั้งที่กลุ่มมีปัญหา ท่านให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ	.8957
(3) เมื่อมีการลงคะแนนเสียงภายในกลุ่ม ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ	.8946
(4) ท่านเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	.8985
(5) ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยตนเองสม่ำเสมอ	.8947
(6) ท่านเคยช่วยกลุ่มจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	.8964
Alpha = .9163 Standardized item alpha = .9176	

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .9163 เป็นค่าอัลฟา ที่สูงอยู่ในระดับดีมาก แสดงถึงความเชื่อถือได้ของมาตรวัดมีสูง จึงไม่จำเป็นต้องตัดข้อคำถามออกไปอีก ดังนั้นจึงสามารถใช้รายการข้อคำถามทั้งหมดใช้ในการคำนวณได้

3.6.5 มาตรการบริหารกลุ่ม

ตัวแปรนี้วัดว่าในการดำเนินการบริหารกลุ่มแต่ละกลุ่มมีการจัดการด้านใดบ้าง ประกอบด้วยรายการข้อคำถาม 9 ข้อ ดังนี้

- (1) กลุ่มท่านมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม
- (2) กลุ่มท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับ/จ่าย ภายใน
- (3) กลุ่มท่านมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน
- (4) กลุ่มท่านมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการดำเนินงาน
- (5) คณะกรรมการกลุ่มปัจจุบันยังคงปฏิบัติหน้าที่เหมือนเดิมทุกคน
- (6) กลุ่มท่านมีการชี้แจงการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ
- (7) กลุ่มท่านมีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพ
- (8) กลุ่มท่านมีการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ
- (9) ในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมตัดสินใจและทำกิจกรรม เกินกว่า

ร้อยละ 60

เกณฑ์การให้คะแนนสำหรับมาตรวัดนี้ วัดด้วยการให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการตอบว่ามีหรือไม่มี ในรายการข้อคำถามของการบริหารกลุ่มที่สร้างขึ้นในแต่ละข้อ โดยถ้าตอบว่า มี = 1 ไม่มี = 0

มาตรการบริหารกลุ่มคำนวณมาจากสมการ

$$\frac{\sum_{i=1}^9 \text{ADMIN}_i}{9} \quad (3.5)$$

เมื่อนำมาทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของมาตรการบริหารกลุ่มมีค่า Alpha if item deleted ดังปรากฏในตาราง 3.9

ตาราง 3.9 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตร การบริหารกลุ่ม

รายการข้อคำถาม	Alpha if item deleted
(1) กลุ่มท่านมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม	.9033
(2) กลุ่มท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับ/จ่าย ภายใน	.9101
(3) กลุ่มท่านมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน	.9031
(4) กลุ่มท่านมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการดำเนินงาน	.9106
(5) คณะกรรมการกลุ่มปัจจุบันยังคงปฏิบัติหน้าที่เหมือนเดิมทุกคน	.9032
(6) กลุ่มท่านมีการชี้แจงการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	.9047
(7) กลุ่มท่านมีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพ	.9076
(8) กลุ่มท่านมีการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ	.9706
(9) ในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้งมีสมาชิกเข้าร่วมตัดสินใจและทำกิจกรรมเกินกว่าร้อยละ 60	.9103

Alpha = .9221 Standardized item alpha = .9582

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดการบริหารกลุ่ม ที่วัดจากข้อคำถามทั้ง 9 ข้อ ค่าอัลฟาที่ระดับ .9163 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อถือสูง จึงไม่จำเป็นต้องตัดข้อคำถามออกไปอีก ดังนั้นจึงสามารถใช้รายการข้อคำถามทั้งหมดใช้ในการคำนวณมาตรวัดได้

โดยสรุป มาตรวัดวัดการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .5873 มาตรวัดความคุ้นเคยและการพบปะสังสรรค์ของคนในหมู่บ้าน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .5463 มาตรวัดความเป็นผู้นำกลุ่ม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .9453 มาตร การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ .9163 และมาตรวัดการบริหารกลุ่ม ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้เท่ากับ 9.221

3.7 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การเสนอผลการศึกษาการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เป็นสิ่งสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระในแต่ละชุด และระหว่างชุดไม่มีความสัมพันธ์กันสูงที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานทางระเบียบวิธี (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540)

ตาราง 3.10 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์

	INCG	CON	BOUND	TWPOP	WPOP	AVINC	PROB	VINT	EXP	OLDVG	TOCC	MOCC	TMON	MMON	CAP	AGE	SEX	HPOP
INCG	1.000	.139*	.192**	-0.051	-0.183	.322**	.178	-.133	-.135	0.097	-0.064	0.114	0.096	.157*	-0.028	-0.068	0.046	-0.095
CON		1.000	-0.59	-0.095	0.104*	-0.004	0.069	0.048	-0.025	0.148	0.079	-0.001	0.126	-0.051	-.196**	0.036	0.057	-0.053
BOUND			1.000	0.131*	0.171	0.098	-0.025	-.204**	-.398**	-0.016	.248**	-.391**	.245**	-.169*	-0.095	0.088	0.016	-0.033
TWPOP				1.000	.538**	-0.034	-.034	-0.096	-.331	-.416	-0.020	-0.081	-.187	-.239	-0.110	-0.059	-.270**	0.069
WPOP					1.000	-0.130	-.119*	-.230	-.402**	.371	0.055	-.208	-0.075	-.197**	-0.051	.134	.304	0.018
AVINC						1.000	0.057	-0.065	-0.076	0.094	-0.212	0.099	0.050	0.125	0.178**	-0.032	0.042	0.001
PROB							1.000	0.404**	0.067	0.098	0.393	0.259	0.146*	.373**	-0.135	0.091	0.149**	-0.004
VINT								1.000	.272**	0.134**	.249**	.262**	-.216**	.144*	-0.039	-0.076	0.030	-0.021
EXP									1.000	0.262**	0.060	.189*	0.106	0.188**	0.223	0.003	0.083	-0.003
OLDVG										1.000	.272**	-0.063	.214**	.391**	.140**	0.033	.167**	-0.063
TOCC											1.000	-0.025	-0.026	.390*	-0.031	.154*	.225**	-0.064
MOCC												1.000	-.688**	.330**	.408**	0.119	-0.018	0.027
TMON													1.000	.220**	0.056	.227**	0.092	-0.036
MMON														1.000	-0.021	0.031	-0.097	-0.088
CAP															1.000	.183**	0.089	-0.080
AGE																1.000	-0.029	-0.089
SEX																	1.000	-0.074
HPOP																		1.000

* มีนัยสำคัญในระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญในระดับ 0.01

ตาราง 3.10 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ (ต่อ)

	WHPOP	CHILD	OCC	INC	TINC	EDU	MSTA	HSTA	ADMIN	LEAD	TYPG	MAT	PART	MAR	TIME	OLDG	OLDK	TRAI	OBJ
INCG	.071	.094	.039	.250**	.119*	.178**	.008	.012	.274**	.158**	-.032	-.115*	.219**	.010	.241**	.229**	-.004	.334**	.061
CON	.009	-.151**	-.267**	-.077	.012	-.070	-.103*	-.046	.263**	.187**	-.064	-.035	-.054**	-.023	.153**	.156**	.000	-.164*	-.015
BOUND	-.035	-.061	-.405**	.185**	.138**	.060	.005	-.021	.143**	.039	.306**	-.214**	-.013	-.83	.092	.070	-.250**	-.082	.096
TWPOP	.082	.035	.107*	-.030	-.063	-.009	-.047	-.102	-.129*	-.289**	.321**	-.060	-.258**	-.339**	-.260	-.393**	.125*	.030	-.215**
WPOP	.008	-.108*	.107*	-.051	.177**	.029	-.014	-.263**	-.043	-.404**	.269**	-.009	-.261**	-.070	-.241**	-.363	.228**	-.012	-.281**
AVINC	.106*	.015	.100	.115*	.166**	.119*	.005	.012	.172**	.145*	.026	-.025	.047	.034	.066	.040	.159**	.093	-.022
PROB	-.008	.000	-.064	-.043	.021	.016	-.049	.150**	.078	.124*	.023	-.020	.348**	.224**	.065	-.071	.122*	.134	.147**
VINT	.008	.04	-.090	-.019	-.082	.027	.004	.175**	-.023	.179**	.019	-.053	.184**	.102	.054	.004	.047	.143	.127*
EXP	-.123*	.012	-.241**	-.131*	-.046	-.022	-.005	.024	.131*	.276**	-.007	.046	.154**	.173**	.312**	.251**	.100	.125	.026
OLDVG	-.154	.083	-.042	.038	-.031	.002	.066	.087	.410**	.344*	.244**	-.086	.399**	.317**	.470**	.703**	-.011	.091	.153**
TOCC	.031	.028	-.219**	-.248**	-.110	.069	.064	.100	.324**	-.093	.420**	.256**	.328**	.171*	.358**	.307**	.268**	.447**	-.041
MOCC	.085	.130	.014	-.097	.122	.168*	.173	.019	.357**	.046	-.163*	-.056	.159	.270**	.085	.230**	.267**	.206	.296**
TMON	.044	-.025	-.228**	-.109	.023	-.129	-.075	.019	.168*	.137	-.233	.260**	.132	.130	.283**	-.060	-.211**	-.064	.141*
MMON	-.108	.190**	-.005	-.025	.120	.228**	.196**	-.040	.183**	.178*	-.268**	.000	.136	.551**	.223**	.230**	.142*	.449**	.207**
CAP	.090	.039	.092	.025	.011	.150**	.109*	-.024	.546**	.498**	.488**	.218**	.337**	-.144**	.380**	.305**	.261**	.247**	.191**
AGE	-.035	.136**	-.113*	-.145	.005	-.166**	-.157**	-.315**	.189**	.021	.117*	.486**	.027	.112*	.147**	.069	.113*	.116	.033
SEX	-.088	-.167	.009	-.045	-.023	-.183**	-.122*	.444**	.112*	.330**	-.023	.186	.334**	-.063	.133**	.138**	-.169**	-.168*	.241**
HPOP	.379**	.088	.022	-.001	.048	-.061	-.108*	.113*	-.097	-.022	-.104	-.086	.052	-.046	-.059	-.073	-.056	-.146	.016
WHPOP	1.000	.088	-.044	.007	.102*	-.013	-.043	.039	-.047	-.015	-.081	-.021	-.069	-.034	-.052	-.095	.016	-.101	-.032

* มีนัยสำคัญในระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญในระดับ 0.01

ตาราง 3.10 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ (ต่อ)

	CHILD	OCC	INC	TINC	EDU	MSTA	HSTA	ADMIN	LEAD	TYPG	MAT	PART	MAR	TIME	OLDG	OLDK	TRAI	OBJ
CHILD	1.000	.042	-.013	-.310	.151**	.457**	-.120*	.028	-.039	.031	.081	-.107	.108	.029	.073	.053	.262**	-.011
OCC		1.000	.215**	.188**	.138**	.116*	-.003	.076	.000	.211**	-.155*	-.183**	.003	-.025	.090	-.048	.082	.037
INC			1.000	.115	.141**	-.031	.037	.090	.057	.005	-.013*	.091	-.019	.036	.109*	.024	.264**	.089
TINC				1.000	.195**	.020	-.089	.051	-.083	.072	-.096	-.119*	.112*	.009	-.009	.073	.133	-.032
EDU					1.000	.274**	-.085	.169**	-.012	.186**	-.083	-.026	.111	.035	.123*	.067	.285**	.101*
MSTA						1.000	-.034	.045	-.067	.090	-.008	.150**	.102	-.019	.041	.009	.001**	.021*
HSTA							1.000	-.016	.200**	-.021	.105	.219**	-.069	-.050	.049	-.127	-.132	.080
ADMIN								1.000	.718**	.613**	.013	.643**	.074	.485**	-.636**	-.223**	.280**	.188**
LEAD									1.000	.030	.136	.743	-.046	.269**	.052**	-.157**	-.057	.476**
TYPG										1.000	.026	-.013	-.255**	.431**	.454**	.138*	.210**	-.175**
MAT											1.000	.160**	-.056	-.101	-.195**	-.141*	.019	.058
PART												1.000	.161**	.321**	.341**	-.012	.023	.491**
MAR													1.000	.259**	.196**	.234*	.256**	.149**
TIME														1.000	.604**	.086	.253**	.256**
OLDG															1.000	.093	.218**	.081
OLDK																1.000	.393**	-.218**
TRAI																	1.000	.072
OBJ																		1.000

* มีนัยสำคัญในระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญในระดับ 0.01

จากตารางเมตริกความสัมพันธ์ (ในภาคผนวก) ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะเห็นว่าตัวแปรทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรต่างๆ มาวิเคราะห์ได้

3.8 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for win พร้อมทั้งนำเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในรูปตาราง พร้อมทั้งแสดงค่าสถิติ เพื่อการวิเคราะห์ตีความหมาย และอธิบายผลในเชิงพรรณนา สำหรับการอธิบายตัวแปร ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์โดยใช้สถิติหลายตัวแปร

การศึกษาประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสัมพันธ์ในครั้งนี้ ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical regression analysis) ด้วยการจัดแบ่งตัวแปรออกเป็นชุดเข้าสู่การวิเคราะห์ และการวิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้น เป็นการวิเคราะห์ที่ให้อิสระแก่ผู้วิจัยในการจัดลำดับชุดของตัวแปรขึ้นอยู่กับแนวความคิดของแต่ละคนไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540)

สำหรับสาเหตุที่นำเทคนิคการวิเคราะห์นี้มาใช้ เพราะเนื่องจากต้องการทราบว่า การประเมินผลตามองค์ประกอบของ CIPP Mode นั้นมีตัวแปรใดบ้างใน บริบท ปัจจัยเข้า และกระบวนการ ที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการ

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical regression analysis) พิจารณาได้จาก ค่าสถิติทดสอบต่างๆ ดังนี้

(1) พิจารณาค่า R^2 ของสมการซึ่งบ่งชี้ว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด (ร้อยละเท่าใด) โดยถ้ามูลค่า R^2 สูงแสดงว่าสมการดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประมาณค่าตัวแปรตามได้ดี ถ้ามูลค่า R^2 มีค่าต่ำหมายความว่าตัวแปรตามยังขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นๆ อีกที่ไม่ได้นำเข้ามาวิเคราะห์

(2) พิจารณาค่าสถิติทดสอบ F ถ้ามูลค่าเข้าใกล้หรือมากกว่า 2 แสดงว่าสมการที่ได้มีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) พิจารณาระดับนัยสำคัญของ F ถัาระดับนัยสำคัญมีค่าเท่ากับหรือน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าสมการนั้นใช้ได้

3.9 สรุป

ระเบียบวิธีการศึกษาคำครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณโดยใช้การวิจัยแบบสำรวจเป็นหลักและนำระเบียบวิธีเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก ทางภาครัฐ และภาคเอกชน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีทั้งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ผลงานการศึกษาวิจัยเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ประชากรเป้าหมายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มชนิดแบบเจาะจงและแบบโควต้าร่วมกันทั้ง 2 แบบ

ส่วนการจัดเก็บข้อมูลทางด้านภาครัฐเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ด้านประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บ สำหรับเกณฑ์การวัดตัวแปรมีทั้งในระดับกลุ่มและช่วง อีกทั้งทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดด้วยวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์พหุแบบเชิงชั้น

บทที่ 4

ข้อมูลเบื้องต้นการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

จากการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 โดยศึกษาตามกรอบแนวคิดของความสำเร็จของโครงการ ผลการศึกษาในบทนี้ประกอบด้วย ผลการศึกษา 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ และ (2) ระดับภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินผลโครงการแบบจำลอง CIPP ที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ (1) บริบท (2) ปัจจัยเข้า (3) กระบวนการ และ (4) ผลผลิต ดังนั้นในการเสนอผลการศึกษานี้จึงนำแบบจำลองดังกล่าว เป็นรูปแบบในการเสนอผลทั้งระดับภาครัฐหรือหน่วยงานราชการ และระดับภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

4.1 หน่วยงานราชการ

4.1.1 บริบท

การศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประมงสงเคราะห์ บริบทหรือสถานะแวดล้อมของการจัดทำโครงการ สำหรับภาคหน่วยงานราชการในการศึกษานี้ มีประเด็นการศึกษาได้แก่ 1) อัตราการว่างงานในท้องถิ่น และ 2) อาชีพที่ควรได้รับการสนับสนุน

1) อัตราการว่างงานในท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารระดับจังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน พบว่า จังหวัดลพบุรี ไม่ค่อยมีคนว่างงานนัก ส่วนใหญ่เป็นการว่างงานแอบแฝงมากกว่า และว่างงานแบบไม่ใช่วุฒิ

การศึกษา ผู้บริหารระดับจังหวัดกล่าวว่า “เมื่อพิจารณาจากจัดหางานจังหวัด มีตำแหน่งงานว่างงาน แต่ไม่มีคนมาสมัคร ที่นี้เป็นคนว่างงานที่เลื่องลือมากกว่าจะเป็นผู้ว่างงานจริงๆ”

2) อาชีพที่ควรได้รับการสนับสนุน

โดยปกติทั่วไปไม่ได้เน้นที่อาชีพใดอาชีพหนึ่ง กระจายทุกกลุ่มอาชีพ ทุกอำเภอ ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละอำเภอแต่ละกลุ่ม

สำหรับตอนนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ กล่าวว่า “กลุ่มทอผ้าไหมพรมทางหน่วยงานจะดูแลและเน้นหนัก เพราะแต่ละปีประชาสงเคราะห์ได้งบประมาณซื้อผ้าไหมแจกชาวบ้านจำนวนหลายล้านบาท จะใช้เงินจำนวนนี้มาตั้งซื้อผ้าไหมจากกลุ่มอาชีพของเรา เป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน แต่ปัจจุบันยังมีกลุ่มทอผ้าไหมค่อนข้างน้อยเพิ่งจะมีเพียงแค่ 3-4 กลุ่มเท่านั้นซึ่งไม่พอแก่ความต้องการของจังหวัด ถ้ากลุ่มอาชีพทำได้เพียงพอก็สามารถซื้อผ้าไหมโดยตรงจากกลุ่มอาชีพของเราและจากรายการได้โดยตรง เป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง”

จากบริบทต่างๆ ของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพข้างต้น ผลการสัมฤทธิ์ จะเอ็กผู้บริหารระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยเข้าที่มีต่อโครงการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ

4.1.2 ปัจจัยเข้า

สำหรับประเด็นการสัมฤทธิ์จะเอ็กในด้านปัจจัยเข้าของโครงการพิจารณาจาก 1) งบประมาณ 2) ความเพียงพอของบุคลากร 3) ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน 4) การเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ และ 5) ทักษะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ ผลการสัมฤทธิ์ ประเด็นดังกล่าว มีดังนี้

1) งบประมาณ

เมื่อผู้วิจัยสอบถามถึงด้านงบประมาณที่ได้รับสำหรับการจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ พบว่า ได้รับงบประมาณ 1 ล้านบาท แต่ทั้งนี้ไม่ได้เป็นงบประมาณสำหรับการจัดทำโครงการโดยตรง เป็นงบที่มาจากเงินสงเคราะห์ครอบครัวและเงินช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง ซึ่ง ตั้งไว้สำหรับช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ ผู้ไร้ที่พึ่ง ผู้มีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้ การให้

เงินทุนสนับสนุนสำหรับการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ได้นำเงินทั้ง 2 ประเภทมาร่วมกันสำหรับการดำเนินโครงการ เป็นการเอางบที่มีอยู่แล้วมาสร้างกลุ่มขึ้น การทำเช่นนี้ไม่ใช่เพียงแค่เงินสงเคราะห์ครอบครัวเท่านั้นที่ให้แล้วหายไปแต่ยังได้เห็นผลของการให้เงินทุน เป็นรูปธรรมเพิ่มมากขึ้น

2) ความเพียงพอของบุคลากร

เนื่องจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ เป็นโครงการหนึ่งที่กรมประชาสงเคราะห์จัดทำขึ้นนอกเหนืองานในหน้าที่ประจำ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานสำหรับการดำเนินงานโครงการไม่ได้ใช้เจ้าหน้าที่ทั้งหมดของหน่วยงาน มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพียงคนเดียวที่เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการ

3) ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ในด้านของความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการจัดทำโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่มีความพร้อมเสมอในการจัดทำโครงการเพราะทางหน่วยงานไม่ได้เป็นพนักงานเพียงลำพังเท่านั้นเป็นผู้ประสานงานผ่านหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินโครงการ

4) การเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของโครงการและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการ

เมื่อผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับการเห็นด้วยต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวว่า “โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ เป็นโครงการที่มีความคุ้มค่าในการจัดทำ แต่ในความคุ้มค่าของโครงการ ไม่ได้มองว่าคุ้มหรือไม่ ไม่ใช่เพียงแค่การให้เงิน 1,000 บาท หรือ 2,000 บาท แล้วมูลค่าของเงินหายไป แต่มีสิ่งที่มีมากกว่าความคุ้มค่ากว่าเงินทุนก็คือ ชาวบ้านได้อะไรหลายๆ อย่าง เช่นในเรื่องของการฝึกการบริหารกลุ่ม การจัดการ และอื่นๆ อีกมากมายนอกเหนือจากความคุ้มค่าในเรื่องของเงินทุน อย่างน้อยเมื่อได้รับเงินไปแล้วผู้เข้าร่วมโครงการเอาไปประกอบอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง”

ส่วนผลที่ตามมาอีก คือ การรู้จักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใจของคนในพื้นที่ทั้งหมด ร่วมวางแผน อาจเป็นการเริ่มต้นหัดการบริหารโครงการ บริหารกลุ่ม การอยู่ร่วมกัน ต่อไป

อนาคตข้างหน้าอาจจัดเป็นรูปบริษัทหรือในรูปของหุ้นส่วนใช้ความรู้ความสามารถมาประกอบอาชีพให้ยั่งยืนยิ่งขึ้น

ผลการสัมภาษณ์สำหรับภาครัฐหรือหน่วยงานราชการจะนำไปสู่กระบวนการต่างๆ ในการจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

4.1.3 กระบวนการ

กระบวนการต่างๆ ที่มีต่อการดำเนินโครงการสำหรับการศึกษารั้วนี้ ประกอบไปด้วย ประเด็น ดังนี้ 1) การตั้งเป้าหมายในการดำเนินการ 2) การประชาสัมพันธ์ข่าว 3) การประสานงานกับหน่วยงานอื่น 4) เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่ม 5) การสอบประวัติการสงเคราะห์ครอบครัว 6) การรับเงินสนับสนุนกลุ่มของผู้เข้าร่วมโครงการ 7) การจัดหาแหล่งจำหน่าย 8) การติดตามผล 9) ปัญหาอุปสรรค และ 10) ข้อเสนอแนะ

1) การตั้งเป้าหมายในการดำเนินการ

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า การดำเนินโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ไม่ได้มีการตั้งเป้าไว้ว่าแต่ละปีจะมีจำนวนกลุ่มเท่าไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ (1) งบประมาณที่จะจัดสรรให้เท่าไร (2) แนวโน้มของกลุ่มที่ขอเข้ามา และ (3) ความเป็นไปได้ในการจัดทำกลุ่มมากน้อยแค่ไหน

2) การประชาสัมพันธ์ข่าว

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับจังหวัดกล่าวว่าการประชาสัมพันธ์ข่าวสำหรับโครงการได้ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านทางพัฒนากรอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในหน่วยงานต่างๆ ให้ช่วยประสานงานให้แก่ประชาชนในพื้นที่

3) การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

สำหรับการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ประชาสงเคราะห์จังหวัดจะประสานกับทุกหน่วยงาน เช่น เกษตรจังหวัด เกษตรตำบล หรือพัฒนากร อื่นๆ ในการช่วยจัดหากลุ่มให้

4) เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่ม

ส่วนในเรื่องของการคัดเลือกกลุ่มที่จะเข้าร่วมโครงการทางหน่วยงานประชาสงเคราะห์เป็นผู้พิจารณาจากกลุ่มที่พัฒนาชุมชนหรือเกษตรตำบลในพื้นที่ เป็นผู้คัดเลือกกลุ่มแล้วทางประชาสงเคราะห์จะเป็นผู้ให้ทุน ส่วนมากเน้นกลุ่มที่มีอยู่แล้ว โดยมีพื้นฐานเคยรวมกลุ่มประกอบอาชีพอยู่แต่เดิม แต่ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ส่วนสาเหตุที่เลือกกลุ่มที่เคยรวมกลุ่มได้แต่เดิมแล้ว ผู้บริหารระดับจังหวัดกล่าวว่า “การเลือกกลุ่มในลักษณะเช่นนี้กลุ่มสามารถดำเนินการกลุ่มได้ทันที ถ้าเลือกกลุ่มที่ไม่เคยทำเลย กลุ่มอาจทำไม่ได้”

การเลือกกลุ่ม ยังคงคัดเลือกกลุ่มที่มีพื้นฐานว่า เคยฝึกอบรมวิชาชีพมาบ้างจะได้รับการพิจารณาเช่นกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มดอกไม้จันทน์ เคยเข้ารับการฝึกอบรมกับการศึกษานอกโรงเรียนแล้วมารวมกลุ่มกันขึ้นก็จะได้รับการพิจารณาเงินทุนเหมือนกับกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์ในการรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว

นอกจากนี้ การคัดเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการต้องบอกก่อนว่าจะขายใคร มีตลาดหรือไม่ ถ้าพอมีตลาดก็สามารถทำไปได้ ส่วนใหญ่กลุ่มต้องมีตลาดเองอยู่แล้วด้วย

5) การสอบประวัติการสงเคราะห์ครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับจังหวัด พบว่า ผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ได้จะต้องผ่านหลักของการสงเคราะห์ครอบครัว ต้องเป็นครอบครัวเดือดร้อนเรื่องการเงิน ต้องช่วยเหลือครอบครัวที่มีรายได้น้อยให้มารวมกลุ่มอาชีพ การหากกลุ่มไม่ได้เป็นการทำโดยตรง แต่เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือคนที่มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ไร้ที่พึ่งก่อนเป็นอันดับแรก

6) การรับเงินสนับสนุนกลุ่มของผู้เข้าร่วมโครงการ

หลังจากกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกให้สามารถได้รับเงินทุนแล้ว กลุ่มอาชีพจะต้องให้ประธานกลุ่ม รองประธาน เภรัญญิก เปิดบัญชีธนาคารหลังจากนั้น ประชุมกลุ่มว่าจะจัดแจงเงินทุนอย่างไร คิดดอกเบี้ยอย่างไร กลุ่มจะทำอย่างไรก็ได้แล้วแต่กลุ่ม อาจจะเอาไปให้กู้ก็ได้ แต่ต้องมีวัตถุประสงค์หลักคือจะต้องเอาไปใช้ในเรื่องของอาชีพก่อน

7) การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต

ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเป็นผู้จัดหาแหล่งจำหน่ายให้กับกลุ่มอาชีพของตนเองให้ได้ก่อนแล้วจึงเสนอชื่อเข้าขอรับเงินทุน ทางหน่วยงานจะเป็นเพียงผู้ประสานงานให้กับกลุ่มเท่านั้น อย่างเช่น งานการวานสินค้าของกรมการค้าภายใน ทางประชาสงเคราะห์จังหวัดจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานไปยังกลุ่มต่างๆ เพื่อนำสินค้ามาจัดจำหน่ายภายในงาน หรือในอีกกรณีหนึ่ง การจัดหาแหล่งจำหน่าย พัฒนาการ เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ จะเป็นผู้ช่วยหาตลาดให้อีกทางหนึ่ง

8) การติดตามผล

การติดตามและประเมินผล โครงการทางประชาสงเคราะห์ไม่ได้เป็นผู้ติดตามเอง โดยตรง พัฒนาชุมชน พัฒนาการ เป็นผู้ติดตามผล และทางหน่วยงานให้บัณฑิตอาสาเป็นผู้ดูแลกลุ่มอาชีพที่ได้รับเงินสนับสนุนเช่นกัน

9) ปัญหาอุปสรรค

การจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรีในด้านของปัญหาอุปสรรคสำหรับการจัดทำโครงการ จากการสัมภาษณ์ประชาสงเคราะห์จังหวัด พบว่า สำหรับจังหวัดลพบุรีไม่มีปัญหาร้ายแรงในด้านการจัดดำเนินการกลุ่ม แต่เป็นปัญหาในภาพกว้างมากกว่า

ประชาสงเคราะห์จังหวัด กล่าวว่า “งานทุกอย่างที่ทางรัฐทำให้ชาวบ้านล้วนเป็นสิ่งที่มีความคั่งทั้งนั้น เสียอยู่อย่างเดียวการติดตามผลไม่มี การต่อเนื่องไม่มี พอมีโครงการหรือนโยบายเมื่อนำมาปฏิบัติแล้วก็หายไป จะทำอย่างไรให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการติดตามผล มีฝ่ายปฏิบัติและติดตามผลเพียงแค่ชั่วคราว ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง พอนโยบายหมดการติดตามผลก็หายไป การส่งเสริมไม่ต่อเนื่อง”

10) ข้อเสนอแนะ

จากการสัมภาษณ์ประชาสงเคราะห์จังหวัด ให้คำสัมภาษณ์ว่า “ควรมีการส่งเสริมต่อเนื่องเรื่อยๆ หรือเป็นโครงการที่เน้นหนักหรือตั้งเป้าว่าต้องทำทุกปี ปีละอย่างต่ำ 20 กลุ่ม และ

บังคับให้ต้องทำและติดตามผลและหากลุ่มใหม่อย่างไร ควรตั้งเป้าอย่างต่อเนื่อง และให้มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เช่นกัน นอกจากนี้ถ้าจะมีการดำเนินการบางสิ่งบางอย่าง จริงจัง จำต่อการกระทำ ไม่ใช่เป็นไฟไหม้ฟาง ทำแล้วก็หายไป อีกอย่างหนึ่งก็คือ เรื่องตลาดจะทำอย่างไรให้ขายได้ เริ่มตั้งต้นในหมู่บ้านว่าจะขายใคร แต่ในตำบล หมู่บ้าน ก็เพียงพอแล้ว ยังไม่ต้องไปขายกับใครอื่น”

จากกระบวนการข้างต้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการคัดเลือกกลุ่ม โดยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ กระบวนการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำโครงการซึ่งจะเป็นการนำไปสู่ผลผลิตของโครงการ

4.1.4 ผลผลิตของโครงการ

ผลผลิตของโครงการคือสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากโครงการได้แก่ 1) การมีรายได้เพิ่มของผู้เข้าร่วมโครงการ และ 2) การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

1) การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ

เมื่อสอบถามถึงเรื่องของรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการประชาสงเคราะห์จังหวัดกล่าวว่า รายได้ที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับนั้นไม่มากเท่าใดนัก แต่ถึงแม้จะได้ไม่มากนักพวกเขาก็พอใจกันจากการเข้าร่วมโครงการ

2) การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่สร้างขึ้นประมาณ 10 % ที่สร้างมาแล้วหายไป เพราะการบริหารกลุ่มไม่เพียงพอ กลุ่มใหญ่เกินไปกลุ่มก็แตก กลุ่มเล็กสัก 10 คน เกะกะกันเหนียวแน่น แต่ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่เกินไปเกาะกลุ่มกันไม่เหนียวแน่น ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมสักประมาณ 15 คนต่อ 1 กลุ่ม กำลังพอดี นอกจากนี้ยังพบอีกว่า กลุ่มประเภทพวกเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่จะสลายกลุ่มไปแล้ว เพราะเป็นโรคตายไปบ้าง หายก่อนที่จะนำไปจำหน่าย เช่น กลุ่มเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ แต่ถ้ากลุ่มที่ยืนหยัดไปได้เป็นประเภทพวกค้า ทอผ้า พวกแปรรูปอาหาร

4.2 ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

4.2.1 บริบท

ในด้านบริบท สภาพแวดล้อมของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ จากการศึกษา และการปฏิบัติงานภาคสนามพบว่า บริบทของโครงการสามารถพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนได้ดังนี้ (1) บริบทของสถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน และ (2) บริบทของสถานะการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน ประกอบด้วย เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้าน จำนวนผู้ว่างงานที่อยู่ในวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี รายได้เฉลี่ยของชาวบ้านในหมู่บ้าน การร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของชาวบ้าน

สถานะการรวมกลุ่มในหมู่บ้านประกอบด้วย การรวมตัวกันในวันงานประเพณีต่างๆ การมีกลุ่มอาชีพดั้งเดิมในหมู่บ้าน การมีกลุ่มออมทรัพย์ และจำนวนสมาชิกกลุ่มทั้งกลุ่มอาชีพเดิม และกลุ่มออมทรัพย์

1) สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน

จากการสอบถามประชากรเป้าหมายที่ตกเป็นตัวอย่างในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้อาชีพ ปี 2542 จังหวัดลพบุรี ในด้านความเป็นชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.1) อาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมือง (ตาราง 4.1) จำนวนผู้ว่างงานเฉลี่ย 88.3 คนต่อหมู่บ้าน สูงสุดมีผู้ว่างงานถึง 450 คนซึ่งมีความแตกต่างกันมากระหว่างหมู่บ้าน กล่าวคือ บางหมู่บ้านประชากรเป้าหมายที่ตกเป็นตัวอย่างกล่าวว่าในหมู่บ้านตนไม่มีผู้ว่างงานเลย

ตาราง 4.1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าสุดในบริบทสถานะพื้นฐานในหมู่บ้านของผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง (390ราย)

สถานะพื้นฐานของหมู่บ้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
จำนวนผู้ว่างงานทั้งหมด (คน)	88.3	79.3	0	450
ผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15 – 60ปี (คน)	56.4	55.7	0	320
รายได้เฉลี่ยของชาวบ้าน (บาท)	1,385.0	696.6	100	5000
% การอยู่อาศัยในเขตเมือง	ร้อยละ 85.1			

ส่วนจำนวนผู้ว่างงานที่อยู่ในวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี (ร้อยละ 56.4) น้อยกว่าจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้าน และจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานของแต่ละหมู่บ้านมีความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านมากเช่นกัน (ตาราง 4.1)

เมื่อสอบถามถึงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนของชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 1,385 บาทต่อคน รายได้สูงสุดเดือนละ 5,000 บาท ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างมาก ผู้มีรายได้ต่ำสุดมีรายได้เพียงแค่ 100 บาทต่อเดือนเท่านั้น (ตาราง 4.1)

สำหรับบริบทในด้านของการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน สอบถามด้วยการให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่างให้ลงคะแนนความคิดเห็น โดยหากเห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนนเต็ม 10 ไม่เรียงลงมาจนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้มีคะแนนเท่ากับ 0

ผลจากการศึกษา พบว่า การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านไม่ว่าเป็นการช่วยเหลือคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านที่ได้รับความเดือดร้อน การพร้อมใจร่วมกันออกแรงซ่อมสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ในหมู่บ้านให้ดีขึ้นเหมือนเดิม การร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือที่เรียกว่า “ลงแขก” และการพร้อมใจกันให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ ความคิดเห็น และกำลังใจ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน มีคะแนนเฉลี่ยดังนี้ 6.5, 7.0, 2.6, 6.7 สรุปในภาพรวมของการร่วมกันแก้ไขปัญหของคนในหมู่บ้านมีคะแนนเฉลี่ย 5.7 คะแนน (ตาราง 4.2) กล่าวได้ว่า การร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าสูงสุดมีถึง 10 คะแนนเต็ม และค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0 คะแนน แสดงให้เห็นว่าการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านมีความแตกต่างกันมาก บางหมู่บ้านมีการร่วมกันแก้ปัญหาสูง แต่บางหมู่บ้านผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าหมู่บ้านของตนการร่วมกันแก้ไขปัญหของคนในหมู่บ้านไม่มีเลย

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการบางท่านกล่าวว่า ปัจจุบันการช่วยเหลือในด้านแรงงานไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่จะเป็นการว่าจ้าง แต่ถ้าเป็นการช่วยเหลือในด้านความคิดเห็น หรือช่วยเหลือคนที่ได้รับความเดือดร้อนก็ยังพอที่จะช่วยได้

นอกจากสถานะพื้นฐานในหมู่บ้านในด้านของการร่วมกันแก้ไขปัญหของคนในหมู่บ้านแล้ว สถานะพื้นฐานในหมู่บ้านในด้านของการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของคนในหมู่บ้าน พบว่า ประชากรตัวอย่างเห็นด้วยว่างานวัดหรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันมากเหมือนเดิม (คะแนนเฉลี่ย 9.1) และเห็นด้วยว่ายังมีสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถร่วมชุมนุมกันได้เฉลี่ย 7.3 คะแนน อีกทั้งเมื่อว่างจากงานชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนาพูดคุยกัน เฉลี่ย 7.3 คะแนน (ตาราง 4.2)

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าสุดของการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของชาวบ้าน (390 ราย)

สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การร่วมกันแก้ปัญหา				
1) ถ้าหากคนใดคนหนึ่งในหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากผู้อื่นไม่ได้	6.5	2.2	0	10
2) ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออก แรงซ่อมศาลาวัดให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว	7.0	2.6	0	10
3) ในหมู่บ้านท่านการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือที่เรียกว่า “ลงแขก” ไม่มีเหลือแล้ว	2.6	3.5	0	10
4) เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้ พร้อมใจให้กำลังกาย กำลังทรัพย์ ความคิดเห็น และกำลังใจ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	6.7	2.7	0	10
การร่วมกันแก้ปัญหาในภาพรวม	5.7	1.8	0	10
การพบปะสังสรรค์และความคุ้นเคยรู้จักกัน				
1) งานวัด หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้านได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน	9.1	1.8	0	10
2) นอกจากวัดแล้วในหมู่บ้านยังมีสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถมาร่วมชุมนุมกันได้	7.3	2.6	0	10
3) เมื่อเว้นว่างจากงาน ชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนาพูดคุยกัน	7.3	2.6	0	10
4) ในระแวกบ้านใกล้เคียงภายในหมู่บ้านท่านชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนม มักคุ้นกันดี	8.1	2.2	1	10
5) หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร	9.0	1.7	1	10
การพบปะสังสรรค์, ความคุ้นเคยรู้จักกันในภาพรวม	8.2	1.3	1	10

เมื่อถามถึงในระแวกบ้านใกล้เคียงชาวบ้านยังสนิทสนมกันดี และถ้าหากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านสามารถบอกได้ว่าเป็นลูกเค้าเหล่าใคร คะแนนเฉลี่ย 8.1, 9.0 ตามลำดับ (ตาราง 4.2)

ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่างให้คะแนนสูงสุดถึง 10 คะแนนในทุกข้อคำถาม แต่ถึงแม้ว่าคะแนนของการอยู่ในระดับสูงยังมีผู้เข้าร่วมโครงการที่ไม่ค่อยได้มีเวลาพบปะสังสรรค์กันเท่าไรนักเห็นได้จากคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 0 คะแนน (ตาราง 4.2) นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการบางท่านกล่าวว่า ตนเองไม่ค่อยมีเวลาคุยกับใครเท่าไรนัก คนที่นี้ก็ต่างคนต่างอยู่บ้านอยู่ไกลกัน ตกเย็นก็เข้าบ้านของตัวเองแล้ว อย่างไรก็ตามโดยเฉลี่ยภาพรวมของการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันดี คะแนนเฉลี่ย 8.2 คะแนน ถือได้ว่าชาวบ้านในหมู่บ้านพบปะสังสรรค์ ความคุ้นเคยรู้จักกันมีคะแนนในระดับสูง

2) สถานะการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

สำหรับสถานะการรวมกลุ่มในแต่ละหมู่บ้านพบว่า ครึ่งหนึ่ง ของผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่างกล่าวว่า ในหมู่บ้านตนได้มีการดำเนินการกลุ่มอาชีพต่างๆ กันดั้งเดิมอยู่แล้ว (ร้อยละ 50.3) ก่อนมีโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ (ตาราง 4.3)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ของสถานะกลุ่มอาชีพดั้งเดิมและกลุ่มออมทรัพย์ ในหมู่บ้านของผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง (390 ราย)

บริบทของหมู่บ้าน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
จำนวนกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน (กลุ่ม)	3.6	1.6	1	5
จำนวนสมาชิกของกลุ่มอาชีพเดิม (คน)	49.6	21.6	10	98
จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ (กลุ่ม)	2.0	2.0	1	4
จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (คน)	82.0	47.6	10	200
การรวมตัวในวันงานประเพณี (คะแนน)	8.2	2.2	0	10
% หมู่บ้านมีกลุ่มอาชีพดั้งเดิมอยู่ก่อนแล้ว	ร้อยละ 50.3			

โดยเฉลี่ยจำนวนกลุ่มอาชีพในแต่ละหมู่บ้านมีประมาณ 3.6 กลุ่ม จำนวนกลุ่มอาชีพสูงสุดมีถึง 5 กลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพต่ำสุด 10 คน ซึ่งแตกต่างอย่างมากระหว่างหมู่บ้านที่มีจำนวนสมาชิกสูงสุดถึง 98 คน นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีการรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ย 2 กลุ่มต่อหมู่บ้าน มีสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวเฉลี่ย 82.0 คนต่อกลุ่ม สมาชิกกลุ่มสูงสุด 200 คน ประชากรตัวอย่างเห็นด้วยในปัจจุบันชาวบ้านยังคงมีการรวมตัวในวันงานประเพณีต่างๆ ร่วมกันไปทำอาหารที่วัดมากเหมือนเดิมโดยมี (คะแนนเฉลี่ย 8.24) (ตาราง 4.3)

4.2.2 ปัจจัยเข้า

ปัจจัยเข้าในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย (1) เงินทุนที่ได้รับจากประชาสงเคราะห์จังหวัด (2) ปัจจัยประชากร ได้แก่ อายุ เพศ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี และจำนวนบุตร (3) ปัจจัยเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ และรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน (4) ปัจจัยสังคม ได้แก่ การศึกษา สถานภาพสมรส และสถานภาพในครัวเรือน

1) ปัจจัยเงินทุนที่ได้รับจากประชาสงเคราะห์จังหวัด

ผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี จากการศึกษา พบว่า เกือบ 3 ใน 4 (ร้อยละ 65.4) ได้รับทุนคนละ 2,000 บาท รองลงมาได้รับทุนคนละ 1,000 บาท (ร้อยละ 19.0) ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนเล็กน้อยที่ได้รับเงินทุนจำนวน 1,200 บาท และ 3,000 บาท (ตาราง 4.4)

2) ปัจจัยประชากร

ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.6) เป็นหญิง (ตาราง 4.4) อายุเฉลี่ย 46 ปี อายุสูงสุด 78 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.2 คนต่อครัวเรือน สูงสุดมีสมาชิกถึง 9 คน ต่ำสุดมีเพียงผู้เข้าร่วมโครงการเพียงคนเดียวเท่านั้น และสมาชิกในวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี เฉลี่ยครอบครัวละ 2.3 คน จำนวนบุตรเฉลี่ย 2.8 คน เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าความแตกต่างในจำนวนสมาชิกของแต่ละครอบครัวทั้งสองประเภท และ

ตาราง 4.4 ปัจจัยเข้าของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/ อาชีพ (390 ราย)

ปัจจัยเข้า	อัตราร้อยละ
จำนวนเงินทุนที่ได้รับ (บาท)	
1000	19.0
1200	3.8
1500	9.5
2000	65.4
3000	2.3
รวม	100.0
เพศ : หญิง	84.6
การศึกษา	
ไม่ได้รับการศึกษา	9.5
ประถมศึกษาปีที่ 4	63.8
ประถมศึกษาปีที่ 6	13.3
มัธยมศึกษาปีที่ 3	8.2
ม.6 / ปวช.	4.4
ปวส.	0.8
รวม	100.0
สถานภาพสมรส : สมรส	90.0
สถานภาพในครัวเรือน	
หัวหน้าครอบครัว	28.7
สมาชิกในครัวเรือน	71.3
รวม	100.0
อาชีพหลัก	
ทำนา/ทำไร่/ ทำสวน	74.9
เลี้ยงสัตว์	2.2
รับจ้าง	12.3
หัตถกรรม	3.9
รับราชการ	0.3
แม่บ้าน	6.4
รวม	100.0

จำนวนบุตรไม่ต่างกันมากนัก อย่างไรก็ตามจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว จำนวนสมาชิกวัยแรงงานและจำนวนบุตรสูงสุดมีจำนวน 9 คน 7 คน และ 9 คนตามลำดับ (ตาราง 4.5)

3) ปัจจัยสังคม

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.8) จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 13.3) สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา ผู้ที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือผู้ที่จบชั้น ปวช. มีไม่ถึงร้อยละ 10 ของประชากร ตัวอย่าง (ร้อยละ 9.5, 8.2, 4.4 ตามลำดับ) ส่วนที่เหลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ที่จบการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับ ปวส. ผู้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดสมรสแล้ว (ร้อยละ 90) เป็นสมาชิกในครอบครัวมากกว่าหัวหน้าครอบครัว (ร้อยละ 71.3) (ตาราง 4.4)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และจำนวนของคุณสมบัติของประชากรศึกษา (390 ราย)

คุณสมบัติ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
อายุ (ปี)	46	11.5	17	78
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.2	1.6	1	9
จำนวนวัยแรงงานอายุ 15-60ปี(คน)	2.3	1.2	0	7
จำนวนบุตร (คน)	2.8	2.1	0	9
รายได้หลัก (บาท)	1,491.4	1,525.2	0	9,900
รายได้รวมของครัวเรือน (บาท)	4,566.2	8,738.3	0	80,000

4) ปัจจัยเศรษฐกิจ

สำหรับปัจจัยเศรษฐกิจ พบว่า อาชีพหลักของประชากรตัวอย่างเกือบร้อยละ 80 ทำนา ทำไร่ ทำสวน รองลงมามีอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 12.3) นอกจากนั้นไม่ถึงร้อยละ 10 ที่ประกอบอาชีพ แม่บ้าน อาชีพหัตถกรรม และอาชีพเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 6.4, 3.9 และ 2.2) ตามลำดับ อาชีพหลักที่น้อยสุดได้แก่ ข้าราชการ (ร้อยละ 0.3) นอกจากนี้รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ และรายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ย 1,491.4 บาท และ 4,566.2 บาท รายได้ทั้ง 2 ประเภทสูงสุดถึง

9,900 บาท และ 80,000 บาท ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่ารายได้ทั้ง 2 ด้านของผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 ค่าสุดคือไม่มีรายได้เลย (ตาราง 4.5)

4.2.3 กระบวนการ

สำหรับในด้านของกระบวนการโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ สามารถพิจารณาออกได้เป็น 2 ประการคือ (1) การจัดการกลุ่ม และ (2) ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม

ตาราง 4.6 ลักษณะของกระบวนการในการจัดการกลุ่ม และค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดค่าสุด (390 ราย)

การจัดการกลุ่ม			อัตราร้อยละ	
ประเภทกลุ่มอาชีพ				
เลี้ยงสัตว์			23.6	
ปลูกพืช			22.1	
ทอผ้า มัดหมี่			11.0	
อาหาร ขนม			21.5	
ขนมพุด คินสอพอง			5.9	
งานฝีมือ			15.9	
รวม			100.0	
การจัดหาวัตถุดิบ				
ส่วนใหญ่ซื้อ			72.4	
ส่วนใหญ่มีในท้องถิ่น			13.8	
ทั้งซื้อและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเท่าๆ กัน			13.8	
รวม			100.0	
การจัดหาแหล่งจำหน่าย : มี			72.0	
การจัดการกลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม (เดือน)	29.2	25.1	8	96

1) การจัดการกลุ่ม

จากการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 จ.ลพบุรี กลุ่มอาชีพที่ได้ศึกษาทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่ (1) กลุ่มเลี้ยงสัตว์ (2) กลุ่มปลูกพืช (3) กลุ่มทำอาหาร ขนม (4) กลุ่มงานฝีมือ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ ทำไม้กวาด (5) กลุ่มทอผ้า มัดหมี่ และ (6) กลุ่มทำขนมพริกมันวอดผม คินสอพอง ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 23.6, 22.1, 21.5, 15.9, 11.0, และ 5.9 ตามลำดับ) วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการดำเนินการกลุ่มส่วนใหญ่ซื้อ (ร้อยละ 72.5) นอกนั้นใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นและซื้อในอัตราส่วนเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 13.8) (ตาราง 4.6)

สำหรับในด้านการจัดหาตลาด หรือแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพส่วนมาก (ร้อยละ 82.0) ผู้เข้าร่วมโครงการมีตลาดในการจำหน่ายผลผลิตไว้อยู่แล้ว ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่มตั้งแต่เริ่มดำเนินการกลุ่มจนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ทำการศึกษาคำนวณการกลุ่มนานที่สุด 8 ปี (96 เดือน) ระยะเวลาสั้นที่สุดเพียง 8 เดือน เฉลี่ยแล้วระยะเวลาที่ดำเนินการกลุ่มจนปัจจุบันประมาณ 2 ปี (29.2 เดือน) (ตาราง 4.6)

จากการศึกษาในครั้งนี้ ในด้านการบริหารกลุ่มพบว่าตั้งแต่เริ่มดำเนินการกลุ่มทุกกลุ่มอาชีพ (ร้อยละ 100) มีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม เมื่อถามถึงการเลือกคณะกรรมการในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกว่าร้อยละ 70 ยังคงทำหน้าที่จัดการกลุ่มเหมือนเดิมเหมือนครั้งที่จัดตั้งกลุ่มใหม่ๆ แต่ในด้านการกำหนดระเบียบการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษรมีไม่มากเท่าที่ควร (ร้อยละ 63.8) อย่างไรก็ตาม (ร้อยละ 70.3) กลุ่มต่างๆ ได้มีการชี้แจงในการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 4.7 อัตราส่วนร้อยละของการบริหารกลุ่ม (390 ราย)

การบริหารกลุ่ม	อัตราร้อยละ
1) การมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม	100.0
2) การเลือกคณะกรรมการในการดำเนินงาน	72.1
3) คณะกรรมการปัจจุบันยังคงปฏิบัติหน้าที่เหมือนเดิม	71.5
4) การกำหนดระเบียบการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร	63.8
5) การชี้แจงการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	70.3
6) การมีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพ	64.6
7) การประชุมและทำกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งมีสมาชิกเข้าร่วมเกินกว่าร้อยละ 60	63.3
8) การจัดทำบัญชีรายรับ/จ่าย ภายในกลุ่ม	61.8
9) การจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ	57.1

เมื่อสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ในเรื่องของสถานที่ตั้งในการดำเนินงานกลุ่ม พบว่า การรวมกลุ่มอาชีพในบางอาชีพมีลักษณะเฉพาะและข้อจำกัดในด้านพื้นที่จึงทำให้ไม่สามารถมีสถานที่ตั้งในการดำเนินการกลุ่มได้ อย่างเช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงเป็ด เลี้ยงหมูหรือกลุ่มอาชีพบางอาชีพ จำเป็นต้องเลี้ยงสัตว์หรือประกอบอาชีพยังบ้านของตนเอง เพราะต้องใช้พื้นที่จำนวนมากในการดำเนินการ จึงทำให้มีเพียงร้อยละ 64.6 เท่านั้น ที่มีสถานที่ตั้งในการดำเนินการกลุ่ม ทำให้การประชุมและทำกิจกรรมกลุ่มแต่ละครั้งมีสมาชิกเข้าร่วมเกินกว่าร้อยละ 60 ของสมาชิกทั้งหมดนั้น มีอัตราส่วนไม่มากเท่าไรนัก (ร้อยละ 63.3)

เนื่องจากข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายภายในกลุ่มมีอัตราส่วนลดลงเช่นกัน (ร้อยละ 61.8) ดังนั้น การจัดสรรผลกำไรจากการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ให้แก่สมาชิกกลุ่มมีเพียงแค่ครึ่งหนึ่งเท่านั้น (ร้อยละ 57.1) เพราะบางกลุ่มอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำ จึงทำให้ไม่มีการจัดสรรผลกำไรให้แก่สมาชิกกลุ่ม (ตาราง 4.7)

นอกจากการบริหารกลุ่มหรือการดำเนินงานที่มีความสำคัญ ในการศึกษาครั้งนี้ได้สอบถามลักษณะของความเป็นผู้นำกลุ่มในด้านต่างๆ โดยถามความคิดเห็นจากสมาชิกกลุ่มให้คะแนนความเป็นผู้นำแก่ผู้นำกลุ่มของตนเอง ถ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนนเต็ม 10 และให้มีคะแนนไล่เรียงลงมาจนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 0

ตาราง 4.8 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าสุด ของความเป็นผู้นำ (390 ราย)

ความเป็นผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
1) ความคิดริเริ่มในการรวมกลุ่มอาชีพ	8.6	2.9	0	10
2) ความคิดสร้างสรรค์	8.0	3.1	0	10
3) การเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมตัดสินใจปัญหา กลุ่ม	7.8	3.0	0	10
4) การยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	7.8	3.0	0	10
5) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาค้างๆ	7.6	3.0	0	10
6) ความสามารถในการจัดหาทรัพยากรที่มีอยู่ใน ท้องถิ่น นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์	7.3	3.2	0	10
7) ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นในการทำงาน	8.3	3.0	0	10
8) ความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่ม	8.2	3.0	0	10
9) ความซื่อสัตย์ สุจริต	8.6	3.0	0	10
ความเป็นผู้นำในภาพรวม	8.8	3.2	0	10

จากการศึกษา พบว่า ในด้านความคิดริเริ่มในการรวมกลุ่มอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่ม ความซื่อสัตย์สุจริต ผู้นำกลุ่มอยู่ในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 8.6, 8.0, 8.3, 8.2, และ 8.6) (ตาราง 4.8)

ในด้านอื่นๆ ที่มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ของสมาชิก การเปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมตัดสินใจปัญหากลุ่ม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (คะแนนเฉลี่ย 7.8, 7.8, 7.6) กล่าวได้ว่าผู้นำกลุ่มมีความเป็นผู้นำในด้านดังกล่าว อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 4.8)

ส่วนในด้านความสามารถในการจัดหาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนผู้นำกลุ่มของตนน้อยสุด (คะแนนเฉลี่ย 7.3) ทั้งนี้เนื่องจากบางหมู่บ้านไม่มีวัตถุดิบให้เอื้ออำนวยในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ได้ (ตาราง 4.8) แสดงให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำสูง

ถึงแม้ว่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการต่อความเป็นผู้นำในด้านต่างๆ มีคะแนนในระดับสูงในแต่ละข้อสูงสุดถึง 10 คะแนน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การยอมรับฟังความคิดเห็น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่ม ความซื่อสัตย์สุจริต แต่ยังมีผู้เข้าร่วมโครงการบางท่านมีความคิดเห็นว่า ผู้นำกลุ่มของตนไม่มีคุณสมบัติในด้านต่างๆ นั้นเลย เห็นได้จากคะแนนต่ำสุดมีถึง 0 คะแนน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม โดยสรุปคะแนนความเป็นผู้นำในทุกๆ ด้านของผู้นำกลุ่มอาชีพในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ มีคะแนนอยู่ในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 8.8) (ตาราง 4.8)

สำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มให้คะแนนตัวเอง โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกับการให้คะแนนแก่ผู้นำกลุ่ม

ผลการให้คะแนนของสมาชิกกลุ่ม พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม การให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดภายในกลุ่ม การมีส่วนร่วมตัดสินใจเมื่อมีการลงคะแนนเสียงกลุ่ม การเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยกันเอง ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ให้คะแนนในแต่ละด้านอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงไม่แตกต่างกันเท่าไร (คะแนนเฉลี่ย 7.7, 7.1, 7.1, 7.6, 7.2) (ตาราง 4.9)

ตาราง 4.9 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของการมีส่วนร่วมของสมาชิก
กลุ่ม (390 ราย)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด
1) การเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อมีการประชุม	7.7	3.5	0	10
การให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ที่เกิดภายในกลุ่ม	7.1	3.3	0	10
2) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเมื่อมีการลงคะแนนเสียง กลุ่ม	7.1	3.5	0	10
3) การเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่ม	7.6	3.3	0	10
4) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่ม ด้วยกันเอง	7.2	3.3	0	10
5) การช่วยกลุ่มจัดหาและจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม	5.0	3.8	0	10
การมีส่วนร่วมในภาพรวม	7.0	3.0	0	10

สำหรับการมีส่วนร่วมในเรื่องของการช่วยกลุ่มจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตเกิดจากการดำเนินการกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด (5.1 คะแนน) จากการให้สัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการกล่าวว่า การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต ส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการมากกว่า จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยในด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่นๆ (ตาราง 4.9)

จากคะแนนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในด้านต่างๆ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนสูงสุดถึง 10 คะแนน ค่าสุด 0 คะแนน แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมโครงการบางท่านรวมกลุ่มกันเพียงในนามเท่านั้น ไม่ได้มีการทำกิจกรรมกลุ่ม หรือมีส่วนร่วมในกลุ่มในด้านต่างๆ นั้นเลย

โดยสรุปในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกๆ ด้าน คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ 7.0 จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพบางกลุ่มเป็นอาชีพที่สามารถทำงานยังที่บ้านของตนเองได้โดยไม่ต้องรวมกลุ่มกันทำ บางกลุ่มต้องทำยังบ้านของตัวเองจึงทำให้คะแนนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

2) ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม

ในการดำเนินการกลุ่มนั้น ผู้เข้าร่วมโครงการกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.0) มีความรู้เดิมอยู่ก่อนแล้ว ในการรวมกลุ่มอาชีพอย่างเช่นในกลุ่มทอผ้ามัดหมี่ กลุ่มปลูกพืช ผู้เข้าร่วมโครงการใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วในการประกอบอาชีพที่เกิดจากการรวมกลุ่มอาชีพของกรมประมงสงเคราะห์ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 85.0) รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มอาชีพในครั้งนี้ (ตาราง 4.10)

ตาราง 4.10 ลักษณะของความรู้ในการดำเนินกลุ่ม และคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าสุด ของการได้รับการฝึกอบรม (390 ราย)

ความรู้และการรับทราบในการดำเนินการกลุ่ม	จำนวน	อัตราร้อยละ		
การมีความรู้เดิม : มี		60.0		
การรับรู้วัตถุประสงค์กลุ่ม : ทราบ		85.0		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การได้รับฝึกอบรม, การดูงานต่างถิ่น	3.0	3.0	1	15

เมื่อผู้วิจัยสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการถึงการฝึกอบรมหรือการดูงานต่างถิ่นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ พบว่า โดยเฉลี่ยเคยได้รับการฝึกอบรมมาแล้วประมาณ 3 ครั้งสูงสุดถึง 15 ครั้งน้อยสุดเพียงแค่ 1 ครั้งเท่านั้น หากพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวนครั้งของการได้รับการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนเคยไม่แตกต่างกันมากนัก (ตาราง 4.10)

4.2.4 ผลผลิตของโครงการ

ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/ อาชีพ ด้วยการใช้แบบจำลอง CIPP ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง บริบท และ กระบวนการ ในการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะส่งผลถึงผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การมีรายได้เพิ่มและการคงอยู่ของกลุ่มหรือการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากผลผลิตดังกล่าว ผู้วิจัยยังได้สอบถามถึงความรู้ความสามารถที่ได้จากการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ สามารถนำมาสอนต่อได้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 567.5 บาทต่อเดือน สูงสุดมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการเดือนละ 4,000 บาท ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากแก่ผู้เข้าร่วมโครงการบางท่าน คือไม่มีรายได้จากการรวมกลุ่มอาชีพเลยแม้แต่ผู้น้อย (ตาราง 4.11)

ตาราง 4.11 ลักษณะของผลผลิตของกลุ่ม และค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดต่ำสุดของผลผลิตของกลุ่มอาชีพ (390 ราย)

ผลผลิตจากกลุ่มอาชีพ		อัตราร้อยละ		
การรวมกลุ่มต่อ				
ยังรวมกลุ่มกันต่อ		89.7		
ไม่แน่ใจ		6.2		
ไม่รวม		4.1		
รวม		100.0		
รวมกลุ่มอีกนานเท่าใด : ทำไปเรื่อย ๆ ตลอดชีวิต		92.2		
สาเหตุที่ไม่รวมกลุ่มต่อ : ไม่มีรายได้เพิ่ม		84.6		
การนำความรู้ไปสอนต่อได้หรือไม่				
สอนได้		62.3		
สอนไม่ได้		23.3		
ไม่แน่ใจ		14.4		
รวม		100.0		
สอนต่อแล้วหรือยัง : ยังไม่สอน		46.8		
ยังไม่สอนเพราะ				
ทำเป็นกันหมดแล้ว		74.6		
ไม่มีใครให้สอน		15.9		
ไม่มีใครอยากเรียน		7.6		
ไม่ว่าง		1.9		
รวม		100.0		
		ค่าเบี่ยงเบน	ค่า	ค่า
ผลผลิตจากกลุ่มอาชีพ	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ต่ำสุด	สูงสุด
รายได้จากกลุ่มอาชีพ	567.5	713.0	0	4000

เมื่อผู้วิจัยสอบถามว่าทำไมไม่มีรายได้เกิดขึ้นเลย ได้ความจากผู้เข้าร่วมโครงการว่า อาชีพที่ตนรวมกลุ่มเกิดการขาดทุนเนื่องจากไม่สามารถขายผลผลิตได้ อย่างเช่นกลุ่มอาชีพเลี้ยงปลา ฝนตกน้ำท่วมบ่อปลาทำให้ปลาหนีหายไปหมดก่อนที่จะนำไปจำหน่ายยังท้องตลาด หรือในกรณี กลุ่มเลี้ยงเป็ด ต้องใช้ต้นทุนสูงมาก เงินทุนที่ได้รับไม่พอกับการซื้ออาหารให้แก่เป็ด ต้องเป็นอาหาร ประเภทหัวอาหารสำหรับเป็ดโดยเฉพาะ ซึ่งมีราคาสูง ผู้เข้าร่วมโครงการบางคนกล่าวว่าแทบจะ ต้องขายสร้อย ขายแหวน ซื้ออาหารให้เป็ดเลยทีเดียวน

อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.7) ยังคงรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ค่อยไปอีกและจะรวมกลุ่มกันไปเรื่อย ๆ ตลอดชีวิตที่ตนมีอยู่ ถึงกว่าร้อยละ 90 (ตาราง 4.11)

สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการที่ ตอบว่าไม่รวมกลุ่มต่อไปโดยให้เหตุผลว่า การรวมกลุ่ม อาชีพไม่ได้ทำให้ตนเองมีรายได้เพิ่มขึ้นเลย (ร้อยละ 84.6) ส่วนที่เหลือ ตอบว่าไม่ว่าง ไม่มีเวลา มากพอ เพราะต้องทำอาชีพหลักของตนเอง

เมื่อผู้วิจัยสอบถามว่า ความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพนี้สามารถนำไปสอนต่อผู้อื่น ได้หรือไม่ ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 62.3) ตอบว่าสอนได้ แต่เมื่อถามว่าสอนต่อ แล้วหรือยัง มีไม่ถึงครึ่ง (ร้อยละ 46.8) ที่นำความรู้ไปสอนต่อ ส่วนผู้ที่ยังไม่ได้นำความรู้ไปสอน ต่อผู้อื่น ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.6) กล่าวว่า เป็นอาชีพที่ชาวบ้านทำเป็นกันหมด แล้ว อย่างเช่น อาชีพเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด หรือปลูกพืช เป็นอาชีพที่คนในหมู่บ้านมีความรู้ตั้งแต่ดั้งเดิม แล้ว ส่วนที่เหลือให้เหตุผลว่า ไม่มีใครให้สอน ไม่มีใครอยากเรียน และไม่ว่าง เพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ตาราง 4.13)

การดำเนินการใดๆ ก็ตามมักจะต้องเกิดปัญหาอุปสรรคเสมอ การดำเนินกลุ่มอาชีพใน โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ย่อมจะมีปัญหาที่เกิดขึ้น ในส่วนต่อไปนี้จะนำเสนอปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ

4.3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ

สำหรับส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอในด้านของปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

4.3.1 ปัญหาอุปสรรค

เมื่อสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง ในด้านของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการกลุ่ม พบว่า กว่าครึ่งเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 52.0) มีปัญหาเกิดขึ้น

ตาราง 4.12 อัตราส่วนร้อยละของปัญหาและประเภทของปัญหาของผู้ร่วมโครงการ (390 ราย)

ปัญหาและประเภทของปัญหา	จำนวน	อัตราร้อยละ
ปัญหา : มี		52.0
ประเภทปัญหาที่พบ		
เงินทุนไม่พอ		58.9
โดนกดราคา		22.1
ไม่มีแหล่งจำหน่าย		9.7
ขาดวัสดุ อุปกรณ์		5.4
ขาดคนสอน		3.9
รวม		100

ส่วนประเภทของปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ในเรื่องของเงินทุนไม่พอเป็นปัญหาที่ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่กล่าวว่าเป็นปัญหามากสุด (ร้อยละ 58.9) การโดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลางเป็นปัญหารองลงมา (ร้อยละ 22.1) และปัญหาอื่นๆ ที่พบเป็นจำนวนน้อย ได้แก่ การขาดแหล่งจำหน่ายหรือตลาด ขาดวัสดุอุปกรณ์ การขาดคนสอน (ตาราง 4.12)

4.3.2 ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ

เมื่อมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมโครงการได้ให้ข้อเสนอแนะต่อปัญหาที่ตนเองประสบกับหน่วยงานดังนี้

ผู้เข้าร่วมโครงการที่ตกเป็นประชากรตัวอย่าง เสนอว่าทางหน่วยงานควรเพิ่มทุนให้แก่มากที่สุด (ร้อยละ 45.5) ส่วนข้อเสนอในด้านอื่นได้แก่ การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิต การหาวัสดุอุปกรณ์ให้มีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน (ตาราง 4.13)

ข้อเสนอแนะรองลงมาคือ อยากให้หน่วยราชการช่วยให้มีการฝึกอบรม (ร้อยละ6.8) อย่างเช่นในกลุ่มผลิตของชำร่วย ไม่สามารถขายผลผลิตของตัวเองได้เต็มที่ เนื่องจากไม่สามารถระบายสีปูนปาสเตอร์ให้สวยได้คือพอที่จะจำหน่ายยังตลาดทั่วไป

ตาราง 4.13 อัตราส่วนร้อยละของข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมโครงการ (390 ราย)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	อัตราร้อยละ
ควรเพิ่มเงินทุน		45.5
ควรหาวัสดุอุปกรณ์ให้		19.1
ควรให้มีการฝึกอบรม		6.8
ควรหาตลาดให้		19.2
ควรมีปศุสัตว์จังหวัดมาดูแล		9.4
รวม		100.0

สำหรับข้อเสนอแนะในเรื่องของการได้รับการดูแลจากปศุสัตว์จังหวัด กลุ่มเลี้ยงปลาอยากเข้ารับการอบรมเรื่องการผสมเทียมพันธุ์ปลา เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้น้อยลงมา และอยากให้ทางปศุสัตว์จังหวัดมาดูแลเรื่องการฉีดวัคซีนให้กับสัตว์เลี้ยง (ร้อยละ 9.4) (ตาราง 4.13)

4.4 สรุป

ข้อมูลเบื้องต้นของการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ โดยสรุปทั้งของหน่วยงานราชการ และ ผู้เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้

ผู้บริหารระดับจังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน กล่าวว่า จังหวัดลพบุรีไม่ค่อยมีคนว่างงานส่วนใหญ่เป็นว่างงานแอบแฝง การสนับสนุนกลุ่มอาชีพไม่เน้นอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นหลัก กระจายทุกกลุ่มอาชีพ ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละอำเภอแต่ละกลุ่ม

งบประมาณสำหรับการจัดทำโครงการไม่ได้เป็นงบประมาณโดยตรง เป็นงบที่มาจากเงินสงเคราะห์ครอบครัว และเงินช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการและมีความพร้อมในการจัดทำโครงการ โดยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารระดับจังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เห็นด้วยกับการจัดทำโครงการว่ามีความคุ้มค่า

สำหรับกระบวนการจัดทำโครงการ ไม่ได้มีการตั้งเป้าหมายว่าแต่ละปีจะมีจำนวนกลุ่มเท่าไรขึ้นอยู่กับงบประมาณ แนวโน้มของกลุ่มที่เข้ามาขอ และความเป็นไปได้ในการดำเนินการ. กลุ่มของผู้เข้าร่วมโครงการ การประชาสัมพันธ์โครงการโดยผ่านหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้ประสานงาน ในเรื่องของการคัดเลือกกลุ่ม เน้นกลุ่มที่มีอยู่แล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องผ่านหลักการสงเคราะห์ครอบครัวของทางกรมประชาสงเคราะห์ และต้องเป็นผู้จัดหาแหล่งจำหน่ายเอง

ทางด้านการประเมินผลทางประชาสงเคราะห์ไม่ได้เป็นผู้ติดตามโดยตรง สำหรับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำโครงการไม่มีแต่เป็นปัญหาทางนโยบายที่มีไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะจึงควรมีการตั้งเป้าหมายในการจัดทำโครงการทำอย่างต่อเนื่อง

สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมือง มีผู้ว่างงานในหมู่บ้านทั้งหมดและผู้ว่างงานวัยแรงงานเฉลี่ย 88.3 คน และ 56.4 คน รายได้เฉลี่ยของชาวบ้านต่อคนต่อเดือน 1,385.0 บาท คะแนนของการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันคะแนนเฉลี่ย 5.7 และ 8.5 ตามลำดับ ครึ่งหนึ่งของประชากรตัวอย่างกล่าวว่าในหมู่บ้านตนมีกลุ่มอาชีพต่างๆ อยู่แล้ว เฉลี่ยหมู่บ้านละ 4 กลุ่ม สมาชิกกลุ่มอาชีพเฉลี่ย 49.5 คน จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ย 2 กลุ่ม คะแนนของความเห็นด้วยว่าการรวมตัวในวันงานประเพณีต่างๆ ว่ายังคงมีมากเหมือนเดิมเฉลี่ย 8.2

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นหญิง จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากสุดเกือบทั้งหมดแต่งงานแล้ว ส่วนมากเป็นสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกทั้งหมดในครอบครัวเฉลี่ย 4.2 คน อยู่ในวัยแรงงานเฉลี่ย 2.3 คน จำนวนบุตรเฉลี่ย 2.8 คน 3 ใน 4 ของผู้เข้าร่วมโครงการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่เป็นอาชีพหลัก มีรายได้หลักและรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 149.4 บาท และ 4,566.2 บาท ตามลำดับ

กลุ่มอาชีพที่ได้รับการรวมกลุ่มมากที่สุด คือ กลุ่มเกษตรกรได้แก่กลุ่มปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ วัตถุประสงค์ที่ใช้ส่วนใหญ่ซื้อ เกือบ 3 ใน 4 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่มสูงสุดมีการรวมกลุ่มกันมานานแล้วถึง 8 ปี น้อยสุด 8 เดือน นั้นหมายถึงว่า กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มที่มีการดำเนินการมานานก่อนที่จะมีโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพซึ่งอาจจะเป็นผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้อย่างไม่ยากเย็นนัก เพราะล้วนมีประสบการณ์การรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว สำหรับกลุ่มที่เพิ่งเริ่มจัดตั้งในช่วงที่มีโครงการอาจเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการไม่ประสบความสำเร็จมากกว่ากลุ่มที่มีการดำเนินการมานาน

ส่วนด้านการจัดการกลุ่มมีการจัดการด้านบริหารกลุ่มด้านต่างๆ ส่วนใหญ่มีครบเกือบทุกด้าน และในด้านของความเป็นผู้นำกลุ่ม ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 8.8 ถือได้ว่าผู้นำในกลุ่ม

อาชีพต่างๆ ล้วนมีความเป็นผู้นำสูง การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการมีคะแนนเฉลี่ย 7.0 กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับคะแนนปานกลางเท่านั้น

สำหรับรายได้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้ต่อคนต่อเดือนเฉลี่ย 567.5 บาท และการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่ตอบว่ายังคงรวมกลุ่มกันต่อไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิต เกือบร้อยละ 100 ส่วนที่ตอบว่าไม่รวมกลุ่มกันต่อไปเพราะไม่มีรายได้เพิ่มเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องของการนำความรู้ไปสอนต่อส่วนมากบอกว่าสอนได้ แต่กว่าครึ่งยังไม่ได้นำไปสอนต่อ เพราะส่วนใหญ่ทำเป็นกันหมดแล้ว ในเรื่องปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่พบเป็นเรื่องเงินทุน

โดยสรุป โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 จ.ลพบุรี เป็นโครงการที่สามารถทำให้ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการมีอาชีพเสริมเพิ่มเติมจากอาชีพหลักได้พอสมควร อย่างไรก็ตามยังมีผู้เข้าร่วมโครงการที่ยังไม่มีรายได้เพิ่มขึ้นเลย และผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความเต็มใจที่จะรวมกลุ่มกันต่อไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิตของตนเอง

บทที่ 5

การมีรายได้เพิ่มจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

ความสำเร็จหนึ่งของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 ของกรมประชาสงเคราะห์ คือ การมีรายได้เพิ่มจากโครงการ การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินผลของ CIPP Model ซึ่งเป็นแบบในการศึกษา ในบทนี้จะนำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มตามกรอบแนวคิดความสำเร็จของโครงการจากการเข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ด้านประชาชน (แผนภาพ 2.2 ในบทที่ 2)

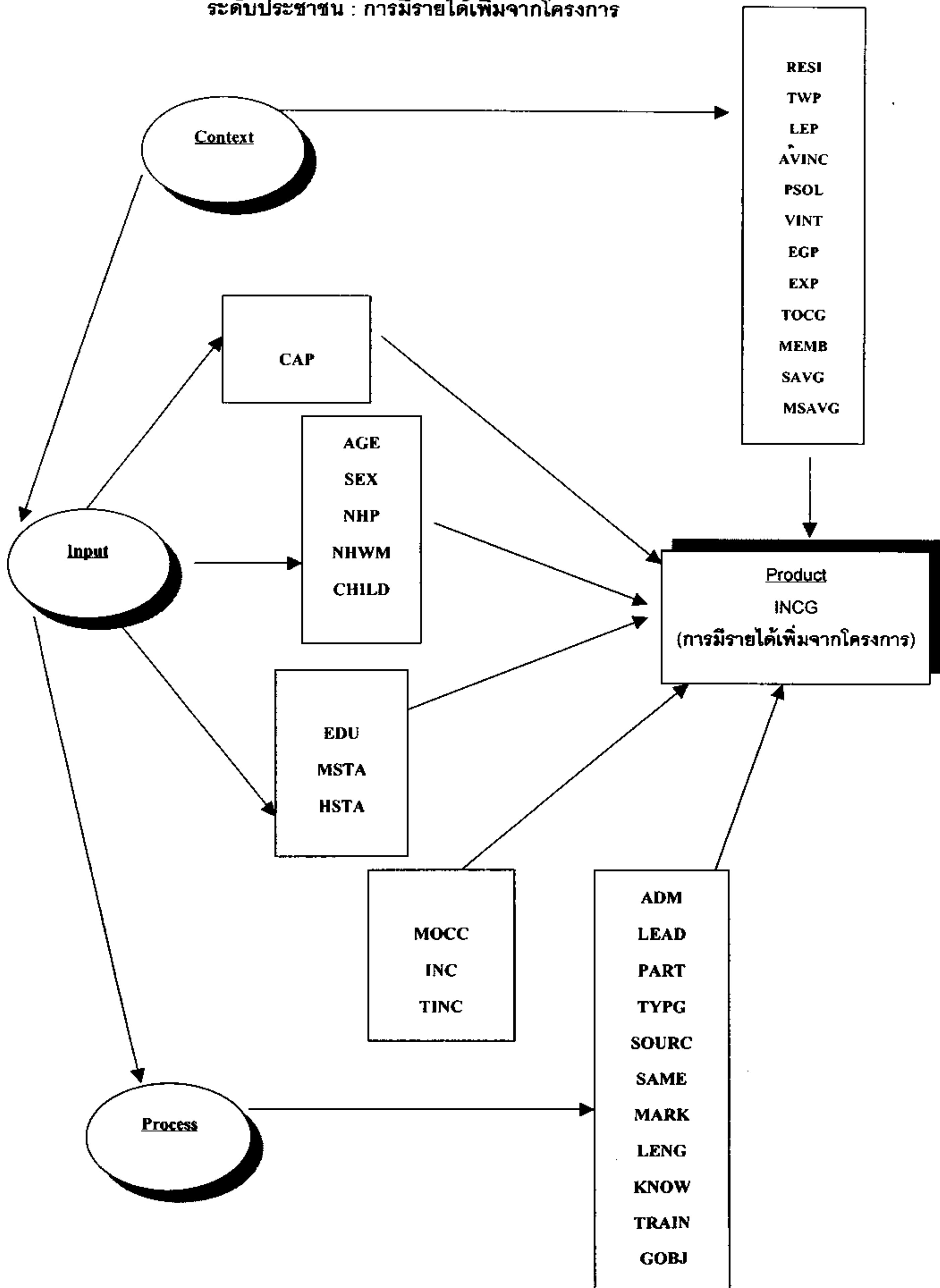
5.1 การวิเคราะห์การมีรายได้เพิ่มจากโครงการ

จากการศึกษาการมีรายได้เพิ่มจากโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้ต่อคนต่อเดือนเฉลี่ย 567.5 บาท สูงสุด 4,000 บาท ต่ำสุดคือไม่มีรายได้เกิดขึ้นเลย เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินผลโครงการตามรูปแบบของ CIPP Model จะเป็นการนำไปสู่การหาปัจจัยสาเหตุของการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากโครงการ ซึ่ง CIPP Model ประกอบด้วย 1) บริบทสถานะแวดล้อมโครงการ 2) ปัจจัยเข้า 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิตของโครงการ รายละเอียดดังนี้

(1) บริบท สถานะแวดล้อม โครงการในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 1) สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน และ 2) สถานะการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน พิจารณาจาก เขตที่อยู่อาศัย (RESI) จำนวนคนว่างงานในหมู่บ้าน (TWP) จำนวนคนว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้าน (LFP) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนของชาวบ้านในหมู่บ้านหรือเศรษฐกิจของชุมชน (AVINC) การร่วมกันแก้ปัญหา (PSOL) และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของคนในหมู่บ้าน (VINT)

แผนภาพ 5.1 ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ
ระดับประชาชน : การมีรายได้เพิ่มจากโครงการ

สภาวะการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน พิจารณาจาก การรวมตัวกันในวันงานประเพณีต่างๆ (EGP) การเป็นกลุ่มอาชีพเดิม (EXG) จำนวนกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน (TOCG) จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน (MEMB) จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ (SAVG) และ จำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (MSAV)

(2) ปัจจัยเข้า ประกอบด้วย 1) เงินทุนจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ 2) ปัจจัยด้านประชากร 3) ปัจจัยด้านสังคม และ 4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

เงินทุนจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ได้แก่ เงินทุนที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับจากหน่วยงานกรมประชาสงเคราะห์ (CAP)

ปัจจัยประชากร ได้แก่ ตัวแปร อายุ (AGE) เพศ (GENDER) จำนวนสมาชิกทั้งหมด (NHP) จำนวนสมาชิกวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี (NHWM) และจำนวนบุตร (CHILD)

ปัจจัยสังคม ได้แก่ ตัวแปร การศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (MSTA) และ สถานภาพในครัวเรือน (HSTA)

ปัจจัยเศรษฐกิจ ได้แก่ ตัวแปร อาชีพหลัก (MOCC) รายได้หลัก (INC) และ รายได้รวมของครัวเรือน (TINC)

(3) กระบวนการของโครงการ ประกอบด้วยกิจกรรม (1) การจัดการกลุ่ม และ(2)ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม

การจัดการกลุ่ม ได้แก่ ตัวแปร การบริหารกลุ่ม (ADM) ความเป็นผู้นำ (LEAD) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (PART) การเป็นกลุ่มอาชีพดั้งเดิม (SAME) ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม (LENG) ประเภทของกลุ่มอาชีพ (TYPG) แหล่งวัตถุดิบที่ใช้ (SOURC) และแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่ม (MARK)

ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรความรู้เดิมในอาชีพที่รวมกลุ่ม(KNOW) การได้รับการฝึกอบรมหรือการดูงานต่างถิ่น (TRAIN) และการรับทราบในวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม (GOBJ)

(4) ผลผลิตของโครงการ คือ สิ่งที่โครงการคาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้นคือ การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ (INCG)

5.2 การจัดลำดับชุดของตัวแปร

จากกรอบแนวคิดตามรูปแบบของ CIPP Model และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่วนราชการและผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า การจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ เกิดจากการปรับเปลี่ยนแบบการสงเคราะห์ครอบครัวที่ให้การช่วยเหลือเฉพาะราย ด้วยการให้เงินสงเคราะห์แก่ผู้มีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้เลย อีกทั้งเกิดจากสภาพปัญหาการว่างงานวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 เพื่อให้เงินสงเคราะห์ครอบครัวมีประโยชน์มากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำลังประสบอยู่ กรมประชาสงเคราะห์จึงให้ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพเพื่อขอรับเงินทุนในการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ การให้เงินทุนจึงเป็นสิ่งช่วยส่งเสริมการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนอีกหนทางหนึ่ง ผลการสัมภาษณ์เจาะลึกมีดังนี้

หน่วยงานราชการ “ การรวมกลุ่มเมื่อก่อนไม่มี แต่จริงๆ แล้วก็ใช้แนวคิดแนวคิดเดิม และวิธีการนี้มีมานานแล้วแต่เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้าน ก็เอาเงินสงเคราะห์ครอบครัวเฉพาะรายนั้นแหละ มารวมกลุ่มกันทำอะไรก็ได้ แทนที่จะให้เปล่าก็เอามาสร้างรายได้ สร้างอาชีพที่ยั่งยืน เป็นการส่งเสริมรายได้แก่ชาวบ้าน”

ผู้เข้าร่วมโครงการ / “ในหมู่บ้านเรามีคนว่างงานกันเยอะ คนยากจนก็เยอะไม่ค่อยมีรายได้ ทำนาขายนาแต่ละครั้งก็ใช้หนี้หมด ได้เงินทุนมาก็ช่วยให้เราได้มีรายได้ อย่างน้อยถ้าขายไม่ได้ก็ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย เอาของที่ทำมากินได้”

ส่วนขั้นตอนต่างๆ ในการคัดเลือกกลุ่มและผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า การให้เงินทุนในการประกอบอาชีพจะให้แก่กลุ่มเดิมที่มีการดำเนินการกลุ่มอยู่แล้วในพื้นที่ แต่ขาดเงินทุนและผู้ที่ได้รับทุนควรมีอาชีพหลักด้วยเช่นกัน

หน่วยงานราชการ “ที่นี้เลือกกลุ่มที่มีอยู่ดั้งเดิมในพื้นที่แต่ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ และคัดเลือกกลุ่มที่เคยทำมาบ้างแล้ว มีพื้นฐานเคยรวมกลุ่มกันมาก่อนเคยได้รับการฝึกอบรม มีความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ และพิจารณาว่าผลผลิตที่ได้นำมาขายใคร กลุ่มจะต้องเป็นผู้หาตลาดเอง ทางหน่วยงานเป็นเพียงส่วนเสริมในการให้ทุน มีพัฒนาการ เกษตรตำบลเป็นผู้ประสานงานในการคัดเลือกให้ในเบื้องต้นก่อน”

คำสัมภาษณ์ข้างต้นและตามองค์ประกอบของ CIPP Model เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยนำบริบทหรือสถานะแวดล้อมของโครงการ ได้แก่ สถานะพื้นฐานในหมู่บ้านและสถานะการเป็นกลุ่ม

ในหมู่บ้าน เข้าสู่การวิเคราะห์ในขั้นตอนแรก ตามด้วยปัจจัยเข้าด้านเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วม โครงการ ปัจจัยเงินทุน ปัจจัยประชากร ปัจจัยสังคม โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ถดถอยแบบเชิงชั้น (Hierarchical regression analysis)

นอกจากองค์ประกอบของบริบท ปัจจัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของ โครงการ (การมีรายได้เพิ่มขึ้น) กระบวนการนับว่าเป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่นำไปสู่ผลผลิต ซึ่ง กระบวนการสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การจัดการกลุ่ม ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม โดยนำเข้าสู่ สมการเป็นอันดับสุดท้ายในการวิเคราะห์

ดังนั้นปัจจัยที่นำเข้าสู่สมการในแต่ละขั้นตอนเรียงลำดับดังนี้ (1) บริบทของโครงการ ได้แก่ สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน สถานะการเป็นกลุ่มในหมู่บ้าน (2) ปัจจัยเข้าเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมโครงการ (3) ปัจจัยเข้าเงินทุนจากโครงการ (4) ปัจจัยเข้าประชากร (5) ปัจจัยเข้าสังคม และ (6) กระบวนการ ได้แก่ การจัดการกลุ่ม ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม เข้าสู่สมการเป็นอันดับสุดท้าย

5.3 ผลการศึกษาการมีรายได้เพิ่มจากโครงการ

การนำเสนอผลการศึกษาการมีรายได้เพิ่มจาก โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของ CIPP Model เป็นแบบแผนในนำเสนอโดยเริ่มจาก (1) บริบท (2) ปัจจัยเข้า และ (3) กระบวนการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 บริบท

ผลการศึกษาการวิเคราะห์บริบท สถานะพื้นฐานในหมู่บ้าน และการเป็นกลุ่มในหมู่บ้าน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการผันแปรต่อการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ ได้ร้อยละ 40.1 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัว มีตัวแปร 7 ตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย (RESI) รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของชาวบ้านหรือเศรษฐกิจของชุมชน (AVINC) และการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน (PSOL) จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้าน (LFP) จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน (MEMB) จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ (SAVG) และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกัน (VINT) ตาราง 5.1

จากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลในเชิงบวกต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย (RESI) รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของชาวบ้านหรือเศรษฐกิจของชุมชน (AVINC) และการร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้าน (PSOL) ซึ่งหมายความว่า การมีรายได้เพิ่มของผู้เข้าร่วมโครงการขึ้นอยู่กับเขตที่อยู่อาศัยหากยังอยู่ใกล้เขตอำเภอเมืองหรืออยู่ในเขตอำเภอเมือง มีโอกาสที่จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตอำเภอเมือง

ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการอาศัยในเขตอำเภอเมืองเป็นเขตของความเจริญในด้านต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา การได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ และรวมถึงการแข่งขันกันทำมาหากิน การหารายได้ให้เพื่อยังชีพให้อยู่รอดในสังคมคนเมืองให้ได้

ศรีไพร รุ่งสว่าง (2540) กล่าวว่า กระแสวัตถุนิยม ความสนใจในวัตถุและเงินตรา ความเจริญทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน ความต้องการเครื่องใช้ไฟฟ้ามีมากขึ้น กลายเป็นความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทำให้ชาวบ้านต้องดิ้นรนขวนขวายแสวงหารายได้มากขึ้น ดังนั้นการอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จึงมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มของผู้เข้าร่วมโครงการ

การมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของชาวบ้านในหมู่บ้านหรือเศรษฐกิจของชุมชนยิ่งสูง ยิ่งทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ การที่ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงนั้นย่อมหมายความว่า ชาวบ้านรู้จักการประกอบอาชีพ การหารายได้ให้กับตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานหนึ่งที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประมงสงเคราะห์

นอกจากนี้ความพร้อมเพรียงในการร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการท่านหนึ่งกล่าวว่า

ผู้เข้าร่วมโครงการ 2 : “การที่เรารวมกลุ่มครั้งนี้เพื่อให้ชาวบ้านและสมาชิกกลุ่มมีโอกาสได้ซื้อสินค้าในราคาถูก เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเพิ่มมากขึ้นในแต่ละเดือนและทางกลุ่มเรายังให้ผู้ซื้อสินค้ากับกลุ่มสามารถผ่อนชำระค่าสินค้าได้เป็นงวดๆ ไป”

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการท่านนี้ชี้ให้เห็นว่า การร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเป็นการช่วยเพิ่มรายได้ด้วยการซื้อสินค้าในราคาประหยัด ในทางอ้อม อย่างน้อยส่วนต่างของราคาสินค้าสินค้าราคาถูก เป็นการช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายได้ส่วนหนึ่ง มีข้อสังเกตว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่ให้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง มีกิจการส่วนตัว มีรายได้จากการประกอบกิจการเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับสูง เป็นประธานกลุ่มและเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มขึ้น เพื่อให้ชาว

บ้านสามารถซื้อสินค้าในราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป กล่าวได้ว่าเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นของชาวบ้านในหมู่บ้าน

สำหรับจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน (TOCG) เท่านั้นที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มและมีผลในเชิงบวก กล่าวคือ หากในหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพดั้งเดิมมาก โอกาสที่จะทำให้มีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เคยรวมกลุ่มอาชีพกันดั้งเดิมมีประสบการณ์ในการรวมกลุ่ม มีรายได้จากกลุ่มอาชีพเดิม เห็นว่ารวมกลุ่มอาชีพแล้วทำให้มีรายได้จึงทำให้ชวนเพื่อนบ้านคนอื่นๆ มารวมกลุ่มกันอีก ซึ่งทำให้สมาชิกกลุ่มอาชีพในหมู่บ้านมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

ผู้เข้าร่วมโครงการ 3 : “แต่เดิมทีกลุ่มที่เราตั้งขึ้นมามีไม่กี่คนเอง ยังไม่กล้าชวนใครเข้ามามาก เราทดลองทำกันเองก่อนว่าพอไปได้หรือไม่ พอมีรายได้หรือเปล่า แต่พอทำๆ ไปกำไรไม่ก็บาทก็เพิ่มมากขึ้น เลยชวนเพื่อนบ้านคนอื่นให้มาช่วยกันทำให้มีรายได้บ้างนิดหน่อยก็ยังดีกว่าไม่มีเลย”

นอกจากนี้การที่หมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพแล้วทำให้มีรายได้จากกลุ่มอาชีพเดิม อาจส่งผลให้คนอื่นๆ ในหมู่บ้านเห็นว่าเมื่อรวมกลุ่มแล้วทำให้มีรายได้ จึงคิดรวมตัวกันตั้งกลุ่มขึ้นอีกเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับตนเองเพิ่มอีกทางหนึ่ง และถ้าการรวมกลุ่มอาชีพสามารถทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จะเป็นตัวอย่างให้แก่ชาวบ้านคนอื่นเห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่มอาชีพ ก็จะยิ่งทำให้ในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนสมาชิกมาก

หากเมื่อเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านที่มีจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพเป็นจำนวนมากกับอีกหมู่บ้านหนึ่งมีจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพน้อยหรือไม่มีเลย ย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องของรายได้ เพราะอย่างน้อยที่สุดการรวมกลุ่มอาชีพย่อมจะก่อให้เกิดรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นรายได้เสริมให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการอีกหนทางหนึ่ง จึงทำให้จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพยิ่งมากก็ยิ่งส่งผลให้มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยัง พบว่า จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ (SAVG) มีความสัมพันธ์ต่อการมีรายได้เพิ่มและเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ ยิ่งมีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ มากเท่าใดก็ยิ่งจะทำให้มีรายได้มากยิ่งขึ้น หรือในอีกกรณีหนึ่ง คือ ยิ่งมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเท่าไร จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น

จากการศึกษาของ ศรีไพร รุ่งสว่าง (2540) ในหมู่บ้านท่ากิเลน ต. สิงห์ อ. ไทรโยก จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไม่ได้จัดตั้งขึ้นเนื่องจากขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ หรือมีหนี้สินนอกระบบ แต่เกิดจากชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น และ

ต้องการที่จะออมเงินมากขึ้น อาจเพราะด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้กลุ่มออมทรัพย์มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการมากยิ่งขึ้น

ส่วนตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบ ได้แก่ จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้าน (LFP) และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกัน (VINT) กล่าวคือ ถ้าหากในหมู่บ้านจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปียิ่งน้อย ยิ่งทำให้มีรายได้จากโครงการเพิ่มมากขึ้น จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยพบว่า ผู้ว่างงานที่อยู่ในวัยแรงงานบางกลุ่มอาชีพ เป็นการเข้าร่วมโครงการเพียงแค่ชั่วคราวเท่านั้น เพื่อใช้เวลาในการรองานที่ตนเองต้องการทำมากกว่า เช่น งานในโรงงานหรืองานในสถานที่ๆ มีห้องแอร์ มีความสะดวกสบายมากกว่า ฯลฯ

ศรีไพร รุ่งสว่าง (2540) พบว่า การทำงานในโรงงาน เป็นการทำงานนอกภาคการเกษตร มีอัตราค่าจ้างแรงงานคนละ 100-130 บาทต่อวัน เป็นอัตราที่สูงซึ่งมีโอกาสพบปะผู้คนหลากหลายหลายประเภท อาชีพ ทำให้รู้สึกไม่จำเจ ไม่น่าเบื่อ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ว่างงานวัยแรงงานไม่สนใจการรวมกลุ่มอาชีพอย่างจริงจัง

ดังนั้นถ้าหากผู้เข้าร่วมโครงการในวัยแรงงานกำลังรองานอื่นแล้วเข้าเป็นสมาชิกเพียงชั่วคราว พอได้งานแล้วก็ออกจากกลุ่มอาจส่งผลให้กลุ่มขาดสมาชิกในการสร้างรายได้ ทำให้ผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการท่านอื่นมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการน้อยลงหรือไม่มีรายได้เลย ดังที่ผู้เข้าร่วมโครงการท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

ผู้เข้าร่วมโครงการ 4 : “ตอนแรกพวกเค้าบอกว่าจะไม่เข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ แล้ว อยู่ทำงานที่นี่ดีกว่า แต่พอไปๆ มาๆ มีคนมาชวนให้ไปทำงานในโรงงาน เค้าก็ไม่ทำกลุ่มอาชีพกันแล้ว เรายังไม่รู้จะทำยังไงได้ ก็ต้องปล่อยไป นี่อุปสรรคต่างๆ ยังอยู่ที่บ้านอยู่เลย ลงทุนไปตั้งเยอะ ขายได้นิดเดียวยังไม่ได้ค่าอุปกรณ์เลย ก็คงต้องปล่อยเอาไว้ อย่างนั้นก่อน ตัวน้ำเองก็ไม่มีเวลามากพอเหมือนกัน”

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มในเชิงลบอีกตัวหนึ่ง ได้แก่ การพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของคนในหมู่บ้าน (VINT) ซึ่งหมายความว่า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีการพบปะสังสรรค์กันไม่มากเกินไปอาจจะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า ชาวบ้านที่มีการพบปะสังสรรค์พูดคุยกันสม่ำเสมอเป็นเพียงการพบปะกันพูดคุยกันระหว่างเพื่อนบ้านเท่านั้นเป็นส่วนใหญ่ เป็นการสนทนาเพื่อความสนุกสนานเฮฮามากกว่าเพื่อการหารายได้ หากชาวบ้านมีการพบปะสังสรรค์กันน้อยกว่าที่เป็นอยู่ อาจทำให้มีเวลาสำหรับสร้างสรรคกิจกรรม เพื่อการมีรายได้เพิ่มให้กับตนเองก็อาจเป็นไปได้ แต่กระนั้นก็ตามการพบปะสังสรรค์ยังคงมีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ถ้าหากชาวบ้านไม่เพียงแค่สังสรรค์กันเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น

ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

ตัวแปรอิสระ	การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ ((INCG) ตัวแปรตาม)					
	ขั้นแรก	ขั้นสอง	ขั้นสาม	ขั้นสี่	ขั้นห้า	ขั้นหก
	บริบท	ปัจจัยเข้าเศรษฐกิจ	ปัจจัยเข้าเงินทุน	ปัจจัยเข้าประชากร	ปัจจัยเข้าสังคม	กระบวนการ
RESI	342.513*** (3.490)	364.691** (3.114)	453.251** (4.768)	352.707 (.606)	759.138 (1.377)	-----
TWP	-6.453E-02 (-.075)	.232 (.256)	1.322 (.562)	-1.347 (-.559)	.945 (.414)	-8.327 (-1.185)
LFP	-1.801** (-2.263)	-2.005** (-2.372)	-9.640** (-3.686)	4.513 (.734)	4.329 (.757)	-12.912 (-.351)
AVINC	.193*** (3.750)	.192*** (3.367)	.224** (4.475)	1.965E-02 (.125)	-1.605E-02 (-.107)	.122 (.184)
PSOL	84.703*** (3.962)	88.620*** (3.997)	99.946** (4.178)	77.868 (.966)	-112.379 (-1.470)	381.743 (2.097)
VINT	-109.708*** (-3.459)	-02.168*** (-2.255)	-10.531** (-3.019)	-94.069 (-1.151)	-74.966 (-.990)	109.649 (.755)
EGP	-107.637 (-1.266)	-170.111 (-1.810)	-165.850 (-1.740)	-82.170 (-.868)	-54.216 (-.615)	-215.166 (-1.236)
EXG	1957.109 (.660)	1640.713 (1.719)	1535.928 (1.525)	36.213 (.036)	-446.571 (-.472)	-10.401 (-.733)
TOCG	74.454 (1.365)	54.036 (.392)	65.589 (.459)	40.704 (.277)	12.504 (.092)	(656.741) (.326)
MEMB	44.622*** (4.400)	40.105** (3.357)	39.534** (3.260)	33.062** (2.832)	41.869*** (3.770)	-24.112 (-.287)
SAVG	673.050*** (4.088)	663.278** (3.434)	672.017** (3.430)	439.671* (2.090)	579.030* (2.905)	2874.264 (.982)
MSAV	10.118 (1.009)	3.856 (.625)	3.732 (.600)	.582 (.095)	2.805 (.486)	317.294 (.661)
MOCC		-100.100 (-.948)	-46.443 (-.837)	-93.475 (-1.658)	-68.101 (-1.305)	258.000 (.621)

ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ ((INCG) ตัวแปรตาม)					
	ขั้นแรก	ขั้นสอง	ขั้นสาม	ขั้นสี่	ขั้นห้า	ขั้นหก
	บริษัท	ปัจจัยเข้าเศรษฐกิจ	ปัจจัยเข้าเงินทุน	ปัจจัยเข้าประชากร	ปัจจัยเข้าสังคม	กระบวนการ
INC		.161*** (5.113)	.176*** (5.372)	.149 (.089)	9.159E-02 (1.132)	10.301 (1.659)
TINC		5.030E-03 (1.151)	1.054E-02 (.949)	8.289E-03 (.758)	7.661E-03 (.731)	4.599E-02 (1.414)
CAP			-7.5025E-02 (-.344)	-9.753E-02 (-.476)	-8.174E-02 (-.402)	-10.322* (-2.659)
AGE				-20.401* (-2.380)	-17.226** (-2.931)	-55.869* (-2.593)
GENDER				-737.083* (-2.380)	-86.694* (-2.161)	1147.437 (.847)
NHP				-156.265* (-3.046)	-75.065* (-2.443)	-82.267 (-.586)
NHWM				159.636* (2.208)	137.900* (2.037)	44.404 (.272)
CHILD				83.205 (1.936)	12.853 (.271)	-78.329 (-2.30)
EDU					105.740* (2.906)	365.476* (2.388)
MSTA					235.071 (.874)	-1627.136 (-6.71)
HSTA					-424.741* (-2.221)	-484.027 (-1.177)
ADM						-931.490* (-2.393)
LEAD						92.885* (3.223)

ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ ((INCG) ตัวแปรตาม)					
	ขั้นแรก บริบท	ขั้นสอง ปัจจัยเข้า เศรษฐกิจ	ขั้นสาม ปัจจัยเข้า เงินทุน	ขั้นสี่ ปัจจัยเข้า ประชากร	ขั้นห้า ปัจจัยเข้า สังคม	ขั้นหก กระบวนการ
PART						-98.102 (1.494)
TYPG						502.782 [*] (2.597)
SOURC						-378.812 (-1.789)
SAME						-----
LENG						18.033 ^{***} (4.014)
MARK						582.236 (.585)
KNOW						2074.738 (.729)
TRAIN						133.939 (1.760)
GOBJ						-----
(Constant)	-3520.838 (-2.431)	-2515.118 (-1.488)	-2216.672 (-1.162)	2003.724 (0.910)	-503.528 (-0.231)	-15670.431 (-0.347)
R ²	.401	.416	.417	.529	.620	.945
SEE	671.21	693.08	697.08	648.52	594.64	561.65
F	4.963	3.658	3.398	3.791	4.631	4.545
Sig. F	.000	.000	.000	.000	.000	.015

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 ในวงเล็บคือค่าของ t

5.3.2 ปังจัยเข้า

การพิจารณาการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของ CIPP Model ปังจัยเข้าด้านเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมโครงการเป็นปังจัยที่น่าเข้าสู่สมการเป็นอันดับต่อมา โดยพิจารณาร่วมกับบริบทของโครงการ

ปังจัยเศรษฐกิจที่นำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการได้ร้อยละ 41.6 ตัวแปรอิสระในบริบทหรือสภาวะภายในหมู่บ้านและสภาวะการเป็นกลุ่มในหมู่บ้านที่เคยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยังคงมีอยู่ต่อไป ตัวแปรอิสระในปังจัยเศรษฐกิจทั้ง 3 ตัว มีเพียงรายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ (INC) เท่านั้นที่มีผลต่อตัวแปรตาม

จากการวิเคราะห์ พบว่า รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการในเชิงบวก กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้หลักยิ่งสูง การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการก็ยิ่งสูงตามไปด้วย

แม้ว่าข้อค้นพบนี้อาจจะขัดแย้งกับหลักการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่จะต้องเป็นผู้มีรายได้น้อยเท่านั้น แต่อาจเป็นไปได้ว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้สูงเป็นผู้มีอาชีพหลักอยู่แล้ว รู้วิธีการประกอบอาชีพสามารถนำเงินทุนมาเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง ต่างกับผู้เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้น้อย หรือไม่มีรายได้ อาจไม่รู้จักรหาวิธีการกระบวนกร หรืออาจขาดประสบการณ์การทำงานเพื่อให้ตนเองมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

การวิเคราะห์อันดับต่อมาได้นำปังจัยเงินทุน (CAP) เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย อำนาจในการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้นเป็นร้อยละ 41.7 ตัวแปรในบริบทและปังจัยเศรษฐกิจที่เคยมีความสัมพันธ์กับการมีรายได้เพิ่มยังคงมีอยู่ต่อไป

สำหรับ ปังจัยเงินทุน (CAP) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตาม กล่าวได้ว่า เงินทุนไม่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม อาจเป็นเพราะการให้เงินทุนแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ โดยยังไม่มีกระบวนการจัดการเกิดขึ้น หรือผู้เข้าร่วมโครงการไม่ได้นำเงินทุนที่ได้รับไปลงทุนกันอย่างจริงจัง ไม่มีการจัดการใดๆ ไม่นำไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพย่อมไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์หรือก่อคอกอออกผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือการมีรายได้เพิ่มจึงทำให้เงินทุนไม่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการในบางกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้นำเงินทุนมารวมกลุ่มอาชีพตามที่ตนเองเสนอขอรับเงินทุนผู้เข้าร่วมโครงการบางท่านกล่าวว่า

ผู้เข้าร่วมโครงการ 5 : “ก่อนที่จะเราจะขอรับเงินทุนเราก็คิดว่าจะนำเงินมารวมกัน ทำอาชีพที่คิดกันไว้ แต่พอได้เงินมาจริงๆ ต่างคนก็บอกว่าไม่ว่างมารวมกลุ่มกัน มีอาชีพที่ต้องทำกันอยู่แล้วเงินทุนที่ได้เลยเอามาแบ่งกันไป แล้วแต่ว่าจะเอาไปทำอะไร”

ผู้เข้าร่วมโครงการ 6 : “พวกเรต่างคนต่างมีอาชีพกันอยู่แล้ว เงินทุนที่ได้มาก็จะเอามารวมกันทำอีกอาชีพหนึ่งเป็นอาชีพเสริม แต่ว่าอาชีพที่เราจะทำกันต้องใช้พื้นที่มากพอสมควร เราเลยเอาเงินทุนมารวมกันแล้วให้สมาชิกกลุ่มกู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยต่ำ แล้วก็เอาดอกเบี้ยที่ได้เข้ามาในกองกลางเป็นการเพิ่มทุนได้เหมือนกัน”

อย่างไรก็ตาม จากเดิมเงินสงเคราะห์ครอบครัวที่เป็นเงินช่วยเหลือเฉพาะรายที่มอบให้แก่ผู้ยากจนหรือไม่มีรายได้ เป็นเงินให้เปล่าอาจไม่สามารถช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้เท่าที่ควร ฉะนั้นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสงเคราะห์ครอบครัวเฉพาะราย ด้วยการให้ทุนประกอบอาชีพ โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการรู้จักหาวิธีการเพิ่มรายได้ การจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ นับได้ว่าเป็นมิติใหม่หรือเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนนำไปสู่หนทางแก้ไขความยากจนที่อีกหนทางหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีกว่าการให้เงินช่วยเหลือโดยไม่เห็นผลของการช่วยเหลือเกิดขึ้น

เป็นที่น่าสังเกตว่าการนำเงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์เข้าร่วมการวิเคราะห์พร้อมกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อม การมีรายได้เพิ่มจากโครงการไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินทุน อาจเป็นไปได้ว่าการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ที่มาจากกลุ่มอาชีพที่มีแต่ดั้งเดิมในหมู่บ้านไว้อยู่ก่อนแล้ว กลุ่มมีความเข้มแข็งในเรื่องของเงินทุนเพียงพอ ถึงแม้ว่าจะไม่มีเงินทุนจากโครงการ ก็สามารถมีรายได้จากกลุ่มอาชีพของตนเองได้ ดังนั้น เงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์จึงไม่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

นอกจากประเด็นต่างๆ ที่นำมาพิจารณาในการมีรายได้เพิ่ม จากการเข้าร่วมโครงการ ปัจจัยประชากรเป็นสิ่งที่ได้รับการวิเคราะห์ต่อมา ปรากฏว่าอำนาจการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามมีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 52.9 และพบว่า เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานในหมู่บ้าน จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานในหมู่บ้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของคนในหมู่บ้าน (เศรษฐกิจของชุมชน) การร่วมกันแก้ไขปัญหา การพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของคนในหมู่บ้าน ตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการอีกต่อไป แต่สำหรับจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ ยังคงมีผลต่อตัวแปรตามเหมือนเดิม

สำหรับตัวแปรในปัจจัยประชากรทั้งหมด 5 ตัว มีถึง 4 ตัวที่มีผลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (NHP) อายุ (AGE) เพศ (GENDER) และจำนวนวัยแรงงานในครัวเรือนอายุระหว่าง 15-60 ปี (NHWM)

จากตาราง 5.1 ตัวแปรอิสระในปัจจัยประชากรที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวก ได้แก่ จำนวนวัยแรงงานในครัวเรือนอายุระหว่าง 15-60 ปี (LFP) เพียงตัวเดียวเท่านั้น ส่วนตัวแปรอิสระอีก 3 ตัว ได้แก่ อายุ (AGE) เพศ (GENDER) และจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (NHP) มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการในเชิงลบ ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในปัจจัยประชากรที่มีผลต่อตัวแปรตามอธิบายได้ดังนี้

การที่จำนวนวัยแรงงานในครัวเรือนอายุระหว่าง 15-60 ปี มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกหมายความว่า หากจำนวนวัยแรงงานในครัวเรือนยิ่งมากจะก่อให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้นมากตามเช่นกัน ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าวัยแรงงานในครัวเรือนเป็นกำลังแรงงานที่มีความสำคัญต่อการมีรายได้เพิ่ม เพราะว่าถ้าหากในบ้านหนึ่งๆ มีกำลังแรงงานในวัยแรงงานมากย่อมมีส่วนช่วยกันหารายได้ให้แก่ครอบครัวมากยิ่งขึ้น ก็ยิ่งทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

ส่วนตัวแปรจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน อายุ และเพศ มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มในเชิงลบ กล่าวคือ ยิ่งจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยเท่าใด รายได้จากการเข้าร่วมโครงการก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าถ้ามีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนมากเกินไป จะทำให้มีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการยิ่งน้อย ทั้งนี้จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนอาจไม่ใช่วัยแรงงานหรือเป็นผู้ที่ไม่สามารถหารายได้ให้กับครอบครัวได้ ซึ่งถือว่าเป็นประชากรที่ต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจต่อประชากรที่เป็นผู้ผลิต (สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2525) เป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มค่าใช้จ่าย และลดรายได้ ทำให้เห็นว่าถ้ามีสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวยิ่งมาก ก็จะทำให้มีรายได้ลดลง

สำหรับตัวแปรอายุมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มในเชิงลบ กล่าวคือ การมีอายุน้อยมากเท่าไร ก็จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น อาจด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้มีอายุน้อย มีกำลัง มีแรงงานมากกว่า มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น ต่อการหารายได้มากกว่าผู้สูงอายุ

ผู้เข้าร่วมโครงการ 7: “ยายก็ตามๆ เค้าไป คนอื่นเค้าทำอะไรก็ทำมั่ง เค้าชวนให้มารวมกลุ่มก็มา ยายอยู่คนเดียวไม่ค่อยมีรายได้อะไร ให้คนอื่นๆ เป็นคนนำเป็นคนที่คิดดีกว่า แล้วเราก็อตามกันไป ”

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า ในหลายๆ กลุ่มอาชีพที่มีผู้เข้าร่วมโครงการอายุไม่มากนักหรืออยู่ในช่วงของวัยแรงงาน สมาชิกต่างช่วยกันพยายามหาวิถีทางเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มตนเองให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพควรเป็นผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานหรือเป็นผู้ที่มีอายุน้อยเท่านั้นที่ควรได้รับเงินทุนสนับสนุน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้สูงอายุไม่ได้อยู่ในวัยแรงงาน แต่เป็นผู้มีรายได้น้อย ไม่มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วย อาศัยอยู่ในบ้านเพียงลำพัง เป็นผู้ที่ยังสามารถประกอบอาชีพได้ มีกำลังวังชา มีความต้องการหารายได้เพิ่ม แต่ขาดเงินทุนในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ย่อมเป็นผู้ที่โอกาสเข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ได้

การมีรายได้เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในวัยแรงงานมากน้อยเท่าไร และอายุของผู้เข้าร่วมโครงการ ถ้าผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกในวัยแรงงานมาก มีสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนน้อย มีอายุไม่มากจนเกินไป โอกาสที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ส่วนการเป็นเพศชายมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าผู้เข้าร่วมโครงการเป็นเพศชายมีโอกาสมีรายได้เพิ่มขึ้นจากโครงการมากกว่าเพศหญิง ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าผู้ชายเป็นผู้มีหน้าที่หารายได้ให้กับครอบครัวเป็นหน้าที่หลัก ย่อมจะทำให้รู้จักหาวิธีการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองมากกว่าเพศหญิง แต่ทั้งนี้เพศหญิงก็สามารถหารายได้เพิ่มให้กับตนเองได้แต่อาจไม่มากเท่ากับผู้ชาย และจากการปฏิบัติงานภาคสนามในการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นเพศชายมีเพียงจำนวนน้อย (รายละเอียดในบทที่ 4)

นอกจากบริบทของโครงการ ปัจจัยเข้าในด้านต่างๆ ยังมีปัจจัยเข้าที่นำเข้ามาร่วมการพิจารณาเป็นอันดับต่อมาได้แก่ ปัจจัยเข้าสังคม เมื่อนำปัจจัยเข้าสังคมของผู้เข้าร่วมโครงการร่วมวิเคราะห์ด้วย พบว่า ความสามารถในการอธิบายต่อตัวแปรตามสูงถึงร้อยละ 62.0 ตัวแปรอิสระในบริบท และในปัจจัยประชากรที่เคยมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยังคงมีอยู่ต่อไปสำหรับตัวแปรอิสระในปัจจัยสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบทั้ง 3 ตัว พบว่า มีตัวแปรอิสระถึง 2 ตัวที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการ

จากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระในปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ การศึกษา (EDU) สถานภาพในครัวเรือน (HSTA) ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มในเชิงบวก ได้แก่ การศึกษา (EDU) หมายความว่า การศึกษาที่สูง ก็ยิ่งทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย อาจเพราะผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ มาประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนวิธีการหารายได้จากการรวมกลุ่มอาชีพให้แก่ตนเอง

ส่วนสถานภาพในครัวเรือน (HSTA) มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบ กล่าวคือ การเป็นหัวหน้าครัวเรือน มีผลต่อการรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าการเป็นสมาชิกในครอบครัว และเพราะการเป็นหัวหน้าครัวเรือนจะต้องเป็นผู้นำรายได้มาสู่ครอบครัว จึงเป็นพื้นฐานหนึ่งที่จะต้องรู้จักวิธีการหารายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ

5.3.3 กระบวนการ

จากประเด็นการพิจารณาบริบท ปัจจัยเข้า ขององค์ประกอบ CIPP Model นำไปสู่การวัดกระบวนการ ได้แก่ การจัดการกลุ่ม ความรู้ในการดำเนินการกลุ่มร่วมวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายตัวแปรตาม (การมีรายได้เพิ่มโครงการ) ได้ร้อยละ 94.5 ตัวแปรอิสระที่เคยมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามหมดความสัมพันธ์ลง ส่วนตัวแปรอิสระในปัจจัยเข้ามีเพียง อายุ เท่านั้นที่ยังคงมีผลต่อตัวแปรตามเหมือนเดิม

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรในกระบวนการทั้ง 11 ตัว มีเพียง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การบริหารกลุ่ม (ADM) ความเป็นผู้กลุ่ม (LEAD) ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม (LENG) และประเภทของกลุ่มอาชีพ (TYPG)

ตัวแปรอิสระในกระบวนการที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการในเชิงบวกได้แก่ ความเป็นผู้กลุ่ม (LEAD) ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม (LENG) ซึ่งหมายความว่า ถ้าหาผู้เข้าร่วมโครงการมีผู้นำกลุ่มที่มีความเป็นผู้นำสูง ก็จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า กลุ่มต่างๆ ที่มีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการแล้วแต่มีผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่พยายามหาวิธีการให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นผู้ริเริ่มรวมกลุ่มอาชีพ จัดหาแหล่งจำหน่าย ฯลฯ นับได้ว่า ความเป็นผู้นำกลุ่มมีความสำคัญต่อการมีรายได้เพิ่มไม่น้อย

ส่วนระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม (LENG) ที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มในเชิงบวกเช่นกัน กล่าวคือ หากผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินการกลุ่มมานาน หรือมีการรวมกลุ่มอาชีพกันก่อนจะมีโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ มีโอกาสมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งกลุ่มหรือเพิ่งเคยเริ่มดำเนินการกลุ่ม เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในกลุ่มที่มีก่อตั้งมานานแล้ว ย่อมมีประสบการณ์การรวมกลุ่มอาชีพกันอยู่แล้ว รู้วิธีการดำเนินงานต่างๆ เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ จึงมีหนทางในการเพิ่มรายได้มากยิ่งขึ้นให้กับตนเองได้อีก

สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากโครงการในเชิงลบ ได้แก่ ประเภทของกลุ่มอาชีพ (TYPG) และการบริหารกลุ่ม (ADM) ส่วนตัวแปรประเภทกลุ่มอาชีพมีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบ กล่าวคือ ยิ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่ไม่ใช่กลุ่มเกษตรจะมีรายได้เพิ่มจากโครงการมากกว่ากลุ่มอาชีพประเภทกลุ่มเกษตร กล่าวได้ว่า ประเภทกลุ่มอาชีพที่เป็นกลุ่มอาชีพเกษตร เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกพืช จะมีรายได้น้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ เช่น กลุ่มทอผ้า ทำดอกไม้จันทน์ ทำคินสอพอง ฯลฯ จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการกลุ่มอาชีพประเภทกลุ่มเกษตรบางท่านกล่าวว่า

ผู้เข้าร่วมโครงการ 8 : “เรารวมกลุ่มเลี้ยงเป็ดเพราะคิดว่าเมื่อเปิดโตขึ้นจะขายได้ราคาดี แต่ช่วงที่เลี้ยงมีปัญหาเยอะ อย่างเช่นอาหารเป็ดต้องเป็นประเภทหัวอาหารถึงจะทำให้เป็ดสมบูรณ์ได้น้ำหนักมีราคาดี แต่หัวอาหารเป็ดมีราคาสูงมากเกินกว่าที่จะซื้อได้ และกว่าเป็ดจะโตรอดต้องดูแลรักษาฉีควัคซีน หรือพอมันเป็ดตัวหนึ่งติดโรคก็ทำให้เป็ดตายไปไม่น้อยเหมือนกัน ซื้อลูกเป็ดมาเป็นร้อยตัว กว่าที่จะโตขายได้เหลือเป็ดอยู่ไม่กี่ตัวเอง

ผู้เข้าร่วมโครงการ 9 : “ไก่ที่เลี้ยงเป็นไก่พันธุ์พื้นบ้าน ไม่ใช่ไก่พันธุ์เนื้อเหมือนกับที่โรงงานเค้ายิงไม่ค่อยมีคนมาซื้อเท่าไร ส่วนใหญ่ก็ขายตามร้านอาหารแต่ก็ขายได้น้อย แลบบางทีก็โดนพ่อค้าคนกลางกดราคาอีกเลยทำให้ขายไก่ไม่ได้ราคาเท่าไรนัก”

อีกทั้งยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์จากหน่วยงานราชการว่า

หน่วยงานราชการ : “ต่อไปการให้เงินทุนแก่ผู้เข้าร่วมโครงการที่เสนออาชีพประเภทเกษตร หรือกลุ่มเลี้ยงสัตว์ จะได้รับการพิจารณาลดลงเพราะเนื่องจากกลุ่มอาชีพประเภทนี้ได้รับเงินทุนไปแล้ว บางกลุ่มสลายกลุ่มกันก่อนหรือเกิดการขาดทุนก่อนมีรายได้เพิ่มขึ้น”

สำหรับการบริหารกลุ่มที่มีผลต่อตัวแปรตามและมีผลในเชิงลบ หมายความว่า ยิ่งการบริหารกลุ่มยิ่งน้อยก็ยิ่งทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ข้อค้นพบนี้อาจจะขัดแย้งต่อการส่งเสริมอาชีพประชาชนในชนบทของกรมพัฒนาชุมชน กล่าวได้ว่า องค์ประกอบของกลุ่มอาชีพที่ดีควรมีองค์ประกอบในด้านต่างๆ 9 ข้อ (รายละเอียดในบทที่ 2)

อย่างไรก็ตามการมีองค์ประกอบครบทุกด้าน ไม่ได้หมายความว่าผู้เข้าร่วมโครงการจะมีรายได้เพิ่มขึ้นมาก แม้ว่ากลุ่มอาชีพจะมีการบริหารในด้านต่างๆ ไม่ครบถ้วน เช่น บางกลุ่มอาจไม่มีการกำหนดระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจการกลุ่ม ก็ยังคงทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นได้เช่นกัน

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร (2538) พบว่า กลุ่มที่มีสมาชิกและกรรมการร่วมกันกำหนดรูปแบบ ระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนและสอดคล้องกับศักยภาพความต้องการของสมาชิกและวัฒนธรรมของชุมชนมีการบริหารจัดการง่าย ๆ ไม่มีระเบียบจุกจิกสามารถทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ อย่างเช่น กลุ่มออมทรัพย์คอกหงส์ในอำเภอหาดใหญ่ยอมให้สมาชิกออมเงินเพียงเดือนแรก 50 บาท และแทนที่กลุ่มจะเก็บเงินสะสมไว้หนึ่งปีก่อนการปล่อยกู้ตามระเบียบของกรมพัฒนาชุมชน ที่ประชุมเห็นว่าควรเอาเงินสะสมได้ในเดือนแรกจากสมาชิกทั้ง

หมดจำนวน 2,500 คน ให้สมาชิกคนหนึ่งๆไปเพื่อใช้จ่ายในงานแต่งงาน ปัจจุบันกลุ่มนี้มีเงินออม 5 ล้านบาท

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า การบริหารกลุ่มในบางกลุ่มเป็นเพียงการจัดตั้ง ขึ้นเพื่อนำไปขอรับเงินทุนประกอบอาชีพ แต่ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังและบางกลุ่มที่สลายตัวไปแล้วไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม เมื่อสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการถึงการบริหารกลุ่มต่างตอบว่ากลุ่มของตนมีการบริหารในด้านต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม การบริหารกลุ่มยังคงมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีรายได้เพิ่ม

นอกจากนี้เมื่อนำ กระบวนการจัดการกลุ่มเข้าร่วมพิจารณาพร้อมกันกับปัจจัยเงินทุน ทำให้พบว่าเงินทุนของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพมีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบ กล่าวคือ เงินทุนที่มากเกินไปจะกลายเป็นสิ่งที่ทำให้รายได้ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการน้อยลง ซึ่งอาจเป็นเพราะ ถ้าหากการให้เงินทุนมากเกินไป ผู้เข้าร่วมโครงการอาจไม่นำเงินทุนไปลงทุนทางด้านกลุ่มอาชีพอย่างจริงจังแต่อย่างใด

เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อนำบริบท ปัจจัยเข้า และกระบวนการเข้าสู่การวิเคราะห์พร้อมกัน พบว่า ตัวแปรเงินทุนมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ นั้นย่อมหมายความว่า การให้เงินทุนแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ โดยที่ยังไม่ได้มีการจัดการกลุ่มแต่อย่างใด เงินทุนก็จะไม่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม สังเกตได้จากการนำเงินทุนเข้าสู่การวิเคราะห์โดยยังไม่มีกระบวนการจัดการ ปัจจัยเงินทุนไม่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม แต่เมื่อไรก็ตาม หากผู้เข้าร่วมโครงการนำเงินทุนที่ได้รับมารวมกลุ่มอาชีพ มีกิจกรรมทำ มีการดำเนินการกลุ่มเกิดขึ้น เงินทุนที่ได้รับจากกรมประชาสงเคราะห์ จึงมีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม

5.4 สรุป

การมีรายได้เพิ่มของผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 ของกรมประชาสงเคราะห์ในการศึกษารั้งนี้ ด้วยการใช้อ้างอิงประกอบของ CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินผล สรุปผลการศึกษามีดังนี้

บริบทหรือสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี ในหมู่บ้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของชาวบ้านหรือเศรษฐกิจของชุมชน การร่วมกันแก้ไขปัญหา และการพบปะสังสรรค์ของชาวบ้านในหมู่บ้าน จำนวนกลุ่มอาชีพ

เดิมในหมู่บ้าน และจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ ทำนั้นที่มีผลต่อตัวแปรตาม กล่าวได้ว่า การอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูง มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านสูง มีจำนวนกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้านมาก จำนวนกลุ่มออมทรัพย์มาก ก็ยิ่งทำให้มีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการมากยิ่งขึ้น และถ้ามีจำนวนวัยแรงงานในหมู่บ้านน้อย ชาวบ้านมีการพึ่งพิงสังสรรค์กันไม่มากจนเกินไป ก็จะมีผลทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ปัจจัยเข้าที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ รายได้หลัก เงินทุน อายุ เพศ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนวัยแรงงานในครัวเรือน การศึกษา และสถานภาพในครัวเรือน กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้หลักต่อเดือนยังสูง จะเป็นผู้ที่มีรายได้เพิ่มมากกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ สำหรับเงินทุนจากโครงการจะมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มก็ต่อเมื่อ ผู้เข้าร่วมโครงการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพกันอย่างจริงจัง เงินทุนจะไม่ผลต่อการมีรายได้เพิ่มขึ้นเลยถ้าหากยังไม่มีการจัดกรกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้น ถ้าผู้เข้าร่วมโครงการมีอายุยังน้อยหรือไม่มากจนเกินไป การเป็นเพศชาย เป็นหัวหน้าครอบครัว ได้รับการศึกษาสูง ครอบครัวมีจำนวนสมาชิกวัยแรงงานยังมาก คุณสมบัติดังกล่าวจะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการเข้าร่วมโครงการ

กระบวนการที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ การบริหารกลุ่ม ความเป็นผู้นำกลุ่ม ประเภทของกลุ่มอาชีพ และระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่มอาชีพ กลุ่มที่มีระยะเวลาการดำเนินงานมานานก่อนมีโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ มีผู้นำที่มีความเป็นผู้นำสูง กลุ่มอาชีพที่ไม่ใช่ประเภทกลุ่มเกษตรกร จะส่งผลทำให้มีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการย่อมมีมากกว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในกลุ่มที่เริ่มดำเนินการกลุ่มได้ไม่นาน มีผู้นำที่มีความเป็นผู้นำในระดับต่ำ และเป็นกลุ่มประเภทเกษตรกร สำหรับทางด้านการบริหารกลุ่ม ถึงแม้ว่าจะมีการบริการกลุ่มในด้านต่างๆ ไม่ครบถ้วน ก็สามารถทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นได้เช่นกัน

บทที่ 6

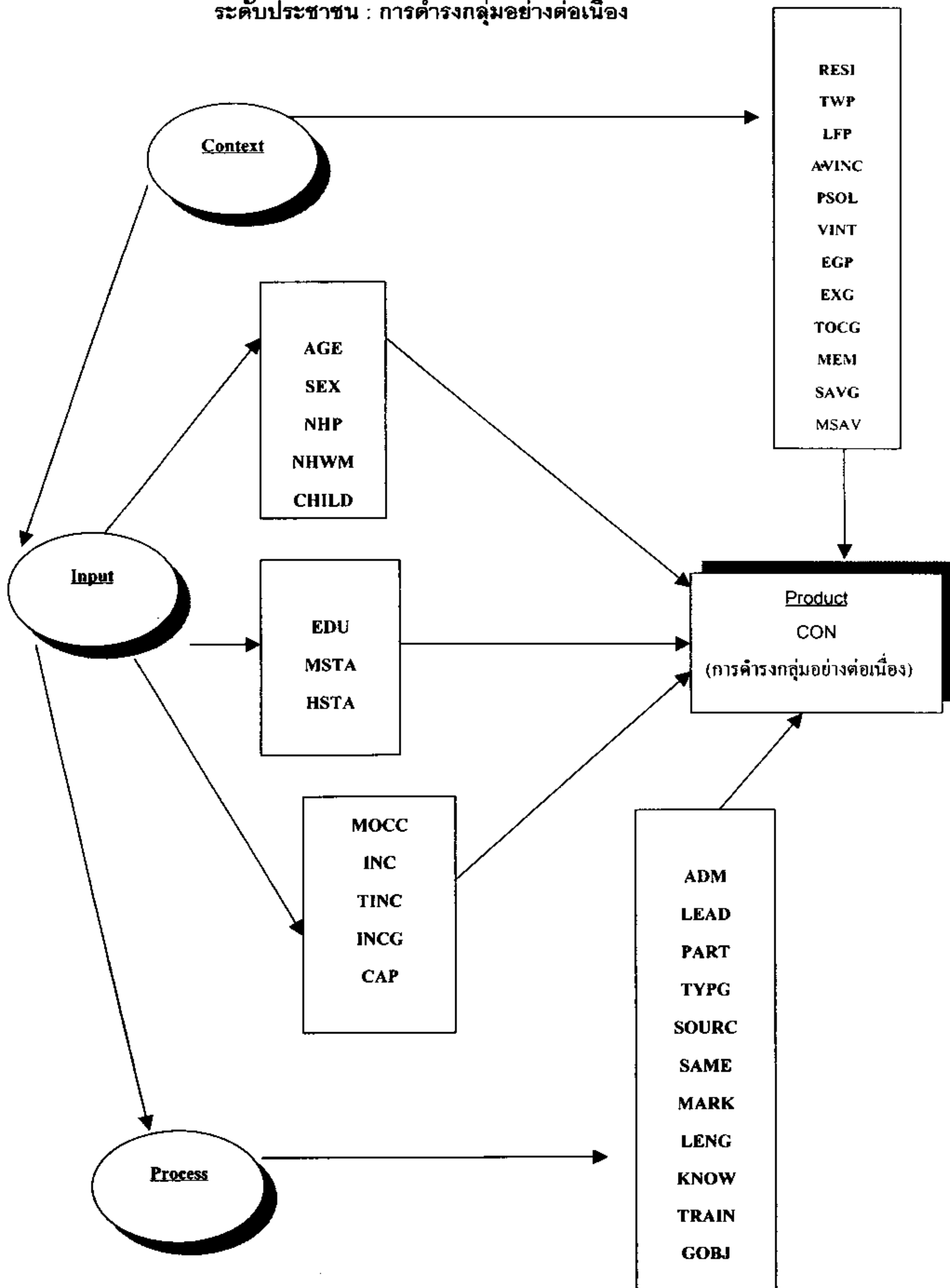
การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 ของกรมประชาสงเคราะห์นอกจากการมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการแล้ว การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของโครงการเช่นกัน หากแม้ว่ากลุ่มอาชีพมีรายได้เพียงแค่ชั่วขณะใดขณะหนึ่งหรือมีรายได้เพียงชั่วคราวไม่ถาวรหรือยั่งยืนแล้วก็ตาม การจัดทำโครงการก็ยังไม่นับว่าประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเมื่อใดที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้อย่างมั่นคงจากการเข้าร่วมโครงการย่อมแสดงได้ว่าโครงการนั้นประสบความสำเร็จสูงสุดในการจัดทำโครงการ ดังนั้นการหาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถดำรงกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาเป็นอันดับต่อมา และการศึกษาการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้ใช้รูปแบบของ CIPP Model เช่นกัน (แผนภาพ 6.1)

6.1 การวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการทำให้ผู้วิจัย พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการจะทำการรวมกลุ่มกันต่อไปและผู้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.2) กล่าวว่าจะรวมกลุ่มกันต่อไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิตของตน อย่างไรก็ตามสำหรับผู้ที่ไม่รวมกลุ่มและไม่แน่ใจว่าจะรวมกลุ่มกันต่อไปอีกหรือไม่ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.6) ให้เหตุผลว่า ไม่มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการบางคนยังกล่าวอีกว่า

แผนภาพ 6.1 ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ
ระดับประชาชน : การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ผู้เข้าร่วมโครงการ 10 : "ถ้าทางราชการเค้ามีเงินทุนมาให้เราก็ยังพอรวมกลุ่มกันต่อไปได้แม้ว่าจะขาดทุนจากการรวมกลุ่มในครั้งแรก เราก็พยายามคิดหาอาชีพเสริมใหม่ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น"

ผู้เข้าร่วมโครงการ 11 : "การที่กลุ่มมีรายได้เพิ่มก็เป็นเหมือนกำลังใจให้เรารวมกลุ่มกันต่อไปได้อีก หอที่จะเอากำไรไปลงทุนทำไปเรื่อยๆ มีรายได้ก็นิดหน่อยดีกว่าไม่มีเลย"

จากเหตุผลดังกล่าว ในการวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทางการเงิน ซึ่งได้แก่ เงินทุนที่ได้รับจากโครงการ รายได้เพิ่มจากโครงการ และปัจจัยเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมโครงการมารวมกันโดยให้ชื่อปัจจัยใหม่นี้ว่า ปัจจัยรายได้รวม ส่วนปัจจัยอื่นๆยังคงเหมือนเดิม ในการวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องยังคงใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model เช่นเดิมได้แก่

(1) บริบท สภาพแวดล้อมโครงการ ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ปัจจัยคือ 1) สภาพพื้นฐานในหมู่บ้าน และ 2) สภาพการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

สภาพพื้นฐานในหมู่บ้าน พิจารณาจาก เขตที่อยู่อาศัย (RESI) จำนวนคนว่างงานในหมู่บ้าน (TWP) จำนวนการว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี (LFP) การร่วมกันแก้ปัญหา (PSOL) และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันของคนในหมู่บ้าน (VINT)

สภาพการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน พิจารณาจาก(1)การรวมตัวกันในวันงานประเพณีต่างๆ (EGP) การเป็นกลุ่มอาชีพเดิม (EXP) จำนวนกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน (TOCG) จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพ (MEMB) จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ (SAVG) และจำนวนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ (MSAV)

(2) ปัจจัยเข้า สำหรับการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยประชากร 2) ปัจจัยสังคม 3) ปัจจัยรายได้รวม

ปัจจัยประชากร ได้แก่ ตัวแปร อายุ (AGE) เพศ (GENDER) จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (NHP) จำนวนสมาชิกวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี (NHWM) และจำนวนบุตร (CHILD)

ปัจจัยสังคม ได้แก่ ตัวแปร การศึกษา (EDU) สถานภาพสมรส (MSTA) และสถานภาพในครัวเรือน (HSTA)

ปัจจัยรายได้รวม ได้แก่ ตัวแปร อาชีพหลัก (MOCC) รายได้หลัก (INC) รายได้รวมของครัวเรือน (TINC) และปัจจัยรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ (INCG)

(3) กระบวนการจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) การจัดการกลุ่ม และ 2) ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม

การจัดการกลุ่ม ได้แก่ ตัวแปร การบริหารกลุ่ม (ADMIN) ความเป็นผู้นำ (LEAD) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม (PART) การเป็นกลุ่มอาชีพดั้งเดิม (EXG) ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่ม (LENG) ประเภทของกลุ่มอาชีพ (TYPG) แหล่งวัตถุดิบที่ใช้ (SOURC) และ แหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่ม (MARK)

ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม ได้แก่ ตัวแปร ความรู้เดิมในอาชีพที่รวมกลุ่ม (KNOW) การได้รับการฝึกอบรมหรือการดูงานต่างถิ่น (TRAIN) และ การรับทราบในวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม (GOBJ)

(3) ผลผลิตของโครงการ คือสิ่งที่โครงการคาดหวัง ได้แก่ การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (CON)

6.2 การจัดลำดับชุดของตัวแปร

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการ และตามองค์ประกอบของ CIPP Model การวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ได้นำสถานะในหมู่บ้าน สถานะการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบริบทของโครงการ เข้าสู่การวิเคราะห์เป็นอันดับแรก การวิเคราะห์ต่อมา นำปัจจัยรายได้รวมเข้าสู่สมการตามด้วย ปัจจัยประชากร และปัจจัยสังคม ส่วนกระบวนการ การจัดการกลุ่ม ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม เข้าสู่สมการเป็นอันดับสุดท้าย

ดังนั้นปัจจัยที่นำเข้าสู่สมการในแต่ละขั้นตอนเรียงลำดับดังนี้ (1) บริบทของโครงการ (2) ปัจจัยรายได้รวม (3) ปัจจัยประชากร (4) ปัจจัยสังคม และ (5) กระบวนการ เป็นอันดับสุดท้าย

6.3 ผลการศึกษาการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

การนำเสนอผลการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของ CIPP Model เป็นแบบแผนในนำเสนอเริ่มจาก (1) บริบท (2) ปัจจัยเข้า และ (3) กระบวนการ โดยมีระเอียดดังนี้

6.3.1 บริบท

การนำสภาวะพื้นฐานในหมู่บ้าน และการเป็นกลุ่มในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบริบทของโครงการนำเข้าสู่การวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีอำนาจการอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 7.2 มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย (RESI) และจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้าน (TWP)

ดั่งสมการ 6.1

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแรก พบว่า ความสัมพันธ์เขตที่อยู่อาศัย (RESI) และจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้าน (TWP) เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ การอาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมืองหรืออยู่นอกเขตอำเภอเมืองมากเท่าไรก็จะมีผลทำให้มีการดำรงกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง มากกว่าการอยู่ในเขตอำเภอเมืองหรือใกล้เขตอำเภอเมือง

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองบางท่านไม่ค่อยมีเวลารวมกลุ่มกันเท่าไร ต่างคนต่างแยกย้ายกันไปทำงาน ทำอาชีพหลักของตนเองมากกว่าจะมารวมกลุ่มกัน หรือในอีกกรณีหนึ่งผู้เข้าร่วมโครงการให้สัมภาษณ์ว่า

ผู้เข้าร่วมโครงการ 12 : “ครั้งแรกลงทุนร่วมกันทำ ค่อยมาไม่ค่อยมีใครมีเวลาเหมือนกันเท่าไร เลยตกลงกันว่า เอาเงินที่ได้กำไรพร้อมทุนจากกลุ่มมาปันผลให้แก่สมาชิกกลุ่มให้แต่ละคนคิดว่า ยังไงรวมกลุ่มกันต่อไปก็ไม่เกิดอะไรขึ้น ต้องยอมรับว่ากลุ่มเราไม่เข้มแข็งพอเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะกิจซะมากกว่า สมาชิกกลุ่มบางคนก็สนิทกัน บางคนก็แค่รู้จักกันเท่านั้น ปัญหาที่มี แยกย้ายกันไปคิดว่า ตอนนี้ต่างคนต่างทำอาชีพของตนเอง”

ผู้เข้าร่วมโครงการที่ให้การสัมภาษณ์ท่านนี้อาศัยอยู่ใกล้เขตอำเภอเมือง เป็นแม่บ้านมีเวลาว่างในการรวมกลุ่มอาชีพ แต่สมาชิกท่านอื่นมีอาชีพหลักอยู่แล้วจึงไม่มีเวลาพอสำหรับรวมกลุ่มกันจึงทำให้กลุ่มสลายตัวในที่สุด

สำหรับจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้านยิ่งน้อย โอกาสที่จะทำให้การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องมีมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า ผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้านนั้นอาจไม่ได้เป็นผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน หรือเป็นผู้ว่างงานที่กำลังรองานจากที่อื่น ไม่ต้องการรวมกลุ่มกันอย่างจริงจัง อาจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อให้มีจำนวนครบตามที่สมาชิกกลุ่มคนอื่นต้องการหรือเข้าร่วมกลุ่มเพียงเพื่อหวังเงินทุนเท่านั้น ทั้งนี้จึงอาจเป็นผลให้ไม่สนใจว่าจะรวมกลุ่มกันต่อหรือไม่

เมื่อนำบริบทของโครงการพิจารณาไปพร้อมกับกระบวนการ การจัดการ และปัจจัยเข้าทั้งหมด พบว่า ตัวแปรจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ต่อ

การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญและมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ การมีจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้านมาก จะทำให้มีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องมากตามไปด้วย ทั้งนี้เป็นไปได้ว่าผู้ว่างงานวัยแรงงานเป็นวัยที่เป็นกำลังสำคัญของกลุ่ม หากว่าวัยแรงงานวัยนี้ให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มอาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ว่าเมื่อรวมกลุ่มกันแล้วมีรายได้เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความต้องการที่จะรวมกลุ่มกันต่อไปอีก

6.3.2 ปัจจัยเข้า

การวิเคราะห์การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องตามองค์ประกอบของ CIPP Model การพิจารณาอันดับถัดมาเป็นปัจจัยเข้ารายได้รวมของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า อำนาจการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม เป็นร้อยละ 9.4 ตัวแปรที่เคยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องยังคงมีอยู่ต่อไป ส่วนตัวแปรทางรายได้รวมของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 5 ตัวมีถึง 3 ตัวมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 6.1

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสอง พบว่า ตัวแปรอิสระในรายได้รวม ที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่รายได้เพิ่มจากโครงการ เงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์ และอาชีพหลัก ตัวแปรที่มีผลในเชิงบวก ได้แก่ รายได้เพิ่มจากโครงการ (INCG) และอาชีพหลัก (MOCC)

การมีรายได้เพิ่มจากโครงการมีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวก หมายความว่า ยังมีรายได้เพิ่มจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ยิ่งมากก็ยิ่งทำให้มีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องมากขึ้นตาม กล่าวคือ รายได้จากโครงการเสมือนเป็นกำไรจากการลงทุนลงแรงในการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่ ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับ การได้รับรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการรวมกลุ่มอาชีพ ซึ่งเหมือนเป็นสายป่านอีกทอดหนึ่งที่จะทำให้การคงอยู่ของกลุ่มยังคงต่อเนื่องออกไปได้อีก หากแม้ว่าการลงทุนที่ไม่ก่อดอกออกผลให้เห็น หรือไม่มีรายได้เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมโครงการอาจไม่มีขวัญและกำลังใจเพียงพอที่จะทำให้กลุ่มอยู่ต่อไป และถ้าการลงทุนก่อสิ่งที่เป็นผลให้เห็นคือการมีรายได้ยิ่งมากเท่าไร ผู้เข้าร่วมโครงการก็จะยิ่งทำให้กลุ่มนั้นอยู่ต่อไปได้เรื่อยๆ ต่อไปได้อีกเช่นกัน

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกอีกตัวหนึ่งได้แก่ อาชีพหลัก การดำรงกลุ่มจะต่อเนื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การประกอบอาชีพหลักของผู้เข้าร่วมโครงการ ถ้าหากผู้เข้าร่วมโครงการมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องจะมีมากกว่าผู้มีอาชีพหลักไม่ใช่

ตาราง 5.1 การวิเคราะห์หาคัดลอกพหุแบบเชิงชั้น ของการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในโครงการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ

ตัวแปร อิสระ	การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ((CON) ตัวแปรตาม)				
	ขั้นแรก บริบท	ขั้นสอง ปัจจัยเข้า รายได้รวม	ขั้นสาม ปัจจัยเข้า ประชากร	ขั้นสี่ ปัจจัยเข้า สังคม	ขั้นห้า กระบวนการ
RESI	-4.820E-02 ^{***} (-4.323)	-273 ^{**} (-4.954)	-5.762E-02 ^{***} (-4.873)	-5.665E-02 (-1.615)	-.111 ^{**} (-3.352)
TWP	-2.487E-04 [*] (-2.189)	-5.365 ^{***} (-2.256)	-5.914E-04 ^{**} (-2.095)	-3.011E-03 (-.548)	-5.351E-04 ^{**} (-2.933)
LFP	3.470E-05 (1.266)	6.456E-03 (.872)	3.181E-03 (1.794)	3.333E-03 (.317)	3.492E-03 ^{***} (3.351)
AVINC	-4.235E-06 (-.698)	-6.5022 (-.367)	-6.526E-02 (-.549)	-1.743E-04 (-.401)	-1.353E-04 (-.275)
PSOL	-3.874E-02 (-.569)	-3.284E-04 (-.556)	-4.673E-03 (-.075)	-.126 (-.985)	-.135 (-.907)
VINT	5.687E-02 (.337)	.109 (1.918)	.161 (1.623)	.292 (1.355)	.252 (1.085)
EGP	-1.466E-03 (-.039)	-6.519E-04 (-.010)	-4.458E-02 (-.636)	-.125 (-1.120)	-.179 (-.782)
EXG	.261 (.445)	.202 (.248)	.655 (.751)	1.329 (.800)	2.380 (1.165)
TOCG	3.204E-03 (.067)	.127 (.862)	9.160E-02 (.576)	.175 (.787)	.250 (.923)
MEMB	4.638E-03 (.928)	7.019E-03 (.636)	7.376E-04 (.064)	3.527E-02 (1.063)	2.771E-02 (.652)
SAVG	-8.223E-02 (-.743)	-1.903E-02 (-.11)	-6.538E-02 (-.325)	-.121 (-.203)	-.135 (-.151)
MSAV	-3.405E-04 (-.114)	-2.974E-03 (-.676)	-2.297E-03 (-.489)	-5.975E-02 (-1.754)	-4.842E-02 (-1.080)
CAP		-7.2368E-04 ^{***} (-4.578)	-7.092E-04 ^{***} (-4.837)	-9.124E-05 ^{***} (-4.637)	-8.789E-04 ^{**} (-3.564)

ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในโครงการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ((CON) ตัวแปรตาม)				
	ชั้นแรก	ชั้นสอง	ชั้นสาม	ชั้นสี่	ชั้นห้า
	บริบท	ปัจจัยเข้า รายได้รวม	ปัจจัยเข้า ประชากร	ปัจจัยเข้า สังคม	กระบวนการ
INCG		3.569E-05** (4.896)	3.056E-04** (3.127)	3.575E-05** (3.002)	3.376E-04* (3.135)
MOCC		6.823E-03*** (4.421)	2.535E-02 (.609)	.174 (.572)	4.229E-02 (.683)
INC		-5.267E-05 (-1.639)	-7.594E-05* (-2.143)	-3.814E-05 (-.325)	-6.283E-05 (-.454)
TINC		-8.631E-06 (-.631)	-8.826E-06 (-1.060)	-1.813E-05 (-.759)	-4.133E-06 (-.138)
AGE			9.975E-03 (1.376)	4.142E-02 (1.711)	1.773E-02 (.469)
GENDER			.538 (1.264)	.440 (.482)	.998 (.787)
NHP			3.350E-02 (.791)	8.149E-02 (.835)	.119 (.851)
NHWM			-5.241E-02 (-.942)	-3.689E-02 (-.299)	-.116 (-.396)
CHILD			3.067E-05 (.001)	9.333E-02 (.584)	.220 (.673)
EDU				-5.849E-02 (-1.898)	-9303E-02 (-.827)
MSTA				-.136 (-.664)	-1.785 (-586)
HSTA				.105 (.677)	.186 (.387)
MAN					-.154 (-.144)

ตาราง 5.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบเชิงชั้น ของการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในโครงการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	การมีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการ ((CON) ตัวแปรตาม)				
	ชั้นแรก บริบท	ชั้นสอง ปัจจัยเข้า รายได้รวม	ชั้นสาม ปัจจัยเข้า ประชากร	ชั้นสี่ ปัจจัยเข้า สังคม	ชั้นห้า กระบวนการ
LEAD					92.885** (3.598)
PART					-897 (-1.296)
TPPG					782.215 (.854)
MAT					8.923E-02 (.238)
EXG					7.698E-03 (.623)
TIME					2.444E-03 (.985)
MARK					-8.532E-02** (-2.668)
KNOW					4.325E-03 (.975)
TRAIN					3.720E-02 (.291)
GOBJ					-----
Constant	.955 (19.341)	1.140 (15.558)	1.093 (11.795)	1.092 (11.546)	2.126 (4.503)
R ²	.072	.194	.202	.207	.516
SEE	.11	.10	.10	.10	.13
F	3.687	4.654	3.372	2.925	2.062
Sig. F	.002	.000	.000	.000	.008

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 ในวงเล็บคือค่าของ t

เกษตรกร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีเวลาว่างหลังจาก ทำนา ทำสวน ทำไร่ หรือเลี้ยงสัตว์ มากกว่าอาชีพอื่น มีเวลามากพอสำหรับในการดำเนินการกลุ่มต่อไปได้เรื่อยๆ

ศรีไพร รุ่งสว่าง (2540) พบว่า ในปี 2533 ครัวเรือนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีรูปแบบการทำงานตามฤดูกาล ครัวเรือนจึงมีเวลาว่างมากและติดต่อกันเป็นระยะเวลานานสามารถเข้าร่วมกิจกรรมงานพัฒนาต่างๆ ของหมู่บ้านได้และ พบว่า การประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมซึ่งมีรูปแบบการทำงานประจำ ทำทุกวัน ครัวเรือนจึงไม่มีเวลาว่างมากเหมือนอาชีพเกษตรกรรม

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกษตรกรมักจะไม่ค่อยรวมกลุ่มกันอย่างจริงจังเท่าไร เพราะต่างคนก็อ้างว่า ไม่ค่อยมีเวลา บางคนก็ไปเป็นลูกจ้างตามโรงงาน หรือไม่ก็ไปรับจ้างทั่วไปยังจังหวัดอื่น

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบ ได้แก่เงินทุนจากกรมประมงสงเคราะห์ (CAP) และอาชีพหลัก (MOCC) กล่าวคือ เงินทุนในจำนวนยิ่งน้อยหรือไม่มากจนเกินไปก็จะยิ่งทำให้กลุ่มคงอยู่ต่อไปได้อีก ซึ่งหมายความว่า การให้เงินทุนในจำนวนที่มากเกินไปกลับกลายทำให้การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องของผู้เข้าร่วมโครงการน้อยลง

การให้เงินทุนสนับสนุนผู้เข้าร่วมโครงการมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น อาจกลายเป็นผลเสีย ประชาชนอาจรอคอยความหวังจากทางกรว่าเมื่อไรจะมีเงินมา โดยขาดความคิดหาวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น อาจจะไม่หวังพึ่งพาตนเองในการทำใหกลุ่มสามารถอยู่ต่อไปได้ อย่างเช่น ผู้เข้าร่วมโครงการในบางกลุ่มยังไม่มีรายได้จากการรวมกลุ่ม ยังไม่แน่ใจว่าตนเองจะรวมกลุ่มกันต่อหรือไม่

ผู้เข้าร่วมโครงการ 13 : “ก็ยังไม่รู้ว่าจะทำยังไงดี ทุนที่ได้มาก็เอาไปซื้อไก่ ซื้ออาหารไก่หมดแล้ว นี่ไม่รู้ว่าพอไก่โตไปจะเหลือกี่ตัว เราจะพยายามเลี้ยงต่อไป แต่ถ้าทางกรมีเงินมาให้ก็อีก ก็คิดว่าจะทำกลุ่มใหม่ไม่เลี้ยงแล้วไก่เพราะไม่ได้กำไรเลย”

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นเห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมโครงการหวังพึ่งเงินทุนจากกรมประมงสงเคราะห์ โดยไม่พยายามคิดหาทางแก้ไขว่าจะทำอย่างไรให้สามารถได้ผลผลิตจากการเลี้ยงไก่ คิดเพียงแต่ว่าถ้ามีเงินทุนมาให้ก็อีกก็จะทำกลุ่มอาชีพใหม่

กระนั้นก็ตามการให้เงินทุนเหมือนเป็นดาบสองคม ถ้าทางหน่วยงานราชการไม่เปิดโอกาสให้เงินทุนแก่ผู้เข้าร่วมโครงการที่ไม่ประสบความสำเร็จด้วยเหตุผลจากการดำเนินงาน อาจทำให้ชาวบ้านหมดขวัญและกำลังใจในการกลุ่มอาชีพต่อไป แต่ถ้าให้เงินทุนมากเกินไปจะกลายเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านไม่มีความพยายามหวังพึ่งตนเองก็เป็นได้ แต่ทั้งนี้การช่วยเหลือจากทางภาครัฐด้วยการให้เงินทุนยังเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อชาวบ้านเป็นอย่างมาก

สำหรับผลการวิเคราะห์เมื่อนำปัจจัยประชากร เข้ามาร่วมพิจารณาพร้อมกับ บริบท และปัจจัยเข้ารายได้รวมของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า อำนาจอธิบายของตัวแปรอิสระต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง มีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.2 ตัวแปรอิสระที่เคยมีผลต่อตัวแปรตามยังคงมีอยู่เหมือนเดิม นอกจากนี้ เกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในปัจจัยรายได้รวม ปรากฏว่า รายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ (INC) มีผลต่อตัวแปรตาม ดังสมการ 6.3 (ตัวอักษรหนาและเอียงเป็นปัจจัยประชากรที่นำเข้าสู่สมการ)

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสาม นำรายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ (INC) มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในเชิงลบ นั่นหมายความว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้หลักยิ่งน้อยจะเป็นผู้ที่ดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องมากกว่าผู้ที่มีรายได้หลักสูง เพราะผู้ที่มีรายได้หลักน้อยย่อมที่จะพยายามรักษากลุ่มอาชีพของคนให้ยาวนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ตัวเองมีรายได้เสริมอีกทางหนึ่งจึงจำเป็นต้องทำให้กลุ่มมีต่อเนื่องต่อไป ต่างจากผู้มีรายได้หลักสูง จะเป็นผู้ที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญในการดำรงกลุ่มให้ต่อเนื่องมากเท่าไรนัก อาจเนื่องมาจากตนเองมีรายได้มากอยู่แล้ว ถึงแม้ว่ากลุ่มล้มก็ไม่มีผลกระทบต่орายได้ของคนอะไรมากนัก

สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัยประชากรต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง พบว่า ไม่มีตัวแปรใดในปัจจัยประชากรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

เมื่อนำปัจจัยสังคมเข้าร่วมพิจารณาพร้อมกับ บริบท ปัจจัยเข้ารายได้รวม และปัจจัยประชากร ปรากฏว่า อำนาจการอธิบายของตัวแปรอิสระทั้งหมดต่อตัวแปรตามเป็นร้อยละ 20.7 และเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม กล่าวคือ ตัวแปรอิสระบางตัวที่เคยมีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องหมดความสัมพันธ์ลง ยกเว้น เงินทุนจากโครงการ (CAP) และรายได้จากโครงการ (INCG) ยังคงมีความสัมพันธ์อยู่ต่อไป ดังสมการ 6.1

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสี่ พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวในปัจจัยสังคม ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่าปัจจัยทางสังคมไม่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องแต่อย่างใด

ผลการศึกษาการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องตามองค์ประกอบของ CIPP Model เมื่อพิจารณาบริบทของโครงการ ปัจจัยเข้าทั้งหมดของโครงการ การศึกษาในอันดับต่อมาเป็นกระบวนการที่นำมาร่วมพิจารณาพร้อมๆ กันทั้งหมด

6.3.3 กระบวนการ

การศึกษาการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เจริญสูงสุดท้ายที่นำเข้าสู่การวิเคราะห์ คือ กระบวนการของโครงการ ได้แก่ กระบวนการในการจัดการกลุ่ม ความรู้ในการดำเนินการกลุ่ม ซึ่งพิจารณาพร้อมกันทั้งหมด กับบริบท และปัจจัยเข้า ผลการวิเคราะห์ พบว่า อำนาจการอธิบายของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามเป็นร้อยละ 51.6 ตัวแปรอิสระที่เคยมีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเชิงชั้นที่ 4 ยังคงมีความสัมพันธ์อยู่ต่อไป และพบว่าเขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้านกลับมามีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตามอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ยังพบว่า จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานในหมู่บ้านมีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ส่วนตัวแปรอิสระในกระบวนการที่มีผลต่อตัวแปรตามได้แก่ ความเป็นผู้นำกลุ่ม และการจัดหาแหล่งจำหน่าย ดังตาราง 6.1

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระในกระบวนการที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในเชิงบวก ได้แก่ ความเป็นผู้นำ หมายความว่า ผู้นำกลุ่มที่มีความเป็นผู้นำยิ่งสูง การดำรงกลุ่มก็ยิ่งจะมีอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น การดำเนินการกลุ่มจะประสบความสำเร็จหรือไม่ส่วนหนึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าความเป็นผู้นำมีผลต่อความสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ เช่นเดียวกันกับการรวมกลุ่มอาชีพ ผู้นำย่อมมีความสำคัญเช่นกัน

กลุ่มจะสามารถอยู่ต่อได้ถ้าผู้นำเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม มีการตัดสินใจ มีความใกล้ชิดกับสมาชิก เป็นตัวแทนของกลุ่ม มีการสมานไมตรี และสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม สามารถกำหนดงานได้อย่างชัดเจน มีการบังคับบัญชา คอยให้ข่าวสารและรับรู้ข่าวสารของสมาชิก ยอมรับการกระทำของสมาชิก เคารพในความคิดของผู้อื่น รู้ถึงความสามารถ ความถนัด ในทุกแง่มุมของสมาชิก มีความเสียสละ และจะต้องมีความสามารถเหนือสมาชิกกลุ่ม ในวิชาการบางแขนงและความสามารถอื่นๆ บ้างตามสมควร (อ้างใน พงษ์ พรหมจิตต์, 2536)

นอกจากนี้ความสำเร็จหนึ่งของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ คือ การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำ ซึ่ง Bennis and Nanus (1985) (อ้างใน ขวลิขิต หมั่นนุช, 2535) กล่าวว่า “ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การเป็นอย่างมาก เพราะเป็นตัวที่ทำให้องค์การมีชีวิตชีวาและสามารถดำรงอยู่ได้” อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ มนพิสุทธ์ สวณิยะ (2536) พบว่า ปัจจัยในองค์กรที่สำคัญและมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมากที่สุด ส่วนหนึ่งมาจากผู้นำ และจากการศึกษาของ ไรทิวา นฤมล (อ้างใน นิพนธ์ พัวพงศกร, 2538) กล่าวว่า “ความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกร

ส่วนใหญ่เกิดจาก การมีผู้นำที่มีความสามารถในการประกอบการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิต การพัฒนาคุณภาพสินค้า และการตลาด”

นับได้ว่าความเป็นผู้นำของผู้ในกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง หากมีผู้นำที่ขาดคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ โอกาสที่กลุ่มจะล้มหรือสูญเสายมีสูงกว่ากลุ่มที่มีผู้นำกลุ่มที่มีความเป็นผู้นำสูง

ส่วนตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามในเชิงลบ ได้แก่ การจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่ม นั้นหมายถึงว่า การไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตยังคงทำให้มีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องได้ ในกรณีนี้จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการบางกลุ่มอาชีพ พบว่า ถึงแม้จะไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตกลุ่มของตนก็ยังจะรวมกันเป็นกลุ่มอยู่ได้

ผู้เข้าร่วมโครงการ 14 : “ตอนนี้ทางกลุ่มเรายังหาตลาดส่งสินค้าไม่ค่อยได้ สินค้าที่ทำได้ก็ขายคนในหมู่บ้านของเราเอง ไม่มีตลาดส่งแน่นอน แต่ก็ยังขายได้มีกำไรนิดหน่อย เราก็คิดว่าจะรวมกันต่อไป นั้นแหละคิดว่าไม่มีอะไรทำ”

ผู้เข้าร่วมโครงการ 15 : “ของที่เรทำได้นะหรือไม่มีตลาดส่งหรอก ขึ้นอยู่กับว่าใครในหมู่บ้านต้องการ เค้าก็มาสั่งเราเอง ทางกลุ่มเราจะทำเก็บเอาไว้ พอมีชาวบ้านต้องการเราก็เอาสินค้าไปส่ง ของที่กลุ่มเราทำจะหาตลาดส่งไม่ได้หรอก”

จากคำสัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมโครงการข้างต้น พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการโดยตรง แต่เป็นการจำหน่ายผลผลิตโดยลูกค้าจะเป็นผู้สั่งซื้อ โดย ซึ่งผลผลิตจากผู้เข้าร่วมโครงการท่านนี้ คือ ดอกไม้จันทร์

6.4 สรุป

ผลการวิเคราะห์สำหรับการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องสรุปตามรูปแบบประเมินผลของ CIPP Model ได้ดังนี้

บริบทหรือสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้านผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้าน กล่าวคือ โดยการอาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมืองหรืออยู่นอกนอกเขตอำเภอเมืองก็ยังทำให้กลุ่มมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องได้มากกว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง รวมถึงถ้าจำนวนผู้ว่างงานในหมู่บ้านทั้ง

หมดมีจำนวนน้อยมากเท่าไรก็จะส่งผลให้กลุ่มอยู่ต่อไปได้อีก และถ้ามีผู้ว่างงานวัยแรงงานในหมู่บ้านยิ่งมากโอกาสจะทำให้ โครงการประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นไปอีก

ปัจจัยเข้า ที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เงินทุนจากโครงการ รายได้จากการเข้าร่วมโครงการ และการมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร กล่าวคือ การมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการยิ่งมากเท่าไรก็จะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องต่อไปอีก แต่ทั้งนี้เงินทุนที่ทางหน่วยงานมอบให้ไม่ควรมากเกินไป เพราะจะทำให้ชาวบ้านเกิดความเคยชินรอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานเพียงอย่างเดียว และการประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีโอกาสที่กลุ่มจะสลายตัวน้อยกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักไม่ใช่เกษตรกร

กระบวนการ ที่มีผลต่อความแปรตามได้แก่ ความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่มยิ่งสูง จะส่งผลผู้เข้าร่วมโครงการมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น และถึงแม้ว่าการไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตจากการโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ยังคงทำให้กลุ่มอยู่ต่อไปได้อีกเช่นกัน

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

ความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์คือสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้น ได้แก่ การที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น และรวมถึงการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ในบทนี้จะนำเสนอประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ข้อค้นพบที่ได้จากโครงการ ปัจจัยที่ทำให้มีรายได้เพิ่มจากโครงการ การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

7.1 ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

ประสิทธิภาพของการจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 ในจังหวัดลพบุรี พบว่า ทางจังหวัดไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายในการจัดทำว่า จะต้องมียอดอาชีพในแต่ละปีเป็นจำนวนเท่าใด เป้าหมายในการจัดทำโครงการขึ้นอยู่กับ (1) งบประมาณ (2) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการที่เสนอชื่อเข้ามา และ (3) ความเป็นไปได้ในการจัดทำกลุ่มของผู้เข้าร่วมโครงการ อย่างไรก็ตามในปี 2542 การรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ในจังหวัดลพบุรี มีจำนวนกลุ่มทั้งสิ้น 119 กลุ่ม ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 1,679 ราย เป็นจำนวนเงิน 2,821,500 บาท นับได้ว่าการจัดทำโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพมีประสิทธิภาพสูง

ประสิทธิผลของโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการ ในปี 2542 เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนประมาณเดือนละ 567 บาท และผู้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดจะยังคงมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องไปอีกตลอดชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารระดับจังหวัดและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโครงการกล่าวว่า มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่เกิดการสลายตัวของกลุ่ม กล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของโครงการอยู่ในระดับสูง

7.2 ข้อค้นพบจากการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

การศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ โดยสรุปมีดังนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ อาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมือง มีผู้ว่างงานในหมู่บ้านทั้งหมดและผู้ว่างงานวัยแรงงานเฉลี่ย 88.3 คน และ 56.4 คน ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยของชาวบ้านต่อคนต่อเดือน 1,385.0 บาท การร่วมกันแก้ปัญหาของคนในหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง และการพบปะสังสรรค์ความคุ้นเคยรู้จักกันอยู่ในระดับสูง ครึ่งหนึ่งของประชากรตัวอย่าง กล่าวว่าในหมู่บ้านตนมีกลุ่มอาชีพต่างๆ อยู่แล้ว เฉลี่ยหมู่บ้านละ 4 กลุ่ม สมาชิกกลุ่มอาชีพเฉลี่ย 49.5 คน ต่อหมู่บ้าน จำนวนกลุ่มออมทรัพย์เฉลี่ย 2 กลุ่มต่อหมู่บ้าน คะแนนของความเห็นด้วยว่าการรวมตัวในวันงานประเพณีต่างๆ ยังคงมีมากเหมือนเดิมเฉลี่ย 8.2

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นหญิง จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มากสุด เกือบทั้งหมดแต่งงานแล้ว ส่วนมากเป็นสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกทั้งหมดในครอบครัวเฉลี่ย 4.2 คน อยู่ในวัยแรงงานเฉลี่ย 2.3 คน จำนวนบุตรเฉลี่ย 2.8 คน 3 ใน 4 ของผู้เข้าร่วมโครงการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่เป็นอาชีพหลัก มีรายได้หลักและรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 149.4 บาท และ 4,566.2 บาท

กลุ่มอาชีพที่ได้รับการรวมกลุ่มมากที่สุด คือ กลุ่มเกษตรกรได้แก่กลุ่มปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ กลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มทอผ้า กลุ่มแปรรูปถนอมอาหาร กลุ่มงานฝีมือ งานประดิษฐ์ กลุ่มทำคินสอพอง และกลุ่มทำแชมพู วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่ซื้อ เกือบ 3 ใน 4 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต ระยะเวลาในการดำเนินการกลุ่มสูงสุดมีการรวมกลุ่มกันมานานแล้วถึง 8 ปี น้อยสุด 8 เดือน สำหรับด้านการจัดการกลุ่มมีการจัดการด้านบริหารกลุ่มด้านต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับความเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้เข้าร่วมโครงการให้คะแนนในความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่มตนเองอยู่ในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 8.8) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 7.0)

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความรู้ในการดำเนินการกลุ่มอาชีพกันอยู่แล้ว เกือบร้อยละ 90 ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้เคยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องเกี่ยวกับอาชีพเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง

รายได้ที่ได้จากการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้ต่อคนต่อเดือนเฉลี่ย 567.5 บาท และส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 100 จะรวมกลุ่มอาชีพกันต่อไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิต

7.3 การมีรายได้เพิ่มจากโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

การมีรายได้เพิ่มของผู้เข้าร่วมโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542 ของกรมประชาสงเคราะห์ในครั้งนี้ ตามรูปแบบการประเมินผลของ CIPP Model กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

บริบท ที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุระหว่าง 15-60 ปี ในหมู่บ้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของชาวบ้าน การร่วมกันแก้ไขปัญหา และการพบปะสังสรรค์ของชาวบ้านในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน และจำนวนกลุ่มออมทรัพย์ กล่าวได้ว่า การอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงหรือเศรษฐกิจของชุมชนค่อนข้างดี มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านสูง มีจำนวนกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้านมาก จำนวนกลุ่มออมทรัพย์มาก ซึ่งทำให้มีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการมากยิ่งขึ้น และถ้ามีจำนวนวัยแรงงานในหมู่บ้านน้อย ชาวบ้านมีการพบปะสังสรรค์กันไม่มากจนเกินไป จะมีผลทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากโครงการมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย และถ้าหมู่บ้านที่มีจำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้านมาก จำนวนกลุ่มออมทรัพย์มาก อาจเป็นตัวอย่างหรือจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่ม ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการสนใจการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อหาวิถีทางการมีรายได้เพิ่ม

ปัจจัยเข้า ที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่ม ได้แก่ รายได้หลัก เงินทุน อายุ เพศ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน จำนวนวัยแรงงานในครัวเรือน การศึกษา และสถานภาพในครัวเรือน กล่าวคือ การที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้หลักต่อเดือนยิ่งสูง จะเป็นผู้ที่มีรายได้เพิ่มมากกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ สำหรับเงินทุนจากโครงการจะมีผลต่อการมีรายได้เพิ่มก็ต่อเมื่อ ผู้เข้าร่วมโครงการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพกันจริง เงินทุนจะไม่ผลต่อการมีรายได้เพิ่มขึ้นเลยถ้าหากยังไม่มีการจัดการกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้น ถ้าผู้เข้าร่วมโครงการมีอายุยังน้อยหรือไม่มากจนเกินไป เป็นเพศชาย เป็นหัวหน้าครอบครัว ได้รับการศึกษาสูง ในครอบครัวมีจำนวนสมาชิกวัยแรงงานยิ่งมาก คุณสมบัตินี้ดังกล่าวจะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการเข้าร่วมโครงการ

กระบวนการ ที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารกลุ่ม ความเป็นผู้นำกลุ่ม ประเภทของกลุ่มอาชีพ และระยะเวลาการดำเนินการกลุ่มอาชีพ หากกลุ่มที่มีระยะเวลาการดำเนินงานมานานก่อนมีโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ โอกาสที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะมีรายได้เพิ่มย่อมมีมากกว่า ผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในกลุ่มที่เริ่มดำเนินการกลุ่มได้ไม่นาน และเป็นกลุ่มอาชีพที่ไม่ใช่กลุ่มเกษตร สำหรับทางด้านการบริหารกลุ่มถึงแม้ว่าจะมีการบริการกลุ่มในด้านต่างๆ ไม่ครบถ้วน ผู้นำมีความเป็นผู้นำสูงก็ยิ่งทำให้มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

7.4 การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ การดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 เมื่อสรุปตามรูปแบบประเมินผลของ CIPP Model จะทำให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลให้กลุ่มอาชีพต่างๆ สามารถดำรงกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง มีดังนี้

บริบท ที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย จำนวนผู้ว่างงานทั้งหมดในหมู่บ้าน ผู้ว่างงานวัยแรงงานอายุ 15-60 ปีในหมู่บ้าน อาชีพหลักและรายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ กล่าวคือ การอาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมืองหรืออยู่นอกนอกเขตอำเภอเมืองก็ยิ่งทำให้กลุ่มมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องได้มากกว่าผู้เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง รวมถึงถ้าจำนวนผู้ว่างงานในหมู่บ้านทั้งหมดมีจำนวนน้อยมากเท่าไรก็จะส่งผลให้กลุ่มอยู่ต่อไปได้อีก และถ้ามีผู้ว่างงานวัยแรงงานในหมู่บ้านยิ่งมากโอกาสที่จะทำให้มีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าหมู่บ้านที่มีจำนวนผู้ว่างงานวัยแรงงาน จำนวนมากย่อมที่จะช่วยกันส่งเสริมความเป็นกลุ่มให้มิต่อไป

ปัจจัยเข้า ที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ เงินทุนจากโครงการ รายได้จากการเข้าร่วมโครงการและการมีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก กล่าวคือ การมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการยิ่งมากเท่าไรก็จะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องต่อไปอีก แต่ทั้งนี้ เงินทุนที่ทางหน่วยงานมอบให้ไม่ควรมากเกินไป เพราะจะทำให้ชาวบ้านเกิดความเคยชินรอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานเพียงอย่างเดียว และการประกอบอาชีพหลักเป็นอาชีพเกษตรกร มีโอกาสที่กลุ่มจะสลายตัวน้อยกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักไม่ใช่เกษตรกร

กระบวนการ ที่มีผลต่อการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่มยิ่งสูง จะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น และถึงแม้ว่าการไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ กลุ่มก็ยังคงสามารถที่จะดำรงกลุ่มอยู่ต่อไปได้อีกเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 คือการมีรายได้เพิ่มและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่อง มีปัจจัยร่วมกันที่พบทั้ง 2 ด้านเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยเงินทุน และความเป็นผู้นำกลุ่ม กล่าวคือ การให้เงินทุนต่อผู้เข้าร่วมโครงการ ไม่ควรให้มากเกินไป และถ้าหากมีผู้นำกลุ่มที่มีความเป็นผู้นำกลุ่มสูง ความสำเร็จของโครงการทั้ง 2 ประการดังกล่าวจะยังมีสูงตามเช่นกัน

นอกจากนี้เขตที่อยู่อาศัย และรายได้หลักของผู้เข้าร่วมโครงการ มีผลต่อความสำเร็จต่อโครงการเช่นกัน แต่อยู่ในทิศทางที่สวนทางกัน กล่าวคือ การอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง หรือเป็นผู้ที่

มีรายได้หลักต่อเดือนสูงจะเป็นผู้ที่มีรายได้เพิ่มจากการเข้าร่วมโครงการมากกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตอำเภอเมืองหรือเป็นผู้มีรายได้น้อย สำหรับผู้ที่อยู่นอกเขตอำเภอเมือง หรือเป็นผู้ที่มีรายได้หลักน้อยจะเป็นผู้ที่ดำรงกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องนานกว่าผู้ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง และผู้ที่มีรายได้หลักสูง

อย่างไรก็ตามปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในด้าน จำนวนผู้ว่างงาน เขตที่อยู่อาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของชาวบ้าน การร่วมกันแก้ไขปัญหา การพบปะสังสรรค์ของชาวบ้าน จำนวนกลุ่มอาชีพเดิมในหมู่บ้าน จำนวนกลุ่มออมทรัพย์ อายุ เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือน การศึกษา อาชีพหลัก การบริหารกลุ่ม และระยะเวลาการดำเนินของกลุ่มเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542

7.5 ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคสำหรับการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 เป็นปัญหาอุปสรรคจาก (1) หน่วยงานราชการ และ (2) ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

1) หน่วยงานราชการ

ปัญหาอุปสรรคจากการปฏิบัติงานหรือการจัดทำโครงการไม่พบแต่อย่างใดเนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่ร่วมประสานงาน แต่ปัญหาที่พบอยู่ในระดับของนโยบาย ได้แก่ การติดตามผลไม่มี และการต่อเนื่องของโครงการ ไม่มี

2) ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการ กว่าครึ่งเพียงเล็กน้อย กล่าวว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ส่วนประเภทของปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ในเรื่องของเงินทุนไม่พอเป็นปัญหาที่ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่กล่าวว่าเป็นปัญหามากสุด การโดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลางเป็นปัญหารองลงมา และปัญหาอื่นๆ ที่พบเป็นจำนวนน้อย ได้แก่ การขาดแหล่งจำหน่าย หรือตลาด ขาดวัสดุอุปกรณ์ การขาดคนสอน

7.6 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ของกรมประชาสงเคราะห์ ปี 2542 ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน ได้แก่ (1) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยราชการ และ (2) ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป

7.6.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานราชการ

จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ทั้งภาคหน่วยงานราชการ ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ และจากการศึกษาของผู้วิจัยทำให้มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรมีการตั้งเป้าหมายในการดำเนินการสำหรับกลุ่มอาชีพอย่างชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิมว่า ในแต่ละปีควรมีกกลุ่มอาชีพจำนวนเท่าไร เพื่อเป็นการกำหนดประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

(2) ควรมีกลไกเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการให้เข้มงวดมากกว่าปัจจุบัน เพราะผู้เข้าร่วมโครงการบางรายอาจไม่ได้เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยหรือยากจนจริงตามหลักการสงเคราะห์ครอบครัว หากมีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่ประสบปัญหาเดือดร้อนจริงๆ และเป็นผู้ที่ไม่มีรายได้ การจัดทำโครงการจะมีประสิทธิผลต่อประชาชนอย่างสูงที่สุดมากขึ้น

(3) ควรให้โอกาสแก่กลุ่มใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยรวมกลุ่มอาชีพกันมาก่อน ถ้าหากส่วนใหญ่ให้เงินทุนแก่กลุ่มที่มีกลุ่มเดิมอยู่แล้วมีการดำเนินการกลุ่มมานาน เงินทุนสนับสนุนที่ให้ไปอาจเป็นเพียงการเพิ่มทุนให้เท่านั้นเอง รายได้ที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับอาจไม่ได้มาจากการสนับสนุนจากโครงการโดยตรง ทำให้ไม่สามารถวัดผลความสำเร็จของโครงการได้ว่า เกิดขึ้นจากเงินทุนที่ให้ไปหรือเกิดจากพลังอำนาจของตัวเอง

(4) ควรมีการติดตามประเมินผลแก่กลุ่มอาชีพ ที่เริ่มมีการดำเนินงานได้ไม่นาน และ เป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยรวมกลุ่มอาชีพมาก่อนอย่างใกล้ชิดว่า สามารถดำเนินงานได้ตามอาชีพที่ขอรับเงินทุนสนับสนุนหรือไม่ และเพื่อวัดประสิทธิผลของโครงการโดยตรง หากประเมินประสิทธิผลของกลุ่มโดยประเมินจากกลุ่มที่มีการดำเนินงานมานานแล้ว อาจจะทำให้ประสิทธิผลจากโครงการไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

(5) ควรให้การดูแลแก่กลุ่มที่อยู่นอกเขตอำเภอเมืองอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้เล็กน้อย เพราะการมีรายได้หลักจากการเข้าร่วมโครงการส่งผลให้มีการดำรงกลุ่มอย่างค่อเนื่องมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตอำเภอและมีรายได้หลักสูง

(6) ควรมีการวัดผลการดำเนินกลุ่มอาชีพเป็นประจำทุกเดือน หรือทุก 2 เดือน โดยให้กลุ่มอาชีพทำเป็นรายงานประจำเดือน ว่าขณะนี้การปฏิบัติงานของกลุ่มตนเองอยู่ในขั้นไหน มีรายรับรายจ่ายเป็นอย่างไร หรือยังไม่ได้เริ่มดำเนินการใดๆ เพื่อสะดวกแก่การติดตามและประเมินผลการดำเนินกลุ่ม นอกจากนี้ควรติดตามประเมินผลในภาคสนามร่วมด้วย

(7) ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน การฝึกอบรมหรือดูงานต่างถิ่นในเรื่องที่สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการต้องการ อย่างเช่นกลุ่มทำของชำร่วยต้องการฝึกการระบายสีลงปูนปาสเตอร์ที่หล่อไว้สำหรับขายแต่ไม่สามารถระบายสีได้สวยงามเพราะขาดความชำนาญที่ดีพอจึงทำให้ไม่สามารถขายสินค้าได้มากเพียงพอแก่รายได้ การจัดการฝึกอบรมโดยไม่ได้เกิดจากความต้องการของชาวบ้าน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาจไม่สนใจมากพอในการนำมาประกอบอาชีพ หรือในอีกกรณีหนึ่งการดูงานต่างถิ่นในอาชีพที่ต้องใช้การลงทุนสูงเกินไปหรือเป็นอาชีพที่ยากแก่การนำมาประกอบอาชีพเสริมให้กับตนเอง การได้รับประโยชน์อาจไม่มากเท่าที่ควร

(8) ควรประสานงานกับปศุสัตว์จังหวัด ให้เป็นผู้ดูแลกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์เพราะกลุ่มอาชีพนี้ต้องการการดูแลจากปศุสัตว์จังหวัด เช่น การเลี้ยงไก่หรือเลี้ยงหมู การฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อของสัตว์เป็นสิ่งจำเป็น ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนมากต้องขาดทุนเนื่องจากสัตว์ติดโรคตายหมดก่อนที่จะสามารถจะนำไปขายได้ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการเลี้ยงปลาบางรายต้องการการฝึกอบรมด้านการผสมพันธุ์ปลา เพื่อที่จะเพาะพันธุ์ปลาเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ส่วนหนึ่ง

(9) ควรช่วยกลุ่มอาชีพหาแหล่งวัตถุดิบในราคาถูกโดยการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น หากกลุ่มอาชีพมีต้นทุนการผลิตต่ำก็จะส่งผลให้ราคาสินค้าไม่สูงจนเกินไป ทำให้ขายสินค้าได้

(10) ควรให้กำลังใจให้กลุ่มอาชีพ โดยการจัดการประกวดกลุ่มอาชีพดีเด่นในแต่ละประเภท ประจำจังหวัดในแต่ละปี ด้วยการวัดจากผลการดำเนินการกลุ่มว่าสามารถปฏิบัติได้จริงตามเป้าหมายที่ยื่นเรื่องขอรับเงินทุนและอย่างมีประสิทธิภาพ อาจประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการจัดการประกวด นอกจากนี้การจัดการประกวดกลุ่มอาชีพดีเด้นั้นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการรวมกลุ่มอาชีพต่อไป และเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ที่ต้องการรวมกลุ่มกันในอนาคต

7.6.2 ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับในการศึกษาครั้งต่อไปในโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อการมีรายได้เพิ่มและการดำรงกลุ่มอย่างต่อเนื่องว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ และการคัดกลุ่มเพื่อให้ผลของโครงการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
29 พฤษภาคม 2543	เขาพระงาม	เมืองลพบุรี	ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาหวานเย็น ม. 6	10	อบต. เขาพระงาม โทร. 641-817	นางวารี โพธิ์แดง
			สตรีทำขนม ม. 1,2	20		
			สตรีทำขนม ม. 1,2,7,9	20		
			ทำขนมปัง ม.10	10		
	โคกกะเทียม	เมืองลพบุรี	ทำไม้กวาดจากก้านมะพร้าว ม. 8,9	12	อบต. โคกกะเทียม โทร. 641-575	นางสาว คณนิตย์ ตุ่มทอง
	ท่าศาลา	เมืองลพบุรี	ทอผ้าด้วยกี่กระตุก ม. 6,7	10	อบต. ท่าศาลา โทร. 615-688	นายอานนท์ สังวรวงษ์
			สตรีแปรรูปถนอมอาหาร ม.3	10		

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
30 พฤษภาคม 2543	บางขาม	บ้านหมี่	เลี้ยงสัตว์ปีก ม. 1	20	อบต. บางขาม โทร. 423-097	นายมานพ ไสภา
			เลี้ยงสัตว์ปีก ม. 3	10		
			เลี้ยงสัตว์ปีก ม. 7	10		
	บางพังก	บ้านหมี่	กล้วยฉาบ ม. 5	10	อบต. บางพังก โทร. 644-076	นางสาววรรณพร อ่อนละมัย
			เลี้ยงไก่พื้นบ้าน ม. 7	14		
			เลี้ยงไก่พื้นบ้าน ม. 5	22		
			เลี้ยงไก่พื้นบ้าน ม. 7	11		
	หนองเต่า	บ้านหมี่	เลี้ยงสัตว์ปีก ม. 8	20	อบต. หนองเต่า	นางสาวปราณี แสนสุข
			เครื่องนึ่งประเภทพวงกุญแจ ม. 5	16		
			เลี้ยงสัตว์ปีก ม. 2	10		
	หนองทรายขาว	บ้านหมี่	แปรรูปถนอมอาหาร ม. 7	10	อบต. หนองทรายขาว	
			ผลิตข้าวเกรียบฟักทองเผือก ม.6	10		
			น้ำพริกแกงเผ็ด ม. 6	10		
			แช่มพุดดอกอัญชัญ ม.6,7	10		

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
31 พฤษภาคม 2543	ชัยนารายณ์	ชัยบาดาล	เลี้ยงไก่พื้นบ้าน ม. 2 ดอกไม้ประดิษฐ์ ม. 1,4	11 14	อบต. ชัยนารายณ์ โทร. 423-158	นางสาวสุภาพร วงษ์คำ
	ม่วงค่อม	ชัยบาดาล	เลี้ยงหมูพันธุ์เนื้อ ม. 6 เลี้ยงเป็ด ม. 4 เลี้ยงไก่พื้นบ้าน ม. 5	10 10 10	อบต. โคกกะเทียม โทร. 641-575	นางจินตนา หารจับพาน นางสาวทองแก้ว เกื้อกุล
	ห้วยหิน	ชัยบาดาล	เกษตรโรงงาน (บริษัทสหฟาร์ม) เลี้ยงเป็ดพื้นเมือง ม. 2 เย็บผ้า ม.8	21 12 10	อบต. ห้วยหิน	นางสาวสุมาลี อ่อนน่วม

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
1 มิถุนายน 2543	ช่องสาริกา	พัฒนานิคม	ข้าวซ้อมมือ ม. 10, 11, 12	20 14	อบต. ช่องสาริกา	นางสาวณัฐริ มณีงาม นางสาววิมลวัลย์ จันทราภรณ์
	มะนาวหวาน	พัฒนานิคม	ทำของที่ระลึก ม. 6 ผลิตผ้าไหมไหมพรม ม. 6	10 20 10	อบต. มะนาวหวาน	นางสาวมาลินี ปทุมชาติ
	ห้วยขุนราม	พัฒนานิคม	เลี้ยงสัตว์ปีก ม. 4 ขนมไทย ม. 4 ทอดผ้า ม.3	22 10 20	อบต. ห้วยขุนราม	นางยุพิน ไผ่ทองคำ

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
6 มิถุนายน 2543 เวลา 09.00น	ทะเลชุบศร	เมืองลพบุรี	สตรีแปรรูปผลิตภัณฑ์ ม. 5 สตรีแปรรูปผลิตภัณฑ์ ม. 6	13 20	อบต. ทะเลชุบศร โทร. 611-438	นางสาวอารีรัตน์ ทรัพย์บุญธร
เวลา 11.00 น.	ถนนใหญ่	เมืองลพบุรี	ผลิตดอกไม้จันทน์ ม. 5,6 ผลิตดอกไม้จันทน์/ยานหอม น้ำ ม. 2, 9 ผลิตดินสอพอง ม. 1	10 10 23	อบต. ถนนใหญ่ โทร. 640-411	นางสาวนิรนุช คักดีดี
เวลา 14.00 น.	บางขันหมาก	เมืองลพบุรี	ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ ม. 3 ผลิตแชมพู ม. 4	10 10	อบต. บางขันหมาก	นางสาวพิมลวรรณ ทับศฤงฆรา นางอารีรัตน์ น้อยตั้ง
เวลา 16.00 น.	ท้ายตลาด	เมืองลพบุรี	แปรรูปและถนอมอาหาร ม. 3 ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ ม.4	10 10	อบต. ท้ายตลาด	นางสาวยุพา สิงห์พรหม

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
7 มิถุนายน 2543 เวลา 09.00น	ท่าม่วง	ท่าม่วง	แปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร ม. 2 ปลูกชะอม ม. 10	10 10	อบต. ท่าม่วง โทร. 622-796	นางสาวพรทิพย์ จันทร์เพ็ญ นางสาวธนฉัตรวรรณ สมัครการ
เวลา 11.00 น.	บางงา	ท่าม่วง	ปลูกผักสวนครัว ม. 11 ปลูกผักสวนครัว ม. 13 ปลูกผักสวนครัว ม. 2	10 10 11	อบต. บางงา โทร. 637-235	นางสาวศุภลักษณ์ เคหะไตรรัตน์ นางสาวสุริกุล กันภัย
เวลา 14.00 น.	เขาสมอคอน	ท่าม่วง	งานฝีมือประดิษฐ์ ม. 9 เลี้ยงเป็ดเทศ ม. 4	10 10	อบต. เขาสมอคอน โทร.623-296	นายประพันธ์ เนื่อทอง นางสาวเบญมาศ บุณคุณ
เวลา 16.00 น.	บางลี่	ท่าม่วง	เลี้ยงปลา ม. 16 เลี้ยงหมู ม.15	10 10	อบต.บางลี่ โทร. 622-687	นางสาวชนัญชา สอนเจริญ นางสาววราภรณ์ วงศ์เจริญ

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
8 มิถุนายน 2543 เวลา 09.00น	บ้านกล้วย	บ้านหมี่	มัดหมี่ ม. 1,2,4	10	อบต. บ้านกล้วย โทร. 629-236	นางสาววิไลลักษณ์ ประทีปทอง
			ผ้าทอ ม. 1	10		
เวลา 11.00 น.	หินปัก	บ้านหมี่	ผลิตยาหม่อง น้ำมันเหลือง ม. 6	10	อบต. หินงา	นางสาวติติยา กิจชูจิตราภรณ์
			มัดหมี่ ม. 3,4,5,7,8,9	10		
			ผ้าทอ ม. 3,4,5,6	10		
			ผลิตเต้าเจี้ยว น้ำพริกต่างๆ ม.3,4,5	10		
เวลา 14.00 น.	บางกะพี้	บ้านหมี่	ผลิตน้ำพริกเผา น้ำพริกตาแดง ม.1,2,7	10	อบต. บางกะพี้	นางสาวอุไรพร พางาม
			แปรรูปอาหาร กล้วยฉาบ ม. 1,2,3,4,5	10		
			ผลิตดอกไม้จันทน์ ม. 1, 2, 3, 4, 5			
			ผลิตปลาร้า ม.1, 2, 3, 4			
เวลา 16.00 น.	เชียงงา	บ้านหมี่	เลี้ยงไก่ ม. 8	10	อบต. เชียงงา โทร. 629-072	นางสาวอรุณี ถาดทอง
			เลี้ยงไก่ ม.9	10		

แผนติดตามโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

วัน/เดือน/ปี	ตำบล	อำเภอ	รายละเอียดกลุ่ม		สถานที่ติดต่อ	บันทึกอาสา
			ชื่อกลุ่ม	จำนวน		
9 มิถุนายน 2543 เวลา 09.00น	โคกเจริญ	โคกเจริญ	มัดหมี ม. 4	20	อบต. โคกเจริญ โทร. 651-1081	นางสาวลัดดารัตน์ ทัพจันทร์ นางสาวปิยวรรณ เชื้อเย็น
			สตรีผ้าทอ ม. 9	19		
เวลา 13.00 น.	วังทอง	โคกเจริญ	เพาะเห็ดฟาง ม. 1	29	อบต. วังทอง โทร. 423-587(ตู้)	นายไพโรจน์ คำแจ้ง
			เพาะเห็ดฟาง ม. 2	25		
			เพาะเห็ดฟาง ม. 3	32		
			เพาะเห็ดฟาง ม. 7	38		

รายละเอียดโครงการเงินทุนรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ปี 2542

สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดลพบุรี

จำนวน 119 กลุ่ม/โครงการ

ลำดับที่	ประเภทกลุ่ม/โครงการ	จำนวนกลุ่ม	จำนวนคน	จำนวนเงิน	หมายเหตุ
1	โครงการกลุ่มทอผ้า	17	221	392,500	
2	โครงการกลุ่มแปรรูปถนอมอาหาร	29	421	676,000	
3	โครงการกลุ่มงานฝีมือ/ประดิษฐ์	15	166	332,000	
4	โครงการกลุ่มเลี้ยงสัตว์	38	517	916,500	
5	โครงการกลุ่มปลูกพืช	14	279	367,000	
6	โครงการอื่นๆ	6	75	137,500	
		119	1,679	2,821,500	

ที่ ทม 1807/ 480

สำนักฝึกอบรม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ถนนเสรีไทย เขตบางกะปิ

กรุงเทพฯ 10240

10 พฤษภาคม 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ประชาสงเคราะห์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ด้วย น.ส. ธนพรรณ การหมั่นดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร) สาขาวิชาเอกวิธีวิทยาการวิจัย ของโครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ ปีพ.ศ.2542 และประสงค์ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวจากท่านหรือผู้แทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และใคร่ขออนุญาตให้นักศึกษาที่ถือหนังสือฉบับนี้มาติดต่อขอข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

อาจารย์

(น.อ. (พิเศษ) ดร.บุรพา ชลประเสริฐ)
รองผู้อำนวยการสำนักฝึกอบรมฝ่ายวิชาการ

โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร

สำนักฝึกอบรม

โทรศัพท์ 377-7891

โทรสาร 375-4720

ที่ ทม 1807/ ๔31

สำนักฝึกอบรม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ถนนเสรีไทย เขตบางกะปิ

กรุงเทพฯ 10240

10 พฤษภาคม 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ประชาสงเคราะห์จังหวัดลพบุรี

ด้วย น.ส. ธนพรรณ การหมั่นดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร) สาขาวิชาเอกวิธีวิทยาการวิจัย ของโครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ ปีพ.ศ.2542 และประสงค์ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวจากท่านหรือผู้แทนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และใคร่ขออนุญาตให้นักศึกษาที่ถือหนังสือฉบับนี้มาติดต่อขอข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

อาจารย์

(น.อ. (พิเศษ) ดร.บุรพา ชดชช)
รองผู้อำนวยการสำนักฝึกอบรมฝ่ายวิชาการ

โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร

สำนักฝึกอบรม

โทรศัพท์ 377-7891

โทรสาร 375-4720

ที่ ทบ 1807/ ๔3๒

สำนักฝึกอบรม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ถนนเสรีไทย เขตบางกะปิ

กรุงเทพฯ 10240

10 พฤษภาคม 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน กรมการปกครอง

ด้วย น.ส. ธนพรรณ การหมั่นดี นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร) สาขาวิชาเอกวิธีวิทยาการวิจัย ของโครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ประเมินผลโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพของกรมประชาสงเคราะห์ ปีพ.ศ.2542 และประสงค์ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว จากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ของจังหวัดลพบุรี เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และอนุญาตให้นักศึกษาที่ถือหนังสือฉบับนี้มาติดต่อท่านเพื่อขอความร่วมมือประสานงานกับกำนันผู้ใหญ่บ้านของจังหวัดลพบุรี อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

อาจารย์

(น.อ. (พิเศษ) ดร.บุรพา ชดเชย)

รองผู้อำนวยการสำนักฝึกอบรมฝ่ายวิชาการ

โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร

สำนักฝึกอบรม

โทรศัพท์ 377-7891

โทรสาร 375-4720

ลป 0819/1345

๙ พฤษภาคม 254๓

เรื่อง ส่งโครงการขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ

เรียน บัณฑิตการจังหวัดชลบุรี

ซึ่งมีส่งมาด้วย โครงการพร้อมใบเสนอขอเท็จจริงของสมาชิกกลุ่ม

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าขอส่งโครงการขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ และใบเสนอขอเท็จจริงของสมาชิกกลุ่ม จำนวน 2 โครงการ ของหมู่ที่ 1, 2, 4, 7, 9 ตำบลสระโบสถ์ อำเภอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาทำเนียบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุราณี แสนดี)

นางอำเภอสระโบสถ์

เรียน ประชาชนที่จังหวัด

- เพื่อโปรดทราบ
- เพื่อโปรดพิจารณา
- ส่งสำเนาบัตรการทั่วไปดำเนินการ
- ส่งสำเนาบัตรการภาคเอกชนดำเนินการ
- ส่งสำเนาบัตรการสังคมดำเนินการ

๑๑ มค. 43

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

โทร. 439166

ส.ร.ด.บ.จังหวัดชลบุรี
รับที่ 11930
วันที่ - 9 พ.ค. 2543
เวลา

หัวหน้าอำเภอสระโบสถ์

ต.วังเพ็ง-หนองบัว 2540

ประชาชนที่จังหวัดชลบุรี
หมู่ 11 มค. 43
วันที่

จำนวน 2 โครงการ

1 - 9 พ.ค. 2543

1 חלקת חורב 2543

เรื่อง ขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพ

เรียน นายอำเภอสระโบสถ์

[illegible]

ด้วยสมาชิกกลุ่มสตรีหอผ้า หมู่ 9 ตำบลสระโบสถ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรีที่
จัดตั้งกลุ่มสตรีหอผ้าหมู่ 9 เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มหอผ้า แต่เนื่องจากยังขาด
งบประมาณที่จะจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการทอผ้า ทางกลุ่มจึงได้จัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มสตรีคาน
หอผ้าเพื่อเสนอให้ทางอำเภอสระโบสถ์พิจารณาโครงการดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

စာအုပ် အုပ်စု

(นางจงจำ สูงเจริญ)
พระยามหาอุบลสงคราม

15/11/2018

[illegible]

Part. 2nd 11/11/11

W.O. 2543

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ 1

ชื่อโครงการ ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มสตรีทอผ้า
หน่วยงานจำแนกการ พัฒนาการอำเภอสระโบสถ์

1. หลักการและเหตุผล

หมู่บ้านหมู่ที่ 9 ตำบลสระโบสถ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี เป็นตำบลที่ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลักจึงประสบกับปัญหามากมาย นอกจากปัญหาฝนแห้งแล้วยังมีปัญหาค่าของราคาสินค้าตกต่ำทำให้ราษฎรที่อยู่ในหมู่บ้านไม่ประสบผลสำเร็จในอาชีพเท่าที่ควร สมาชิกกลุ่มสตรีจึงรวมกลุ่มกันตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอสระโบสถ์ให้คำแนะนำ รวมไปถึงอุปกรณ์ของกลุ่มบางส่วนในการทอผ้าตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านการตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งทำให้กลุ่มสามารถผลิตผ้าชนิดต่าง ๆ เข้าสู่ตลาดทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในการจุนเจือครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันกลุ่มทอผ้าหมู่บ้านนี้และหมู่บ้านข้างเคียงมีสมาชิก 16 รายแต่ด้วยข้อจำกัดทางเงินทุนของสมาชิกกลุ่มบางกลุ่มบางครอบครัวต้องซื้ออุปกรณ์การทอผ้า เช่น สำรเป็นดียวสำหรับมัดหมี่และอุปกรณ์อื่น ๆ จากพ่อค้าคนกลางแล้วเอามาขายเป็นงวด ๆ หลังจากการทอผ้าที่ทอได้แล้วทำให้น้ำขาดอำนาจในการต่อรองทางด้านการตลาด ตลอดจนไม่สามารถขยายขีดความสามารถในการพัฒนาในเรื่องการทอผ้าทำให้รายได้จากการทอผ้ามีข้อจำกัดและขาดความเป็นธรรม

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้นทางกลุ่มมีความจำเป็นต้องจัดหางบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นกองทุนในการช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มกันเอง และพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ในด้านการทอผ้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของประชาชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เป็นการสร้างรายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้านนอกเหนือจากการทำนา ทำไร่
- 2.2 ทำให้สมาชิกกลุ่มทอผ้ามีแหล่งเงินทุนที่แน่นอนและเป็นธรรมในการพัฒนาผลผลิต และขยายกิจกรรมด้านทอผ้า
- 2.3 ทำให้ราษฎรเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม ซึ่งเกิดความรักความสามัคคี และจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนต่อไป
- 2.4 เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้มีโอกาส และรายได้เสริมโดยไม่ต้องไปทำงานนอกพื้นที่
- 2.5 เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

3. เป้าหมาย

ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มสตรีทอผ้า จำนวน 1 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 16 ครอบครัว

4. วิธีการดำเนินงาน

- 4.1 สมาชิกผู้สนใจเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อขอรับการสนับสนุน

4.2 เสนอโครงการผ่าน อบต. อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ

4.3 ดำเนินการเรื่องกองทุนของกลุ่มขึ้นโดยสมาชิกกลุ่มกู้ยืมเพื่อไปจัดซื้ออุปกรณ์ในการทอผ้าแทนการกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางด้านการตลาดตลอดจนรวมตัวกันหาแหล่งวัตถุดิบราคาต่ำในการผลิต

4.4 ให้มีการติดตามและประเมินผล จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

5. ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการ

สมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า หมู่ที่ 9 ตำบลสระโบสถ์ มารวมตัวกันในการกำหนดแนวทางในเรื่องการผลิตผ้าแสงหาวัตถุดิบ หรืออุปกรณ์จากแหล่งที่มีราคาต่ำ เพื่อเป็นการลดต้นทุน ตลอดจนตลาดที่รับซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้ราคาที่เป็นธรรมในหมู่สมาชิกกลุ่ม

6. สถานที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 9 ตำบลสระโบสถ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี

7. งบประมาณดำเนินงาน

สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดลพบุรี จำนวน 40,000 บาท

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 สามารถทำงานภายในหมู่บ้าน โดยไม่ต้องลดยกไปทำงานนอกพื้นที่

8.2 ทำให้ราษฎรในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นราษฎรมีความรักสามัคคีเห็นประโยชน์และคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่างเป็นรูปธรรม ที่ชัดเจน

8.3 ทำให้เกิดการพัฒนาและขยายกิจการไปสู่หมู่บ้าน ตำบลใกล้เคียงต่อไป

8.4 เพื่อเป็นการลดจำนวนราษฎรว่างงานในท้องถิ่น ลดการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของราษฎร

9. การติดตามและประเมินผล

9.1 ระดับตำบล - องค์การบริหารส่วนตำบลสระโบสถ์

9.2 ระดับอำเภอ - สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสระโบสถ์

9.3 ระดับจังหวัด - สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดลพบุรี

ลงชื่อ นาย/นาง/นาย/นางสาว ผู้ประสานงาน

ลงชื่อ นางสาว/นาย/นางสาว ผู้ประสานงาน

บัณฑิตอาสา

ลงชื่อ นาย/นาง/นาย/นางสาว ผู้เสนอโครงการ
(นางสาว/นาย/นางสาว)

ประธานกลุ่มแม่บ้าน

ลงชื่อ นางสาว/นาย/นางสาว ผู้เห็นชอบโครงการ
(นางสาว/นาย/นางสาว)

พัฒนาการอำเภอสระโบสถ์

ลงชื่อ นาย/นาง/นาย/นางสาว ผู้อนุมัติ
(นางสาว/นาย/นางสาว)

นายอำเภอสระโบสถ์

รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้า
หมู่ที่ 9 ตำบลสระโบสถ์ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี

1. นางจงจำ	สูงเจริญ	ประธานกลุ่ม
2. นางแบน	งามเลิศ	รองประธานกลุ่ม
3. นางวรรณ	พุทธวงศ์	เลขานุการกลุ่ม
4. นางฤกษ์	รักพรหม	เหรัญญิก
5. นางชื่น	อินเนลา	ประชาสัมพันธ์

รายชื่อสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้า หมู่ที่ 9 ตำบลสระโบสถ์

ลำดับ	ชื่อ	นามสกุล	อายุ
1	นางจงจำ	สูงเจริญ	39
2	น.ส.ศิริพร	งามเลิศ	31
3	นางวิเชียร	ศรีชล	59
4	นางพาน	ทองใส	44
5	นางปลาย	นิลาลิกา	63
6	นางสมทรง	ใจตรงกล้า	46
7	น.ส.สมบูรณ์	งามเลิศ	29
8	นางสอน	โพธิ์เยี่ยม	53
9	นางสาย	พงศ์เพิ่ม	39
10	นางชื่น	อินเนลา	57
11	นางแนบ	งามเลิศ	40
12	นางแนว	มังกรทอง	43
13	นางทวน	พุทธรักษ์	34
14	นางดอกไม้	พุทธรักษ์	54
15	นางพั่ว	จันอินทร์	44
16	นางพุดกษ	รักพรม	42

ใบสอบข้อเท็จจริง
สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี

ที่.....
ชื่อผู้เดือดร้อน นาง ธงใจ นามสกุล สุวดี อายุ ๔๙ ปี
อยู่บ้านเลขที่ ๑๑๕ หมู่ที่ ๔ ซอย.....ถนน.....
ตำบล สวนผึ้ง อำเภอ ศรีบุญเรือง จังหวัด ชลบุรี

ปัญหากรณีเดือดร้อนที่มารับการทวงดะห์
ไม่มีพยานหลักฐานได้ไม่พอเต็มใจ ท้องการจ้างเหมา

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบบ้าน เมื่อวันที่ ๘ / ๗ - ๕ เวลา ๑๐.๐๐ น.

1. ที่อยู่อาศัย

1.1 ลักษณะการที่อยู่อาศัย บ้านเดี่ยว ๑ ชั้น ที่เลขที่ ๑๑๕

1.2 สภาพภายในที่อยู่อาศัย เป็นบ้าน ๑ ชั้น ๑ ห้องนอน ๑ ห้องน้ำ ๑ ห้องครัว ๑ ห้องนั่งเล่น ๑ ห้องเก็บของ

1.3 สภาพสิ่งแวดล้อม เป็นถนนลาดยาง มีบ้านเลขที่ ๑๑๕ ติดอยู่

2. สถานภาพของเอกสารในครอบครอง

โฉนดที่ดิน เลขที่ ๑๑๕

3. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เดือดร้อนและสมาชิกในครอบครัว

ชื่อ - สกุล	อายุ	เชื้อชาติ	การศึกษา	สุขภาพ	อาชีพและรายได้
นาย วิชาญ วัฒนศิริ	๗๒	พว.	ม. ๕	แข็งแรง	-
นาย วิชาญ วัฒนศิริ	๖๖	พว.	ม. ๕	แข็งแรง	ทำไร่/๗๐๐๐/๕
น.ส. วิชาญ วัฒนศิริ	๖๖	พว.	ม. ๕	แข็งแรง	ทำไร่
น.ส. วิชาญ วัฒนศิริ	๖	พว.	ม. ๕	แข็งแรง	-

4. การครองชีพของครอบครัวผู้เดือดร้อน (รวมทั้งรายได้ - รายจ่าย)

รายได้ ๗,๗๐๐ บาท รายจ่าย เดือนละ ๒,๐๐๐ บาท

5. ข้อเท็จจริงอื่น ๆ

6. การวินิจฉัยปัญหา

7. ความเห็นในการสงเคราะห์

ขอสงเคราะห์ให้รับทราบถึงปัญหา

ลงชื่อ (นายวิชาญ วัฒนศิริ ๗๐๐๐ บาท)

ผู้สอบข้อเท็จจริง

นาย วิชาญ วัฒนศิริ

ที่ ลป ๐118/๒๕๔๓

ประชาชนนครราชสีมา จังหวัดลพบุรี
รับที่ 1535
วันที่ 18 พ.ค. 2543

ผู้ว่าราชการอำเภอเมืองลพบุรี

ถนนนารายณ์มหาราช ถนน 15000

16 พฤษภาคม 2543

ศาลากลางจังหวัดลพบุรี
รับที่ 12662
วันที่ 18 พ.ค. 2543
เวลา.....

เรื่อง ขอรับการสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการทำดอกไม้ธูปเทียนประดับประดา
2. รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 1 ชุด
3. สำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน 20 ชุด

ด้วยกลุ่มจัดทำดอกไม้ธูปเทียนประดับประดา หมู่ที่ 7 ตำบลจี่วราย อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้ประกอบอาชีพทำดอกไม้ธูปเทียนประดับประดาหลังฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าว มีมาแต่เดิมทุนหมุนเวียน จึงขอเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดลพบุรี เป็นเงิน 40,000.- บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน ประชาชนนครราชสีมา จังหวัดลพบุรี

- ☐ เพื่อโปรดทราบ
☒ เพื่อโปรดพิจารณา
☐ มีส่วนบริการทั่วไปดำเนินการ
☐ มีส่วนบริการเฉพาะกลุ่มงานด้านนี้
☐ มีส่วนบริการเฉพาะกลุ่มงานด้านนี้

18 พ.ค. 2543

สำนักงานพัฒนาชุมชน

โทร. 612787

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิฑูรย์ อรุณรัตน์)
นายอำเภอเมืองลพบุรี

[Handwritten signature]

บัญชีรายชื่อกลุ่มอาชีพ ห้าหลักไม่รวมอาชีพประมง

บ้านเลขที่ 7 ตำบล จักราย อำเภอเมือง จังหวัด สกลบุรี

ตามโครงการรวมทุนเพื่อส่งเสริมอาชีพ

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	บ้านเลขที่	หมู่	การศึกษา	อาชีพ	ตำแหน่ง
1.	นาง บุญเสริม แสงอรุณ	30/3	7	ป.6	รับจ้าง	ประธาน
2.	นาง วาฬิง สัจศิริ	15/1	7	ป.6	รับจ้าง	รองประธาน
3.	นาง นิทยา แสงอรุณ	30	7	ม.6	รับจ้าง	เลขาธิการ
4.	นาง วัชรินทร์ โจมจตุรงค์	30	7	ปริญญาตรี	รับจ้าง	เหรัญญิก
5.	นาง ทสอ เอี่ยมโต	52	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
6.	นาง สายพุก ทองแผ่	30/1	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
7.	นาง สมจิตร กลอยกุล	13	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
8.	นาง บุญเรือง ไทพิมพ์	28/2	7	ป.6	รับจ้าง	กรรมการ
9.	นาง ลำอานก เกตุยา	20/3	7	ป.6	รับจ้าง	กรรมการ
10.	นาง ลำภา แก้วนิ่มวงษ์	25/1	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
11.	นาง แปงหอม มีจรรย์	25	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
12.	นาง พยง ภูมิเมือง	18	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
13.	นาง สมคิด รุณสุวรรณ์	11/1	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
14.	นาง อนงค์ ออบอน	20/2	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
15.	นาง บรรจงดิษฐ์ อ่อนคำ	24/1	7	ป.6	รับจ้าง	กรรมการ
16.	นาง วิสัย คุ้มพันธ์	56	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
17.	นาง ละมุด จำเนียรศรี	17	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
18.	นาง ทวายน ภูสัย	31	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
19.	นาง อูไร พิมพ์แก้ว	11/1	7	ป.4	รับจ้าง	กรรมการ
20.	นาง สมหมาย ทุมมาก	31/1	7	ป.6	รับจ้าง	กรรมการ

ชื่อโครงการ ทำดอกไม้ธรรมชาติประดิษฐ์

นราชนิเทศการศึกษารับผิดชอบ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองลพบุรี

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันปัญหาเศรษฐกิจ ได้รับผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวม โดยเฉพาะ การที่ประชาชนในชนบท ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงตกทอด ทั้งที่เป็นการเกิดการเกษตร ผลิตได้เกินความต้องการของกลุ่มอาชีพ และองค์กรชุมชนต่าง ๆ หากได้รับการจัดตั้ง ะพัฒนาภายใต้การสนับสนุนส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จะทำให้กลุ่มอาชีพและ องค์กรชุมชน มีความเข้มแข็ง อันจะเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้

กลุ่มทำดอกไม้ธรรมชาติประดิษฐ์ บ้านกลุ่ม หมู่ที่ 7 ตำบลจี่วราง เป็นกลุ่ม ึ่งที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจข้างต้น จึงมีการประชุมรวมกลุ่มกัน เพื่อที่จะหารายได้ เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยเหลือครอบครัว โดยจัดกลุ่มทำดอกไม้ธรรมชาติประดิษฐ์ เพื่อจำหน่ายให้ ที่สนใจและขายทั่วไป ซึ่งจะทำให้กลุ่มมีรายได้ และมีอาชีพ ใช้เวลาว่างจากการทำนา, ไร่ ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้พื้นฐานด้านการผลิต แต่ยังขาดเงินทุนในการจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ ประกอบกับกรมประชาสัมพันธ์ ได้สนับสนุน ทุนให้ยืมโดยวงรวมทุนเพื่อส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ และอาชีพใหม่แก่เกษตรกรใน องค์กร

วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้กับประชาชนให้มีรายได้
- 2.2 เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว
- 2.3 เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน
- 2.4 เพื่อพัฒนาอาชีพ และการตลาดในอนาคต
- 2.5 เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน จากผลกระทบทางวิกฤตเศรษฐกิจ

เป้าหมาย

- 3.1 เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามเกณฑ์ จา.ร.
- 3.2 ราษฎรในหมู่บ้าน จำนวน 20 ครัวเรือน มีอาชีพและรายได้

ใบสอบข้อเท็จจริง

สำหรับ : 1. สอบพนักงานจ้างในเขต

ชื่อผู้เดือดร้อน ทพ บก. ธรรม น.ร. เอก 11 สงวน 46 ปี
อยู่บ้านเลขที่ 30/3 หมู่ที่ 3 ต.อ.
ตำบล วังรี อำเภอ วังรี จังหวัด สงขลา

ปัญหากรณีเดือดร้อนที่ได้รับความเสียหาย :
80 วัน หยุดงานประกอบอาชีพ สืบเนื่องจาก...

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบถาม เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2543

1. ที่อยู่อาศัย

1.1 ลักษณะของที่อยู่อาศัย

...

1.2 สภาพภายในที่อยู่อาศัย

...

1.3 สภาพสิ่งแวดล้อม

...

2. สุขภาพของสมาชิกในครอบครัว

...

3. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์

ชื่อ - สกุล	อายุ	อาชีพ	การศึกษา	สถานภาพ	เงินเดือน/รายได้
นาย พงษ์ ใจดี	46	ช่าง	ป.ย	โสด	2,400.-
นางสาว ใจดี	4	แม่บ้าน	ป.ย	มี	1,000.-
นางสาว ใจดี	30	ช่าง	ป.ย	มี	

4. การตรวจสอบชื่อของรถจักรยานยนต์ (รวมทั้งรายได้ - รายจ่าย)

2515 10100

5. ชื่อที่จริงอื่น ๆ

นาย: พงษ์

6. การวินิจฉัยปัญหา

7
รถจักรยานยนต์

7. ความเห็นในการตรวจหา

เป็นจริงตามที่แจ้งมา

ลงชื่อ...
นาย พงษ์ ใจดี
ผู้ตรวจหา

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามประชาชน
โครงการ รวมกลุ่มสร้างรายได้อาชีพ ของกรมประชาสัมพันธ์ ปี 2542
จ. ตพบุรี

หมู่บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ..... ว/ด/ป.....

1. ท่านอาศัยอยู่ในเขต ☐ นอกเมือง (0) ☐ ในเมือง (1)
2. ในหมู่บ้านท่านมีจำนวนผู้ว่างงานประมาณ.....คน
3. ในหมู่บ้านท่านมีจำนวนผู้อยู่ในวัยแรงงาน อายุ 15-60 ปี ประมาณ.....คน
4. ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านท่านมีรายได้เฉลี่ย/เดือน/คน ประมาณ.....บาท

ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้ โดยการให้คะแนนความคิดเห็น ถ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนนเต็ม 10 ถ้าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 0

ข้อความ	คะแนน
5. การร่วมกันแก้ปัญหา	
5.1 ถ้าหากคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนต้องช่วยเหลือตัวเอง คนผู้นั้นจะหวังความช่วยเหลือจากคนอื่นในหมู่บ้านไม่ได้แล้ว	
5.2 ในปัจจุบันนี้จะหวังว่าคนในหมู่บ้านพร้อมใจกันออกแรงซ่อมศาลาวัดให้ดีขึ้นเหมือนเดิมคงไม่ได้แล้ว	
5.3 ในหมู่บ้านท่านการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานหรือที่เรียกว่า “ลงแขก” ไม่มีเหลือแล้ว	
5.4 เป็นการยากมากที่ชาวบ้านในปัจจุบันนี้ พร้อมใจให้กำลังกาย กำลังทรัพย์ ความคิดเห็น และกำลังใจ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	
6. การพบปะสังสรรค์ในชุมชนและความคุ้นเคยรู้จักกัน	
6.1 งานวัด หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า ยังคงเป็นงานที่ชาวบ้าน ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันระหว่างชาวบ้าน	
6.2 นอกจากวัดแล้วในหมู่บ้านยังมีสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถมาร่วมชุมนุมกันได้	
6.3 เมื่อเว้นว่างจากงาน ชาวบ้านมักอยู่กันตามลำพังไม่ค่อยมีโอกาสสนทนาพูดคุยกัน	
6.4 หากมีคนนอกหมู่บ้านถามถึงคนใดคนหนึ่งหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถบอกได้ว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร	
6.5 ในระแวกบ้านใกล้เคียงภายในหมู่บ้านท่านชาวบ้านยังรู้จักสนิทสนมกันดีเหมือนเมื่อก่อน	
7. สถานะการรวมกลุ่มในอดีต	
7.1 ชาวบ้านยังคงมีการรวมตัวกันในงานประเพณี เช่น ทำอาหาร ทำกับข้าวในงานวัดมากเหมือนเดิมเห็นด้วยหรือไม่ คะแนน.....	
7.2 หมู่บ้านท่านได้มีการรวมกลุ่มอาชีพในลักษณะนี้มานานแล้ว ☐ (0) ไม่ใช่ ☐ (1) ใช่	
7.2.1 ถ้าใช่มีจำนวนประมาณ.....กลุ่ม 7.2.2 จำนวนสมาชิกประมาณ.....คน	
7.2 จำนวนกลุ่มที่มีในปัจจุบัน นอกจากกลุ่มอาชีพ หมู่บ้านท่านยังมีการรวมกลุ่มอื่นอีก เช่น กลุ่มออมทรัพย์ เป็นจำนวน.....กลุ่ม 7.3.1 จำนวนสมาชิก.....คน	

ข้อความ	0=ไม่มี, 1=มี
8. การบริหารกลุ่ม	
8.1 กลุ่มท่านมีประธานหรือหัวหน้ากลุ่ม	
8.2 กลุ่มท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับ/จ่าย ภายใน	
8.3 กลุ่มท่านมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน	
8.4 กลุ่มท่านมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับการดำเนินงาน	
8.5 คณะกรรมการกลุ่มปัจจุบันยังคงปฏิบัติหน้าที่เหมือนเดิมทุกคน	
8.6 กลุ่มท่านมีการชี้แจงการดำเนินการกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	
8.7 กลุ่มท่านมีสถานที่ตั้งในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพ	
8.8 กลุ่มท่านมีการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ	
8.9 ในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้ง มีสมาชิกเข้าร่วมตัดสินใจและทำกิจกรรมเกินกว่าร้อยละ 60	

ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้ โดยการให้คะแนนความคิดเห็น ถ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนนเต็ม 10 ถ้าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 0

ข้อความ	คะแนน
9. ความเป็นผู้นำกลุ่ม	
9.1 ผู้นำกลุ่มท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ	
9.2 การทำกิจกรรมใหม่ๆ เกิดจากผู้นำกลุ่ม	
9.3 ปัญหาเล็กหรือใหญ่ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ท่านมีโอกาสร่วมตัดสินใจกับปัญหานั้นเสมอ	
9.4 ผู้นำกลุ่มมักจะตัดสินใจเด็ดขาดโดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	
9.5 เมื่อกลุ่มมีปัญหา ผู้นำกลุ่มท่านสามารถช่วยแก้ไขปัญหได้บ้าง ไม่ได้บ้าง	
9.6 กลุ่มท่านมีผู้นำที่สามารถผู้จัดหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์	
9.7 กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความมุ่งมั่นที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ	
9.8 กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถในอาชีพที่รวมกลุ่มกันในขณะนี้	
9.9 กลุ่มท่านมีผู้นำที่ขาดความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้	
10. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม	
10.1 ท่านเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อมีการประชุมกลุ่ม	
10.2 ทุกครั้งที่กลุ่มมีปัญหา ท่านให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ	
10.3 เมื่อมีการลงคะแนนเสียงภายในกลุ่ม ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ	
10.4 ท่านเข้าร่วมพบปะสังสรรค์พูดคุยกับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	
10.5 ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	
10.6 ท่านเคยช่วยกลุ่มจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	

11. กลุ่มอาชีพท่านส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบจากแหล่งใด

☐ (0) ซื้อมา ☐ (1) มีในท้องถิ่น ☐ (2) ทำๆ กัน ☐ (3) อื่นๆ.....

12. อาชีพที่ท่านรวมกลุ่มในขณะนี้ท่านมีความรู้เดิมอยู่แล้ว

☐ (0) ไม่มี ☐ (1) มี

13. ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหรือเคยดูงานต่างถิ่นในเรื่องการประกอบอาชีพหรือไม่

☐ (0) ไม่เคย ☐ (1) เคยจำนวน.....ครั้ง

14. ท่านทราบหรือไม่ว่ากลุ่มท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มว่าคืออะไร

☐ (0) ไม่ทราบ ☐ (1) ทราบ

15. ก่อนมีโครงการรวมกลุ่มอาชีพท่านมีกลุ่มกันไว้แต่เดิมอยู่แล้ว

☐ (0) ไม่ใช่ ☐ (1) ใช่

16. อาชีพที่ท่านรวมกลุ่มเป็นกลุ่มอะไร

☐ (1) เลี้ยงสัตว์ ☐ (2) ปลูกพืช ☐ (3) ทอผ้า มัดหมี่

☐ (4) อาหาร ขน (น้ำพริก, เต้าเจี้ยว, ปลาร้า, กุ้งยลดาบ, มันดาบ)

☐ (5) แชมพู ครีมนวดผม ยาหม่อง ดินสอพอง

☐ (6) งานฝีมือ เช่น ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้จันทน์ ทำไม้กวาด จักสานต่างๆ

☐ (7) ตัดเย็บเสื้อผ้า ☐ (8) อื่นๆ.....

17. ท่านมีตลาดในการจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากการรวมกลุ่ม

☐ (0) ไม่มี ☐ (1) มี

19. ตั้งแต่ท่านดำเนินการกลุ่มและยังคงเป็นกลุ่มอยู่นับเป็นเวลาประมาณ.....เดือน

20. ท่านได้รับเงินทุนจากกรมประชาสงเคราะห์เป็นจำนวนเงิน.....บาท

21. ท่านมีรายได้จากการรวมกลุ่มอาชีพเฉลี่ยประมาณเดือนละ.....บาท

22. ความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ ท่านสามารถนำไปสอนต่อผู้อื่นได้หรือไม่

☐ (0) ไม่ได้ ☐ (2) ไม่แน่ใจ

☐ (1) ได้ และท่านนำไปสอนต่อผู้อื่นแล้วหรือยัง

23.1 ☐ (0) ยังไม่สอน ☐ (1) สอน

23.2 ยังไม่สอนเพราะ

☐ (1) ทำเป็นกันหมดแล้ว ☐ (2) ไม่ว่าง ☐ (3) ไม่มีใครอยากเรียน

23. ท่านยังคงรวมกลุ่มกันต่อไปอีกหรือไม่

☐ (0) ไม่ทำ ☐ (1) ยังรวมกลุ่ม ☐ (2) ไม่แน่ใจ

24.1 ไม่เพราะ ☐ (1) ไม่มีรายได้เพิ่ม ☐ (2) ไม่ว่าง ☐ (3) ไม่มีใครทำ

☐ 4) ไม่มีตลาด ☐ (5) อื่นๆ.....

24.2 ยังรวมกลุ่มอีกนาน ☐ (0) ทำไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิต ☐ (1) ไม่แน่ใจ ☐ จำนวนปี.....

24. ท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพที่ท่านรวมกลุ่มกันหรือไม่

☐ (0) ไม่มี

☐ (1) มี

☐ (2) เงินทุนไม่พอ

☐ (3) ขาดวัสดุ อุปกรณ์

☐ (4) ขาดคนสอน

☐ (5) ไม่มีตลาด

☐ (6) อื่นๆ.....

25. ท่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการอะไรบ้าง

☐ (0) ไม่มี

☐ (1) มี ↓

☐ (2) เพิ่มเงินทุน

☐ (3) ให้วัสดุ อุปกรณ์

☐ (4) มีการฝึกอบรม

☐ (5) หาดตลาดให้

☐ (6) รับราชการ

☐ (7) อื่นๆ.....

ข้อมูลส่วนตัว

1. อายุ ปี

2. เพศ ☐ (0) ชาย

☐ (1) หญิง

3. อาชีพหลัก ☐ (1) ทำนา/ทำไร่/ทำสวน

☐ (2) เกษังสัตว์ ☐ (3) รับจ้าง

☐ (4) หักฉกรรรม

☐ (5) รับราชการ

☐ (6) แม่บ้าน

☐ (7) อื่นๆ.....

4. การศึกษา..... ปี (ตอบตามจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา)

☐ (0) ไม่ได้รับการศึกษา

☐ (4) ประถมศึกษาปีที่ 4

☐ (6) ประถมศึกษาปีที่ 6

☐ (9) มัธยมศึกษาปีที่ 3

☐ (12) มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.

☐ (14) อนุปริญญา/ปวส.

☐ (16) ปริญญาตรี

5. สถานภาพสมรส

☐ (0) สมรส

☐ (1) โสด

6. สถานภาพในครัวเรือน

☐ (0) หัวหน้าครัวเรือน

☐ (1) สมาชิกในครัวเรือน

☐ (2) คู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน

☐ (3) บุตร

☐ (4) ญาติ

7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด.....คน

8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานอายุ 15-60 ปี ประมาณ.....คน

9. จำนวนบุตร คน

10. ท่านมีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการประมาณเดือนละ..... บาท

11. รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนทั้งสิ้นประมาณเดือนละ.....บาท

กรอบสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

1. ท่านมีการดำเนินงานสำหรับโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/ อาชีพอย่างไร
2. มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นหรือไม่
3. อัตราการว่างงานในจังหวัดมีจำนวนเท่าไร
4. จังหวัดของท่านได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างไรสำหรับโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/ อาชีพ ทางส่วนกลางเป็นผู้จัดสรรให้ หรือทางจังหวัดเป็นผู้ของงบประมาณ
5. เมื่อได้งบประมาณแล้ว ท่านทำการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการนี้อย่างไรให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ
6. อาชีพอะไรที่ควรได้รับการสนับสนุน
7. หน่วยงานท่านมีความพร้อมในการปฏิบัติโครงการนี้มากน้อยอย่างไร
8. จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการนี้เพียงพอหรือไม่
9. ท่านทราบหรือไม่ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการคืออะไร และท่านเห็นด้วยหรือไม่กับโครงการนี้
10. ทางหน่วยงานได้ทำการประชาสัมพันธ์ข่าวอย่างไร ว่ามีโครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้อาชีพให้ชาวบ้านทราบ
11. ท่านมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ และการคัดเลือกกลุ่มอย่างไร
12. โครงการรวมกลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ ท่านใช้หลักการสังคมสงเคราะห์หรือไม่ อย่างไร
13. ทางหน่วยงานได้มีการจัดหาตลาดให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการหรือไม่
14. ท่านได้ทำการติดตามผลหรือไม่
15. ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้จากโครงการเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ และท่านคิดว่าเพียงพอต่อการครองชีพหรือไม่
16. ปัจจุบันยังคงมีกลุ่มต่างๆ ตามจำนวนที่ก่อตั้งแต่เริ่มต้นหรือไม่
17. ปัญหา อุปสรรคที่พบในการจัดทำโครงการนี้เป็นอย่างไร
18. ถ้าให้โครงการนี้มีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง
19. ท่านคิดว่าการจัดทำโครงการนี้มีความคุ้มค่าในการจัดทำหรือไม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

25 ปี เศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2515-2539. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด 2540.

กรมการค้าภายใน. รายงานผลการดำเนินการมาตรการประหยัดหรือไทยช่วยไทย พุทธศักราช 2542 2542.

กรมการพัฒนาชุมชน. รายงานการศึกษาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเลี้ยงโคบ้านโป่งแดง อ. เมือง จ.ตาก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน 2511.

กรมการพัฒนาชุมชน. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ กรมการพัฒนาชุมชน. 2529.

----- ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การสตรีในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน. 2529.

----- ปัญหาการดำเนินงานพัฒนากลุ่มอาชีพในชนบท. กรุงเทพมหานคร ฝ่ายวิจัยและประเมินผล. 2534.

กิตติพัฒน์ นนทปัทมคุลย์. นโยบายสังคมและสวัสดิการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2538.

----- พื้นฐานทฤษฎีสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2536.

ข้อมูลประกอบการชี้แจง หน่วยงานกรมประชาสงเคราะห์

คณะกรรมการสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541-2544. กรุงเทพมหานคร : ยูไนเต็คโปรดักชั่น (ม.ป.ป.)

จริยา ปราณีบุตร. รายงานการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในเขตความรับผิดชอบของ ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขตที่ 1. 2540.

จงจิตต์ โมจำปี. กองทุนสงเคราะห์ชุมชนในประเทศไทย : การศึกษาวิธีการและเทคนิคของ

การจัดองค์กรชุมชน. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. 2520.

จิตติศักดิ์ นันทพานิช, สมลักษณ์ ศรีมาลี. จุดตายเศรษฐกิจ ดันต่อแห่งปัญหาและที่มาของทนายชกัย
เศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : ประพันธ์สาส์นจำกัด. 2542.

จำเนียร ช่วงโชติ, นวลศิริ เปาโรหิตย์ และนิภา ทองไทย. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2522.

ชาติรี มูลสถาน. ความคาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านต่อบทบาทพัฒนากร. สังคม
สงเคราะห์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2523.

จรูญ มะลาดวง. การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพสตรีในชนบท : กรณีศึกษาจังหวัด
ร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์ ประสานมิตร. 2532.

ฉลอง ประดับสุข. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มสตรีทอผ้า : กรณี
ศึกษาอำเภอเชียงใน จังหวัด อุบลราชธานี. 2541.

ชวลิต หมั่นนุช. อิทธิพลของภาวะผู้นำของคณบดีที่มีต่อประสิทธิผลของการบริหารงาน
วิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต (การบริหารการพัฒนา)
คณะรัฐประศาสนศาสตร์. 2535.

คารารัตน์ แก้วสลับสี. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีการรวม
กลุ่มสร้างรายได้/อาชีพ โครงการไทยช่วยไทย กรมประชาสงเคราะห์. สารานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2542.

นาคยา โภคกุลกานนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในกิจกรรมโครงการ ปรับปรุง
สร้าง และระบบการผลิตการเกษตรในเขตพื้นที่นาไม่เหมาะสม : ศึกษาเฉพาะกรณี อ.ตระการ
พืชผล จ. อุบล. วิทยานิพนธ์.คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.2542.

นิพนธ์ พัวพงศกร, อัมมาร สยาขวาลา. การประชุมวิชาการประจำปี 2538 การมีส่วนร่วมกลุ่ม
เศรษฐกิจของชาวบ้าน : ความสำเร็จและความอยู่รอด. 2538.

ประชาสงเคราะห์, กรม. กองบริการชุมชน รายงานประจำปี 2541. (อัดสำเนา) แผนปฏิบัติการ

มาตรการบรรเทาปัญหาการว่างงาน เฉพาะส่วนมาตรการประหยัด หรือไทยช่วยไทย.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงานแห่งชาติ

เอกสารหมายเลข 3 ประกอบวาระที่ 3.1.1

ประทุม เป้นสุวรรณ. จิตวิทยาสังคม (ก.ศ. 322). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์.2522.

ประภาวรรณ เกตุอำ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในชนบท : ศึกษา

เฉพาะกรณีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจ.ปราจีนบุรีวิทยานิพนธ์ คณะสังคม

สงเคราะห์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2528.

ปรินา โกมลละสุด. การมีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน: ศึกษาเปรียบเทียบผู้ที่เคยย้ายถิ่นและผู้ที่

ไม่เคยย้ายถิ่น. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์. 2543.

ปรีชา เกิดโชคชัย. การคงอยู่ของกลุ่มอาชีพนอกการเกษตร: กรณีกลุ่มหัตถกรรมผักตบชวา

บ้านห้วยเคียนเหนือ ต.บ้านคำ อ.เมือง จ.พะเยา วิทยานิพนธ์.คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์. 2537.

ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ระดับหัวหน้าโครงการ รุ่นที่ 1 2520. ความสัมพันธ์

ระหว่างลักษณะชุมชนในชนบทกับประสิทธิภาพในการพัฒนา. (อัดสำเนา)

พจน์ พรหมจิตต์. ภาวะผู้นำของคณะกรรมการพัฒนาสตรี. : ศึกษาเฉพาะกรณี อ.ดอกคำใต้ จังหวัด

พะเยา. 2536.

พนม ลีอารี. กลุ่มสัมพันธ์. กาสินธุ์ : จิตทัศน์การพิมพ์. 2522.

พัฒน์ บุญรัตนพันธ์. การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้น

ส่วนการพิมพ์พระนคร. 2527.

พิมาน วงศ์อภัย. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง ศึกษาเฉพาะ กรณี ศูนย์

บริการสมาชิกนิคมสร้างตนเองโนนสูง อ.โนนสูง จ.อุดรธานี วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2533.

พิมาน ธรรมพันทา. ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำชุมชนของนักศึกษา

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. คณะพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2528.

- พิสวง ธรรมพันทา. ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมผู้นำชุมชนของนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528.
- เพียงจิตต์ มาประจง. ปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ของการนำโครงการส่งเสริมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา จ. สุพรรณบุรี. คณะพัฒนาสังคมสถาบันจิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2539.
- พรรณทิพย์ เพชรมาก. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาที่ดิน เพื่อสร้างความมั่นคงในด้านที่อยู่: ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนร่วมใจพัฒนาชุมชนอ่อนนุชเขตพระโขนง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2531.
- ภิรมย์ ชันบุตรศรี. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการร่วมกลุ่มอาชีพแบบยั่งยืนศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มทอผ้าตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ หมู่บ้านชนบทครบวงจร จังหวัดอุบลราชธานี. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2538.
- มนพิสุทธ์ สวณีย์. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2536.
- เมืองทอง แยมณี. กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ: กรุงเทพมหานคร บุรพศิลป์การพิมพ์ 2522.
- รุ่งทิวา สุดแดน. ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักสังคมสงเคราะห์. ในกรมประชาสงเคราะห์ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541.
- เรวดี ไชยพาน. พฤติกรรมผู้นำที่เป็นอุปสรรคและหรือส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2532.
- ลิขิต ชีรเวคิน. การนำนโยบายไปปฏิบัติ: นโยบายไทยช่วยไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทกราฟิฟออร์เมท (ไทยแลนด์) จำกัด 2540.
- วรเดช จันทรศร. การนำนโยบายไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทกราฟิฟออร์เมทไทย (ไทยแลนด์) จำกัด. 2539.

- วรางคณา วงศ์มหาชัย. บทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน. : ศึกษากรณีการพัฒนาองค์กรประชาชนระหว่างชุมชน ของมูลนิธิพัฒนาอีสาน วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2535.
- วินิจ เกตุขำ. กระบวนการกลุ่ม (ศึกษา 325). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2522.
- วันทนี วาสิกะสิน และนางลักขณ์ เอมประดิษฐ์. แนวคิดและวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : กรุงเทพมหานครพิมพ์. 2527.
- วันทนี วาสิกะสิน, สุรางรัตน์ วสินารมย์, กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2538.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน.. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2531.
- วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ. สังคมสงเคราะห์เบื้องต้น. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2536.
- วิโรจน์ ภูจินดา. นโยบายและโครงการพัฒนาชนบทของรัฐบาล.เทศาภิบาล 79 (กันยายน 2527) 2527.
- วิฑูรย์ ปัญญากุล. การพัฒนาหัตถกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีการทอผ้าพื้นเมืองอีสาน. เอกสารประกอบการประชุมเวทีชาวบ้าน 34 8-11 ตุลาคม 2534 กรุงเทพฯ ประเทศไทย 2534. (กรุงเทพมหานคร) : ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศรีไพร รุ่งสว่าง. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในชุมชนต่อลักษณะการทำงาน พัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีท่ากิโลน ต.สิงห์ อ.ไทรโยก จ.กาญจนบุรี คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2540.
- ศรันยา แก้วพรรณ. บทบาทกลุ่มสตรีทอผ้าไหมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านนาเลี้ยว ต.นาเลี้ยว อ.เมือง จ.ชัยภูมิ . 2537.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. 2533.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. รายงานการประเมินผลโครงการก่อสร้างทางหลวงชนบท
ปี พ.ศ.2536. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง. 2537.

สงวนศรี วิรัชชัย. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทศึกษาพันธ์ จำกัด. 2527.

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในชนบท 2525.

สมนึก ปัญญาสิงห์. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2524.

สมชาติ ฤทธิธูม. แรงสนับสนุนทางสังคมต่อผู้นำชุมชนในการบริหารองค์การส่วนท้องถิ่น
ศึกษาเฉพาะสุขาภิบาลแห่งหนึ่งใน จ.นราธิวาส. ภาคนิพนธ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2541.

สิริ เทศประสิทธิ์. บทบาทของนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 2529.

สิน สือสวน. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนากองกรประชาชนในเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์เครดิต
ยูเนียนชุมชนบ้านมั่งคั่งศิลา เขตคูสิต. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2530.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และ
พฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง. 2540.

-----, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:เลียงเชียง. 2540.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. การประเมินผลโครงการ : หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร :
เลียงเชียง. 2541.

สุชาติ เอกฉรงค์. การประเมินผลความสำเร็จของสหกรณ์ออมทรัพย์ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. 2520.

สุพรรณิ ไชยอำพร. รายงานวิจัย การศึกษาเจาะลึกโครงการพัฒนากองกรประชาชนกรณีจังหวัด
สุรินทร์ 2531.

สมิตรา อำนวยศิริสุข. การประเมินประสิทธิภาพการศึกษาคามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยโขทัย วิทยานิพนธ์. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2535.

สุรเชษฐ สุนทรชาติ. ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการดำเนินงานองค์กรเครือข่ายลุ่มน้ำแม่กสุ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาที่สูง คอยแม่เปิง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2528.

สุรพล กาญจนะจิตรา และประภาส ศิลปรัศมี. รายงานวิจัย: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ. กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน. 2529.

สุวัฒน์ ประกอบเขตกรณ์. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จ. เพชรบุรี ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2536.

สุวิทย์ เทียรทอง. บทบาทของกลุ่มเกษตรกรที่มีต่อธุรกิจเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2526.
สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. 2529.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงานแห่งชาติ. แผนพัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการสร้างงานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534. 2541.

สำนักงานปลัดกระทรวง. แผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงานเฉพาะส่วนมาตรการประหยัด หรือไทยช่วยไทย ผลงาน 2541 กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักวิชาการแรงงาน และสวัสดิการสังคม. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์.

สรุปภาพรวมเบื้องต้น มาตรการบรรเทาปัญหาการว่างงานตามแผนปฏิบัติการปี 2542.

เขวภา เศรษฐปต์. (ไม่ระบุปีพิมพ์) บทบาทความเป็นผู้นำ. ในกลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. เล่ม 1 รวบรวมและจัดพิมพ์ โดย ทิศนา แจ่มฉวี (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, 2527)

อภิญา สุวรรณภักดิ์. การศึกษาระบบการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการประจําหมู่บ้าน : ศึกษาศูนย์ส่งเสริมการประจําหมู่บ้าน บ้านสองห้อง จ.ตราด ไม่ระบุปี

องค์กรประชาชนกับทางเลือกการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง. รายงานสถานภาพของความรู้และการอภิ
เียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเสวนาเรื่ององค์กรประชาชน โครงการศึกษาทาง
เลือกการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร. 2530.

อรรถพงศ์ อนิมพาสน์. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามโครงการพัฒนาสาธาณ
สุข กรณีศึกษาประชาชนที่อยู่เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง และเกาะพังน อ.เกาะพังนจ. สุราษฎร์
ธานี วิทยานิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2537.

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. การพัฒนาบุคคล กลุ่มและชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
2525.

ภาษาอังกฤษ

Catell , R.B., eitd in Marvin E.Shaw. Group Dyannmics. New York : McGraw – Hill Book Company. 1971.

Cartwright Darwin and Alvin Zander. Group Dyannmics. New York : Harper and Row.1968.

French , J.R, The Disruption and Cohesion of Groups , Journal of Abnormal and Social
Psychology. (June 1941) 1941.

George C.Homan. The Human Group. New York : Harcourt Brace Jovanovih. 1950.

Luther F.Urwick. Leadership in the 20th Century. London : Sir Pitman Son. Ltd., 1962.

Reeves,T.Elton, The Dynamics of Group Behavior (U.S.A : American Management
Associaton.,Inc. 1970.

Robert G. Wall and Hugh HawkinsReguistes of Effective Leadership. Kuntz and O'Donnell (eds)
Management : A book of Readings. San Francisco : McGraw-Hill Book Company. 1984.

Stogdill ,R.M., cited in Harvin E. Shaw. Group Dynamic. New York : McGraw – Hill Book Company. 1971.

Willam D. Blinkloe and Mary T. Coughlin. Managing Organizations. Encine, Cal: Glenco Press. 1977.

Worthen, B.R. and Sanders, J.R. Educational Evaluation: Theory and Practice. Washington Ohio :
Charles A. Jones.1973.

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ นส.ธนพรรณ การหมั่นดี
เกิด 5 พฤษภาคม 2512
ที่อยู่ 50/67 หมู่บ้านศศิธร ถ.เพชรเกษม 69 แขวงหนองแขม เขตหนองแขม
จ.กรุงเทพมหานคร 10160
การศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการทำงาน 2536 บริษัท SK.Group ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม
2537 บริษัทโฆษณา เจ. วอลเตอร์ ทอมป์สัน ตำแหน่ง ประสานงานซื้อสื่อทีวี